NAGY IMRE ÉS BŰNTÁRSAI ELLENFORRADALMI ÖSSZEESKÜVÉSE

KIADJA
A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG MINISZTERTANÁCSA
TÁJÉKOZTATÁSI HIVATALA

NAGY IMRE ÉS BŰNTÁRSAI ELLENFORRADALMI ÖSSZEESKÜVÉSE

KIADJA
A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG MINISZTERTANÁCSA
TÁJÉKOZTATÁSI HIVATALA

ELŐSZÓ

A Nagy Imre és társai ellen lefolytatott bírósági eljárás folyamán fény derült a Magyar Népköztársaság alkotmányos rendje ellen indított imperialista ellenforradalmi támadás belső mozgató rugóira, s az ellenforradalmat előkészítő hazai szervező és vezető csoport hazaáruló tetteire.

Kiadványunk — a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa Tájékoztatási Hivatala által közrebocsátott „Fehér Könyv" V. kötete — elsősorban azokat a bűnvádi eljárás során előkerült új dokumentumokat tartalmazza, amelyek Nagy Imre és csoportja államellenes tevékenységét bizonyítják. Ez a kiadvány, terjedelménél fogva, e bizonyító anyagoknak és dokumentumoknak csak egy részét foglalja magában.

Az itt közölt anyagok kétségtelenül igazolják, hogy Nagy Imre vezetésével már jóval az ellenforradalom kirobbantása előtt titkos földalatti szervezkedés folyt a fennálló államrend megdöntésére. Nagy Imre és bűntársai illegális államellenes csoportot alkottak. Nagy Imre földalatti úton terjesztett tanulmányaiban kidolgozta a Magyar Népköztársaság megdöntésének politikai platformját, amelyen felismerhetők a nyugati imperialista körök vezető propagandistái által (Walter Lippmann, Sulzberger stb.) ismertetett irányelvek a népi demokratikus rendszer megdöntésének taktikájára vonatkozóan. Nagy Imre és bűntársai e politikai platform alapján szervezkedtek, ennek alapján építették ki kapcsolataikat külföldi támogatóikkal. Illegális szervezkedésük során gondosan előkészítették a Magyar Népköztársaság megdöntésének akcióit, szövetkeztek az alvilág és a feléledő fasizmus erőivel, s fegyverhez nyúltak, hogy megdöntsék Magyarország alkotmányos rendjét.

Kitűnik az anyagból, hogy a különböző népi demokrácia-ellenes akciókat, amelyekről a közvélemény azt hitte, hogy egyes értelmiségi csoportok álláspontját fejezik ki, és spontán keletkeztek, a valóságban Nagy Imre összeesküvő csoportja szervezte, s meghatározta azok irányát is.

Kiadványunk dokumentumai megmutatják azt az egyetértést, együttműködést és összefonódást, amely Nagy Imre áruló csoportja, a hazai reakciós erők, a külföldi magyar emigráció és a nyugati imperialista körök között létrejött, azt a támogatást és irányítást, amelyet Nagy Imréék imperialista szövetségeseiktől kaptak.

Sokan hitték Nagy Imréről, hogy csupán az alkotmányos kormányzat vezetőinek véleményétől eltérő nézeteket vall, de ő is a népi demokratikus rendszer, a Magyar Népköztársaság törvényeinek alapján áll és szocializmust akar. 1956 október 24-e után, amikor *Nagy Imre családra módon, árulás segítségével — igazi szándékait és terveit eltitkolva* — miniszterelnök lett, kitűnt, hogy a valóságban mit akar, miből áll az általa hirdetett „sajátos út", Nagy Imre és csoportja 1956 október 23. és november 4. között megkezdte régebben kidolgozott titkos terveinek végrehajtását, az imperialisták célkitűzésének megvalósítását: a Magyar Népköztársaság államrendjének megdöntését. Intézkedéseivel a valóságban hatályon kívül helyezte az államhatalom legfelsőbb szervét, az Országgyűlést, továbbá az államhatalmat folyamatosan gyakorló Elnöki Tanácsot, de félreállította az államigazgatás legfelsőbb szervét, a Minisztertanácsot is, s önhatalmúlag intézkedett az ország legsúlyosabb kérdéseiben. Hatályon kívül helyezte az államhatalom helyi szerveit, a lakosság választott tanácsait, és helyettük a nagyrészt gyülevész és fasiszta elemek által irányított és minden választás nélkül törvénytelenül létrehozott „forradalmi bizottságokat" ismerte el. Nagy Imre intézkedéseivel a valóságban hatályon kívül helyezte a Magyar Népköztársaság Alkotmányát, amelyet az általános, demokratikus, titkos választójog alapján megválasztott Országgyűlés 1949 augusztusában hagyott jóvá, és átjátszotta a hatalmat az ellenforradalmi erőknek. Nagy Imre egyik legfőbb védelmezőjévé vált a kommunistaellenes, terrorista bandáknak, támogatta az összes reakciós pártok szervezkedését. Meghirdette Magyarország elszakítását szocialista szövetségeseitől, s még azt a tervét sem titkolta el, hogy az egész szocialista tábor szétbomlasztását akarja.

Nem véletlen, hogy a nemzetközi reakció Nagy Imrében a magyarországi államhatalom ellen vezetett ellenforradalmi támadás fejét ünnepelte.

Ezek a cselekedetek teljességgel kimerítik a hazaárulás fogalmát.

A Magyar Népköztársaság államrendje elleni támadást — amint az itt közölt anyagokból is kitűnik — Nagy Imréék november 4-e után is folytatni akarták. A Magyar Népköztársaság kormányával

szemben igénybe vették a nyugati ellenséges erők, a hazai reakciós körök és a Szabad Európa Rádió segítségét is.

Az 1956 november 3-án Kádár János vezetésével megalakult forradalmi munkás-paraszt kormány megvédte és megszilárdította a Magyar Népköztársaság törvényes államrendjét, biztosította az alkotmányosságot és törvényességet. Az ellenforradalom leverésére és a népi demokratikus rend konszolidációjára hozott intézkedéseit az 1953-ban választott országgyűlés teljes egészében helyeselte és jóváhagyta.

A magyarországi ellenforradalom egyik láncszeme volt annak az agresszív politikának, amellyel a nyugati imperialista nagyhatalmak a népek szabadsága és függetlensége ellen törnek. Ismeretes, hogy a nyugati nagyhatalmak a magyarországi ellenforradalomnak azt a szerepet is szánták, hogy elvonja a figyelmet Egyiptom elleni háborús támadásuktól. Az ellenforradalom alapvető célja ugyanaz volt, mint azoké a sorozatos támadásoké, amelyeket a nyugati imperialisták az arab és más ázsiai, afrikai és latin-amerikai népek szabadsága és függetlensége ellen intéznek a monopoltőkések gazdasági és politikai fennhatóságának biztosítására. Ezen mit sem változtat az a hazug propaganda, amely szerint a magyarországi ellenforradalom „a magyar nép függetlenségéért folyt". Ez éppoly képtelen és ostoba állítás, mint azok az imperialista kijelentések, hogy Közel- és Közép-Keleten azért van szükség fegyveres beavatkozásra, mert ott „az arab imperializmus" fenyegeti a népek függetlenségét.

Magyarország 1956-ban másodszor élt át véres ellenforradalmat. 1919-ben is nyugati imperialisták fegyveres segítségével törtek az ország legsötétebb, legreakciósabb erői Magyarország törvényes hatalma, szabad népi állama ellen. Horthyéknak 1919-ben sikerült idegen fegyverek segítségével leverni és vérbe fojtani a magyar nép igaz forradalmát.

Ezen az úton, az 1919-es szörnyű fehérterror útján, az imperialisták kiszolgálásának s a kapitalista elnyomás restaurálásának útján indult el az 1956. évi ellenforradalom is. Az álcázás taktikája is hasonló volt az 1919-ihez. Akkor a Peidl-féle „szakszervezeti kormány" vállalta azt a szerepet, hogy demokratikus mezben fellépve, átjátssza a kormányhatalmat a fasizmusnak. A fasizmus szálláscsinálóinak szerepét 1956-ban Nagy Imre és bűntársai vállalták. A Peidl-kormány 1919-ben „szocializmust diktatúra nélkül" jelszóval igyekezett a néptömegeket megtéveszteni, miközben kaput nyitott a fasiszta fehérterrorista diktatúrának, — Nagy Imréék szinte

szó szerint követték dicstelen elődjüket, amikor olyan jelszavakkal, mint „szocializmust sztálinizmus nélkül" és „demokratikus szocializmust", leplezték a népi demokratikus államrend ellen folyó támadás sötét reakciós jellegét, és segítették elő a nyílt fasiszta erők gyülekezését és előretörését.

E kiadványunk anyagai is bizonyítják, hogy az imperialisták ezt a szerepet, a faltörő kos szerepét osztották ki Nagy Imrének, de kész tervük és kiválasztott embereik voltak a nyílt, véres fasiszta uralom bevezetésére.

Nem Nagy Imrén múlott, hogy nem tudta Peidlt követni s a nyílt ellenforradalmi erők, a fasizmus szálláscsinálójának szerepét végigjátszani. Az erőviszonyok ma, a XX. század második felében egészen mások, mint 1919-ben voltak: nem a népek elnyomóinak, hanem a szabadságszerető népeknek kedveznek. Támaszkodva a szocializmus és a béke nemzetközi erőire, a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány helyreállította hazánknak az ellenforradalmi erők által feldúlt állami és társadalmi rendjét, ismét érvényre juttatta a Magyar Népköztársaság Alkotmányát, és tevékenységét alkotmányos alapokon folytatja. A Magyar Népköztársaságban — az ellenforradalom leverésének eredményeként — ismét helyreállt az alkotmányos rend, népünk az MSZMP és a forradalmi munkás-paraszt kormány vezetésével a haladó erők oldalán küzd az emberiség boldogabb jövendőjéért.

Az 1956-os magyarországi ellenforradalom, valamint az annak kapcsán hazánk ellen indított reakciós támadások csúfos összeomlásának legfőbb tanulsága, hogy a mi korunkban a szabadság, a függetlenség, a béke és a szocializmus erői sokkal nagyobbak, mint az imperialista zsarnokságé, s hogy az imperialistáknak más népek igába döntésére irányuló mesterkedéseit kudarc kudarc után fogja érni.

I.

ÁLLAMELLENES SZERVEZKEDÉS, HAZAÁRULÁS, ZENDÜLÉS

Amikor a magyar forradalmi munkás-paraszt kormány — az ellenforradalmi fegyveres felkelők ellen folytatott harc sikeres befejezése után — helyreállította az alkotmányos rendet az országban, az illetékes bűnügyi és igazságügyi szervek hozzáfogtak az ellenforradalom előzményeinek, okainak és a benne részt vett személyek tevékenységének felderítéséhez.

Az eljárások során egyre több olyan adat, okmány és összefüggés került napvilágra, amelyek szükségessé tették, hogy a vizsgálat kiterjedjen Nagy Imrének és csoportjának szerepére és cselekményeire.

A Magyar Népköztársaság bűnügyi és igazságügyi szerveinek körültekintő és gondos vizsgálata után a törvények előírása szerint az ügyészség 1958 január 28-án vádat emelt Nagy Imre és több társa ellen.

Nagy Imre és bűntársai ellen az ügyészség nem új, az ellenforradalom után hozott törvények alapján emelt vádat — s nem újkeletű törvény alapján hozta meg ítéletét a Legfelsőbb Bíróság Népbírósági Tanácsa —, hanem a még 1946-ban, az Országgyűlés által hozott, az állam belső biztonságának büntetőjogi védelméről intézkedő VII. törvény alapján. A Magyar Népköztársaság igazságügyi szervei a népköztársaság törvényeivel kerültek volna szembe, ha a feltárt bűncselekmények ismeretében nem indítják meg a bűnvádi eljárást. A magyar törvények kötelezően előírják, hogy az ellenforradalmi bűncselekmények elkövetőit bíróság elé kell állítani. A magyar igazságügyi szervek csak abban az esetben állhattak volna el a törvényes büntető eljárás lefolytatásától, ha a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa élt volna a kegyelmezés jogával, s elhatározta volna az eljárás megszüntetését. A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa ezzel a jogával nem élt.

A legfőbb ügyész megvádolta:

Nagy Imre I. r. terheltet a BHÖ 1. pont (1) bekezdésébe felvett, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezése és vezetése, a BHÖ 35. pont (1) bekezdésébe felvett hazaárulás bűntettével,*

dr. Donáth Ferenc II. r. terheltet a BHÖ 1. pont (1) bekezdésébe felvett, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezése és vezetése bűntettével,

Gimes Miklós III. r. terheltet a BHÖ 1. pont (1) bekezdésébe felvett, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezése és vezetése bűntettével,

Tildy Zoltán IV. r. terheltet a BHÖ 1. pont (2) bekezdésébe felvett, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés előmozdítása bűntettével,

Maléter Pál V. r. terheltet a BHÖ 1. pont (1) bekezdésébe felvett, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetése, a KTBTK 29. §-ba ütköző és a KTBTK 30. § (2) bekezdése szerint minősülő zendülés, a BHÖ 37. pont (1) bekezdés b) alpontjába felvett és a BHÖ 38. pont (1) bekezdés harmadik rendelkezése szerint minősülő hűtlenség bűntettével,

Kopácsi Sándor VI. r. terheltet a BHÖ 1. pont (1) bekezdésébe felvett, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetése, a KTBTK 29. §-ba ütköző és a KTBTK 30. § (2) bekezdése szerint minősülő zendülés bűntettével,

dr. Szilágyi József VII. r. terheltet a BHÖ 1. pont (1) bekezdésébe felvett, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezése és vezetése bűntettével,

Jánosi Ferenc VIII. r. terheltet a BHÖ 1. pont (2) bekezdésébe felvett, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel bűntettével,

---

* BHÖ — A Hatályos Büntetőjogi Anyagi Jogszabályok Hivatalos Összeállítása; a BHÖ 1. pont — az 1946. évi VII. törvény 1. §-a, amely az állam belső biztonságának büntetőjogi védelméről intézkedik.

Vásárhelyi Miklós IX. r. terheltet a BHÖ 1. pont (2) bekezdésébe felvett, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel bűntettével,

mert

I., II., III. és VII. r. terheltek az 1956 október 23-át megelőző időszakban ellenséges csoportosulást hoztak létre, és különböző társadalmi szervezetekben kifejtett romboló tevékenységükkel támadást vezettek a népi demokratikus államhatalom ellen, majd az ellenforradalom kirobbanása után, annak élére állva, közvetlenül a szocialista államok szövetségének megbontására, a népi demokratikus államrend megdöntésére törtek;

IV. r. terhelt mint a Nagy Imre-kormány államminisztere 1956 október 28-a és november 4-e között szándékosan elősegítette a kormány jobbratolódását, a nemzetellenes külpolitika kialakítását a burzsoá restauráció megteremtése érdekében, a népi demokratikus államrend megdöntése céljából;

V., VI. r. terheltek mint Nagy Imre által kinevezett katonai vezetők dezorganizálták a népi hatalomhoz hű fegyveres erőket, megszervezték és végrehajtották az ellenforradalmi erők felfegyverzését az ellenforradalom fegyveres felszámolásának megakadályozása, a népi demokratikus államrend megdöntése céljából;

VIII. és IX. r. terheltek az 1956 október 23-át megelőző időszakban szervező tevékenységet fejtettek ki az ellenséges csoportosulás létrehozása érdekében, majd tevékenyen részt vettek a népi demokratikus államhatalom elleni támadásban, az ellenforradalom élére állt csoport államellenes célkitűzéseinek megvalósításában;

ezenkívül

I. r. terhelt az ellenforradalom felszámolásának megakadályozása céljából a Magyar Népköztársasággal szemben álló külföldi hatalmak közbelépését és beavatkozását szorgalmazta, majd november 4-i rádiófelhívásával a magyar állam elleni ellenséges cselekményekre hívott fel,

III. r. terhelt 1956 november 4-e után részt vett a „Magyar Demokratikus Függetlenségi Mozgalom" elnevezésű illegális szervezkedés vezetésében azáltal, hogy szerkesztésében „Október Huszonharmadika" címen illegális lapot létesítettek és terjesztettek, mely programszerűen meghatározta az illegális szervezet feladatait a népi demokratikus államrend megdöntése céljából,

V. r. terhelt mint hivatásos honvédezredes 1956 október 25-e és 28-a között, a honvédelmi miniszter utasításával szembeszegülve, a parancsnoksága alá tartozó katonai egységével együtt átállt az ellenforradalom oldalára,

1956 november 2-án titkos katonai adatokat közölt Cowley angol katonai attaséval, és engedélyezte részére katonai fegyverek, harckocsik tanulmányozását,

VI. r. terhelt mint a Budapesti Rendőrfőkapitányság vezetője, az 1956. évi októberi események során átállt az ellenforradalom oldalára.

Az ügyészi vádinditvány alapján 1958 február 6-án került első ízben sor a bűnügy bírósági tárgyalására. Bizonyításkiegészítés miatt 1958 június 9-e és 15-e között került sor a Legfelsőbb Bíróság záró tárgyalására, s a június 15-én kihirdetett ítéletről a Magyar Népköztársaság Igazságügyminisztériuma közleményt adott ki.

AZ ÍTÉLET NAGY IMRE ÉS BŰNTÁRSAI ÜGYÉBEN

Az Igazságügyminisztérium közleménye

Az igazságügyi hatóságok befejezték az eljárást azok személyek vezető csoportja ügyében, akik 1956 október 23-án, az imperialisták aktív közreműködésével, ellenforradalmi fegyveres lázadást robbantottak ki a Magyar Népköztársaság törvényes rendje megdöntésére.

A Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze vádiratában Nagy Imrét és bűntársait: Donáth Ferencet, Gimes Miklóst, Tildy Zoltánt, Maléter Pált, Kopácsi Sándort, Szilágyi Józsefet, Jánosi Ferencet, Vásárhelyi Miklóst a magyar népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés bűntettével, ezenkívül Nagy Imrét hazaárulás, Kopácsi Sándort és Maléter Pált katonai zendülés bűntettével vádolta meg. Losonczy Géza terhelt ellen az ügyészség a büntető eljárást megszüntette, mert nevezett időközben, betegség következtében, meghalt.

A Legfelsőbb Bíróság Népbírósági Tanácsa Nagy Imre és társai bűnügyében a vádlottak vallomása, 29 tanú kihallgatása, a vád és védelem meghallgatása, valamint a széles bizonyítási anyag megvizsgálása alapján megállapította:

Nagy Imre és legközvetlenebb bűntársai, Losonczy Géza, Donáth Ferenc, Gimes Miklós, Szilágyi József 1955 decemberében titkos államellenes szervezkedést hoztak létre abból a célból, hogy erőszakos úton megragadják a hatalmat és megdöntsék a Magyar Népköztársaságot. A bűnügy tárgyalása során megállapítást nyert, hogy Nagy Imrének és bűntársainak vezető szerepük volt az 1956 októberi ellenforradalmi felkelés előkészítésében és kirobbantásában. Tildy Zoltán és Maléter Pál

1956 októberében megismerték Nagy Imre és társai ellenséges célkitűzéseit, azokkal egyetértettek, és cselekvően bekapcsolódtak az ellenforradalmi felkelésbe. Az összeesküvő csoport tagjai, a hazai reakciós erők élén és a külföldi imperialistákkal szövetségben, a Magyar Népköztársaság megdöntésére irányuló puccskísérletet hajtottak végre.

A bíróság megállapította, hogy Nagy Imre a hatalom erőszakos megszerzése érdekében legbensőbb híveiből már 1955 végén szűk illegális csoportot hozott létre. Az illegális csoport törvénytelen eszközökkel és a törvényes lehetőségek kihasználásával végezte ellenséges tevékenységét. A népi hatalom megdöntésére irányuló célkitűzéseik végrehajtása érdekében mozgósították és tevékenységükbe bevonták a népi demokratikus államrend minden rendű és rangú ellenségét. Ugyanakkor valódi céljaikat elleplezve, demagóg és hazug módon, „szocialista" jelszavakat hangoztatva, átmenetileg megtévesztettek és államellenes céljaikra felhasználtak jóhiszemű embereket is.

Az összeesküvő csoport, elsősorban a csoport vezetője, maga Nagy Imre, részletesen kidolgozta a népi demokrácia-ellenes mozgalom politikai platformját, közvetlen feladatait, módszereit és távolabbi célkitűzéseit. A vád képviselője a bíróság elé tárta ezeket a — nagyrészt Nagy Imre által sajátkezűleg írt — titkos okmányokat.

Nagy Imre az 1955 decemberében kidolgozott („Erkölcs és etika" című) dokumentumban a népi demokratikus államrendet „elfajult, bonapartista hatalomnak" nevezte, és annak erőszakos megdöntésére hívott fel. Egy másik, 1956 januárjában írt („Néhány időszerű kérdés" című) dokumentumban a népi demokráciával szemben álló erőkkel való szövetséget tűzte ki feladatul; a munkásosztály hatalmát feladva a többpártrendszer visszaállítását tűzte ki célul. Az ugyancsak 1956 januárjában kelt („A nemzetközi kapcsolatok öt alapelve" című) írásában a kalandor csoport egyik céljaként, a „tömbpolitika felszámolása" ürügyén, az ország védelmi szövetségének, a Varsói Szerződésnek megsemmisítését, az országnak az imperialisták kezére játszását jelölte meg. A bíróság a bizonyítékok és vallomások alapján megállapította, hogy Nagy Imre ezeket az írásokat sokszorosíttatta, és közvetlen bűntársai, valamint a számukra megbízható elemek körében titkosan terjesztette.

A tárgyalás folyamán bizonyítást nyert, hogy a Nagy Imre és társai által létrehozott illegális szervezet tervszerű aknamunkát fejtett ki a munkás-paraszt hatalom aláásása, a népi demokrácia törvényes rendjének felbomlasztása, majd pedig a hatalom erőszakos megragadása érdekében. Illegális tevékenységükbe bevonták Tánczos Gábort és a később Nyugatra szökött Nagy Balázst, s rajtuk keresztül a Petőfi Kört az ellenséges elemek gyülekező helyévé, a párt és állam elleni támadások fórumává tették. Viták rendezése ürügyén ők maguk szervezték a Petőfi Kör népi demokrácia-ellenes megmozdulásait. Számos ellenséges felszólalást előre elkészítettek, többek között Déry Tibornak az úgynevezett sajtóvitában elhangzott felszólalását, amely az ifjúságot ellenforradalmi fellépésekre buzdította. Ezeket Losonczy Géza, Haraszti Sán-

dor és Déry együtt készítették elő. Módszereikhez tartozott az is, hogy a népköztársasággal szemben álló Déry Tiboron, Háy Gyulán, Aczél Tamáson és hozzájuk hasonló elemeken keresztül uszító írásokat jelentettek meg a sajtóban. Ezekben a cikkekben a szocializmus építése során előfordult egyes hibákat mértéktelenül felnagyították, és a rendszert gátlás nélkül rágalmazták. Mindezzel az volt a céljuk, hogy aláássák a hatalmat, lejárassák az állam tekintélyét, mozgásba hozzák a népi demokráciával szemben álló ellenséges elemeket, és ennek talaján erőszakos úton megszerezzék a hatalmat. Losonczy Géza 1956 szeptemberében nyilvánosan is kijelentette Ámos Elon Budapesten tartózkodó izraeli újságírónak: „Ha rákerül a sor, mi erőszakkal szembeszállunk a kormánnyal." 1956 október 20-án Szilágyi József egy általa szervezett illegális összejövetelen bejelentette: „Nagy Imre és társai felkészültek a hatalom megragadására."

Az ismert október 23-i tüntetést Nagy Imre és csoportja kezdeményezte, felhasználva a Petőfi Körben és az egyetemeken kiépített kapcsolatait. Szilágyi József például október 22-én éjszaka, a Műegyetemen tartott gyűlésen, Nagy Imre megbízásából, személyesen hívott fel a tüntetésre. Az október 23-i tüntetést, Tánczos Gáboron és társain keresztül, a Nagy Imre-csoport irányította.

Ebben az időszakban az összeesküvő csoport csaknem naponta, némelyik napon pedig többször is titkos megbeszélést tartott. 1956 október 19-én, 20-án, 22-én Nagy Imre kezdeményezésére Losonczy Géza, Donáth Ferenc, Gimes Miklós a szervezkedés más tagjainak bevonásával megkezdte létesítendő kormányuk programjának kidolgozását. Az 1956 október 23-án délelőtt Losonczy Géza lakásán tartott titkos megbeszélésen, amelyen Nagy Imre vezetésével részt vett Gimes Miklós, Vásárhelyi Miklós, Jánosi Ferenc és Haraszti Sándor, kormánylistát állítottak össze, amelyet a törvényes magyar kormány erőszakos megdöntésével akartak uralomra juttatni. A titkos kormánylistán Nagy Imre saját magát jelölte miniszterelnöknek, a miniszteri posztokat pedig az összeesküvő-csoport tagjai egymás között osztották el.

A tüntetéssel egy időben, annak legális fedezéke mögül kirobbantott fegyveres felkelés közvetlen irányítására a szervezkedés tagjai több külön illegális központot hoztak létre. Az egyik központjukat, melynek tagjai voltak Kopácsi Sándor, Szilágyi József, Gimes Miklós, Fazekas György és Aczél Tamás, a Budapesti Főkapitányságon szervezték. Kopácsi Sándor, esküjét megszegve, főkapitányi beosztásával visszaélve, s alárendeltjeit megtévesztve, az illegális központ által kidolgozott feladatokat hajtotta végre. A felkelő, népi demokrácia-ellenes erők felfegyverzése, s ugyanakkor a szocializmushoz hű fegyveres erők felbomlasztása érdekében a kerületi kapitányságoknak parancsot adott arra, hogy a lázadókkal szemben ne fejtsenek ki ellenállást, ellenkezőleg: adják át nekik fegyvereiket s a rendőrségi épületeket. Ily módon Kopácsi a rendőrség készleteiből a zendülők részére több mint 20 000 darab lőfegyvert osztatott ki. Ezzel a csoporttal szorosan együttműködött az a

másik, 1956 október 24-én létrejött alközpont, amelynek Losonczy Géza, Donáth Ferenc és Janosi Ferenc voltak a tagjai. Ez a csoport többek között a hadsereg soraiban folytatott bomlasztó tevékenységet irányította, s ugyanakkor folyamatosan kiszolgáltatta a népköztársaságot védő fegyveres erők katonai terveit a lázadóknak.

Nagy Imre és bűntársai már jóval az októberi felkelés előtt titkos kapcsolatokat építettek ki és tárgyalásokat folytattak a burzsoá restauráció képviselőivel, akikkel a hatalom erőszakos megragadása érdekében szövetséget kötöttek. E tárgyalások során például Losonczy Géza és Haraszti Sándor már 1956 júliusában személyesen, később Erdei István közvetítésével megállapodtak Kéthly Annával is a létesítendő Nagy Imre-kormányban való részvételben. Nagy Imre 1955 decemberében elhatározta, hogy visszaállítja a régi, úgynevezett „koalíciós" pártokat, s ezekkel együtt alakít kormányt. Amikor azonban, az ellenforradalmi erőkre támaszkodva, erőszakkal és csalással megszerezte a miniszterelnöki posztot, ennél sokkal messzebbre ment. Gátlástalanul engedélyezte és lehetővé tette, hogy az ellenforradalom rövid néhány napja alatt, alkotmányellenesen, 70 különböző párt és szervezet alakuljon, köztük olyan hírhedt — a békeszerződésben is tiltott — burzsoá-fasiszta pártok, mint például a Magyar Élet Pártja, Keresztény Demokrata Párt, Keresztény Magyar Párt, Magyar Néppárt, Nemzeti Tábor, Keresztény Front, Katolikus Néppárt, Keresztény Néppárt és Győrben a Nyilaskeresztes Párt.

A Nagy Imre-féle összeesküvő csoport hatalmának biztosítására szövetséget kötött a legszélsőségesebb reakció más csoportjaival is. Ez a csoport a törvényesen és jogosan elítélt Mindszenty József volt hercegprímást is „rehabilitálta", s felléptette a népköztársaság ellen. Miután Tildy Zoltán révén egyetértésre jutottak vele, november 3-án Mindszenty a rádióban meghirdette a kapitalista restauráció programját. Ugyanesak egyetértésre jutottak Nagy Imréék az imperialista zsoldban álló burzsoá-fasiszta magyar emigrációval is. Ezt bizonyítja Varga Bélának, az úgynevezett Nemzeti Bizottmány elnökének 1956 október 28-i nyilatkozata, amelyben kijelentette: „A bizottmány tagjai állandó érintkezésben vannak a magyar lázadás vezetőivel." Ezt követően Tildy Zoltán telefonon megegyezett az ellenforradalom támogatására Bécsbe érkezett Nagy Ferenccel abban, hogy az emigráció Nagy Imre kormányát támogatja.

Nagy Imre, miniszterelnöki működése során, esküjét megszegve, az ország alkotmányos irányító szerveit: az Országgyűlést, az Elnöki Tanácsot és a kormányt mint testületet a vezetésből kikapcsolta, s törvénytelen úton, saját kormányzati szerveként úgynevezett „kabinetet" hozott létre. A kabinetet már ekkor úgy állította össze, hogy — bár megtévesztés céljából még helyet adott benne a szocializmushoz hű személyeknek is — abban a reakciónak többsége legyen. November 2-án azonban még ezt a kabinetet is átszervezte, bevonva a burzsoá restauráció további elszánt, szélsőséges képviselőit s az ellenforradalmi felkelés vezetőit.

A kabinetnek ekkor már Nagy Imrén, Losonczy Gézán, Tildy Zoltánon kívül tagja lett többek között Kéthly Anna, B. Szabó István, Bibó István, valamint honvédelmi miniszteri minőségben Maléter Pál, a fegyveres ellenforradalmi felkelők parancsnoka is.

Nagy Imre és összeesküvő csoportja a népköztársaság központi hatalmi szerveinek felbomlasztása, illetve félreállítása után nekilátott a helyi hatalmi szervek megsemmisítéséhez. Felszámolták a törvényes közigazgatási szerveket, a tanácsokat, a gazdasági igazgatási szerveket, és helyükbe a többségükben burzsoá, fasiszta elemekből szervezett úgynevezett „forradalmi bizottságokat" és a munkásság megtévesztésére szánt úgynevezett „munkástanácsokat" állították.

Nagy Imre és bűntársai áruló és bomlasztó tevékenységükkel, végül az általuk kikényszerített tűzszüneti parancsal megbénították a népköztársaságot védelmező fegyveres erőket. Ugyanekkor szervezték, fegyverrel ellátták, végül törvényesítették a lázadó ellenforradalmi erőket. Az úgynevezett „nemzetőrségbe" tömörítették a háborús és népellenes bűnösöket, a börtönökből kiszabadult fegyenceket és a népi demokrácia minden rendű és rangú ellenségét. Ezek után Budapesten és szerte az országban megindult a fehérterror. A terrorista különítmények, az eddig felderített adatok szerint, Nagy Imre és társai rövid, néhánynapos uralma alatt, 234 védtelen állampolgárt gyilkoltak meg. Ugyanezekben a napokban 3000 haladó, a népi demokratikus rendszerhez hű embert börtönöztek be, akiknek kivégzését a közeli napokra tervezték. Ezenkívül november 4-ig több mint 10 000 személyről állítottak össze halállistát, előkészítve lemészárlásukat.

Nagy Imre és bűntársai azzal párhuzamosan, hogy maguk köré tömörítették az ország reakciós, ellenforradalmi erőit, széleskörű kapcsolatot és együttműködést létesítettek az imperialisták különböző köreivel, szerveivel és képviselőivel. Az összeesküvő csoport egyik tagja, Kardos László, kapcsolatban állott Cope-pal, a budapesti angol követség volt beosztottjával, akinek közvetítésével Nyugatra csempészték Nagy Imre államellenes, politikai írásait. Maléter Pál útján kapcsolatban állottak Cowley angol katonai attaséval, aki közvetlenül is részt vett a felkelés katonai irányításában. Losonczy Géza útján felvették a kapcsolatot és együttműködést létesítettek Löwenstein herceggel, a nyugatnémet imperialisták hazánkba küldött képviselőjével. A megbeszélések alapján Löwenstein herceg, a Kossuth Rádióban elmondott beszédében, biztosította az ellenforradalmi felkelőket a nyugatnémet nagytőke támogatásáról.

Ugyanakkor bizonyos imperialista körök, élükön az amerikai imperialistákkal, egész propagandaapparátusukat és hírszerző szolgálatukat már évek óta az általuk „nemzeti kommunizmusnak" nevezett ellenforradalmi irányzat magyarországi képviselőinek, a Nagy Imre-csoport támogatá ára állították be. A „Strasbourgi Egyetem" elnevezésű amerikai hírszerző szerv már 1956 szeptemberében kidolgozta az ellenforradalmi felkelés programját, amelyet az országon belül illegálisan terjesztettek. Az ellenforradalom idején, vöröskeresztes adományok közé

csempészve, jelentős mennyiségű kézifegyvert küldtek az országba. Ezzel párhuzamosan az imperialista sajtó és rádió népszerűsítő kampányba kezdett Nagy Imre személye mellett. Hangoztatták, hogy a nyugati hatalmak számára kedvezőbb, ha Magyarországnak a szocialista táborból való kiszakítását egy „kommuni-ta névvel ellátott csoport" hajtja végre. A hírhedt Szabad Európa rádióállomás magyar nyelvű adásaiban, az ismert, általa szervezett léggömbakció útján propagálta az ellenforradalmi felkelést, majd annak kirobbantása után katonai utasításokkal segítette és irányította. Az összeesküvő csoport ezeket az utasításokat végre is hajtotta.

Nagy Imre és áruló csoportja, céljainak megvalósítása érdekében, továbbá azért, hogy teljesen szabaddá tegye az utat az imperialista beavatkozás számára, megkísérelte az ország védelmi szövetségét, a Varsói Szerződést törvénytelen módon és egyoldalúan felbontani. E kísérlet betetőzését jelentette Nagy Imre 1956 november 4-i rádiófelhívása, amelyben a forradalmi munkás-paraszt kormánnyal és az általa segítségül hívott szovjet csapatokkal szemben a nyugati imperialistákat nyílt, fegyveres beavatkozásra hívta fel.

Az ellenforradalmi fegyveres felkelés bukása után a Nagy Imre-féle összeesküvők egyes csoportjai ott kerestek menedéket, ahonnan korábban is támogatást élveztek. Az államcsíny részvevői közül Király Béla, Kéthly Anna, Kővágó József és mások a felelősségrevonás elől Nyugatra szöktek. Mindszenty József, a magyar hatóságok tudomása szerint, az amerikai követségen rejtőzködött el. B. Szabó István a budapesti angol követségre próbált menekülni. A Nagy Imre-csoport, amely korábban a „nemzeti kommunizmus" kalózlobogójával lépett fel, a felelősségrevonás elől a budapesti jugoszláv követségre szökött.

Az összeesküvők elvetemültségére jellemző, hogy ellenforradalmi tevékenységüket még akkor is változatlanul továbbfolytatták, amikor a magyar nép a forradalmi munkás-paraszt kormány irányításával már megkezdte a törvényes rend helyreállítását, a nép békés életének biztosítását, s az ellenforradalmárok által okozott súlyos károk helyrehozatalát. Kéthly Anna, Király Béla, Kővágó József és társaik Nyugatról, Nagy Imre, Losonczy Géza és mások pedig a budapesti jugoszláv nagykövetség épületéből küldték utasításaikat a fegyveres ellenállás további folytatására, az életet bénító sztrájkok szervezésére, a földalatti aknamunka újjászervezésére. Nagy és Losonczy például a jugoszláv nagykövetség épületéből, Gimes Miklós és más bűntársaik útján, kapcsolatot létesítettek a „Központi Budapesti Munkástanáccsal", a Szabad Európa Rádióval és még új, illegális lapot is jelentettek meg „Október Hus/onharmadika" címmel. Mindezt a később levezetett vizsgálat és a most lefolytatott bírósági eljárás kétségbevonhatatlan tényekkel bizonyította be.

A bírósági eljárás peranyaga is megmutatta és bebizonyította, hogy Nagy Imre és társai korábbi revizionista, burzsoá-nacionalista politikai beállítottságuknak megfelelően, törvényszerűen jutottak el a burzsoázia

legreakciósabb imperialista erőivel való szövetséghez, a munkáshatalom, a népi demokratikus rendszer, a dolgozó magyar nép és a szocialista haza elárulásához.

A bírósági tárgyaláson a vádlottak közül Donáth Ferenc, Gimes Miklós, Tildy Zoltán, Kopácsi Sándor, Jánosi Ferenc, Vásárhelyi Miklós, megbánást mutatva, teljes egészében elismerték bűnösségüket. Nagy Imre, Szilágyi József és Maléter Pál bűnösségüket tagadták, azonban a lefolytatott eljárás során, bűntársaik és a tanúk terhelő vallomásai, valamint a tárgyi bizonyítékok nyomán lelepleződtek, és bűncselekményeik tényeire vonatkozóan részleges beismerő vallomást tettek.

A Legfelsőbb Bíróság Népbírósági Tanácsa, mérlegelve a bűncselekmények súlyát, a súlyosbító és enyhítő körülményeket, a lefolytatott tárgyalás alapján a vád tárgyává tett cselekményekben a vádlottakat bűnösnek mondta ki, és ezért: **Nagy Imrét** halálra, **Donáth Ferencet** 12 évi börtönre, **Gimes Miklóst** halálra, **Tildy Zoltánt** 6 évi börtönre, **Maléter Pált** halálra, **Kopácsi Sándort** életfogytiglani börtönre, dr. **Szilágyi Józsefet** halálra, **Jánosi Ferencet** 8 évi börtönre, **Vásárhelyi Miklóst** 5 évi börtönre ítélte.

Az ítélet jogerős. A halálos ítéleteket végrehajtották.

II.

ÖSSZEESKÜVÉS A HATALOM ERŐSZAKOS MEGRAGADÁSÁRA

NAGY IMRE ÍRÁSBA FOGLALJA ÁLLAMELLENES TERVEIT ÉS ILLEGÁLIS CSOPORTOT SZERVEZ

Nagy Imre 1955-ben és 1956 legelején tanulmányokat írt a következő címekkel:

„Erköles és etika";

„A nemzetközi kapcsolatok öt alapelve";

„Néhány időszerű kérdés."

Az eljárás során a magyar nyomozó hatóságok lefoglalták ezeknek a tanulmányoknak Nagy Imre által sajátkezűleg írt eredeti példányát is.

Ezekben a tanulmányokban foglalta írásba államellenes terveit, ezek a tanulmányai alkották az általa vezetett népi demokrácia-ellenes titkos szervezkedés politikai programját.

1955 decemberében kelt „Erköles és etika" című írásában a népi demokratikus államrend megdöntését — ahogyan ő kifejezte: „szétzúzását" — tűzte ki célul. Az „időszerű kérdésekkel" foglalkozó, 1956 januárjában készített tanulmányában programjába iktatta a népi demokráciával szemben álló erőkkel kötendő szövetséget, és kifejtette, hogy — a munkásosztály uralmát feladva — *vissza kell állítani a többpártrendszert, valamint azzal együtt a koalíciós kormányzati rendszert.* „A nemzetközi kapcsolatok öt alapelve" című írásában úgy foglalt állást, hogy *Magyarországnak ki kell lépnie a Varsói Szerződésből.*

Tanulmányait az ország vezető szervei és az ország népe előtt eltitkolta. Átadta viszont titkosan szervezkedő csoportja tagjainak, akik az ő tudtával, sőt a tőle kapott megbízás alapján különböző olyan külföldi hatalmakhoz is eljuttatták, amelyektől támogatást reméltek.

A népi demokratikus rendszer megdöntésére kidolgozott terveinek megvalósítása céljából Nagy Imre már jóval az 1956 októ-

beri ellenforradalom előtt hozzáfogott politikai csoportjának megszervezéséhez.

Gondosan kiválogatta azokat a személyeket, akikről tudta, hogy az övével azonos vagy az övéhez hasonló politikai felfogást vallanak, vagy akiket különböző személyes sérelmek értek az előző esztendőkben, s ezért feltételezhette róluk, hogy szembeállíthatók a népi demokratikus államrenddel, megnyerheti őket a tanulmányaiban foglalt titkos tervek megvalósításának, bevonhatja őket egy illegális összeesküvő csoportba is.

Jánosi Ferenc erről a következőket vallotta:

„A csoport Nagy Imre körül alakult ki, ő volt a csoport politikailag legsúlyosabb képviselője. Irányadó Nagy Imre és Losonczy volt. Nagy Imre volt a csoport egyik kezdeményezője és irányítója."

Az 1958 február 6-án tartott tárgyaláson erre vonatkozólag az elnök több kérdést tett fel Jánosi Ferencnek.

„Elnök: Kik voltak azok az írók, újságírók, közéleti emberek, akikkel ön 1955 végén, de főleg 1956-ban, még az októberi események előtt kapcsolatot tartott, mint olyanokkal, akikről tudta, hogy a Nagy Imre-féle politikai vonalnak hívei?

Jánosi Ferenc: Ezek közé tartozott Haraszti Sándor, Losonczy Géza, Vásárhelyi Miklós, Gimes Miklós, Fazekas György.

Elnök: S kik voltak az írók közül?

Jánosi Ferenc: Aczél Tamás, Zelk Zoltán, Háy Gyula."

Donáth Ferenc a következőket vallotta:

„Nagy Imre a csoport, illetve az ahhoz tartozó egyes személyek tevékenységét *maga irányította.* A Nagy Imre köré csoportosuló személyeknél elsősorban az volt az ismérv, hogy *szemben állnak a párt politikájának egészével vagy annak egy részével.* E személyek nézeteit Nagy Imre a velük való beszélgetések során helyeselte, és ezért Nagy Imrében látták azt, aki megvalósítja politikai elgondolásaikat, felfogásukat."

Haraszti Sándor újságíró, az államellenes titkos szervezkedés tagja — akit ebben a bűnügyben tanúként hallgattak ki — vallomásában elmondotta, hogy a Nagy Imre-csoport 1955 őszén kristályosodott ki határozott formában. A csoporthoz ebben az időben Losonczy Géza, Vásárhelyi Miklós, Donáth Ferenc, Gimes Miklós, Újhelyi Szilárd és Haraszti Sándor tartozott.

Felmerült a kérdés, milyen formában szervezkedjenek. Újhelyi Szilárd tanúvallomásából kitűnik, hogy *illegális központ* szervezését tervezték. Újhelyi a következőket mondotta:

„Haraszti Sándor elmondta nekem, hogy Gimes Miklós javasolta Nagy Imrének, hozzanak létre féllegális vagy illegális szervezetet, melynek feladata lenne *összefogni* és *irányítani* azokat a személyeket, akik országszerte nyíltan felléptek az akkori kormány- és pártvezetés ellen."

Februárban, a bírósági tárgyaláson Nagy Imre az elnök kérdésére ezeket válaszolta:

„Gimes 1956 közepén vagy e körüli időben olyan javaslatot tett, hogy jó volna az én politikámhoz közelálló személyekből szűkebb bizottságot alakítani. Két ízben merült fel ez a probléma. Egyszer közvetlenül Gimes, Fazekas és Lőcsei nekem vetette fel ezt a kérdést."

Nagy Imre államellenes tanulmányainak terjesztéséről a február 6-i bírósági tárgyalási napon Vásárhelyi Miklós az elnök kérdéseire válaszolva ezeket mondta:

„Elnök: Kapott-e ön Nagy Imrétől általa készített politikai tanulmányokat, olyanokat, amelyeket 1955 vagy 1956 folyamán készített Nagy Imre?

Vásárhelyi Miklós: Kaptam, igen. Az »Öt alapelv« című megkaptam. Más tanulmányokat is. Megkaptam az »Erkölcs és etika«-t, a közgazdasági kérdésekről szólót, azután az időszerű kérdésekről szólót, szóval több tanulmányt kaptam."

Ugyanezen a tárgyalási napon Kopácsi Sándor vallomásában kijelentette:

„1956 szeptemberében Fazekas György ideadta nekem Nagy Imre »Erkölcs és etika« című tanulmányát."

Arra a kérdésre, hogy milyen célból adta át Nagy Imre különböző személyeknek ellenséges tartalmú írásait, Haraszti Sándor a következőket válaszolta:

„Azért, hogy megismerjük álláspontját a fenti kérdésekben, és azután értelmiségi körökben, ahol mozogtunk, terjesszük. Elsősorban az újságírók között terjesztettem, beszélgetések során, Nagy Imre téziseit..."

Tánczos Gábor, a Petőfi Kör titkára, az államellenes szervezkedés tagja, a következőket vallotta:

„1956 késő nyarán Nagy Balázs átadott nekem olvasásra egy 50—60 gépelt oldalas tanulmányt. Közölte velem, hogy ezt a tanulmányt Nagy Imre készítette."

Mikó János forgalmi ellenőr tanúvallomásában ezeket mondotta:

„Nagy Balázs és én elmentünk Nagy Imréhez. Általában Nagy Imre a beszélgetés nagy részében személyi sérelmeit mondotta el. Ekkor adta ide nekünk Nagy Imre tanulmányait is olvasásra. Felhívta a figyelmünket, hogy tanulmányát olvassuk át, és néhány olyan embernek, aki szimpatizál az ő személyével, szintén adjuk oda átolvasás végett. Célzott arra, hogy *rossz dolog lenne, ha a párt tudomást szerezne erről a ténykedéséről.*"

Az egybehangzó vallomások ellenére Nagy Imre a bírósági tárgyaláson azt állította, hogy ő szóbanforgó írásait nem terjesztette, azokat nem akarta a népi demokratikus államrenddel szemben felhasználni, emlékezete szerint csak Vásárhelyi Miklósnak és Gimes Miklósnak adta át, s nekik is csupán elolvasás céljából. A tanulmányok illegális terjesztéséért igyekezett Vásárhelyire és Gimesre hárítani a felelősséget.

A június 10-i tárgyaláson szembesítésre került sor a tanúként kihallgatott Haraszti Sándor és Nagy Imre között.

Haraszti Sándor kijelentette:

„A csoport tagjai körében Nagy Imre tanulmányai ismeretesek voltak. Nagy Imrének én is tettem említést arról, hogy helytelenítem, hogy ilyen formában akarja nézeteit terjeszteni."

Nagy Imre továbbra is tagadott:

„Tagadom, hogy tanulmányaim közkézen forogtak. Szűkebb körben bizonyos tanulmányaim kint voltak. Harasztinak azt az állítását, hogy közölte velem és helytelenítette, hogy a tanulmányaim más kezekbe kerülnek, visszautasítom."

E kiadvány V. és VII. fejezetében közölt anyagokból, vallomásokból kiderül, hogy külföldre is Nagy Imre közvetlen utasítására juttatták tanulmányait.

AKNAMUNKA A NÉPI DEMOKRATIKUS RENDSZER ELLEN LEGÁLIS FEDEZÉKEK MÖGÜL

A Nagy Imre-csoport tagjai — az illegális szervezkedéssel egy időben — igyekeztek minél szélesebb körben kihasználni a legális lehetőségeket a népi demokrácia rendszere elleni támadásokra.

Céljuk az volt, hogy különböző csoportosulásokat hozzanak létre, ezeket nyílt fellépésekre bírják, szembeállítsák őket az állami vezetéssel, s ezzel „mozgásba hozzák" a belső reakciót. Éppen ezért elsősorban burzsoá, polgári, kispolgári elemekre támaszkodtak, s ezen belül ellenséges terveik megvalósításához az értelmiség bizonyos köreiben próbálták megteremteni az ideológiai és szervezeti bázist.

Az illegális csoport első ilyen akciója az úgynevezett *írói memorandum* szervezése volt. Ezt a memorandumot 1955 októberében fogalmazták meg, és számos íróval, újságíróval, művésszel iratták alá. A kulturális életnek a memorandumban megemlített néhány kérdése *csak ürügy volt a csoport számára a kormányellenes politikai fellépésre.*

A közvélemény nem tudta, de még a memorandum aláíróinak jelentős része sem, hogy ezt a memorandumot a Nagy Imre-csoport határozta el, fogalmazta meg és szervezte az aláíratását.

A tanúvallomásokból kiderül, hogy az ún. memorandum-akció politikai értelme az volt, hogy a kulturális élet akkori problémáinak visszásságán keresztül *politikai támadást* intézzenek a párt- és az államvezetés ellen. A memorandum-akcióról többször szó esett, egyebek között Nagy Imre lakásán is.

Vásárhelyi Miklós a következőket vallotta:

„Az aláírások gyűjtését is javarészt mi — konkrétan Haraszti Sándor, Losonczy Géza, Déry Tibor, Zelk Zoltán és én, valamint egy-két, a csoporthoz nem tartozó személy — végeztük el. Tudomásom szerint Nagy Imre tudott erről, és egyetértett akciónkkal. Később, mikor az aláírásokat gyűjtöttük, sürgette a memorandum beadását. Ezen akció következtében, különösen értelmiségi körökben, megnőtt a bizalmatlanság a párt és a kormány politikájával szemben. A tömegek előtt ez az akció mint a magyar értelmiség akciója volt ismeretes. A valóság az, hogy az egész akció kitervezője és megvalósítója lényegében a Nagy Imre-féle csoport volt."

A párt fellépésének hatására a memorandum aláíróinak jelentős része meggyőződött a memorandum *frakciós, pártellenes jellegéről, ellenséges szándékáról, ezért aláírását visszavonta.* A Nagy Imre-csoport tagjai szembehelyezkedtek ezekkel a személyekkel, és a maguk részéről határozatot hoztak, hogy nem vonják

vissza aláírásukat. Vásárhelyi erről a következőket mondotta vallomásában:

„Az 1955 december 6-i író-aktíva után többen összejöttünk Losonczy Géza lakásán — Haraszti Sándor, Losonczy Géza, Déry Tibor, Újhelyi Szilárd, Aczél Tamás és még néhányan —, és ott úgy határoztunk, hogy a párthatározat ellenére sem vonjuk vissza aláírásunkat a memorandumról. Elhatározásunkat közöltem Nagy Imrével is, aki egyetértett vele."

A Nagy Imre-csoport irányítja a Petőfi Kört, az ellenséges izgatás nyilvános fórumát

A Nagy Imre-csoport legális fedőszervként használta fel a Petőfi Kört. A háttérből szervezte és irányította annak több vitáját, különösképpen a hírhedt sajtóvitát. Megbeszélte több újságíró felszólalását, megszervezte, hogy a vita ellenséges jellegű demonstrációvá fajuljon.

Tánczos Gábor a június 11-én tartott tárgyaláson tanúvallomásában ezeket mondotta:

„Nagy Imre személyét és politikáját a Petőfi Körben népszerűsítettük. A Nagy Imre—Losonczy-csoport tagjai több alkalommal vitavezetők voltak a Petőfi Kör ülésein. A közgazdasági vitát Donáth vezette, egy másik vitát Újhelyi Szilárd, a sajtóvitát Losonczy Géza, a kert-magyarországi vitát szintén Donáth vezette."

Márkus István író, az ellenforradalmi szervezkedés résztvevője erről az alábbiakat vallotta:

„...május közepétől vagy végétől kezdve törekedett Tánczos (s más mögötte és mellette álló, a Petőfi Kört irányító társa) tudatosan arra, hogy a Petőfi Kört a »Nagy Imrés« irányzat propaganda-központjává fejlessze, szervezetileg megalapozza, kiterjessze.

Május végén, június elején egyéb tervek is felmerültek. Így felmerült az az elgondolás, hogy a Petőfi Kört *szilárdabb szervezetté* kellene kiépíteni: tagdíj bevezetése, időnkénti taggyűlések, új vezetőséget választó »alakuló taggyűlés« terve, szakmai szekciók létesítése stb. Tervbe vették időszaki lap kiadását, lehetőleg nyomtatott hetilapét, de amíg az nem megy, könyomatos »szervezeti közlemény«-ét. Ez a lap — terv szerint — közölte volna a viták anyagának fontosabb részét is, s természetesen azt a célt szolgálta volna, hogy a kör bázisát szilárdítsa, hatósugarát növelje, politikai erejét fokozza. Felmerültek olyan tervek is, hogy vidéken afféle »kis Petőfi Körök« létesülhetnének, főképpen persze a nagyobb vidéki városokban, egyetemi központokban. Szó volt arról, hogy

az egyetemisták — talán karonként — csinálják meg a maguk külön vitaklubjait a Petőfi Kör mintájára. Sőt az is felvetődött, hogy a munkásifjúságnak is meg kellene teremtenie a maga Petőfi Köreit."

Haraszti Sándor így vallott:

„A Nagy Imre-csoport úgy értékelte a Petőfi Kört, mint amely szerv *alkalmas politikai platformunk hirdetésére, éppen ezért ilyen célból ki kell használni.* Losonczy Géza és Donáth Ferenc vállalták, hogy ankétokat vezetnek különböző tárgykörökben a Petőfi Kör ülésein, ahol kifejtik álláspontjukat is. A Központi Vezetőségnek a Petőfi Kör ankétjait elítélő határozatai után a Nagy Imre-csoport politikai tevékenysége megtorpant. Meg kell mondanom, hogy a csoport politikai harcának időleges visszavonulásával Nagy Imre nem értett egyet. Neki *az volt az álláspontja, hogy a politikai harcot változatlan erővel tovább kell folytatnunk.*"

Donáth Ferenc vallomásában elismeri támadásuk szervezettségét:

„1956 tavaszától a csoport tevékenységének fontos színterei voltak a Petőfi Kör vitaestjei. A Petőfi Kör egyes vitaestjeit — így a sajtóvitát — a Petőfi Kör vezetői Losonczy Gézával történt *előzetes megbeszélés* alapján tűzték napirendre. Ezzel lényegében *szervezett csoporttevékenységet fejtettek ki, amely a párt és az államvezetés ellen irányult.*"

Déry Tibor író, aki szintén az ellenforradalmi csoporthoz tartozott, vallomásában elmondta:

„Egy-két nappal a sajtóvita megtartása előtt az Újságíró Klubban készülő beszédem egy részét — elejét — felolvastam a Nagy Imre-csoporthoz tartozó Losonczy Géza, Haraszti Sándor, Zelk Zoltán előtt, akik igen nagy tetszéssel fogadták beszédem ismertetett részét. Ez megerősített abban, hogy jó a mondanivalóm. Beszédemről nyilvánosságra kerülése előtt tudott még Donáth Ferenc. Feltételezem, hogy Donáth a Nagy Imre-csoport valamely tagjától értesült beszédem tartalmáról. Azt sem tartom kizártnak, hogy magától Nagy Imrétől értesült."

A Petőfi Kör ilyen alaposan előkészített és megrendezett vitáin egyre élesebb formában támadták a népi demokratikus rendszert, és különösen a sajtóvita egyes felszólalói — elsősorban Déry Tibor és Tardos Tibor — ellenségesen léptek fel, „cselekvésre", azaz a rendszer elleni támadásra szólítottak fel.

Déry Tibor felszólalásában óvott attól, hogy a bírálók csak a felületi jelenségeket, kórtüneteket", tehát a hibákat támadják,

mert a „lényegre, a kórokozóra", magára a rendszerre kell a támadás élét irányítani. Felszólított arra, hogy ne csak személyeket támadjanak, hanem „a gondolatokat is, amelyeket képviselnek".

„Amíg bírálatunk — mondta — szinte fő súlyával személyek ellen... fordul, és nem vizsgálja meg, vajon nincsenek-e eszméink rendszerében is bizonyos tévedések, addig óhatatlanul csak azt az egy sovány eredményt fogjuk elérhetni, hogy a rosszat egy kisebb rosszal cseréljük fel."

„Szerkezetbeli hibákról van itt szó" — folytatta Déry, és hozzáfűzte, hogy cselekvésre van szükség:

„1500—2000 ember, nagyjában mindig ugyanazok, az egyik vitáról a másikra járnak... Pufogtatjuk szavainkat, örömünk telik bennük, mint egy gyermeknek a vásári trombitában, és nem vesszük észre, hogy szavaink szavak maradnak, reményeink egyelőre meddők, és a gyakorlati tények körülöttünk nemigen változnak. De mi lehet ennek végül is az eredménye? Az, hogy a *cselekvés* elsőszülötti jogát eladjuk egy-egy jó szónoklat lehetőségéért."

Tardos Tibor — a Nagy Imre-csoport tagjainak felszólalásaira és cikkeire jellemző demagóg uszítással — felszólalásában hamis történelmi párhuzamot vonva, lényegében arra izgatott, hogy el kell foglalni a — népi állam tulajdonában levő — nyomdákat, ha ki akarják vívni a „sajtószabadságot". Kikhez szólt Tardos? Kiket uszított így? Kiknek követelt sajtószabadságot? Még a Petőfi Kör vezetőségének 1956 július 9-én kelt határozata is megállapította, hogy

„a Petőfi-köri sajtóvitán ott voltak azok a volt egyetemisták, akik annak idején a Pfeiffer- és Sulyok-pártokat szervezték, a volt reakciós ifjúsági szervezetek, az Actio Catholica vezetői, hangadói."

Saját felszólalásáról Tardos Tibor vallomásában ezeket mondotta:

„A Petőfi Kör sajtóvitáján arról beszéltem, hogy »a mi egyre növekvő csapatunk« jelenti a pártot. Ezen, ha ki nem mondva is, a Petőfi Kör tagjait, írókat és mindazokat értettem, akik a Nagy Imre-féle politikai vezetés mellett voltak."

A Nagy Imre-csoport tevékenysége, különösképpen a Petőfi Kör nyílt, lázító hangja szervezkedésre bátorította a népi demokrácia többi ellenségét.

Ezt megvilágítja B. Szabó István vallomása is. (B. Szabó a volt Független Kisgazdapárt jobbszárnyához tartozott, kulák, később a Nagy Imre-kormány államminisztere és a kabinet tagja lett. —

A szerk.) Elmondta, hogy a Független Kisgazdapárt jobboldali, reakciós vezetői több alkalommal összeültek tanácskozásra:

„Erősen foglalkoztattak bennünket az országban zajló események. Figyelemmel kísértük a Petőfi Körben elhangzott vitákat, a sajtóban megjelent cikkeket, azokat értékeltük, és következtetéseket vontunk le belőlük. Az volt a véleményünk, hogy Nagy Imre rövid időn belül hatalomra kerül, és ez részünkre előnyt jelenthet. Bíztunk abban, hogy *ha Nagy Imre fogja az országot irányítani, akkor lehetővé válik az FKP újjáélesztése is.* Helyeseltük az ő 1953-as fellépését, és *arra gondoltunk, hogy azt most tovább fejleszti koalíciós alapon.*"

Nagy Imre és társai céljuk elérése érdekében különös gondot fordítottak az írók és újságírók befolyásolására, hogy rajtuk keresztül a sajtóban is összpontosított támadást indíthassanak a párt és az állam ellen. Maga az a tény, hogy Losonczyék a Petőfi Körrel napirendre tűzették a sajtóvitát és annak előkészítésére, megrendezésére óriási gondot fordítottak, mutatja, hogy a Nagy Imre-csoport a közvélemény formálásában nagy szerepet játszó sajtót feltétlenül fel akarta használni, s szervezkedésének szolgálatába állítani. Az egyes szerkesztőségekben elfoglalt pozícióiknál fogva a Nagy Imre-csoport tagjai népszerűsítették különböző akcióikat, nézeteiket és igyekeztek aláásni a népi demokratikus rendszer, a szocializmus iránti bizalmat.

A befolyásuk alatt álló lapokban aránytalanul nagy helyet biztosítottak a Petőfi-köri viták ismertetésének. Tánczos Gábor vallomásában kitért erre is:

„A »Magyar Nemzet« című lap — ahol Losonczynak mint főmunkatársnak nagy befolyása volt — rendszeresen és sokat foglalkozott a Petőfi Kör tevékenységével, a Petőfi Kör vitáit dicsőítő cikkeket közölt. Ezt a tényt Losonczyval folytatott beszélgetéseink során nagyon örvendetesnek tartottuk."

Haraszti Sándor az írók és újságírók befolyásolásáról így vallott:

„Az én agitációs tevékenységem fő súllyal az újságírók és írók körében folyt. Ugyanezen a területen fejtett ki az enyémhez hasonló politikai tevékenységet Vásárhelyi Miklós, Losonczy Géza, Gimes Miklós, Fazekas György."

Vásárhelyi Miklós elmondta vallomásában:

„Erőteljesen megélénkült a csoport egyes tagjainak és a csoporthoz közelálló íróknak, újságíróknak olyan publicisztikai jellegű

tevékenysége, amely a sajtóban vetett fel kényes problémákat, és gyakran szélsőséges módon eltúlozva állította be azokat. Tudom azt, hogy Haraszti Sándor, Losonczy Géza ebben az időben is állandó kapcsolatban állott az írókkal, és ők, valamint Déry Tibor, Zelk Zoltán, Benjámin László aktívan részt vettek az írók közgyűlése politikai előkészítésében . . ."

Jóllehet, a Nagy Imre-csoport jelentős tábort toborzott magának az Írószövetségben, az Újságíró Szövetségben, politikai befolyását 1956 elején mégis nagyon hiányosnak ítélte. Ugyanis az ország lakosságának tömegeiben, elsősorban a munkásosztály soraiban nem volt számottevő befolyásuk.

Haraszti Sándor vallomásában erről a következőket mondotta:

„Emlékezetem szerint egy alkalommal Gimessel együtt jöttünk el Nagy Imrétől. Beszélgettünk. Gimes olyan kijelentéseket tett, hogy harcunk nem terjedt túl az értelmiség sorain. Ennek okát *harcunk szervezetlenségében* határozta meg. Érdeklődésemre azután kifejtette, hogy eredményesebben akkor tudnánk továbbvinni harcunkat, ha azt más — nem értelmiségi — tömegek felé is kiterjeszthetnénk. Ennek előfeltételeként vetette fel valamiféle szervezet létrehozásának szükségességét."

Nagy Imre időnként maga is elégedetlen volt a csoport tagjainak aktivitásával. Haraszti Sándor a következőket vallotta erről:

„Volt eset, amikor Nagy Imre maga kezdeményezett és sürgetett bizonyos akciókat, más esetben nem találta kielégítőnek a csoport tagjainak politikai munkáját. Nagy Imre felvetette: politikai akciót kellene indítani, hogy vonják vissza az ő eltávolítását és kizárását a pártból. Nagy Imre nem egy ízben a csoport tagjainak szemére vetette, hogy bár az újságírók körében a csoport tábora igen nagy, a sajtóban az ellenzék mégsem jelentkezik. Ezt elsősorban Losonczy Gézának és Gimes Miklósnak vetette fel."

Vásárhelyi Miklós vallomásából az is kitűnik, hogy Nagy Imre a csoport tagjaitól nyíltabb ellenséges magatartást követelt. Vásárhelyi a következőket vallotta:

„Nagy Imre minden ilyen fellépésünkkel egyetértett, egyes fellépéseink az ő felszólítására történtek, és volt olyan eset is, amikor elégedetlen volt egy-egy fellépésünk elégtelensége miatt.

Nagy Imre nem helyeselte azt, hogy a júliusi határozat után rehabilitálásunkat elfogadtuk anélkül, hogy az ő ügye is rendeződött volna. Rossznéven vette tőlünk, hogy mi különböző funkciókat fogadunk el, amikor őt még nem vették vissza a pártba."

E vallomásokban szinte refrénszerűen visszatérő téma Nagy Imre visszavétele a pártba, és a párt erőinek bomlasztására irányuló tervszerű aknamunka. Nagyon jól tudták, hogy minél inkább megbontják a párt egységét, annál több eredménnyel kecsegtet bomlasztó munkájuk, annál könnyebben ragadhatják magukhoz a kezdeményezést, és gátolhatják meg, hogy a párt Központi Vezetősége következetesen megvalósíthassa júliusi ülésének határozatait — a múltban elkövetett hibák kijavítását —, s ez meghozza eredményeit. Hiszen, mint a fentiek igazolják, s mint azt a későbbi dokumentumok egész sora bizonyítja, céljuk nem a hibák kijavítása volt, hanem a hatalom megkaparintása a népi demokratikus rendszer megdöntése céljából.

Kísérletek a munkásosztály izgatására

Minél konkrétabban foglalkozott Nagy Imre és csoportja a népi demokratikus rendszer megdöntésének gondolatával, annál határozottabban próbálkoztak azzal, hogy befolyásukat a munkásságra, vagy legalább annak egy részére is kiterjesszék. Ehhez szükségesnek találták, hogy azok a fórumok is, amelyek ugyan kulturális jellegűek, de amelyekben legnagyobb volt a befolyásuk, elsősorban gazdasági és politikai kérdésekkel foglalkozzanak. Itt mindenekelőtt az Írószövetségre és lapjára, az „Irodalmi Újság"-ra, továbbá a „Béke és Szabadság"-ra, a „Művelt Nép"-re és más hasonló szervezetekre, illetve lapokra gondoltak. Haraszti Sándor a június 10-i bírósági tárgyaláson erről ezeket vallotta:

> „Nagy Imre szorgalmazta, hogy kultúrterületen, az Írószövetségben, az Újságíró Szövetségben ne csupán a párt kultúrpolitikájával kapcsolatos kifogásokat tegyük szóvá, hanem *az országos politikai kérdésekről is beszéljünk. Nagy Imre kifogásolta a csoport tagjai előtt, hogy országos gazdasági kérdéseket nem tettek szóvá.* Nagy Imre a csoport tagjainak felvetette, hogy helyes lenne, ha az üzemi pártszervezetek felé is keresnének kapcsolatot."

A Nagy Imre-csoportnak ez a taktikája jutott érvényre az Írószövetség 1956 szeptemberi közgyűlésén, amelyet — mint ezt Vásárhelyi vallomásában kifejtette — a Nagy Imre-csoport készített elő. Ez a közgyűlés Lukácsy Sándor (író, az ellenforradalom napjaiban különösen az „Értelmiségi Forradalmi Bizottság"-ban tevékenykedett, e bizottság ellenforradalmi követeléseket tartalmazó felhívásának egyik szerzője. — *A szerk.*) javaslatára a következő határozatot hozta:

„Közgyűlésünk után egy-egy író vagy írócsoport menjen ki 10—15 vagy több nagyüzembe, és ismertesse a munkássággal közgyűlésünk munkáját és általában a mai irodalom helyzetét."

A közgyűlés általában politikai kérdésekkel, Nagy Imre rehabilitációjával és más, a Nagy Imre-csoport által bedobott kérdésekkel foglalkozott. A fenti határozat azt jelentette, hogy a kérdések ilyetén való tálalását akarták a munkásság közt népszerűsíteni.

Eközben a csoport további akciókat is kezdeményezett befolyása kiterjesztésére. Megszervezte Nagy Imre 60. születésnapjának megünneplését, ami ugyancsak ellenséges jellegű politikai demonstráció volt. Jánosi Ferenc erről így vallott:

„... 1956 májusának legvégén került szóba Nagy Imre lakásán a születésnap kérdése. Nagy Imre kijelentette, semmiképpen nem tartaná helyesnek, hogy egy ilyen jellegű évfordulót nyilvános helyen tartsanak, a helyes, szerinte, az lenne, ha a lakásán lenne a születésnap, és ők látnák vendégül az érkezőket. Utólag én és Haraszti úgy értékeltük, hogy ez az alkalom a politikai szimpátia kifejezése is volt. Később Nagy Imre lakásán Losonczy, Haraszti, Schurecz, Újhelyi és én beszélgettünk a kérdésről, és egyöntetűen a fenti véleményt alkottuk."

Donáth Ferenc vallomásában az alábbiakat mondotta:

„A Nagy-csoport tevékenységének jelentős állomása volt Nagy Imre születésnapja 1956 nyarán, amely alkalmat szolgáltatott arra, hogy Nagy *demonstráljon.* Meghívta azokat a személyeket, akik ilyen vagy olyan okból kifolyólag szemben álltak a vezetéssel."

Az ellenforradalmi propaganda szócsövei

1956 második felében, de különösen az októberi ellenforradalmat megelőző hetekben a Nagy-csoport tagjai, s befolyásuk alatt mások is, az „Irodalmi Újság"-ban és más lapokban egyre nyíltabban szólítottak fel a népi demokratikus rendszer elleni harcra, „forradalomra". A csoport befolyása alatt álló lapok *egyre inkább az ellenforradalmi propaganda szócsöveivé váltak.*

Vásárhelyi Miklós például a „Hétfői Hírlap"-ban gyalázkodóan írt a magyar népi demokráciáról, amelyben szerinte „soha nem volt demokrácia, nem volt szabadság, mert lábbal taposták az emberiség legszebb eszményeit".

Novobáczky Sándor az „Irodalmi Újság"-ban a kommunista funkcionáriust rágalmazza: „Uralkodásra hivatottnak érzi magát, és rendszerint úgy is jár, mint a római helytartó. A béketűrő és

tisztelettudó görögök meghajoltak, ha találkoztak vele, de mikor elhaladt, gyűlölettel néztek vissza rá."

Háy Gyula arról írt, hogy nemsokára „megindul a nagy selejtezés". Tamási Lajos is felkelésre lázított: „Nyílj ki, vérünkből, nyílj ki végre, forradalom..."

Aczél Tamás Nyugat felé fordulva írta ódájában:

„Európa... már mi is szedelőzködünk az útra, hogy felemeljük a sorompót... nyújts hát kezet, béküljünk ki, s gyerünk tovább, *csináljuk együtt amit lehet, s amit nem...*"

Fekete Gyula így fejezte ki a Nagy-csoport törekvéseit:

„Hihetetlen erőket szabadítanánk fel, ha bevennénk a restauráció utolsó hátrahagyott sündisznó-állásait..."

Ezen azt értették, hogy minden fontos pozíciót Nagy Imre híveivel kell betölteni.

A Nagy Imre-csoportnak ez a fellépése teljesen összhangban volt az imperialista propagandával. Amíg Fekete Gyula a „sündisznó-állások" bevételéről ír, s az Írószövetség a szeptemberi közgyűlésen Nagy Imre teljes rehabilitálását, Losonczy, Háy Gyula, Novobáczky és mások az állami és pártfunkcionáriusok tömeges leváltását követelik, addig a Szabad Európa Rádió 1956 augusztus 7-i magyar adásában ezt mondta ugyanerről:

„Személyi változásokra van szükség. Olyanokra van szükség..., akikről a nép elhiszi, hogy tanultak a múltból, és hajlandók a komoly változtatásokra."

1956 szeptember 12-i adásában a Szabad Európa Rádió így szól az írókhoz:

„Tisztában kell lenni azzal, hogy olyan eseményeknek vagyunk tanúi, amelyeket nyugodtan nevezhetünk *forradalomnak*. Azzal is tisztában kell lennünk, hogy akadnak emberek, akik ezt a forradalmat rács mögé szeretnék kényszeríteni. Éppen ezért, nekunk, íróknak, *fel kell sorakoznunk a barikádok mögé*, hogy megvédjük ezt a forradalmat."

A római rádió 1956 augusztus 28-án, mintha csak Aczél Tamás idézett ódájának nyugati változatát akarná meghirdetni, a következőket mondta:

„Amint valaha a Nyugat kinyújtotta segítő kezét s összefogást hirdetett meg a közös ellenség ellen, úgy *most is a Nyugat támogatásával* ismét elérkezik a felszabadulás órája."

A Szabad Európa Rádió, 1956 szeptember 19-i adásában, kiállítja az imperializmus elismerő oklevelét a Nagy Imre-csoport írószövetségbeli tagjairól:

„Az írószövetség bátran a demokratizmus útjára lépett, és megtette az első lépést a kibontakozás felé. Tudjuk, hogy még nem szabadság az, amelyet az írószövetség kivívott. Az írószövetség közgyűlése azonban jelentős állomás, *fontos tett* és jó remény arra, hogy ezt a szabadságot, a teljes szabadságot íróink és népünk ki fogják vívni."

Losonczy Géza hasonló álláspontot volt, mint a Szabad Európa Rádió. 1956 nyarán Ámos Elon izraeli újságírónak adott interjújában kijelentette: el tud képzelni olyan lehetőséget, hogy *„ha rákerül a sor, mi erőszakkal szembeszállunk a kormánnyal"*.

A csoport vidékre is kiterjeszti az államellenes izgatást és szervezkedést

A Nagy Imre-csoport tagjai szervezkedésüket vidékre is kiterjesztették, és igyekeztek fellépéseikkel népi demokrácia-ellenes hangulatot kelteni, megfelelő talajt teremteni ellenséges terveik megvalósítása számára. A többi között ilyen szellemben lépett fel vidéken Losonczy, Donáth és Szilágyi József.

1956 októberének közepén „értelmiségi gyűlést" rendeztek Hajdúböszörményben. A gyűlés előadója Losonczy Géza volt. Több tanú vallomásából megállapítható, hogy mi történt a gyűlésen. Gelény Imre hajdúböszörményi lakos, egyénileg gazdálkodó paraszt ezeket mondotta:

„A gyűlésen értelmiségiek, de túlnyomórészt kulákok, volt csendőrök s egyéb, a múltban megsértett személyek vettek részt.

Losonczy Géza tartott rövid beszédet, melyben a sztálinizmus, rákosizmus veszélyéről beszélt. Ezután több személy felszólalt, köztük kulákok és főleg megsértett emberek. Az egyik felszólaló programot olvasott fel, mely több pontból állt. Követelte az ország függetlenségét, a többpártrendszert, a szabad választások megtartását. Ezenkívül még többen felszólaltak, s *a kormányban követeltek változásokat.* Helyi viszonylatban a tanácselnök leváltását követelték éles hangnemben. A hozzászólások annyira elfajultak, hogy kis híján verekedésre került sor."

Gelény Imre elmondta még, hogy a gyűlés után Bagosi Imre kulák lakásán volt megbeszélés, *ezen Losonczy Géza is részt vett.*

Jelen volt több kulák és Kis Pál Ernő volt jószolgabíró. Vallomását így folytatta:

„Losonczy arról beszélt, hogy a meglevő hibákat a rákosizmus, sztálinizmus követte el, és hogy *változások szükségesek a kormányban.*"

Csikós Imre nyugdíjas, hajdúböszörményi lakos tanúvallomásából kitűnik, hogy miféle változásokról volt szó:

„Az első felszólaló Fazekas Béla kulák volt, aki szidalmazta a kormányt. Solymosi volt csendőr arról beszélt, hogy a vezetők analfabéták, és nem értenek munkájukhoz. Követelte, hogy *a régi, hozzáértő emberek kerüljenek vissza a vezető helyekre.*"

Elképzelhető, milyen „régi, hozzáértő" vezetőkre gondolt az egykori csendőr...,

Losonczy Géza hajdúböszörményi szerepléséről dr. Kis Pál Ernő tanúvallomásában a következőket mondta:

„...Az említett értelmiségi gyűlés október 23 előtt kb. 4—5 nappal volt a hajdúböszörményi kultúrházban. Előre jelezték, hogy Losonczy Géza fogja tartani a gyűlést, azonban az értelmiség csak kis részét képezte a jelenlevőknek, többségükben parasztok, kulákok vettek azon részt. A gyűlésen uralkodó hangulat egyre inkább *ellenforradalmi jellegűvé* vált, Lévai Sándort, a PB másodtitkárát nem hagyták beszélni. Támadták a tanácselnököt, olyan hangok is elhangzottak, hogy *kötelet neki.* Losonczy Géza *meg sem próbálta az ott uralkodó hangulatot leszerelni.* Beszélt a sztálinizmusról, továbbá Nagy Imréről, mint aki alkalmas arra, hogy vezető állást töltsön be..."

Hasonlóan szerepelt ebben az időben Szilágyi József Kecskeméten. Erről Szelepcsényi Imre, a ceglédi városi tanács elnöke tanúvallomásában a következőket mondta:

„...október 20-án 5 óra előtt érkeztem a megyei tanácshoz. Hallottam, hogy Dallos Ferenc szobájában beszélgetés folyik. Hangos kijelentésre figyeltem fel, amely tisztán áthallatszott. *»Egy forradalmár nem mérlegel, hanem cselekszik.«* Az illető hangja ismeretlen volt számomra. Mikor beléptem a szobába, bemutattak az illetőnek, ki Szilágyi József néven mutatkozott be. Szilágyi beszédét úgy fejezte be, hogy nem elég, ha a diákság és munkásság követeli a változásokat, az kell, hogy a parasztság is megmozduljon."

Mohácsi Károly, állami gazdasági igazgató, aki akkor a megyei tanácsnál dolgozott, a következőket mondta:

„Szilágyi József azt mondotta: nem kell megijednünk a megújulástól, ha ebben negatív lángok is vannak, mert a forradalmi változás magával hozhat salakot is. Ekkor megkérdezte Dallos Ferenc, hogy mit ért forradalmi változáson? Szilágyi azt válaszolta: *a hatalmat új, pozitív erőknek kell átvenniük.* Ekkor Dallos elvtárs figyelmeztette, hogy milyen hatalomátvételről beszél, mert véleménye szerint a hatalom kérdése más kérdés, az a munkásosztály kezében van, s itt nem lehet másról szó, mint olyan személyek leváltásáról, akikben nem bízik a nép. Erre Szilágyi azt mondotta: milyen az olyan forradalmár, aki még a forradalmi események előtt megijed?"

TITKOS ÖSSZEJÖVETELEK ÉS MEGBESZÉLÉSEK

Amikor a Nagy Imre-csoport elérkezettnek látta az időt, hogy napirendre tűzze a hatalom átvételét, a csoport tagjai több titkos összejövetelt, illegális megbeszélést tartottak.

Nagy Imre programjában a többpártrendszer és a koalíciós kormányzás létrehozása szerepelt. Ez egyet jelentett a munkásosztály és a munkásosztály pártja egységének megbontására irányuló kísérlettel. A Szociáldemokrata Párt újjászervezéséről — Nagy Imre megbízásából — Haraszti Sándor és Losonczy Géza kezdett tárgyalásokat Kéthly Annával.

Haraszti Sándor vallomásában elmondotta: Kéthly Annával történt találkozójuk és megbeszélésük célja az volt, hogy megismerjék álláspontját a politikai életbe való visszatéréséről s megtudakolják: hajlandó-e részt venni Nagy Imre eljövendő kormányában.

Hasonló tárgyalások folytak másokkal is. Erdei István volt szociáldemokrata képviselő, aki egy ideig földművelésügyi államtitkár volt, majd visszavonult kulákbirtokára, vallomásában elmondta, hogy 1956 szeptemberében Nagy Imre tárgyalt vele. Erről Erdei a következőket vallotta:

„Mezőgazdasági állásfoglalásomra vonatkozóan megkérdezte, hogy ez az SZDP felfogása-e. Azt feleltem: olvasta Kéthly Anna, helyben hagyta, nem emelt kifogást ellene Takács József sem. Megmondtam, hogy törvényes keretek között létre kell jönnie a Szociáldemokrata Pártnak.

... Óvtam Nagy Imrét a félmegoldások vállalásától.

Jól megértette álláspontomat. Rögtön közölte: *félmegoldásra nem vállalkozik.* Végezetül Nagy Imre megkérdezte tőlem, hogy milyen munkaterületen szeretném hasznosítani képességeimet? Így

feleltem: ha pártom erre a feladatra kijelöl, szívesen betölteném a Földművelésügyi Minisztériumban az államtitkári állást..."

Erdei István fellépése sem hagyott kétséget az iránt, hogy milyen feltételekkel lehetséges az együttműködés a Nagy Imre-csoport és Kéthlyék között. Nagy Imre ezeket a feltételeket — a párt vezető szerepének feladását, a munkásegység szétszakítását, más pártok alakítását és a hatalomba való bevonását, ezzel a nép hatalmának felszámolását szívesen *vállalta*. Ezek a feltételek beleillettek saját terveibe. Ezért értette oly jól Erdei István álláspontját, s jelentette ki azonnal, hogy „félmegoldásra nem vállalkozik". Nem kétséges, *hogy mit értett Nagy Imre és Erdei István „egész megoldás"-on. Nem a hibák kijavítását és reformokat, hanem — rendszerváltozást. A Magyar Népköztársaság törvényes rendje, a munkás-paraszt hatalom megdöntését.*

A csoport megbeszéléseket tartott azzal a céllal is, hogy a Dolgozó Ifiúság Szövetségét Nagy Imréék szolgálatába lehessen állítani. Márkus István erről így vallott:

„1956 október 22-én, délelőtt, Kardos László telefonált a lakásomra, és arra kért, hogy este 7 órára menjek fel hozzá megbeszélésre. Utolsónak érkeztem. Ott volt Kardos László, Tánczos Gábor, Nagy Balázs. Később érkezett Losonczy Géza. Tánczos kifejtette, hogy másnap DISZ KV-ülés lesz, a jelenlevők nagy részét kooptálni akarják a vezetőségbe. Vita indult meg köztünk, és az az egységes álláspont alakult ki, hogy nem láthatjuk előre, hogy a másnapi KV-ülés milyen messzire megy el a program és a vezetés megváltoztatásában, nekünk mindenesetre arra kell törekednünk, hogy egységes állásponttal lépjünk fel, és a személyi változások terén *már most a maximálisat érjük el.*

Arról is beszéltünk, hogyan tudnánk elérni, hogy számszerű többségben legyünk a DISZ Intéző Bizottságában. Kardos javasolta: olyan embert jelöltessünk első titkárnak, hogy az első titkárság is a kezünkben legyen. Felmerült Losonczy elnöksége is. Mi ötöltük ki, hogy bár eddig a DISZ-ben nem volt elnöki funkció, azonban javasolni fogjuk, hogy Losonczy legyen a DISZ elnöke, így majd segíteni tud az első titkárnak. Losonczy ez ellen nem tiltakozott. Mindnyájunk határozott célkitűzése volt, hogy a »Nagy Imrés« politikai vonalat érvényesítjük majd a DISZ egész munkájában."

Amikor a csoport izgató tevékenysége nyomán megmozdultak a népi demokrácia ellenségei, érettnek találták a helyzetet arra, hogy közvetlen előkészületeket tegyenek a hatalom megragadására, mindenekelőtt egy Nagy Imre-féle kormányprogram kidolgozására.

Losonczy Géza a nála lefoglalt naplójában feljegyezte, hogy a csoport több tagja október 22-én este a SZÖVOSZ helyiségében megbeszélésre gyűlt össze. Losonczy a következőket írta:

„A megbeszélés témája: Nagy Imre programbeszédének az előkészítése. Abban állapodtunk meg, hogy pénteken este nálam találkozunk. Ott lesz még Donáth és Haraszti. Addig mindenki elkészíti a téziseit, ott közösen megvitatjuk."

Gimes Miklós vallomásában megerősítette ezt:

„Megállapodtunk, hogy a magyar külpolitika kérdéseiről én írok, Losonczy Gézának a Hazafias Népfront kérdéseiről kellett anyagot készítenie."

A SZÖVOSZ-ban járt Donáth Ferenc is, aki a következőket vallotta erről:

„1956 október 22-én kb. 18 órakor érkeztem meg a SZÖVOSZ-ba. Közölték velem, hogy egy új kormányprogram gazdasági részének elkészítéséről van szó, mert valószínűleg Nagy Imre lesz a miniszterelnök. Meg is kértek, hogy a mezőgazdasági résszel kapcsolatban mondjam el elgondolásaimat."

Másnap, október 23-án, a Nagy Imre-csoport illegális összejövetelén már *a vezetésben végrehajtandó személyi változtatásokban állapodtak meg.*

Losonczy Géza említett naplójában a következőket írta:

„Október 23-án reggel telefonon felhívtam Haraszti Sándort, Donáth Ferencet, Újhelyi Szilárdot, Nagy Imrét, Jánosi Ferencet, s arra kértem őket: jöjjenek el hozzám a lakásomra a helyzet megbeszélésére.

½11 körül valamennyien ott is voltak.

Egységes volt a vélemény, hogy nálunk is teljesen megérett a helyzet az esedékes változások végrehajtására. A kormányt gyökeresen át kell alakítani.

Én hangsúlyoztam, hogy *nemcsak* a sztálinista kommunistáktól kell megszabadulni, hanem a sztálinistákkal összenőtt »pártonkívüliektől« is. Megbeszélésünk alapján a Politikai Bizottságba be kell hozni Nagy Imrét, Haraszti Sándort, Donáth Ferencet, Szántó Zoltánt, Losonczy Gézát. A KV-be a következőket gondoltuk bevonni (az említetteken kívül): Szilágyi József, Schurecz József, Vásárhelyi Miklós, Kardos László, Tánczos Gábor, Széll Jenő, Lukács György, Novobáczky Sándor, Fekete Sándor, Gimes Miklós, Kónya Lajos, Háy Gyula, Erdei Sándor, Jánosi Ferenc, Rajk Lászlóné.

Elhatároztuk még, hogy haladéktalanul le kell váltani a legkompromittáltabb kerületi és megyei titkárokat, tanácselnököket.

Rövid vita volt arról, hogy Nagy Imrének miniszterelnöknek kellene-e lennie vagy a párt első titkárának. Nagynak az volt a véleménye, hogy első titkárnak nem, hanem miniszterelnöknek. Így emlékezik rá a nép, s azt óhajtja, hogy ismét miniszterelnök legyen. Ezzel azután a többiek is egyetértettek.

Abban maradtunk, hogy *ezt a megállapodást mindnyájan kötelezőnek tekintjük magunkra.* Csak ennek megfelelően fogunk cselekedni. Tekintettel a helyzetre, naponta fogunk találkozni."

A február 6-i tárgyaláson Jánosi Ferenc az október 23-án délelőtt tartott titkos összejövetelről — az elnök kérdésére válaszolva — a következőket vallotta:

„Nagy Imre említette, hogy Losonczy őt és engem is hívott a lakására... A megbeszélésen elhangzottakkal, beleértve az ifjúság tüntetését is, én egyetértettem. Ezenkívül a Központi Vezetőségbe való bevonásokkal kapcsolatban javaslatot tettem Haraszti Sándor és Újhelyi Szilárd személyére. Továbbá, amikor Losonczy Géza azt mondta nekem, hogy jegyezzem fel az elhangzott javaslatokat, ezt megtettem."

Jóllehet a bizonyítási eljárás során is egybehangzó tanúvallomások igazolták: Nagy Imre a magyar kormány elnökének tisztjét akarta, ennek megszerzését tűzte ki céljául, kezdeményezésére csoportjának tagjai ennek érdekében fejtettek ki tevékenységet, s szervezték a tüntetést — a bíróság előtt Nagy Imre ezt is tagadni próbálta. Az 1958 februári tárgyaláson Nagy Imre a következőket mondotta:

„Losonczy vagy valaki más, nem tudom ki, felvetette, hogy jó lenne, ha a párt első titkári funkcióját vállalnám el. Én erre azt mondtam, hogy soha a pártvezetés élén első titkári minőségben nem állottam. Engem az 1953—55-ös időszakból a tömegek, mint miniszterelnököt ismertek. Valótlan az a beállítás, hogy én azt mondtam, hogy miniszterelnök akarok lenni."

Nagy Imrére rácáfolt Vásárhelyi Miklósnak a bíróság előtt tett vallomása is:

„Elkezdődött egy beszélgetés arról, hogy milyen jellegű személyi változások legyenek. Javaslatok hangzottak el arra vonatkozóan, kik legyenek a Politikai Bizottság tagjai, milyen emberek kerüljenek a Központi Vezetőségbe... Ehhez majdnem mindenki hozzászólt, jómagam is hozzászóltam, mondtam neveket, tettem javaslatot. A javasoltak között az én nevem is szerepelt, mint a Központi Vezetőség leendő tagjáé...

Szóba került az is, hogy Nagy Imre milyen funkciót vállaljon. Erre Nagy Imre maga mondotta, hogy ő a miniszterelnökséget vállalja szívesebben, mert őt így ismerik az országban."

A kormányprogramot és a kormánylistát a Nagy Imre-csoport akkor állította össze, amikor a Magyar Népköztársaságnak törvényes, alkotmányos kormánya volt. Azzal a céllal állította össze, hogy megdöntse a törvényes kormányt, s annak helyére lépjen.

Mindezeknek a megbeszéléseknek célja — a dokumentumokból láthatóan — nem az volt, hogy a DISZ-ben és a pártvezetésben valamilyen eltolódást érjenek el, hanem az, hogy kezükbe kaparintsák az ottani kulcspozíciókat, irányítási lehetőséget szerezzenek a vezetésben, s ily módon *e szervezetek jellegét alapvetően megváltoztassák*, utána pedig államellenes terveik megvalósításának szolgálatába állítsák.

AZ OKTÓBER 23-I TÜNTETÉS MEGSZERVEZÉSE

Nagy Imre csoportja kapcsolatai útján október 23-a előtt több egyetemen a népi demokráciával szemben ellenséges jellegű gyűléseket szervezett. Ezekből nőtt ki az október 23-i tüntetés, az ellenforradalmi lázadás előjátéka.

Nagy Imre hívei egyik egyetemről a másikra mentek, szervezkedtek, uszító, nacionalista jelszavakat hangoztattak. Döntő jelentőségű a műegyetemisták október 22-i gyűlése volt. Szilágyi József fellépésének hatására itt határozták el a tüntetést.

Szilágyi József védője kérdést intézett védencéhez:

„*Védő:* Október 22-én a Műegyetemen mondott beszédében kihangsúlyozta-e ön azt, hogy Nagy Imre bizalmasaként lép fel?

Szilágyi: Véleményem szerint ez így nem helyes. Két felszólalásom volt. Az első felszólalásomban azt mondottam, hogy Nagy Imrének kell a miniszterelnöki helyre kerülnie; adva van a recept, hogy mit kell csinálni: *Nagy Imrével a hatalomra!*

A vitában szó volt arról is, hogy legyen-e tüntetés vagy se. Cholnoky rektor amellett foglalt állást, hogy ne legyen. Ez adta nekem az indítékot arra, hogy ismét szót kérjek. Egy vagy két percig beszéltem: nekem az a véleményem, hogy legyen. Sok szó esett arról is, hogy a diákok vigyék el követeléseiket Nagy Imréhez. Felszólalásomnak második tárgya az volt, hogy ennek semmi értelme, hiszen Nagy Imre nincsen hatalmon, ezért követeléseiket ne Nagy Imréhez vigyék el, hanem menjenek másnap tüntetni. Én egyébként Nagy Imrének jó ismerőse vagyok, — körülbelül ezekkel a szavakkal mondottam."

Szerbin Pál, műszaki egyetemi adjunktus tanúvallomásában Szilágyi felszólalásáról ezeket mondotta:

„Szilágyi József felszólalása a gyűlés menetében fordulópontot jelentett. Üdvözölte a diákok kezdeményezőkészségét, ő is csatlakozik ehhez. Az utóbbi időben hallgatja Londont, Párizst, Belgrádot; nagyon hiteles, reális adatokat szoktak közölni, és adásuk jobban megfelel a valóságnak, mint a népi demokratikus országok rádióié.

Demagóg hangnemben még néhány dologról beszélt, valósággal ordítva, kikelve magából, beszéde *élesen szovjetellenessé fajult.*"

Részlet Losonczy Géza naplójából:

„Kedden délelőtt érintkezés a forradalmi ifjúság és a Nagy-csoport között. A Nagy-csoport álláspontja is az volt, hogy legyen tüntetés."

Józsa Péterné, a Petőfi Kör volt adminisztrátora tanúvallomásában ezeket mondotta:

„1956 október 23-án kb. 9 órakor mentem be munkahelyemre, és ott hallottam először a tüntetésről. Ezt megelőzően, 22-én este, a Petőfi Kör vezetősége rendkívüli ülést tartott, táviratilag hívtuk be a vezetőségi tagokat. Az ülés témáját nem ismertem, azonban később az Értelmiségi Forradalmi Bizottságban hallottam, hogy a kör vezetősége október 22-én határozatot hozott, hogy részt vesz a másnapi tüntetésen...

Visszatérve október 23-ra, amikor bementem, a Petőfi Kör vezetősége megint ülésezett, és ekkor már ott voltak különböző egyetemek küldöttei is. Az írók közül Kuczka Pétert és Zelk Zoltánt láttam ott. Hosszas megbeszélés után, kb. 11 órakor, *a Petőfi Kör aktívan megkezdte a tüntetés szervezését, illetve irányítását.* Ezután megkezdődött a Petőfi Kör jelszavainak sokszorosítása, és Tánczos utasítása szerint ezekből adni kellett mindenkinek, aki kért. Ez időben a Petőfi Kör vezetősége és az egyetemek küldöttei között rendszeres kapcsolat volt, telefonügyeletet is szerveztünk. Ekkor már világosan látható volt, hogy a tüntetés szervezését és irányítását a Petőfi Kör vezetősége vette kézbe. *Olyan volt az épület, mint egy főhadiszállás,* a küldöttségek állandóan váltották egymást."

Újhelyi Szilárd a Nagy Imre-csoport október 23-i megbeszéléséről szóló tanúvallomásában a következőket mondta erről:

„A megbeszélés ideje alatt Tánczos Gábor többször telefonált oda Losonczynak a tüntetéssel kapcsolatban. Abban állapodtak meg, hogy próbálja meg Tánczos a Petőfi Kör jelszavaival irányítani a tüntetést."

Tóbiás Áron, aki 1956 október 23-án rádióriportot akart készíteni a tüntetés előkészületeiről, az alábbiakat vallotta:

„Egymás után jöttek a különböző egyetemek, főiskolák megbízottai, akik átvették a Petőfi Kör tüntetésre kiadott jelszavait. Hallottam, amint megbeszélték, hogy melyik főiskola, egyetem mikor és hol gyülekezik. Több személytől hallottam, hogy lesz hangszórós kocsi is a tüntetésnél. Másoktól hallottam, hogy a tüntetés ideje alatt az egyetemeken a dékáni irodában ügyeletet tartanak (telefon ügyeletet)."

A Műegyetemen uszító, ellenforradalmi 14, illetve 16 pontból álló követelést fogadtattak el. A pontokban „a Szovjetunióba kihurcolt polgári személyekről" szóló vad, rágalmazó reszek és ehhez hasonlók voltak. A követelések a rendszer megváltoztatására, a Szovjetunióval való szakításra, Magyarország alkotmányos rendjének felforgatására irányultak. S az ellenforradalom napjai — a fasiszták, háborús bűnösök és közönséges bűnözők szabadonbocsátása, a véres fehérterror, a reakciós pártok szervezkedése és az ellenforradalmi szennylapok jelentkezése — világos választ adtak arra, hogy mit jelentettek ezek a követelések.

A felizgatott, félrevezetett egyetemi hallgatókat arra uszították, hogy ezeknek a nyíltan ellenforradalmi tartalmú pontoknak a rádióban való felolvasását követeljék. Jól tudták a tüntetés szervezői, hogy a népi demokratikus állam kormánya nem engedheti rádiójában felolvasni ezeket a követeléseket. Az egész akció célja az volt, hogy a Rádió épülete elé nagy tömegeket gyűjtsenek, s ezek fedezéke mögül induljon meg a fegyveres ellenforradalmi csoportok előre megtervezett támadása a Rádió elfoglalására.

Jellemző, hogy — amint ezt Losonczy naplójában megírta:

„Nagy Imrének az volt az álláspontja, hogy Benke [a Rádió akkori elnöke. — *A szerk.*] ne akadályozza meg a 14 pont leadását."

Így készítette elő, szervezte, irányította Nagy Imre csoportja az ellenforradalmi jellegű október 23-i tüntetést, amely aztán leplezetlen ellenforradalmi lázadásba torkollott. Ezzel a lázadással a megvalósulás szakaszába értek azok a tervek, amelyeket Nagy Imre és csoportja titokban már régóta előkészített.

III.

A NÉPI DEMOKRATIKUS REND ALAPJÁNAK FELSZÁMOLÁSA

Amikor Nagy Imre miniszterelnök lett, az illetékes állami vezető testületek meghatározták, hogy az adott helyzetben melyek a kormány legfontosabb közvetlen teendői. A határozat szerint a kormány elsőrendű kötelessége, hogy *fegyverezze fel a munkásokat, fegyveresen* verje le az ellenforradalmat, *ehhez vegye igénybe a Varsói Szerződés értelmében hazánkban tartózkodó szovjet csapatok segítségét és hirdesse ki a statáriumot.*

Nagy Imre ezeket a határozatokat *ellenvetés nélkül elfogadta, e határozat alapján vállalta a kormányelnöki megbízatást. Félrevezette, megcsalta a Népköztársaság Elnöki Tanácsát és saját kormányát is megcsalta és becsapta az egész magyar népet, mert kommunistának színlelte magát, aki a népi demokratikus rendszer feltétlen híve, holott — mint most már ismeretes — a népi demokrácia ellen irányuló, előre kidolgozott programja volt, s ennek a programnak megvalósítására létrehozott titkos összeesküvő csoport élén állt. Nagy Imre, mint miniszterelnök, a magára nézve kötelezőnek elfogadott határozatokat nem hajtotta végre. Éspedig azért nem, mert politikai elgondolása e határozatokkal homlokegyenest ellentétes volt: a népi demokratikus rendszer szétzúzása.* Október 23-ának éjjelén azonban még nem látta elérkezettnek az időt arra, hogy céljait és terveit akár a vezetés, akár a közvélemény előtt felfedje. Ezzel még várnia kellett, amíg az előfeltételeket megteremti. Az előfeltételek — amint Nagy Imre és csoportja későbbi tervszerű és céltudatos tevékenységéből kitűnik — a következők voltak:

1. a kommunisták és a szocializmus ügyéhez hű erők *kiszorítása* az ország legfelső vezetéséből, ezzel együtt kiszorításuk az ország egész területén a vezető posztokból;

2. a fegyveres erők — a honvédség és a rendőrség — *szétzüllesztése:*

3. az államapparátus *felbomlasztása.*

A SZOCIALISTA ERŐK KISZORÍTÁSA A VEZETÉSBŐL

Nagy Imréék számára, terveik végrehajtásában, igen nagy akadályt jelentett az a tény, hogy a Minisztertanácsban akkor még kommunisták voltak többségben.

Miniszterelnöki működése során, esküjét megszegve, kikapcsolta a vezetésből az ország alkotmányos irányító szerveit: az Országgyűlést, az Elnöki Tanácsot és a kormányt, mint testületet, s törvénytelen úton, saját kormányzati szerveként ún. „kabinetet" hozott létre. Ezután pedig arra törekedett, hogy még ebből a kabinetből is eltávolítsák a kommunistákat, és burzsoá politikusok kerüljenek a helyükre.

A Nagy Imre-csoport ez irányú működésére és módszereire fény derül Márkus István és B. Szabó István vallomásából. Márkus István, kihallgatása során, a következőket mondotta:

„Október 24-én — úgy emlékszem, dél felé — Losonczy jelentkezett telefonon. Azt hiszem, Zelk beszélt vele. Losonczy arra szólított fel bennünket (ti. az írókat), hogy segítségképpen állítsunk össze egy listát a Központi Vezetőségbe és az átalakuló kormányba szerintünk alkalmas személyekről. Én is beszéltem vele. Kérdésemre, hogy miféle kormány lenne ez, kijelentette, hogy Nagy Imre vezetése alatt álló széles nemzeti egységkormányt képzel.

A kormánykoncepcióból megláttuk azt, hogy alkalmasnak ítélik a pillanatot messzemenő politikai követelések beterjesztésére, elfogadtatására, tehát arra, hogy politikai elképzeléseiket valóra váltsák vagy azok megvalósítását meggyorsítsák."

A vallomásból nemcsak az derül ki, hogy a Nagy Imre-csoport az írókat szólította fel: javasoljanak személyeket, akiket bejuttatnak a párt vezető szervébe és a kormányba, hanem egyben azt is megvilágítja, hogy *a Nagy Imre-csoport már ekkor — október 24-én délben! — hozzákezdett a kormány átalakítására, a koalíciós kormány létrehozására irányuló terveinek realizálásához.* Megvalósítani azonban csak akkor tudták, amikor az ehhez szükséges körülményeket már kialakították.

Részlet B. Szabó István vallomásából:

„*1956 november 1-én* Toldy Zoltán a Független Kisgazdapárt ideiglenes intéző bizottságának több tagjával behívatott a Parlamentbe. Közölte velünk, hogy a Nagy Imre-kormány újjáalakul, koalíciós alapon. Ebben részt vesznek az FKP, a Parasztpárt, a Szocdem Párt és a Kommunista Párt megbízottai. Az új helyzetnek megfelelően szükségesnek tartotta, hogy az FKP a már kinevezett két miniszterén (Tildy Zoltán és Kovács Béla) kívül még egy személyt

delegáljon. Hangsúlyozta, hogy az FKP vezetőségére bízza, kit jelölnek. Tildy hozzátette, hogy a maga részéről szeretné, ha engem (B. Szabó Istvánt) választanának. Megkérdeztem Tildyt, miért ragaszkodik hozzám. Válasza ez volt: azt akarom, hogy egy parasztember kerüljön be a kormányba. Az Intéző Bizottság tagjai — én is — Tildy Zoltán álláspontját magunkévá tettük. Így lettem tagja a Nagy Imre-féle nemzeti kormánynak.

Esküt azonban sem én, sem a velem egyidőben, a többi párt részéről jelölt új miniszterek, nem tettünk az Elnöki Tanács előtt. Meg kívánom jegyezni, hogy az Elnöki Tanácstól *sem szóban, sem írásban nem kaptunk értesítést miniszteri kinevezésünkről.*

November 2-án, a délelőtti órákban, Tildy Zoltánnal Nagy Imre szobájába mentem, akinek bemutatott, mint a Független Kisgazdapárt által delegált új minisztert. Ott volt már Losonczy Géza és a Parasztpárt részéről Farkas Ferenc. Később megérkezett Erdei Ferenc és Kelemen Gyula. Nagy Imre arról beszélt, hogy a koalíción belül igyekezzünk egymást támogatni. Délután ismét összejöttünk. Farkas Ferenc a Parasztpárt nevében benyújtott egy javaslatot, amely szerint *az Elnöki Tanács helyett »Nemzeti Főtanács« alakuljon.*

Nem emlékszem, hogy ezen az ülésen vagy pedig a november 3-in, szóba került a miniszterek hatásköre. Nagy Imre kifejtette erre vonatkozó elképzelését. Arról beszélt, hogy az *egyes minisztériumok élén nem miniszterek, hanem adminisztratív államtitkárok állanának,* akik nem változnának a politikai helyzet szerint. Ezeknek a felügyeletét gyakorolnák az államminiszterek."

A bíróság rendelkezésére állott a kabinet 1956 november 2-án tartott üléséről készült eredeti jegyzőkönyv. Ez — a többi között — az alábbiakat tartalmazza:

„Miután mind sürgetőbben merült fel a kormány átalakításának kérdése, a kabinet úgy határoz, hogy ne új miniszteri kinevezések történjenek, hanem egyrészt a kabinetet kell új erőkkel kiegészíteni, *elsősorban a felkelők részvételével,* másrészt a minisztériumok vezetésére a kabinet egyelőre *nem állít miniszereket,* hanem miniszteri megbízással hozzáértő államtitkárok vezessék a minisztériumokat. Ez a megbízás lényegében politikai államtitkár jellegű legyen azzal, hogy kivételesen, ahol személyi kérdések más megoldására nincs lehetőség, még egy adminisztratív államtitkár is beosztást nyerjen."

November 3-án azután a Nagy Imre-csoport megvalósította terveinek egyik igen jelentős pontját: a nemzeti kormány kiegészítése és „megerősítése" címén Kéthly Anna, Kelemen Gyula, Fischer József, B. Szabó István, Bibó István és Farkas Ferenc ál-

lamminiszter lett, Maléter Pál pedig honvédelmi miniszter. Egyidejűleg Horváth Imre külügy-, dr. Münnich Ferenc belügy-, Janza Károly honvédelmi, Kossa István pénzügy-, Molnár Erik igazságügy-, Csergő János kohó- és gépipari, Czottner Sándor bánya- és energiaügyi, Szabó Gergely vegyipari, Nagy Józsefné könnyűipari, Nezvál Ferenc város- és községgazdálkodási, Ribiánszky Miklós állami gazdasági, Bognár József külkereskedelmi, Tausz János belkereskedelmi, Nyers Rezső élelmiszeripari, Gyenes Antal begyűjtési, Apró Antal építésügyi, Babits Antal egészségügyi, Lukács György népművelési minisztereket, továbbá Apró Antalt, Bognár Józsefet és Erdei Ferencet elnökhelyettesi tisztségük alól felmentették. A Külügy- és a Honvédelmi Minisztériumon kívül a többi felelős miniszteri tisztségeket nem töltötték be.

A kabinet a következő személyekből állt:

Nagy Imre, a Minisztertanács elnöke és külügyminiszter, Tildy Zoltán, Kovács Béla, B. Szabó István, Kéthly Anna, Kelemen Gyula, Fischer József, Bibó István, Farkas Ferenc és Losonczy Géza államminiszterek, Maléter Pál honvédelmi miniszter.

Nagy Imre és Losonczy Géza félrevezető, a tömegeket megtévesztő tevékenységének egyik bizonysága, hogy a kabinet listáján szerepeltették államminiszterként Kádár Jánost is, és ezt a névsort a rádió, valamint az újságok útján nyilvánosságra is hozták, holott ugyanekkor *már nyomoztattak Kádár János és több társa után, akik megszakítottak minden kapcsolatot Nagy Imrével és kormányával*, s szervezték a forradalmi munkás-paraszt kormányt.

Balogh Józsefné — aki az ellenforradalom időszakában Nagy Imre titkárnője volt — tanúvallomásában a következőket mondotta:

„Szilágyi József, feltehetően Nagy Imre megbízása alapján, *november 2-án kivizsgálást folytatott Kádár János és Münnich Ferenc eltűnése ügyében.* A kivizsgálás során meghallgatták a gépkocsivezetőt és másokat, majd a kivizsgálásról szóló jegyzőkönyvet Szilágyi azzal záradékolta, hogy »feltehetően átálltak a szovjetekhez«. Erről Nagy Imrének jelentést tettek, itt jelen volt Szilágyin kívül Losonczy, Donáth és még mások."

SZÉTZÚLLESZTIK A FEGYVERES ERŐKET, FELFEGYVERZIK AZ ELLENFORRADALMÁROKAT

A Nagy Imre-csoport tagjai intézkednek a Budapesti Rendőrfőkapitányságon

1956 október 23-án délután, Kopácsi Sándor közreműködésével, a Budapesti Rendőrfőkapitányság épületében ellenforradalmi köz-

pontot hoztak létre a Nagy Imre-csoport tagjai. Ez a csoport szellemi irányítója volt annak a tevékenységnek, amelynek következtében a rendőrség jelentős része felbomlott, szervezetlenné vált, majd pedig Kopácsi Sándor, a felkelők képviselőivel kötött megegyezés és Nagy Imre utasítása alapján, az ellenforradalmárokat felfegyverezte.

1956 október 23-ról részletes feljegyzések találhatók Losonczy Géza sajátkezűleg írt naplójában. Ennek egyik mondata így hangzik:

„10 körül Szilágyi a főkapitányságon. Kopácsinak az volt az utasítása, hogy a tömegre sehol sem lőni."

Balogh József rendőrtiszt a következőket mondotta el tanúvallomásában:

„1956 október 23-án délelőtt többen tartózkodtunk Kopácsi szobájában, és a délutánra tervezett tüntetésről beszélgettünk. Közben Kopácsi telefonbeszélgetést folytatott. A beszélgetésből kivehetően Szilágyi Józseffel beszélt, és érdeklődött, honnan indulnak a tüntető csoportok. A beszélgetés után Kopácsi kijelentette: nem lesz itt semmi baj, mert *ő közvetlenül a tüntetőkkel áll kapcsolatban.*

A tüntetés ideje alatt — körülbelül 16 óra tájt — a Budapesti Főosztályon, Kopácsinál, megjelent egy írókból álló csoport, közöttük Aczél Tamás, Gimes Miklós és Fazekas György, valamint mások, akiket név szerint nem ismerek. Kopácsi ezt a csoportot a titkárság vezetőjének szobájában helyezte el, és ettől kezdve rendszeresen bejárt ebbe a szobába, és tárgyalt a csoport tagjaival.

Ez a csoport 23-át követően más személyekkel kibővült, így például Szilágyi Józseffel, Méray Tiborral és még másokkal. A csoport a Budapesti Főosztályról összeköttetést tartott fenn Nagy Imrével, az Írószövetséggel és különböző más, az ellenforradalmi akciókban aktívan működő csoportokkal. Memorandumokat gyártottak. Például közvetlenül Nagy Imre kormányának megalakulása után *összeállították egy ellenkormány listáját, ebből már kihagyták a Nagy Imre kormányában még szereplő kommunista személyeket.* Ezt a listát magam is láttam.

A csoport tagjai az elkészített memorandumokat és tervezeteket rendszeresen megmutatták Kopácsinak is, aki azokkal egyetértett."

Oláh Vilmos ellenforradalmár, aki részt vett a rádió ostromában és más fegyveres harcokban, kihallgatása során így vallott:

„A tömeg a Deák térre, a Főkapitányság elé vonult, ahol szintén a foglyok kiszabadítását követelték, de már a délután folya-

mán volt itt egy nagyobb tömeg. küldötteket menesztettek és követelték, hogy a foglyokat engedjék szabadon. és a vörös csillagot szedjék le. Úgy hallottam, hogy Kopácsi Sándor, az ott levő írók — Fazekas György, Aczél Tamás — javaslatára. *az épületben levő letartóztatottakat kiengedte, és utasítást adott az épületen levő vörös csillag levételére.* Az Angyal, Szabó János és általam vezetett tüntetők elkezdték éltetni Kopácsit, és követelték, hogy Kopácsi legyen a belügyminiszter."

Részlet Kopácsi Sándor bírósági kihallgatásából:

„*Elnök:* Az október 23-át követő napokban tartózkodtak-e a Főkapitányságon nem rendőrségi állományba tartozó személyek, írók, újságírók?

Kopácsi Sándor: Igen, tartózkodtak. Név szerint emlékezem Fazekas Györgyre, Szilágyi Józsefre, Aczél Tamásra. Gimes Miklós — úgy emlékszem — egy alkalommal volt ott. Az előbbieken kívül Méray Tibor, Lőcsei Pál, s azt hiszem, Erdős Péter — többen is voltak ott."

Kopácsi Sándor a Nagy Imre-csoport tagjaival történt megállapodásoknak megfelelően, az ő befolyásuk alatt. utasításaival dezorganizálta a budapesti kerületi rendőrkapitányságokat, és ez szabad utat nyitott az ellenforradalmárok előretörésének. A tárgyaláson erről a következőket vallotta:

„Az ott levő írók és újságírók, akik állandó kapcsolatban voltak Nagy Imrével, arról beszéltek, hogy ami történik, az forradalom, demokratikus mozgalom... Ennek az értékelésnek volt az eredménye, hogy én meginogtam, és olyan utasításokat kezdtem kiadni, hogy a kerületi rendőrkapitányságok kerüljék a harcot, lehetőleg tárgyaljanak a támadókkal.

Elnök: Jelentették-e önnek a kerületi kapitányságokról, hogy a felkelők veszélyeztetik a rendőrséget?

Kopácsi Sándor: Igen, kaptam ilyen jelentéseket.

A Népbírósági Tanács tagjának kérdése: Hány kerületi kapitányságnak adott olyan parancsot, hogy ne tüzeljenek a felkelőkre, hanem egyezkedjenek velük és adják oda a fegyverüket?

Kopácsi Sándor: Emlékszem a XII. kerületire, a XIV. kerületire, a XI. kerületire, ezeknek fegyverletételre adtam utasítást, ezzel szemben az V., VI., VII. kerületnek olyan parancsot adtam, hogy vonuljon be fegyveresen a Főkapitányságra. Nem emlékszem pontosan többre.

Bűnösnek érzem magam, mert a felső vezetéstől parancsaim voltak, esküt tettem, de a Főosztályon tartózkodó írók és újságírók politikai befolyása alatt a kapott utasításokat megszegtem."

„*Kérdés:* A Főkapitányság titkárságán készített eseménynaplóban szerepel, hogy ön 1956 október 26-án a beérkezett jelentések alapján Nagy Imrének beszámolt a budapesti helyzetről, és megegyezést javasolt a felkelőkkel. Hegedüs András volt miniszterelnök [Akkori miniszterelnökhelyettes. — *A szerk.*] ezt helytelenítette, és utasítást adott a fegyveres ellenállásra. Ugyancsak az eseménynaplóban szerepel, hogy Piros László akkori belügyminiszter felelősségre vonta, miért nem lépnek fel a felkelőkkel szemben, és miért adják át fegyvereiket. Miért nem hajtotta ön végre a felsőbb vezetők utasításait?

Kopácsi: Amikor ezeket az utasításokat kaptam, már ismeretes volt előttem a Nagy Imre-féle, illetve a Fazekasék által képviselt értékelés, hogy az eseményeket »tiszta demokratikus forradalomnak« nyilvánították. Úgy értékeltem, hogy a Nagy Imre-féle politikának megfelelően kell cselekednem, *ezért nem hajtottam végre a felsőbb vezetők utasításait.*"

Nagy Imre az észrevétel jogán kérdést intézett Kopácsi Sándor vádlott-társához:

„Honnan tudja, hogy azokban a napokban az ott-tartózkodó újságírók és írók énvelem kapcsolatban álltak?

Kopácsi Sándor: Magam hallottam, amikor Fazekas György két ízben telefonon beszélt önnel. Október 27-én Gimes Miklós szintén beszélt telefonon vagy önnel, vagy a titkárságával, ezt pontosan nem tudom. Nem egy ízben jöttek be ezek az írók, újságírók — Aczél Tamás és a többiek — azzal, hogy bent voltak önnel a Parlamentben, beszéltek önnel. Állandó kapcsolatban voltak."

A június 13-i tárgyalási napon a bíróság tanúként kihallgatta Végh Tivadar rendőralezredest, aki többek között ezeket adta elő vallomásában:

„1956 októberében a VIII. kerületi kapitányság vezetője voltam. 23-án jelentettem, hogy röpcédulázás folyik, és utasítást kértem ezzel kapcsolatban. Azt a választ kaptam, hogy ehhez a rendőrség nem nyúlhat hozzá.

Október 25-én lehetett, hogy a kapitányság előtt gépkocsival ellenforradalmárok jelentek meg. A veszélyes helyzetre tekintettel utasítást kértem a Főosztálytól. Kopácsitól azt a választ kaptam, hogy nem szabad a tömegre lőni, tárgyalni kell velük. *A huligánok fegyvert követeltek tőlünk. A tárgyalások után a Főosztályról azt az utasítást kaptuk, hogy a fegyvereket adjuk át, és vonuljunk be a Főosztályra.*"

A Nagy Imre-csoportnak a Főkapitányságon működő tagjai —

beleértve Kopácsi Sándort — közvetlen tárgyalásokat folytattak, és megegyezésre jutottak az ellenforradalmárokkal.

Kopácsi Sándor erről így vallott:

„1956 október 25-én vagy 26-án kötöttem megegyezést a felkelők vezetőivel, amikor is a Budapesti Főosztályon fegyverszüneti tárgyalást folytattunk. Ezen a tárgyaláson jelen volt Kovács István vezérőrnagy, Fazekas György újságíró, valamint a felkelő csoportok vezetői, akik közül név szerint Dudás Józsefre, Pongráczra és Antalóczira emlékszem. *A megegyezés egy fél óra alatt létrejött.* Ettől kezdve *a felkelők vezetői rendszeresen bejártak a Budapesti Főosztályra,* október vége felé beválasztották őket a Karhatalmi Bizottságba, s bár létszámban kevesebben voltak, mint a honvédség és a rendőrség képviselői, lényegében *döntő befolyásuk volt a Karhatalmi Bizottság irányításában.*"

Részlet Berecz Béla rendőrvezérőrnagy visszaemlékezéséből:

„Átkísértek a Budapesti Főkapitányságra. Kopácsi éppen akkor tárgyalt Dudással, Király Bélával és másokkal. Azon vitatkoztak, hogy kié legyen a »Szabad Nép«-nyomda. Dudás, ez a bandita, kijelentette: a nyomda az enyém! Erre rátámadtak: »Kiverem a fogadat! Majd én mondom meg, kié lesz a nyomda!« Engem őrizetbe vettek. Átkísértek egy helyiségbe. Még előbb Kopácsi észrevette, hogy ott vagyok, ez eléggé kellemetlenül érinthette, mert átmentek egy másik terembe vitatkozni."

Nagy Imre horthysta vezérkari tisztet állít a belső karhatalom élére

Nagy Imre miniszterelnöki kinevezésekor tudomásul vette az akkor hozott határozatnak azt a pontját is, hogy fel kell fegyverezni a munkásokat. De ahelyett, hogy a munkásokat fegyverezte volna fel, arra adott utasítást, hogy a banditákat fegyverezzék fel, hogy az ellenforradalmár-csoportok vezetőit vonják be az általa engedélyezett „Forradalmi Karhatalmi Bizottságba", ennek vezetőjévé pedig horthysta-fasiszta katonatisztet nevezett ki. A rendőrség helyébe zömében huligánokból, bűnözőkből, ellenforradalmárokból álló nemzetőrséget hozott létre.

Kopácsi Sándor vallomásában elmondotta:

„Október 29-én Nagy Imre telefonon a Parlamentből azt az utasítást adta nekem, hogy szervezzem meg az új karhatalmat, amelynek *tagjai sorába be kell vonni a felkelőket is,* meg kell alakítani a nemzetőrség vezető szervét, a Forradalmi Karhatalmi Bizottságot. Utasított, hogy a Karhatalmi Bizottság *élére egy régi, jó katonai tudással rendelkező, lehetőleg rehabilitált személyt* ke-

ressünk. Én ezt tudomásul vettem. Ennek alapján értesítettük az egyes felkelő csoportok vezetőit, hogy vegyenek részt a Karhatalmi Bizottság előkészítő ülésén."

A „régi, jó katonai tudással rendelkező, lehetőleg rehabilitált személy" Király Béla volt!

Király Béla volt horthysta vezérkari tisztet, aki 1944-ben a nyilas Beregffy honvédelmi miniszter mellett bizalmas beosztásban működött, 1951-ben a bíróság kémkedés miatt halálra ítélte. A halálos ítéletet később életfogytiglan tartó börtönbüntetésre változtatta. Király Bélát a népi demokrácia illetékes szervei *nem* rehabilitálták. Rehabilitását 1956 október 31-én, Nagy Imre jóváhagyásával, törvénytelenül kapta meg.

E könyvben fényképet közlünk a *„Kedves Feri Barátom!"* megszólítással kezdődő, kézírásos levélről. 1956 október 28-án írta és küldte ezt a levelet Király Béla „kedves Feri barátjának": Jánosi Ferencnek, Nagy Imre vejének. Részletek Király Béla leveléből:

„Vártam bejelentett látogatásodat, amit azonban a sorsdöntő történelmi események lehetetlenné tettek. Meg akartuk ezen az elmaradt találkozáson beszélni azt, amiről a temetés után néhány szót váltottunk."

„Most meghallgatva Nagy Imre programját, a kormány és a párt határozatát *[Aznap hangzott el a rádióban Nagy Imre beszéde. — A szerk.]: az öröm és a lelkesedés vesz rajtam erőt.* Ez az, Feri Barátom, amiben akkor is hittünk, amikor még egy helyen dolgoztunk, és ez az, amiért teljes erőmet, lelkesedésemet, szerény felkészültségemet egyaránt szeretném latba vetni."

„Szinte elönt a keserűség, ha arra gondolok, hogy épp most, épp ebből a szívemhez oly közelálló munkából kellene kimaradnom."

„Feri Barátom! Arra kérlek, gondold, fontold meg: múltam, az általad ismert munkakedvem, az 5 éves börtön... vajon nem tesz-e alkalmassá, hogy ebben a munkában részt vegyek. Én rajtad keresztül felajánlom munkaerőmet, lelkesedésemet, együttérzésemet Nagy Imrének és kormányának."

„Azt gondolom, hogy a HM vezérkari főnökségén lenne a helyem."

„Igaz, hogy e pillanatban formailag nem vagyok még rehabilitálva... forradalmi idők forradalmi intézkedéseket kívánnak: nem elég-e tehát egy rövid parancs rendfokozatomba való visszahelyezésemre és munkafeladat kijelölésére."

A „munkafeladat kijelölése", Király Béla „munkaerejének, lelkesedésének, együttérzésének" igénybevétele nem késett sokáig, nem kellett kimaradnia a „szívéhez oly közelálló munkából",

Nagy Imre Király Béla kinevezésének a felelősségét teljes egészében egyik vádlott-társára — Tildy Zoltánra — próbálta hárítani:

„Nem ismertem Király Bélát, nem is hallottam róla, sem közvetett, sem közvetlen úton. Nem ismertem munkáját sem...: Tildy ajánlotta, nagyon melegen. Tildynek az volt a véleménye, hogy erre a posztra nála megfelelőbb embert ma nem találnánk, kiváló szervező."

Kopácsi Sándor viszont így vallott Király Béla kinevezéséről:

„Nagy Imre egyetértett Király Béla személyével, és arra kért bennünket, hogy délután keressük fel őt, vigyük magunkkal Király Bélát és a nemzetőrség megszervezésével kapcsolatos javaslatunkat. Ez megtörtént, és ekkor Nagy Imre mint miniszterelnök hivatalosan kinevezte Király Bélát a Forradalmi Karhatalmi Bizottság vezetőjévé, engem pedig helyettesévé. Erről Nagy Imre írásos megbízást adott nekünk. Ezenkívül írásos nyilatkozatot kaptunk, aláírásával ellátva."

A bíróság rendelkezésére állt ez a Nagy Imre által aláírt nyilatkozat. Ebben tudomásul vette a „Forradalmi Karhatalmi Bizottság" előkészítő bizottságának megalakulását és intézkedett, hogy ez a bizottság — elsősorban — *a forradalmi harcokban részt vett egységekből* szervezze az új karhatalmat.

Kopácsi Sándor így folytatta vallomását:

„Mivel a Forradalmi Karhatalmi Bizottság megalakulása több napig tartott, *a munkások felfegyverzése elmaradt*, mert a Forradalmi Karhatalmi Bizottság létrejötte után — *mivel a felkelőket is be kellett vonni a nemzetőrségbe — elsősorban a felkelőknek lettek kiosztva a fegyverek.*"

Védőjének kérdésére Kopácsi Sándor elmondotta még: ő az első napokban hozzákezdett ahhoz, hogy két munkásalakulatot felfegyverezzenek.

„*Védő:* Mi okozta, hogy ezt abbahagyták?

Kopácsi: Az az utasítás, amelyet Nagy Imrétől kaptam."

Az ENSZ „különleges magyar bizottsága" szükségesnek tartotta, hogy meghallgassa Király Béla jelentését magyarországi működéséről. A „Life" című amerikai folyóirat 1957 február 18-i számából kiderült, hogy Király Béla és reakciós tiszttársai természetesen ki akarták űzni a fegyveres erőkből a munkás- és pa-

rasztszármazású tiszteket, s teljesen reakciós vezetés alá akarták helyezni Magyarország fegyveres erőit. Íme, Király Béla jelentésének ide vonatkozó részei:

„Egy éjszaka és egy nap alatt kidolgoztuk programunkat. Mind a Honvédelmi Minisztérium — amely a honvédséget irányította —, mind pedig a Belügyminisztérium — amely a rendőrség és határőrség felett gyakorolt felügyeletet — tele volt rákosistákkal, tehát megbízhatatlanokkal, ezért forradalmi bizottságot kellett alakítanunk mindkét szerv irányítására... a bizottság mindkét szervezetben biztosítaná a fegyelmet, így *a nemzetőrség készen állna egy orosz támadás esetére...*"

A javaslatokat Király azonnal elvitte Nagy Imréhez:

„Megmutattam írásban lefektetett javaslatainkat már ott a nagy előszobában, majd Nagy Imre leült egy karosszékbe, Tildy Zoltán államminiszter mellé. A karosszék karjára támaszkodva írt, néhány szó kicserélését javasolta, majd egyetértve a javaslattal, aláírásával ellátta. Büszkén mentünk ki a nagy előszobából, hivatalos megbízatással felhatalmazva, hogy a két minisztériumot ellenőrizhessük, felállíthassuk a nemzetőrséget..."

Király Béla felkereste az akkori honvédelmi minisztert is, és közölte vele, hogy Budapest főparancsnokává történő kinevezését feltételekhez köti, csak akkor fogadja el, ha 40 régi, horthysta tábornokot és más magasrangú tisztet visszavesznek a hadseregbe.

A „Forradalmi Karhatalmi Bizottság" megalakulásának tudomásulvétele, Király Bélának a „Forradalmi Karhatalmi Bizottság" vezetőjévé történt kinevezése után — ami lehetővé tette igen fontos és magas poszton akadálytalan ellenforradalmi tevékenységét — már *„legálisan" folyt az ellenforradalmárok felfegyverzése* a honvédségi és belügyi fegyverraktárakból. Nagy Imre és csoportjának tagjai a szocialista, forradalmi erők elleni harcukban immár *az általuk létrehozott ellenforradalmi fegyveres erőkre is támaszkodhattak.*

A bűnözők kiszabadítása és felfegyverzése

Az ellenforradalmárok egyik első cselekedete volt a politikai, valamint az úgynevezett közönséges bűncselekmények miatt elítélt bűnözők kiszabadítása a börtönökből, hogy azok csatlakozhassanak az ellenforradalmi bandákhoz. Dokumentumok bizonyítják, hogy ez sem történt Nagy Imre tudomása nélkül, sőt arról is tudott, hogy milyen „szempontok" szerint engedik szabadon a foglyokat.

Október 31-én reggel a Legfőbb Ügyészségről ún. „Forradalmi Bizottmány" jelent meg a gyűjtőfogházban — amelynek tagjai között volt a többi között Darvas Iván színész is —, s megkezdte az elítéltek egyenkénti szabadlábra helyezését. Részlet a fogházparancsnokság 1957-ben összeállított jelentéséből:

„Október 31-én *108 politikai elítéltet engedtek szabadon.* Kb. 15—16 törzslapot tettek félre azzal, hogy bűncselekményüket a második világháború alatt követték el, és ezek nem kerülhetnek szabadlábra. Ezek között volt Árbócz János csendőr-alezredes, akit háborús bűntettéért ítéltek el és Dövényi Nagy Lajos nyilas fasiszta újságíró. Másnap, november 1-én egy Emeréczi nevű személy is kijött a bizottsággal, majd felülvizsgálta azokat, akiket nem engedtek el, és kijelentette, hogy *»ezek a mi embereink, azonnal ki kell engedni őket«.* Kifogásolta, hogy az elítéltek szabadítása nagyon lassan megy, majd újabb bizottságot rendelt ki, úgyhogy *ezen a napon az összes politikai elítéltet szabadlábra helyezték.* Tehát így október 31-én és november 1-én 812 politikai elítéltet bocsátottak szabadon. *November 2-án és részben november 3-án 113 köztörvényes elítélt került szabadlábra.* A politikai elítéltek között kiengedtek olyanokat is, akiknek fő bűncselekménye rablás vagy gyilkosság volt."

Ki volt a jelentésben szereplő Emeréczi nevű személy? A „Szabad Kossuth Rádió" 1956 október 30-i adásában a következőkről tudósított:

„Tildy Zoltán államminiszterünk előszobájában végeztünk nemrég egy kis vizsgálódást. Ott akadtunk össze azokkal, akik most itt a mikrofon körül ülnek. Először is talán arra kérném meg, hogy tessék bemutatkozni!

— Dr. Emeréczi Kálmán.

— Milyen ügyben jött be?

— Engem régóta nyugtalanított az a kérdés, hogy az ártatlanul elítélt politikai foglyokról semmilyen intézkedés nem történik. Ma értesítést kaptam, hogy a gyűjtőfogházból Vácra szállították át a régi rendszer által elítélt politikai foglyokat.

— Ön is kapcsolatban van ezekkel talán?

— Igen, sógoraim és többi barátaim is köztük vannak, akik évek óta letartóztatásban vannak. Sajnos, azóta igen keveset tudok róluk. Most kaptam az értesítést nővéremtől, hogy férjét, Czigány Imrét és többi barátaimat, Csóka Jenőt, Hidvégi Gyulát és több barátomat, akiknek nevét most nem akarom felsorolni, átszállították a gyűjtőfogházból Vácra. Ezért kerestem fel Tildy Zoltánt, és kértem, hogy ebben az ügyben sürgősen intéz-

kedjék, hogy ezek a becsületes magyar hazafiak minél előbb szabadlábra kerüljenek. Ezzel kapcsolatban Tildy Zoltán ígéretet tett arra, hogy holnap délelőtt folyamán az összes politikai foglyokra vonatkozó általános érvényű rendeletet adnak ki szabadonbocsátásuk végrehajtására..."

Ha röviden is, de meg kell említeni, kik azok a „becsületes hazafiak", akikről Emeréczi beszélt: az 1953-ban felszámolt úgynevezett „Botond-hadosztály" elnevezésű legitimista ellenforradalmi szervezkedés vezetői. Csak az érdekesség kedvéért érdemes hozzáfűzni, hogy az összeesküvők e csoportjának tervében szerepelt a Rádió és a középületek elfoglalása, a fegyverraktárak és a TEFU-telepek megtámadása stb. — ahogy az 1956 október 23-án este meg is kezdődött!

Mindenesetre a rádió útján megnyugtatták a hozzájuk hasonló más „hazafiakat", hogy valahol „hiba" ne történjék, a „Szabad Kossuth Rádió" 1956 október 31-én, szerdán délelőtt 10 óra 40 perckor kezdődött adásában beszámolt arról, hogy egy szolnoki küldöttség — „a szolnoki dolgozók nevében" — követelte „valamennyi politikai fogoly azonnali szabadonbocsátását", mire Nagy Imre a következőket válaszolta: *„A kormány már erre nézve is megtette az intézkedéseket, és nem őrajta áll, ha esetleg egyes helyeken még nem hajtották végre utasításait."*

A gyűjtőfogházban történtekről tudósítást közölt a „Magyar Függetlenség" című lap. A beszámoló végén ez olvasható:

„...Dr. Török Gáspár vezetésével tegnap 5 tagú küldöttség kereste fel Mindszenty hercegprímást, és felkérte, hogy vállalja el a volt politikai elítéltek szervezetének védnökségét. A hercegprímás eleget tett a kérelemnek."

Végeredményben *mintegy 17 000 politikai és köztörvényes bűnözőt engedtek ki a börtönökből.* Ezek nagy része fegyveres bandákká szerveződve vagy a már kialakult bandákhoz csatlakozva az ellenforradalmárok bázisát alkotta. Király Béla mint a „Forradalmi Karhatalmi Bizottság" vezetője, valamint Maléter Pál és Kopácsi Sándor száz- és százszámra adták ki az utasító leveleket, szolgálati jegyeket, hogy minél nagyobb mennyiségű fegyvert vehessenek fel az ellenforradalmárok.

Fasiszta terrorlegényeket, nyilasokat, háborús bűnösöket, rablókat, gyilkosokat szabadítottak az országra

Rövid, szinte csak találomra kiválasztott néhány név a hosszú névsorból, akiket a börtönökből kiszabadítottak, és akiknek nagy

része azután tevékenyen részt vett az ellenforradalmi eseményekben.

Alföldi Béla volt nagykereskedő. 1944-ben pénzért vállalta 12 üldözött elbújtatását, akiket azután átadott a Svábhegyen székelő Horthy-rendőrségnek.

Atkáry Arisztid, az I. G. Farbenindustrie német hadiüzem magyarországi képviselőjének fia, aki kémkedésért kapott 15 éves börtönbüntetését töltötte; kiszabadítása után fegyveres csoportot vezetett Budapesten.

Bakos József, az 1919 után alakult Héjjas-féle terrorkülönítmény tagja, az orgoványi kegyetlenkedések egyik résztvevője.

Balogh Mihály volt csendőr, a hírhedt Juhász-féle nyomozócsoport tagja, aki számos, a baloldali mozgalmakban részt vett embert figyelt és tartóztatott le a Horthy-korszakban, többek között Dobi Istvánt, Veres Pétert és másokat.

Baricz Károly horthysta csendőrtiszt, aki parancsnoka volt az 1935. évi atkári csendőrsortűznek, amelynek 8 ember esett áldozatul.

Beél József és *Bokor Gyula* volt detektívek, akik a munkásmozgalom több vezetőjének, így Rózsa Ferenc és Schönherz Zoltán megkínzásában vettek részt.

Begre Albert 13 évre elítélt rabló.

Bartóthy Dezső, aki 1944-ben a Szolnok megyei internálótáborból százszámra küldte a foglyokat a német haláltáborokba.

Csaszkóczi Emil, horthysta ezredes fia, akit 1955-ben államellenes szervezkedés miatt ítéltek el.

Dr. Csíkvári Ákos horthysta rendőrszázados, többszörös gyilkos.

Darvas Attila, akit kémkedés miatt ítéltek el.

Dövényi Nagy Lajos, a „Magyar Futár" című uszító nyilas újság szerkesztője.

Duhony Lajos, egy *Nagy Júlia* nevű nő 20 évre ítélt gyilkosa.

Enyedi Béla, a kommunistaellenes perek hírhedt horthysta vizsgálóbírója.

Gróf Eszterházy Pál, aki Magyarország egyik legnagyobb földbirtokosa, többszörös gyár- és malomtulajdonos volt és ellenforradalmi összeesküvésben vett részt.

Gáldi Dénes, az amerikai titkosszolgálat ügynöke.

Király Gábor, a Héjjas-különítmény tagja, aki 11 ember bestiális meggyilkolása miatt töltötte börtönbüntetését.

Lakhegyi György és *Rimaszécsi Barnabás*, akik egy „Fehér partizán" nevű illegális ellenforradalmi szervezet szervezéséért kaptak börtönbüntetést.

Litomericzky Zoltán ezredes, Horthyék különbíróságának ügyésze.

Meskó Zoltán hírhedt nyilasvezér.

Mészáros Lajos, aki Buchinban 80 partizángyanús embert kivégeztetett, közülük tízet ő maga gyilkolt meg.

Nagy János, az 1942-es újvidéki vérengzés egyik vezéralakja.

Herceg Odescalchi Péter, a CIC nevű amerikai kémszervezet 1956-ban letartóztatott egyik ügynöke.

Szakvári Emil, a nyilas kormány egyik minisztere.

Szentoléry (Schiwny) Richárd volt csendőralezredes.

Varga Rezső bűnöző, aki kiszabadítása után részt vett a „Szabad Nép" székházban székelő Dudás-vezette különítmények két gyilkosságában, Sarkadi István ügyész és Fodor Pál meggyilkolásában.

Az alábbiakban ismertetünk néhány adatot arról, hogy kik voltak „nemzetőrök":

Thullner Gyula, négyszer büntetve, egy ízben lopás miatt 5 évre.

Vértessy László könyvelő, volt horthysta katonatiszt. 1942-ben a Hatvani Cukorgyár hadiüzemi parancsnoka, a nyilas párt képviselőjelöltje.

Kalmár Jenő, volt VKF/2 hadiüzemi besúgó.

Jankó Mihály, több ízben büntetve különböző bűncselekmények miatt.

A Tolna megyei „nemzetőrség" bonyhádi csoportjának 13 tagja közül: 1 kulák; volt horthysta tisztek: 1 alezredes, 1 őrnagy, 1 százados, 2 főhadnagy, 1 hadnagy; 1 csendőrtiszthelyettes, 1 csendőr. Ezeken kívül Szabó László nemzetvédelmi keresztes, a Vitézi Szék tagja és Taukli István volt SS-katona, - háborús bűntett miatt büntetett.

A tamási csoport tagjai: 2 horthysta százados, egyikük 1948-ban elítélve, 1 főhadnagy, 1 volt csendőrőrmester és egy büntetett előéletű egyén.

Budapesten a VIII. kerületi „nemzetőrség" parancsnoka a többszörösen büntetett előéletű Újvári József lett. A Víg utcai kapitányságon ütötte fel főhadiszállását. Ő adott parancsot a kerületéhez tartozó kommunisták, államvédelmi tisztek és más haladó

emberek őrizetbevételére. Titkárnője, Árgyélus Józsefné a következőket vallotta:

„Újvári parancsnoki tényked̈ése alatt több esetben részt vett rablásokban és lopásokban is. Konkrétan meg tudom jelölni, hogy a Bérkocsis utca és József körút sarkán levő italboltot, a Rákóczi úti csemegeboltot, a Teleki tér és Kun utca sarkán levő italboltot, a Rákóczi téri nagycsarnokot is Újvári vezetésével törték fel és rabolták ki."

Újvári parancsnokhelyettesei voltak:

Major Lajos, az államvédelmi beosztottak elfogását végző „operatív" csoport vezetője; 1952-től közokirathamisításért és más bűncselekményekért többször elítélték.

Lipták Jánost 1948-ban orgazdaságért két hónapra, 1951-ben társadalmi tulajdon ellen elkövetett lopásért 2 évre, 1952-ben szökésért és tiltott határátlépési kísérletért 5 évre ítélték.

A VIII. kerületi „nemzetőrség" 160 főből állt. Közülük 80 személy büntetett előéletű volt. Csányi István pl. 1932-től összesen 11 ízben került bíróság elé lopás, illetve közveszélyes munkakerülés miatt. Kallós Sándor 9 ízben a legkülönbözőbb bűntettek: okirathamisítás, súlyos testi sértés, sikkasztás és lopás miatt.

Mayer Antal villanyszerelő ezeket vallotta múltjáról:

„1944 májusában plakátok jelentek meg, hogy jelentkezzenek önként a német hadseregbe SS-nek. Én egyrészt meggyőződésből, másrészt anyagi érdekből jelentkeztem. 1956 október 28-án a nemzetőrségbe jelentkeztünk. Én lettem a III. szakasz parancsnokhelyettese."

Rózsa László budapesti tisztviselő így vallott Mayer 1956 októberi tényked̈éséről:

„Az ott szolgálatot teljesítő nemzetőrök inzultálták a behozott férfit. Az egyik szemüveges nemzetőr, egy idősebb férfi, Mayer nevezetű, és egy fiatalabb volt a leghangosabb. Mayer követelte, hogy »ki kell adni, a nép majd igazságot tesz«, »ki kell adni — követelte —, mert menteni akarják, el akarják dugni«. Mayer maga köré gyűjtötte a hozzá hasonló gondolkodású nemzetőröket, és azt mondta nekik: »Ne engedjétek, hogy a főhadnagy meglógassa az ÁVH-st«. Ezután Mayer kezdte lökdösni az ÁVH-s századost, és kiabált a kapuőrnek: »nyissátok ki a kaput, kiadjuk«, és Mayer kilökte az utcára az ÁVH-s férfit. Hasonlóképpen viselkedett a másik nemzetőr, egy fiatalember. Mayer nekem elmesélte, hogy 8 hónapig volt SS-altiszt és 6 évig horthysta altiszt."

A tanúvallomásban említett százados Tóth Ferenc volt, akit Mayer és bűntársai az Aradi utca és Lenin körút sarkán egy tára felakasztottak.

Miskolcon ellenforradalmi zászlóalj szervezésével bízták meg Gyöngyösi Árpád volt horthysta századost. Egerben vattai és szentmártonkátai Battha Andor „magyar királyi alezredes" tiszti különítményt szervezett. Gyulán dr. vitéz Ághy László volt őrnagy, az egykori ungvári VIII/1. csendőrnyomozó politikai osztály vezetője kezdte meg a szervezést. A beszervezetteknek — pl. Kincses József volt csendőrnek — sokszorosított utasítást adott át a teendőkről, amelyek a többi közt ezeket a feladatokat tartalmazták:

„1. A Gyulán tartózkodó volt ÁVH-sok felkutatása, elfogása.

2. Kommunista vezetők lakását figyelemmel kísérni, nem szervezkednek-e, van-e fegyverük, nem készülnek-e visszaütésre.

3. Minden gyárból, nagyobb üzemből a káderlapokat megszerezni.

4. A zsidókat a 2. pontban foglaltak szerint kell kezelni."

Király Béla az ellenforradalmi csoportok egyesítése mellett arra törekedett, hogy a „nemzetőrség" élére elsősorban „megbízható", lehetőleg börtönviselt horthysta tiszteket állítson. Titkárnője, Balla Lászlóné erre így emlékezett vissza:

„Király Bélát sok volt politikai fogoly kereste fel. *Jó részük még fegyenceruhában jött,* de néhányan már átöltöztek civilbe. Kabátjuk azonban nem volt, csak rövid halina zekét viseltek. Király Béla mondta nekik, hogy próbáljanak minél előbb átöltözni, és *sokuknak rendőrruhát adatott,* amit egy Földvári nevű »őrnagy« — aki rendőrruhában járt és Király Béla helyetteseként írt alá mindent — ki is adott nekik. A volt foglyok fegyverhez és ruhához jutottak. Király Béla helytelenítette, hogy a volt politikai foglyok tömegesen járnak-kelnek a Főkapitányság épületében, és javaslatára, ha jól emlékszem, a Benczur utca 28-ban lefoglaltak egy helyiséget, ahol létrehozták a Volt Politikai Foglyok Bajtársi Szövetségét. Több esetben szemtanúja voltam, amikor Király Béla a megjelenő »tagokat« kitörő örömmel üdvözölte és összecsókolóztak. Megjelent például egy régi horthysta tiszt Gyöngyösről, aki Király Bélát kereste, és elpanaszolta, hogy Gyöngyösön a nemzetőrség szervezését a kommunisták vették a kezükbe, ami tűrhetetlen. Király Béla nem volt ott, és helyette, illetve nevében Földvári »őrnagy« írást adott, amelyben igazolta, hogy Gyöngyösön a nemzetőrség szervezése kizárólag erre a volt horthysta tisztre tartozik. Az illető fegyvereket kért és kapott is. *Fegyvereket egyébként korlátlan mennyiségben adtak ki* egészen november 3-án délig."

Részlet Balogh József tanúvallomásából:

„Úgy a szervező bizottság, mint Király, valamint Kopácsi ellenőrzés és válogatás nélkül adott ki fegyvert, lőszert és más értékeket annak, aki jelentkezett. Jellemző például, hogy az Izabella utcai gyilkos is fegyverért jelentkezett, mint egy felkelő csoport vezetője.

Egyébként szólás-mondásként hangoztatták a Budapesti Főosztályon, sőt szerte Budapesten, *»ha fegyvert akarsz, menj Kopácsihoz«*. Azt megmondani nem tudom, hogy mennyi fegyvert és lőszert adtak ki Kopácsiék a Budapesti Főosztályról, általánosságban tudom meghatározni, hogy több ezer darabot."

A Népbírósági Tanács elnökének a fegyverek kiosztására vonatkozó kérdésére válaszolva Kopácsi Sándor a következőket mondotta:

„A fegyverekre igénylést kellett benyújtani. Ellenőrzésre nem volt mód, mert például valamelyik vállalat nevében néhány személy, vagy a felkelők valamelyik alakulata egyszerűen jelentkezett, és igényelt 50 db fegyvert. Voltak egyes esetek, amikor az igénylők között felismertünk bűnözőket, közöttük az Izabella utcai gyilkost, de nem ez volt a jellemző. Igaz a vádiratnak az a része, hogy — lényegében ellenőrzés nélkül — huligánok, bűnöző-elemek kezébe kerültek a fegyverek.

Elnök: Felmutatja az iratok között szereplő fegyverkiutalásokat.

Kopácsi: Igen, az én aláírásom szerepel rajtuk.

Elnok: Tehát tudott arról, hogy a kiutalásokon szereplő alakulatok léteznek?

Kopácsi: Igen, ezek felkelő alakulatok voltak. Ezeket elláttuk fegyverrel, lőszerrel. Becslésem szerint kb. 15 000, de lehet, hogy 20 000 fegyvert adtunk ki. A kiutalásokat vagy Király Béla írta alá, vagy én, de írtak alá mások is."

Az aláírt átvételi elismervényekből megállapítható, hogy *Király Béla rendelkezésére csak a Timót utcai raktárból rövid idő alatt 2206 karabélyt és puskát, 3 golyószórót, 2 nehézgéppuskát, 20 pisztolyt, 100 kézigránátot, 1339 géppisztolyt, valamint korlátlan mennyiségű lőszert adtak ki az ellenforradalmi csoportoknak.*

Az ellenforradalmárok egyik fegyveres góca Budapesten a Corvin közben helyezkedett el. A Corvin közi banda gerincét — éppúgy, mint a Széna téri Szabó-féle csoportét — az ellenforradalom alatt kiszabadított és egyéb bűnözők alkották. A Corvin közi ellenforradalmárok egyik alvezére volt Mesz János, akit lopás, hatóság elleni erőszak, csavargás, rablás stb. miatt 16-szor ítéltek el. Az alvilágban „Falábú Jankó" néven ismerték. Ban-

dája kizárólag rovott múltú bűnözőkből állott. A Corvin közi ellenforradalmárok másik „hőse" Dilinkó Gábor volt, alvilági nevén „Bizsu", Lopás, sikkasztás, munkakerülés stb. miatt hétszer ítélték el.

Kerekes György, a Corvin közi csoport egyik ellenforradalmára így vallott:

„A Corvin közi egységnél a belső válság napról napra fokozódott, és november 2-ig szinte a teljes züllés következett be. Az első parancsnokokat egymás után váltották le. Egymásnak nem engedelmeskedtek, egyre több ellenszenves hang hallatszott a legfelsőbb parancsnokokkal szemben is. Az egységnek szinte teljes bomlása következett be 1-én és 2-án. Akkor a résztvevők többsége kicserélődött a börtönből kiszabadult bűnözőkkel, akik elsősorban a Corvin közi egységekről tudtak, nagy számban odatódultak, és egyre hangosabban követelték a vezetés kezükbe adását.

November 1-én pl. Iván Kovács Lászlót is leváltották a parancsnoki posztról. Előttünk ismeretlen ember került a helyébe. Az egység létszáma nagymértékben felduzzadt. Becslésünk szerint másfélezer fölé emelkedett. Ezek döntő többségben országosan körözött, rovott múltú bűnözők voltak. *Igen sok letartóztatást hajtottak végre...*"

Az esküszegő Maléter Nagy Imre kabinetjében

Nagy Imre a „nemzetőrség" legfelsőbb vezetését Király Bélára bízta. Ugyanígy megfelelő embert választott ki a honvédség legfelső vezetőjének is: Maléter Pált. A nemesi családból származó Maléter horthysta katonatiszt volt, Ludovika Akadémiát végzett. A felszabadulás után a demokratikus hadseregben teljesített szolgálatot. Már az ellenforradalom első napjaiban átállt a népi demokratikus rend ellen támadó felkelőkhöz.

Nagy Imre áruló csoportja Maléter Pált november 3-áról 4-re virradó éjjel „tárgyalni" küldte — az érvényben levő Varsói Szerződésben foglalt kötelezettségek szerint Magyarországon tartózkodó — szovjet csapatok parancsnokságához. A szovjet katonai parancsnokság, amely csapataival együtt jogi státusa szerint Magyarország területén csak a törvényes magyar kormány kívánságára és annak felelősségére léphet fel, és lépett fel, Maléterrel semmiféle tárgyalást nem folytatott.

Az ellenséges híresztelésekkel szemben Maléter Pált a magyar hatóságok, és nem a szovjet katonai alakulatok tartóztatták le. Letartóztatását a forradalmi munkás-paraszt kormány nem azért

rendelte el, mert Maléter tárgyalni kívánt a szovjet katonai egységek parancsnokával, hanem mert esküszegővé, árulóvá lett, és fegyveres támadást vezetett a népi demokratikus állam rendje ellen.

Ezt bizonyítja, hogy Erdei Ferenc ellen — bár annak idején Maléter Pállal együtt járt a szovjet katonai parancsnokságnál — semmiféle bírói eljárás nem indult, s ma fontos közéleti pozíciót tölt be: a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára. Nem indult bírói eljárás Szücs Miklós ezredes ellen sem, aki Maléter Pált kísérte.

Maléter árulásának körülményeiről Mecséri János volt ezredes tanúvallomásában a következőket mondotta:

„... Október 25-én az én egységemből kapott 5 harckocsival, a miniszter utasítására, Maléter a Kilián-laktanyába ment, hogy a laktanyát elfoglalja, mert ott már felkelők voltak. Később a különböző tisztekkel folytatott beszélgetésből úgy tudtam meg, hogy Maléter a Kilián ban megegyezett a felkelőkkel, és ott maradt, majd pedig a továbbiakban ő lett az ottani felkelők parancsnoka..."

Részlet Madarász Vladimir százados tanúkihallgatási jegyzőkönyvéből:

„Tudomásom szerint október 25-én reggel Bata István, az akkori honvédelmi miniszter utasítására, Maléter kiment a Kilián-laktanyába azzal, hogy az ott levő egységet szedje rendbe, illetve csináljon ott rendet. Maléter több esetben jelentkezett a HM-be telefonon, *és jelentette, hogy a felkelőkkel harcban áll*, ezért nem tud eljönni, hogy személyesen jelentést tegyen. Később azonban kiderült, hogy Maléter *nem a felkelők ellen, hanem azokkal együtt harcol.*"

Kihallgatták Tari János honvédtisztet is, akinek harckocsijában Maléter Pál a Kilián-laktanyához ment. Tanúvallomása így hangzik:

„Maléter Pált 1956 október 25-én reggel ismertem meg Budapesten, a Jászai Mari téren. Odajött hozzánk, és Pallós Ferenc őrnagy ezredparancsnokot utasította, hogy biztosítson részére 5 db harckocsit, kijelentette, hogy a honvédelmi minisztertől olyan utasítást kapott, hogy harckocsikkal menjen a Corvin közbe, számolja fel a fegyveres csoportokat, és foglalja el a Corvin közt. Pallós őrnagy engem utasított, hogy sorakoztassak fel 5 db harckocsit, ezeknek én leszek a parancsnoka, és menjünk el Maléterrel.

Október 25-én délután a harckocsiból többször tüzeltünk a Corvin közi ellenforradalmárokra, erről tudomása volt Maléternek is. Tűzszünetet rendelt el, megtiltotta, hogy lőjünk, parancsot adott arra, hogy jöjjünk ki a harckocsiból és a lövegcsöve-

ket ellenkező irányba fordítsuk. Ugyanebben az időben a laktanyára kitűzette a nemzeti színű zászlót, amelyből a népköztársaság címerét kivágatta. Több száz fegyveres személy tódult be a laktanyába, körülfogtak bennünket, és különböző fasiszta jelszavakat kiabáltak.

Kérdés: Milyen kapcsolatban állt Maléter az ellenforradalmi csoportokkal?

Felelet: Maléter kapcsolata az ellenforradalmárokkal annyira elmélyült, hogy már október 27-től kezdve *az élelmet is ő szállíttatta tehergépkocsikkal a Kilián*ba. Tudok róla, hogy egy alkalommal fegyveres csoport jött Maléterhez. 16 pontból álló követelést hoztak, Maléter jóváhagyta, illetve egyetértett velük, sőt egyes részeit bővítette. A követelésekre nem emlékszem pontosan vissza, csak annyira emlékszem, hogy szerepelt benne a szovjet csapatok azonnali kivonulása, a többpártrendszer bevezetése és a honvédséget érintő több követelés."

Október 29-től kezdve Maléter testi épségére a Corvin közi fegyveres ellenforradalmárok hattagú csoportja vigyázott.

Október 30-án *a Köztársaság téri pártház ellen végrehajtott fegyveres támadásban s az ott elkövetett terrorcselekményekben részt vett Corvin közi ellenforradalmárok Maléternek tettek jelentést. Ő a jelentést helyeslőleg tudomásul vette, a terrorista gyilkosokat megdicsérte: „Jól van, köszönöm, derék fiúk vagytok!"*

A Nagy Imre-csoport Maléternek alkalmasnak találta arra, hogy mind magasabb beosztásba kerüljön. Amit a Szabad Európa Rádió napokon át követelt, megtörtént: Maléter Pál november 2-án megkapta vezérőrnagyi kinevezését, november 3-ával pedig — mint az előzőkben erről már szó esett — honvédelmi miniszterként a szűkkörű kabinet tagja lett.

November 3-án kelt az alábbi előterjesztés, amelyet Maléter Pál mint hovédelmi miniszter írt alá, s amelyet Nagy Imre az irat bal alsó sarkában látható kézjegyével azonnal jóvá is hagyott:

„Előterjesztés
A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának

A határőrségnek a Belügyminisztérium hatásköréből a Honvédelmi Miniszter hatáskörébe való utalásával kapcsolatban a következő határozatot javaslom elfogadni:

Határozati javaslat

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának ..számú határozata:

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa a Magyar Népköztársaság határőrségét 1956 november 3-tól a Honvédelmi Miniszternek rendeli alá.

A Honvédelmi Miniszter a határőrség szervezetét vizsgálja felül és a szükséges változtatásokat saját hatáskörén belül hajtsa végre."

Minisztertanács ekkor már nem volt, sőt annak sincs nyoma, hogy ezt az előterjesztést akár csak a kabinet ülésén is megvitatták és elfogadták volna. Nagy Imre látta, aláírta, és szabad kezet adott a felkelők vezéreként honvédelmi miniszternek kinevezett Maléter Pálnak arra, hogy „a szükséges változtatásokat saját hatáskörén belül hajtsa végre".

A Honvédelmi Minisztériumban és általában a honvédségnél tervszerűen lehetővé tették, hogy előbújjanak és nyíltan jelentkezzenek, fontos pozíciókat foglaljanak el volt horthysta tisztek.

Király Béla parancsára november 1-én létrehozták az ún. „Rehabilitációs Bizottságot", amelynek tagjai között volt maga Király, továbbá Kerekes és Zsilinszki volt horthysta tisztek. A jelentkezők száma néhány nap alatt meghaladta az 500-at, közülük mintegy 300-an írásban nyújtották be kérelmüket.

A sok kérelmező közül elegendő csak néhányat megemlíteni: *Nagy Dezső* tart. százados, Ludovika Akadémiát végzett, háborús bűntett miatt 8 évi börtönre ítélték, 1956-ban szabadult.

Vida László összeesküvésben való részvétel miatt internálták.

Bálli Sándor egykori vezérőrnagy, mint a Független Kisgazdapárt ideiglenes igazgató tanácsának képviselője kérte teljes rehabilitációját. Ez meg is történt, felvették a Honvédelmi Minisztérium állományába.

Jelentkezett nemeszsadányi és törökszentmiklósi Almássy Pál altábornagy is — a honvédség szervezési és mozgósítási csoportfőnökének pozícióját szánták neki. Felajánlotta szolgálatait Kuthy László altábornagy, akinek háborús bűntett miatt kiszabott 15 évi börtönbüntetését szakította meg az októberi ellenforradalom.

Király Béla, Maléter Pál és több társuk tevékeny részvételével a Honvédelmi Minisztériumban létrehozták a „Forradalmi Katonai Tanácsot". A „Forradalmi Katonai Tanács" szervezte és irányította a „megbízhatatlan" tisztek eltávolítását a hadsereg vezérkarából, szétverte a honvédség szervezetét és fegyelmét, hogy *ne álljon szervezett erő az ellenforradalmárokkal szemben.* Követelésükre, „a szocialista demokratizmus" leplébe burkolva, megszületett az az intézkedés, hogy valamennyi honvédségi szervben és

intézményben, a magasabb egységek törzseiben és az egységekben (ezredekben és önálló zászlóaljakban) haladéktalanul válasszak meg a „forradalmi katonai tanácsokat".

1956 október 31-én a hadsereg „forradalmi katonai tanácsainak", a rendőrség „forradalmi bizottságainak" és a fegyveres felkelőknek küldöttei megválasztották a fegyveres erők legfelső irányító szervét: a *„Magyar Köztársaság Forradalmi Honvédelmi Bizottmányát"*. Ez a szerv, amely nyíltan, még elnevezésében is szakított a népi demokráciával, a népköztársasággal — megalakulásáról és követeléseiről felhívást bocsátott ki. Ezt megküldték minden alakulatnak, eljuttatták a rádióhoz és a sajtóhoz is. A követelések egyik pontja a Varsói Szerződés felmondására irányult.

Tehát: horthysta tiszteket, fasisztákat helyeztek vissza állásukba, léptettek elő és neveztek ki; ezeket, valamint az ellenforradalmárok vezetőit bevonták az újonnan kreált rendőrségi, honvédségi „forradalmi bizottságokba"; ezek a „forradalmi bizottságok" követelték a rádió és az újságok útján a Nagy Imre-csoport másik legfőbb tervének megvalósítását: a Varsói Szerződésből való kilépést!

A Kilián-laktanyában október 31-én tartott gyűlés részleteire vonatkozólag Maléter Pál védője Gimes Miklósnak több kérdést tett fel. Ezekre válaszolva Gimes a következőket mondotta:

„Október 31-én jelen voltam a Kilián-laktanyában tartott ülésen, de abban tevékenyen nem vettem részt. Valóban elhangzott felszólalás Maléter ellen. Az ülést Maléter nyitotta meg, utána Király Béla beszélt. Ezután mások szólaltak fel, többek között egy előttem ismeretlen nevű, bőrkabátos, torzonborz férfi, aki feltűnően rekedt hangon beszélt. Kirohanást intézett Maléter ellen, hogy Maléter megpofozott egy corvinost, és elvette a géppisztolyát, vagy ahogyan ez a férfi mondta: a gitárját. Erre Maléter azt mondta, hogy női fülbevalót talált annak a corvinosnak a zsebében, akit megpofozott, s örüljön az illető, hogy csak ennyit kapott. Ezután valami olyant kérdezett, hogy elég-e ez a magyarázat. Akkor azután kezetfogtak.

Ügyész: Szóval nem politikai ellentét volt közöttük?

Gimes: Nem az volt."

Maléter Pál — védőjének kérdésére — kijelentette:

„Én a felkelőkből alakítandó karhatalmi egységekkel első perctől nem értettem egyet."

E védekezéssel szemben a bíróság rendelkezésére állott az a dokumentum, amely Maléter Pál több pontból álló tervezetét tartalmazza. Maléter ebben a tervezetben felsorolta a megvalósítandó

teendőket, ezek között szerepelt az is, hogy a hadsereget „becsületes tisztekkel" (felkelőkkel) kell „megerősíteni". Részletek Maléter tervezetéből:

„4. ...A hadseregen belül ne legyenek pártszervezetek...

7. A vezérkar dolgozzon ki terveket az alábbi esetőségekre: amikor a szovjet csapatok nem hajlandók elhagyni az ország területét...

10. A Személyügyi Főcsoportfőnökség dolgozzon ki javaslatot a hadsereg megerősítésére becsületes tisztekkel *(felkelők, rehabilitáltak* stb)."

Több más intézkedés is született, hogy a hadsereget teljesen az ellenforradalom szolgálatába állítsák. A politikai tiszti intézményt megszüntették, ehelyett ún. „nevelésügyi főcsoportfőnökséget" hoztak létre. Ennek vezetőjévé Nagy Imre vejét, Jánosi Ferencet nevezték ki.

AZ ÁLLAMHATALOM TÖRVÉNYES HELYI SZERVEINEK FELBOMLASZTÁSA — ELLENFORRADALMI SZERVEK ALAKÍTÁSA

Az ellenforradalom útjában állottak a magyar népi demokrácia törvényes közigazgatási szervei és helyi államhatalmi szervei, a lakosság által alkotmányos módon, demokratikusan megválasztott tanácsok, amelyekben munkások, dolgozó parasztok, értelmiségi dolgozók hűséggel szolgálták és képviselték a nép ügyét. Ezért Nagy Imre és összeesküvő csoportja a reakciós, félfasiszta és fasiszta erőkkel együtt nekilátott a helyi hatalmi szervek megsemmisítésének. Felszámolták a törvényes közigazgatási szerveket: a tanácsokat, a gazdasági igazgatási szerveket, s helyükbe a többségükben burzsoá, fasiszta elemekből szervezett ún. „forradalmi bizottságokat" és a munkásság megtévesztésére szánt ún. „munkástanácsokat" állították. Ez az akció döntő, kiegészítő része volt a központi hatalmi szervek felbomlasztásának, illetve félreállításának.

Ezekben a „forradalmi bizottságokban" és „munkástanácsokban" a vezetés fasiszta, horthysta elemek, csendőrök, volt kapitalisták és földbirtokosok, bűnözők kezébe került, akik támadásra indultak a népi hatalom ellen — s ezekre támaszkodott Nagy Imre.

Nagy Imre és összeesküvő csoportja itt is becsapta a tömegeket, s ezeket a különféle ellenforradalmi bizottságokat „demokratikus szerveknek", „a nép által spontán módon létrehozott testületeknek", „a népakarat kifejezőinek" nevezte.

A valóságban ezeket sehol sem választották demokratikus formák közt. A bizottságok egy része önmaga mondta ki megalakulását, más részüket ellenforradalmárok és gyülevész-elemek, utcai csődületek alakították meg.

Még jellemzőbb, hogy milyen elemek kerültek ezekbe a bizottságokba és vették át a helyi hatalom gyakorlását.

Tolna megye: Pakson a „nemzeti bizottság" tagjai így jellemezték önmagukat: „20 évig voltam csendőr..."; „8 esztendőt ültem". Dalmadon Novák Ödön horthysta tisztet választották a „forradalmi tanács" elnökévé. Pálfán Barkóczi József volt uradalmi ispán lett a bizottság tagja. Decsen Heródek János horthysta tiszt, Balogh László volt főjegyző, Szalontai Jenő volt földbirtokos.

Békés megye: Battonyán a „forradalmi tanács" tagja lett Lehóczi Andor volt főjegyző, Zoltai József volt főjegyző, Vindisch Lajos horthysta főhadnagy, Csoszor Miklós, akit korábban fegyveres szervezkedés miatt ítéltek el.

Elek községben a „vezető" ellenforradalmárok: Szücs István horthysta tiszt, Barabás Ádám horthysta tiszt, Kiss István kulák, Sajtos János horthysta tiszt, Hász Márton nyilas vezető. Körösladányon Szatmári Lajos volt Hunyadi-páncélos, Tóth Kalmán csendőrőrmester voltak a bizottságban, Gyulavári ban a bizottság elnöke Molnár Mihály horthysta őrnagy, földbirtokos volt.

Hajdú-Bihar megye: A „forradalmi bizottságok"-ban a többi között 112 kulák, 67 volt csendőr, 44 horthysta katonatiszt, 39 pap, 27 büntetett előéletű bűnöző, 13 horthysta tiszthelyettes, 13 volt főjegyző, 3 volt földbirtokos, 1 volt vitéz, 1 volt testőr tevékenykedett.

A „Nyíregyházi Nemzeti Bizottság" néhány tagja: Debreceni László volt horthysta főhadnagy; dr. Sziklai István volt ügyvéd, horthysta százados; Lupkovics György volt földbirtokos, kisgazdapárti képviselő, miniszteri tanácsos a horthysta Igazságügyminisztériumban.

Pest megye: A monori járási „nemzeti bizottmány" elnöke Szente László, Fejér megye volt főispánja lett, akit a Nagy Ferenc-féle államellenes összeesküvésben való részvétel miatt ítéltek el. Elnökhelyettes és titkár: Baranyi Ferenc, volt monori horthysta jegyző. A bizottmány tagjai közé került Lengyel Sándor egykori uradalmi intéző, horthysta tábornok fivére; Lillik Ferenc nyilas szervező, Füzi Imre kulák, dr. Karbach Antal nyilas ügyvéd. A „nemzetőrség" parancsnokává Maróty János horthysta huszárszázadost nevezték ki, a „nemzetőrség" politikai-bűnügyi alosztályának vezetőjévé Mátyás Ferenc volt csendőrfőtörzsőrmestert. Mátyás beosztottjaként négy csendőrtiszthelyettes tevékenykedett.

A „megyei forradalmi bizottság" elnöke tőkés gyárigazgató volt: dr. Dénes István.

Borsod megye: Boldogkőváralja községben vitéz Árvai Elemér, aki „a járási munkástanács" elnökhelyettese lett, „megválasztásakor" így mondta el önéletrajzát: *„A Horthy-rendszer ludovikás tisztje vagyok. Többször voltam büntetve népi demokrácia-ellenes izgatás miatt. Ezelőtt 12 évvel elrejtettem fegyvereimet, több katonai puskát és 1 géppisztolyt, most elővettem."* Mezőkövesden a járási bizottság elnöke egy 150 holdas földbirtokos fia, Mizsei Lajos ügyvéd lett, Mezőcsáton a bizottság elnöke Dutka Gyula 70 holdas földbirtokos, Zemplénagárdon dr. Barati Béla 100 holdas földbirtokos, Kisrozvágyon Végh Sándor volt csendőr, Mezőkeresztesen Gomba Kálmán 127 holdas kulák lett a bizottság elnöke.

S így sorolhatnánk szinte vég nélkül, megyéken, járásokon, községeken keresztül. Ha a különböző „forradalmi bizottságok" nem is állottak csupa volt kizsákmányolóból, népnyúzó elemből, fasiszta terrorlegényből, de a hangadók a legtöbb helyen ezek voltak.

Milyen volt Nagy Imre viszonya ezekhez a reakciós, fasiszta elemekhez? Október 28-i beszédében Nagy Imre kijelentette:

„A kormány felkarolja a nép kezdeményezésével létrejött új, demokratikus önkormányzati formákat, és arra fog törekedni, hogy azokat beiktassa az államigazgatásba."

Két nappal később Nagy Imre még világosabban nyilatkozott:

„... A forradalom által létrehozott demokratikus helyi önkormányzati szerveket a nemzeti kormány elismeri, rájuk támaszkodik, és támogatásukat kéri."

Ismeretes, hogy Nagy Imre igyekezett önmagát a magyar parasztság képviselőjének, barátjának feltüntetni. Csoportja is így népszerűsítette őt a falvakban. Az ellenforradalom napjaiban, Nagy Imre miniszterelnökségének első hetében már kiderült, hogy Nagy Imre nem a dolgozó parasztság barátja, hanem az elvesztett hatalmukat visszaszerezni kívánó földbirtokosoké, kulákoké, parasztnyúzóké.

Az ellenforradalom tervei a munkástanácsokkal

1956 októberében több üzemben alakult munkástanács. Az ellenforradalom azonnal közbelépett annak megszervezésére, hogy ezekből a munkástanácsokból kiszorítsák a becsületes dolgozókat, s az üzemekben megbúvó reakciós, munkásellenes elemek kaparint-

sák kezükbe a munkástanácsok vezetését. Az ellenforradalom az ilyen munkástanácsok segítségével azt a látszatot akarta kelteni, mintha a munkásosztály vagy annak egy része is az ellenforradalom oldalára állott volna. Később a munkástanácsok rendszerének kialakításával, *az úgynevezett budapesti Központi Munkástanács megalakításával azt akarták elérni, hogy a teljes politikai hatalom, az állam vezetése az ellenforradalmárokból álló munkástanácsok kezébe menjen át.*

Itt is csak a könyv terjedelme szab határt a hosszú lista ismertetésének, amely bizonyítja: miféle „munkások" árasztották el ezeket a „munkástanácsokat".

A Malomgépgyárban a munkástanács fő szervezője, majd elnöke Gömöri Károly, volt pénzügyi főtanácsos lett. A Mélyfúró Berendezések Gyárában Fogarassy Attila, egy volt horthysta ezredes fia, Duka Ferenc, egy volt horthysta szolgabíró fia, az Orion Gyárban dr. Magyar Leventéné, egy volt bányabáró és horthysta tiszt felesége; a 14. sz. Autóközlekedési Vállalatnál Kazi Dégi Gyula volt földbirtokos, az Irószergyárban Vörös László, volt tőkés gyárigazgató, a Villamosgép- és Kábelgyárban báró Orbán Bódog volt a „munkástanács" vezető figurája. E bárók, földbirtokosok, tőkések mellett rengeteg gyülevész és fasiszta elem került a munkástanácsokba sokan vezető helyekre. Így a Központi Munkástanács titkára Babay István, a Horthy és Szálasi korszakban a Hazai Fésűsfonó hadiüzem katonai parancsnokhelyettese volt. A Központi Munkástanács másik ismert tagja, Nemeskéri József pedig lopás miatt elítélt ember volt, aki fegyverrel is harcolt az ellenforradalom oldalán.

A munkástanácsok megalakulásának körülményeire és „elveire" fényt vet az Egyesült Izzó munkástanácsának 1956 október 31-én tartott üléséről készített jegyzőkönyv alábbi részlete:

„Gerényi, a IV. kerületi forradalmi bizottság küldötte:
Az Izzó munkástanácsának összetétele nem megfelelő...: Javasolja, válasszanak 6 tagú ideiglenes munkástanácsot.
Ő maga 3 éve vesz részt a földalatti mozgalomban, 144 üzemi szabotázst végeztek, 14 tűzesetet okoztak."

Kikből állott a IV. kerületi „forradalmi bizottság", amelynek olyan tagja volt, mint az előbb önmagát jellemző Gerényi?

A bizottság egyik tagja: Gábor László foglalkozás nélküli — hamisított iratokkal élt. Társa a bizottságban Lichtenstein Sándor, akit 1950-ben állami eszközök elsikkasztása miatt ítéltek el, továbbá

Csehi Károly nyilas, akit 1946-ban ellenforradalmi tevékenységért életfogytiglan bebörtönöztek, és 1956-ban került szabadlábra. A bizottság Újpest területén bandákat alakított és fegyverzett fel — több mint 1500 embert, s vezetésükkel volt horthysta tiszteket bízott meg. A bandák általános vezetőjévé S. Nagy Sándort, a horthysta hadsereg volt alezredesét nevezték ki. A bizottság elnökének utasítására a kőbányai börtönből kiszabadítottak több mint 800 bűnözőt, akiket korábban ellenforradalmi cselekmények és ún. közönséges bűntettek miatt ítéltek el. A kiszabadított bűnözők jelentős részét besorolták a fegyveres bandákba.

Ezek után természetes, hogy ez az újpesti „forradalmi tanács" milyen összetételű „munkástanácsokat" szervezett. Néhány részlet a tanács egyik határozatából:

„A Forradalmi Nemzeti Tanács határozata alapján felhívom az ideiglenes forradalmi munkástanács összes tagjait, hogy a végleges munkástanács megválasztásánál az alábbi szempontokat vegye figyelembe:

...Nem választható és nem szavazó az a személy, aki a Rákosi-rezsimben bármilyen funkciót töltött be, például vállalati igazgató, párttitkár, üb-elnök, személyzeti felelős volt, a rendészeti szervekhez, partizán-alakulatokhoz tartozott és mindazok, akik a rendszert tevékenyen támogatták *vagy mellette megnyilatkoztak.* Amennyiben a fent felsorolt kategóriák egyikébe tartozó személyek a jelenlegi ideiglenes forradalmi munkástanácsba beválasztattak, azok onnan haladéktalanul eltávolítandók."

Ez a határozat egyértelmű: a „munkástanácsnak" egyetlen olyan tagja se legyen, aki híve a népi demokráciának! S az ilyen határozat nem volt egyedülálló. Pl. a Zala megyei Márokföldön nemcsak párttagokat, de termelőszövetkezeti tagokat sem engedtek a „forradalmi tanácsba" választani, azzal, hogy „csak megbízható emberek kerülhetnek a tanácsba." Így lett a tanács tagja Tóth Géza volt nyilas községvezető!

Ime, Nagy Imre azokat a „forradalom által létrehozott demokratikus helyi önkormányzati szerveket" karolta fel és akarta beiktatni az államigazgatásba, amelyekbe — a már említett és sok más hasonló határozat szerint — az ellenforradalom tervei alapján nem kerülhetett volna becsületes, tisztességes haladó ember, de annál több nyilas, reakciós, fasiszta, kapitalista, földesúr.

Az államszervezet felbomlasztásában, abban, hogy sorra alakultak és féktelen ellenforradalmi követeléseket támasztottak a „forra-

dalmi tanácsok". „bizottságok", „bizottmánvok", nagy szerepe volt az „Értelmiségi Forradalmi Bizottságnak". E bizottság vezetői között ott voltak Nagy Imre összeesküvő csoportjának tagjai: Haraszti Sándor, Vásárhelyi Miklós. Tánczos Gábor, Nagy Balázs, Kardos László, Ádám György. A bizottság rendszeres, közvetlen kapcsolatot tartott Losonczy Gézával.

Az „Értelmiségi Forradalmi Bizottság" október 28-án tartott ülésén nyíltan ellenforradalmi követeléseket tartalmazó felhívást fogadott el, amelyet röplapokon, újságokban, rádió útján terjesztett. Nyomon követhető, hogy sok „forradalmi bizottság" — ahogyan fent ismertetett összetételüknél fogva ez érthető is — magáévá tette a felhívást, csatlakozott az ellenforradalmi követelésekhez.

Márkus István vallomásában elmondta: az „Értelmiségi Forradalmi Bizottság" megalakításának célja az volt, hogy összefogja a Petőfi-köri értelmiséget, bázisa legyen a Nagy Imre-kormánynak.

Tánczos Gábor, a Petőfi Kör titkára vallomásában a következőket mondta:

„A bizottságot azért hoztuk létre, hogy vele segítséget nyújtsunk a Nagy Imre-kormánynak, tömegbázist szerezzünk számára az értelmiség között. Elképzeléseink a bizottság október 28-i ülésén elfogadott felhívásban öltöttek testet. Ma már látom, hogy a felhívás hangjánál és tartalmánál fogva az ellenforradalmi erőknek nyújtott segítséget."

NAGY IMRE SZERVEZI „AZ ALULRÓL JÖVŐ NYOMÁST"

Sokan vélekednek úgy Nagy Imréről — annál is inkább, mert ezt maga Nagy Imre és csoportjának több tagja is terjesztette —, hogy „sodródott" az eseményekkel, „kénytelen volt engedni az alulról jövő nyomásnak".

Nos, a dokumentumok egész sora bizonyítja: Nagy Imre maga szervezte az „alulról jövő nyomást", s előre kidolgozott és céltudatosan megvalósított terveinek végrehajtásánál álnok módon arra hivatkozott, hogy ő csupán engedett „a közvéleménynek", a „nép követelését" teljesítette.

Aki annak idején hallgatta a rádiót, olvasta az újságokat, emlékszik a híradásokra, hogy Nagy Imre *valamennyi küldöttség minden követelésével egyetértett.* Ezeknek a tárgyalásoknak nyilvánosságrahozatala, a rádió útján való publikálása *kiszámítható módon azzal járt, hogy újabb delegációk újabb — az előbbieken túlmenő — követelésekkel jelentkeztek.*

A Szabad Európa Radió „A magyar forradalom és szabadságharc a hazai radioadasok tukreben' cimmel nyilvanossagra hozta a magyarorszagi radioallomasok altal 1956 oktober 23 es november 9 kozott sugarzott adasok szoveget. (Free Europe Press, Division of Free Europe Committee, 2 Park Avenue, New York 16, N Y. VIII. evfolyam 10—11. szam) E konyv 61 es 62. oldalan talalhato szoveg szerint a Kossuth Radio oktober 26-an penteken 12,58 orakor „*A borsodi dolgozok nagy jelentosegu kialtvanyt adtak ki, Nagy Imre elvtars magaeva tette a borsodiak koveteleseit*" cimmel arrol adott hirt, hogy Foldvari Rudolf vezetesevel borsodi munkaskuldottseg kereste fel Nagy Imre miniszterelnokot. A kuldottseg ismertette 21 pontban osszeroglalt koveteleseit Koveteltek egyebek kozott a kulkereskedelmi szerzodesek felulvizsgalasat es nyilvanossagrahozasat (ezt a Szabad Europa Radio mar oktober 13-an napirendre tuzte!), a felelosok leváltasat es sok mas dolgot. Koveteltek, hogy legkesobb januar 1-ig vonjak ki a szovjet csapatokat Magyarorszag teruleterol. A radio kozlemenye igy folytatodik:

> „Nagy Imre elvtars azt valaszolta Borsod megye és Miskolc dolgozoinak, hogy *a kovetelesek minden pontjaval egyetert, es vallalja azok vegrehajtasat.* Meg ma ejjel vagy holnap reggel uj kormany alakul hazafias nepfront-kormany. *A kormany szemelyi osszetetelenel a legmesszebbmenoen figyelembe veszi a kozvelemeny kivansagat, koveteleset es javaslatat Nagy Imre elvtars uj kormanyprogramjaba a koveteleseket bedolgozza* .. Nagy Imre elvtars megmagyarazta, hogy *a program egyes pontjait rovid idon belul tul is lehet teljesiteni...*"

Ismeteljuk. mindez oktober 26-an delben tortent! Elegendo figyelmesen elolvasni a szoveget, s vilagossa valik, hogy *nem is burkoltan, hanem nyiltan, valosagos felhivast tartalmaz arra, hogy a „kozvelemenynek" legyen kivansaga, javaslata es kovetelese,* mert ezeket Nagy Imre a „legmesszebbmenoen" figyelembe veszi, legyenek kovetelesek, mert ezeket Nagy Imre uj kormanyprogramjaba „bedolgozza", s *Nagy Imre megmagyarazta, hogy a program egyes pontjait rovid idon belul „tul is lehet teljesiteni" (!).*

Borsod megyebol november 2-an ujabb kuldottseg jart a Parlamentben. A Szabad Europa Radio kiadasaban megjelent, mar emlitett kotet 295 oldalarol idezunk a „Szabad Kossuth Radio" november 2-an delelott 10,00 órakor elhangzott hirebol, a kuldottseg kovetelesebol:

„A kormány kezdeményezze, hogy a megyei és a budapesti munkástanácsokra támaszkodva, azok demokratikusan választott küldöttségeiből Országos Forradalmi Nemzeti Bizottság jöjjön létre, és ezzel *feloszlottnak kell tekinteni a régi Parlamentet...*"

A Borsod megyében akkor felszínre került ellenforradalmi vezetők jól megértették az első találkozás üzenetét: túl is lehet teljesíteni a programot!...

A közvéleményt lázítását, újabb követelések szítását dokumentálja a „Szabad Kossuth Rádió" október 31-én 23,40 órakor elhangzott közleménye is.

„Kedves hallgatóink, ismertetjük az Egyetemi Forradalmi Diákbizottság felhívását. A jelenlegi politikai vezetést ideiglenesnek tartjuk. *Nagy Imrét olyan mértékben támogatjuk, amilyen mértékben kormányával teljesíti követeléseinket...*"

A „Diákbizottság" a továbbiakban követeli, hogy a rádiótól bocsássák el azokat, akik az első napokban rágalmazták a „dicsőséges szabadságharcot", és az eltávolítás lebonyolításába a „Rádió Forradalmi Tanácsa" vonja be a szabadságharcot elindító ifjúság szervezetét, az „Egyetemi Forradalmi Diákbizottságot" stb.

A rádió megjegyzéseket fűzött az „Egyetemi Forradalmi Diákbizottság" felhívásához:

„Egyetértünk azzal, hogy minden visszahúzó erő és befolyás ellen folytatni kell a harcot, amely ma még tagadhatatlanul jelen van a kormányban, és ennek le kell vonni a személyi konzekvenciáit is. Beszédes példa erre Maléter ezredesnek, a Kilián-laktanyát oly hősiesen védő szabadságharcosok parancsnokának kinevezése a honvédelmi miniszter első helyettesévé és a vezérkari főnök leváltása. Az összes hazafias erőkkel összefogva mi is küzdeni fogunk azért, hogy ebben a küzdelemben újabb eredmények születsenek."

Még az ENSZ hírhedt ötös bizottsága is kénytelen volt megállapítani, hogy az ellenforradalom jelszavai és követelései nem a tömegekben születtek, hanem Nagy Imre és csoportja körében, s ők terjesztették azokat, hogy aztán „a nép akaratára" hivatkozhassanak. Az ötös bizottság jelentésének 339. pontja erről a következőket mondja:

„Úgy tűnik, hogy a semlegességi nyilatkozat nem érte teljesen meglepetésként azokat a magyarokat, akik az októberi események előtt érintkezésben voltak Nagy Imrével. A bizottság úgy értesült: Nagy Imre 1955-ben, miközben visszavonult az aktív politikai élettől, írásaiban érintette azt a lehetőséget, hogy Magyarország osztrák

mintára semleges státust vegyen fel, és erre vonatkozó nézeteiről tájékoztatta a Magyar Dolgozók Pártját és a szovjet vezetőket is. [Tudjuk, hogy ez az utóbbi megállapítás valótlan, Nagy Imre eltitkolta terveit a magyar kormány, a Magyar Dolgozók Pártja és természetesen a szovjet vezetők előtt is. — *A szerk.*] *Október 27-től kezdve, úgy látszik, megvitatta ezt a problémát munkatársaival és néhány látogatójával. Amint Budapesten és vidéken elterjedt a híre ennek az elgondolásnak, október 29-én, 30-án és 31-én, igen erélyes támogatásban részesült a különféle munkástanácsok és más forradalmi szervek, valamint politikai, katonai és vallási vezetők részéről."*

Íme, így állították ki a bizonyítványt Nagy Imre fő támogatói is az ő képmutatásáról, becstelenségéről, népcsaló taktikájáról . . . !

Gimes Miklós, Lőcsei Pál, Aczél Tamás — mint angyalföldi munkások

1956 október 27-én „angyalföldi munkásküldöttséget" fogadott Nagy Imre. Különös küldöttség volt ez, amellyel az ország miniszterelnöke 3 óra hosszat tárgyalt. A küldöttség tagjainak zöme Nagy Imre ellenforradalmi csoportjának ismert tagja volt, jellegzetes kispolgári, burzsoá alakok: Aczél Tamás, Gimes Miklós, Lőcsei Pál, valamint Szilágyi József és még néhány társuk. A 9—10 tagú küldöttségben angyalföldiek is voltak: két fiatal munkásfiú. Ez az „angyalföldi munkásküldöttség" összetételénél és szerepénél fogva rendkívül hasonlított a különböző „forradalmi bizottságokhoz" és „munkástanácsokhoz".

A két fiatalember véletlenül járt bent a városban, senkinek küldöttei nem voltak, és maguknak sem állott szándékukban, hogy küldöttségbe menjenek. Az egyik fiatalember élelmiszert hozott a VI. kerületben lakó nővérének, a másik kísérte. Ugyanebben a házban lakott Józsa Péter. Mikor találkozott velük, azonnal telefonált Kopácsinak, a Budapesti Főosztályra, Kopácsi gépkocsit küldött értük — így kerültek azután Nagy Imréhez.

Nagy Imrének, az ország miniszterelnökének volt *három* órai ideje arra, hogy a csoportja több tagjának kíséretében nála megjelent fiatalemberekkel tárgyaljon. *A megrendezett találkozót azért tartották szükségesnek, hogy Nagy Imre „munkás"-küldöttség előtt rendezhesse meg egyik legsötétebb provokációját.*

Mi történt ugyanis ezen a találkozón?

Részletek Szilágyi József vallomásából:

„... Nagy Imre fogadott bennünket. Rajtam kívül ott voltak a küldöttség tagjai, *akikre név szerint nem emlékszem, továbbá Aczél Tamás, Gimes Miklós, Lőcsei Pál, kb. 10-en voltunk.* Felvetettem Nagy Imrének a kérdést: tudja-e egyáltalán, hogy mi folyik a városban, tudja-e azt, hogy az ő nevével jelent meg a statárium, tudja-e azt, hogy az ő nevével hívták be az oroszokat. Közöltem vele, hogy annak idején *mi nem ilyen követendő politikában értettünk egyet.* Nagy Imre válaszában elmondotta, hogy *az oroszokat nem ő hívta be, csak utólag vele akarták aláíratni. A statáriumot ő nem írta alá, csak az ő nevét aláírták.* Mi elmondottuk neki, hogy azért hoztuk ide a küldöttséget, hogy mondják el ők is, mi van kint. A jelenlevők utána mindannyian beszéltek, arra már nem emlékszem vissza, hogy ki mit mondott. A küldöttség írásos követelést nem vitt Nagy Imréhez, csak szóban adta elő. Nagy Imre azt mondta végezetül, hogy várjatok türelemmel, barátaim. Közölte, hogy fontos döntések vannak folyamatba téve, és holnap *[Október 28-án. — A szerk.]* olyan nyilatkozat jelenik meg, amely ki fog elégíteni benneteket Ebben megállapítjuk, mondta, hogy a forradalom nemzeti demokratikus forradalom és nem ellenforradalom, bejelentjük az oroszok kivonulását Budapestről, és egyéb nagy fontosságú bejelentések lesznek. Ennek utána megnyugodva, kb. *három órai* ott-tartózkodás után eltávoztunk Nagy Imrétől. Visszamentünk a Budapesti Főosztályra. Kopácsi a küldöttség tagjait gépkocsival hazavitette."

Nagy Imre október 23 és november 4 között a csalások, félrevezetések és hamisítások egész sorozatát követte el, de ezek közül is messze kiemelkedik az az akciója, amikor a „munkás"-küldöttség után az ország közvéleményével is el akarta hitetni: nem tudott a Minisztertanács szovjet katonai segítséget kérő határozatáról és a statáriumot kihirdető rendeletről. A rádió 1956 *október 30-án* délután 18,30 órakor kezdődő adásában a következőket sugározta:

„Most egy fontos közleményt ismertetünk: Magyarok! Mindnyájunk fájdalma, mindnyájunk szégyene, a szenvedélyek felkorbácsolója két rendelet volt, amelyek miatt századok és századok vére hullt. A szovjet csapatok Budapestre hívása volt az egyik, a szabadságharcosok fejére kitűzött gyalázatos statárium volt a másik. A történelem színe előtt felelősségünk teljes tudatában jelentjük ki, hogy *Nagy Imre, a Minisztertanács elnöke, erről a két elhatározásról nem tudott!* A Minisztertanács szovjet katonai segítséget kérő határozatán és a statáriumot kihirdető rendeleten *nincs rajta Nagy Imre kézjegye.* Ez a két intézkedés Hegedüs András és

Gerő Ernő lelkén szárad! Ők viselik érte a felelősséget a nemzet és a történelem előtt."

Nagy Imre nem tudott a statáriumról?

Idézünk Nagy Imrének 1956 *október 24-én* délben 12,10 órakor a rádióban közvetített beszédéből:

„Itt Nagy Imre beszél, mint a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke. Budapest népe! Közlom, hogy mindazok, akik a további vérontás megszüntetése érdekében ma 14,00 óráig megszüntetik a harcot és leteszik fegyvereiket, *mentesülnek a statáriális eljárás alól*... Nem a bosszúállás, hanem a megbékélés politikáját akarjuk folytatni! Ezért a kormány elhatározta, hogy mindazokat, akik önként és azonnal leteszik a fegyvert, abbahagyják a harcot, *nem vonja statáriális eljárás alá*..."

A rádió ugyanezen a napon, 12,19 órakor, közleményeket ismertetett:

„A Baross tér környékén levő fegyveresek megbízásából öttagú parlamenter-küldöttség kereste fel Nagy Imre elvtársat, és tájékoztatta őt arról, hogy teljes amnesztia esetén készek arra, hogy letegyék a fegyvert. Javaslatukat elfogadták!" (Említett Rádiókönyv, 22. old.)

A rádió 1956 *október 25-én* délután 15,18 órakor kezdődött adásában közvetítette Nagy Imre beszédét:

„... Azoknak a szovjet csapatoknak a visszarendelése, amelyeknek a harcokba való beavatkozását *szocialista rendünk létérdeke tette szükségessé*, a béke és a rend helyreállításával haladéktalanul meg fog történni.

Mindazokkal szemben, akik nem népi demokratikus rendünk megdöntése szándékával fogtak fegyvert, s a harcot haladéktalanul beszüntetik, fegyvereiket beszolgáltatják... a kormány a kiengesztelődés és a megbékélés szellemében messzemenő nagylelkűséget fog tanúsítani, *velük szemben nem alkalmazzuk a statáriális eljárást*. Ugyanakkor a békét és rendet óhajtó dolgozó nép érdekében, népi és demokratikus államrendünk védelmében *a törvény szigorát fogjuk alkalmazni azok ellen, akik továbbra is fegyverrel támadnak, felbújtanak és fosztogatnak*."

Ha összevetjük ezt a nyilatkozatot a fentebb idézett október 30-i rádióközleménnyel, világosan előttünk áll Nagy Imre *kétszínű magatartása*. Október 25-én még „szocializmusról", „népi és demokratikus" rendről beszélt, továbbá arról, hogy a szovjet csapatoknak a harcokba való beavatkozását *létérdekű szükségességnek* tartja. Mindezt azért, hogy megtévessze, az akcióbalépéstől visszatartsa a

népi demokráciához, a szocializmus ügyéhez hű erőket. Amikor azonban érettnek látta az időt a *nyílt színvallásra*, hazugsághoz folyamodott további terveinek megvalósítása érdekében.

A Parlamentben Nagy Imre iratai között megtalálták a rögtönítélő bíráskodás kihirdetéséről szóló hirdetményt, amely 1956 október 24-én kelt, és a Fővárosi Bíróság elnöke írta alá. *Ugyanennek a papírnak a hátlapján Nagy Imre sajátkezű írásával néhány feljegyzés olvasható.* A hirdetményről és annak hátlapján Nagy Imre feljegyzéséről készült fotokópia e könyv mellékletében megtalálható.

Ugyancsak fotokópiában közöljük azt az október 24-én kelt iratot, amelyen Nagy Imre teljes aláírásával a következő szöveg olvasható:

„Budapest Népe!

Közlöm, hogy mindazok, akik a további vérontás megszüntetése érdekében ma délig, 1 óráig beszüntetik a harcot és leteszik fegyvereiket, mentesülnek a statáriális eljárás alól."

Itt 13 óra szerepel, a 24-i rádióbeszédben — melyből az erre vonatkozó idézetet közöltük — 14 óra. A rádióbeszéd ugyanis csak 12 óra után hangzott el. Egyébként is emlékezetes, hogy hány alkalommal adtak hírt azokban a napokban arról, hogy a fegyverletétel határidejét újból és újból meghosszabbították.

A bírósági tárgyaláson a vád képviselője a statárium elrendelésével kapcsolatosan több kérdést tett fel Nagy Imrének:

„Ügyész: Ön azt állítja, hogy a statáriális rendeletet nem adta ki?

Nagy Imre: Azt én nem mondtam. Ott vannak a rádiónyilatkozataim, amelyekben hivatkozom a statáriumra és annak végrehajtására.

Ügyész: Ön törekedett a statárium végrehajtására?

Nagy Imre: Az nem az én hatáskörömbe tartozott. Ami az én feladatom volt, azt én teljesítettem. Én a statáriumot úgy képzeltem el, hogy az csak a köztörvényi bűnözőkre vonatkozik.

Ügyész: Ön nem akarta értelmezni a statáriumot azokra a személyekre, akik jogtalanul jutottak fegyver birtokába, és ezzel a fegyverrel a Magyar Népköztársaság ellen harcoltak?

Nagy Imre: Így nem. Ezekre nem akartam alkalmazni a statáriumot."

Végül Nagy Imre a tanúvallomások, vádlott-társainak vallomása és az elébe tárt írásbeli bizonyítékok hatása alatt a statárium elrendeléséről a következőket mondotta a bírósági tárgyaláson:

„Október 24-én Hegedüs és Gerő részéről felmerült a statárium szükségessége. *Az érvek hatására aláírtam.* Megtárgyaltam az igazságügyminiszterrel és a legfőbb ügyésszel a statárium kihirdetésének módját. Közöltem az igazságügyminiszterrel, hogy vigyázzanak az alkalmazásánál, nehogy túlkapások történjenek, de *ha szükséges, könyörtelenül alkalmazzák.* A statárium kihirdetésével kapcsolatban az igazságügyminiszterrel és a legfőbb ügyésszel 24-én nappközben beszéltem, *magát a statáriumot a déli órákban írtam alá*"

Tehát:

Nagy Imre beszélt a statáriumról, s kijelentette, hogy mentesül ennek hatálya alól az, aki leteszi a fegyvert;

Nagy Imre kijelentette, hogy nem tudott a statáriumról;

Nagy Imre kijelentette, hogy nem írta alá a statáriumot;

Nagy Imre kijelentette, hogy a statáriumot csak a köztörvényi bűnözőkre értelmezte;

Nagy Imre bevallotta, hogy a statáriumot aláírta és elrendelte könyörtelen alkalmazását.

Nagy Imre tagadott, köntörfalazott, elismert — mindig aszerint, ahogyan az adott körülmények között egyéni szempontjából azt a legjobbnak gondolta . . .

NAGY IMRE NEM ENGEDI TERVEIT KERESZTÜLHÚZNI — MEGHIÚSÍTJA AZ ELLENFORRADALOM FELSZÁMOLÁSÁRA HOZOTT INTÉZKEDÉSEKET

Nagy Imre, a Minisztertanács elnöke, hatalmi helyzetével visszaélve, több esetben és több tekintetben szabotálta az ellenforradalom felszámolására hozott határozatokat. Önkényesen feloldotta a kijárási tilalmat, ezzel lehetővé tette a már szétzilált fegyveres ellenforradalmárok újraszerveződését, megakadályozta, hogy az akkor még rendelkezésre álló fegyveres erők leküzdjék az ellenforradalmár csoportokat. A saját maga által aláírt, a fegyveres felkelőkre meghirdetett statárium alkalmazását megakadályozta. Útját állta annak, hogy megadásra kényszerítsék vagy megsemmisítsék a Corvin közben garázdálkodó ellenforradalmárokat. Az utcákon elkövetett terrorcselekmények ismeretében elrendelte október 28-án a tűzszünetet, ezzel megbénította a népi demokrácia és a szocializmus ügye mellett harcban álló fegyveres erőket.

Ságvári Ágnes, az MSZMP apparátusának dolgozója erre vonatkozó tanúvallomásában előadta:

„... A kijárási tilalmat eredetileg Nagy Imre írta alá és helyeselte, mint az ellenforradalom elleni eredményes intézkedést. 25-én reggel Jánosi azzal fordult Nagy Imréhez az én jelenlétemben, hogy a kijárási tilalmat azonnal meg kell szüntetni. Nagy Imre azonnal visszavonatta a *kijárási tilalmat*. Október 25-én délután és este, valamint 26-án több elvtárs igen élesen bírálta Nagy Imrét a kijárási tilalom önkényes feloldása miatt."

Tóth Lajos, a honvéd vezérkar volt főnöke, tanúvallomásában elmondotta:

„A haditanács javaslatára Nagy Imre elrendelte a kijárási tilalmat és a statárium bevezetését. Ezek az intézkedések azt célozták, hogy az utcán csak azok a személyek maradjanak, akik fegyveresen törnek a népi demokrácia ellen. Rövid idő múlva a rádió bemondta, hogy a kijárási és gyülekezési tilalom fel van oldva. Ezt Nagy Imre a haditanács beleegyezése nélkül rendelte el. Ugyanez volt a helyzet a statárium alkalmazásával kapcsolatban is. A haditanács javaslatára Nagy Imre elrendelte, de később megváltoztatta. Ebben az időben folyamatosan kapott a haditanács jelentéseket arról, hogy sok olyan személy van őrizetben, akiket fegyveresen fogtak el. Kérdezték, hogy mit csináljanak az elfogottakkal. Ezeket a személyeket azután el kellett engedni, mert a haditanács ezt kapta utasításba Nagy Imrétől."

Részlet Janza Károly volt honvédelmi miniszter tanúvallomásából:

„A haditanács megtárgyalta azt a javaslatot, amely szerint a Corvin közben és környékén működő fegyveres ellenforradalmárokat meg kell semmisíteni, mert rengeteg kárt okoznak emberben és anyagban, mert a város legerősebb ellenállási góca, amelynek megsemmisítése elősegítené a többi ellenállási fészek felszámolását is. A javaslattal a haditanács egyetértett, és megbízta a vezérkar hadműveleti csoportjából Kovács István vezérőrnagyot, Szücs Miklós és Zólomy nevű ezredeseket a hadműveleti terv elkészítésével...

Telefonon felhívott Nagy Imre, és közölte, hogy a terv végrehajtásáról szó sem lehet."

A fényképeket tartalmazó mellékletben közöljük Kovács István volt vezérőrnagy feljegyzéséről készült fotomásolatot. A feljegyzés szövege:

„Ne lőjék a háztömböt. Pol.-lag nagyon nehéz helyzetet teremt. Nagy Imre külön kérte, hogy így ne hajtsuk végre ezt az akciót."

Tóth Lajos tanúvallomásának erre vonatkozó részlete:

„Az 1956 október 28-ra tervezett katonai akciót, melynek rendeltetése lett volna a Corvin közben és környékén levő ellenforradalmárok felszámolása, szintén Nagy Imre hiúsította meg. Amikor a terv elkészült, Nagy Imre azonnal tiltakozott az akció végrehajtása ellen. Azzal fenyegetődzött, hogy amennyiben a tervet végrehajtják, lemond miniszterelnökségéről. Mivel ez az akció nem lett végrehajtva, a Corvin köz és környéke még nagyobb ellenforradalmi bázissá fejlődött ki."

NAGY IMRE ELRENDELI A TŰZSZÜNETET, FELLÁNGOL A FEHÉRTERROR

A Kossuth Rádió október 28-án 13,20 órakor ezzel jelentkezett:

„Figyelem, figyelem! Fontos közleményt olvasunk be!

A Magyar Népköztársaság kormánya a további vérontás megszüntetése és a békés kibontakozás biztosítása érdekében *elrendeli az általános, azonnali tűzszünetet.* Utasítja a fegyveres erőket, hogy csak akkor tüzeljenek, ha őket megtámadják. Nagy Imre, a Minisztertanács elnöke."

A fegyveres erők utasítást kaptak a Minisztertanács elnökétől, hogy *ne kezdeményezzenek akciót a fegyveres ellenforradalmárok ellen, ne kényszerítsék őket megadásra!*

A tűzszünet elrendelése és Nagy Imre aznap délutáni rádióbeszéde szabad utat nyitott a fasiszta ellenforradalmároknak: újabb terrorcselekmények, gyilkosságok és lincselések elindítója volt.

1956 októberében és novemberében a magyarországi fehérterror borzalmainak híre bejárta az egész világot. A Magyarországon járó burzsoá újságírók jelentős része is döbbenten számolt be az utcákon folyó fasiszta öldöklésről. Jean Roman, a párizsi „Le Monde" tudósítója azt jelentette, hogy Budapesten tombol az embervadászat, az egész országban olyan jelenetek játszódnak le, amelyek a fehérek visszatérésére emlékeztetnek az 1919-es Magyarországon.

A „Westdeutsches Tagblatt" így számolt be olvasóinak:

„Elképzelhetetlen borzalmak — ez volt az események következménye; bűnösök csakúgy, mint ártatlanok — ezek voltak az áldozatok. Vérben tobzódó lincstörvény lett úrrá az országban."

A düsseldorfi „Deutsche Volkszeitung" ezeket írta:

„... attól az időtől fogva, hogy Budapestet elhagyták a szovjet páncélosok, szörnyűséges tömegmészárlás, valóságos Szent Bertalan-éjszaka kezdődött."

A magyarországi fehérterrorról a „Fehér Könyvek" első négy kötete részletesen beszámolt. Emlékeztetőül felsorolunk itt néhányat a sok száz szörnyű gyilkosság közül.

1956 október 26-án a Kamaraerdőben meggyilkolták Kalamár József csepeli tanácselnököt, az ismert csepeli munkást. A gyilkosok homokot tömtek a szájaba, kegyetlenül megkínozták.

1956 október 26-án Bordás András Kossuth-díjas esztergályost akkor lőtték agyon, amikor gyermekeinek kenyeret ment vásárolni.

Gyenes György határőr-főhadnagyot Mosonmagyaróvárott az ellenforradalmárok zászlórúddal kínozták halálra.

Vági József határőr-századost Ausztriából belopódzó ellenforradalmárok Mosonmagyaróvárott megkínozták, s az ablakon kidobták. A súlyosan sebesült tisztet halálra taposták.

A Széna téri ellenforradalmárok harc közben elfogták Nagy Károlyt, a belső karhatalom alhadnagyát. Kegyetlenül megkínozták és kiszögelték.

Strelecz János r. hadnagyot a miskolci ellenforradalmárok az utcán megtámadták és puskatussal agyonverték.

1956 október 30-án, a Köztársaság téri pártház megrohanása után, Szabó Lajos honvédezredest lábánál fogva drótkötéllel felakasztották, agyonkínozták. Ugyanitt Asztalos János honvédezredest Jankó Piroska kuláklány késsel szivendöfte, miközben az ellenforradalmárok azt üvöltötték, hogy „ki kell tépni a szivét". Papp József tüzérezredest Mező Imrével, a Központi Vezetőség tagjával együtt akkor lőtték agyon, amikor feher zászlóval ment ki tárgyalni. A súlyosan sebesult ezredesbe tört döftek, majd az Erkel Színháznál felakasztották. Itt gyilkolták halomra a Köztársaság téri pártház fiatal, esküjükhöz hű védőit.

Az ellenforradalmárok azonban még sokkal borzalmasabb, még sokkal nagyobb arányú vérfürdőkre készültek. Országszerte készítették a „halállistákat", ezrevel tartóztatták le a népi demokratikus rendszer hiveit, s a letartóztatottak között nagyon sok olyan volt, akinek már meghozták halálos ítéletét és kitűzték kivégzése napját is.

A Veszprém megyei sümegi járásban a „forradalmi bizottságok" feketelistákat és halállistákat készítettek a községekben élő kommunistákról, s más haladó szellemű emberekről. Némely községben a listán 100—150 személy is szerepelt.

A Komárom megyei Neszmély községben a „nemzeti tanács" elnöke összeállította a kivégzendők listáját.

A Szolnok megyei Tiszaszentimre községben a „forradalmi ta-

nács" 38 kommunistát és a népi demokratikus rend más hívét tette halállistára, s készült felakasztásukra.

Békés megye Dobos községében 80 kommunistát írtak össze, s kijelölték már a kivégzés helyét is.

A Tolna megyei Szakály községben 4 géppisztolyos ellenforradalmár „számonkérőszéket" állított fel a kommunisták elítélésére és kivégzésére.

A Tolna megyei Nagydorogon Téglási Géza horthysta őrnagy öt tagú kivégzőosztagot szervezett. A nyilasokból és volt csendőrökből álló osztag tagjainak kötelességévé tették, hogy egyenként 6—6 kommunistát végezzenek ki.

A Veszprém megyei Bakonyszentlászlón a tanácsháza előtt nyílt gyűlésen olvasták fel a kivégzendő kommunisták nevét.

A Vas megyei Szentgotthárdon, az osztrák határ közvetlen közelében, ahova be- és kijártak a Szabad Európa Rádió ügynökei, november 7-re és 8-ra tervezték a kommunisták kivégzését.

Budapest XVI. kerületében a „nemzeti bizottság" mellett kivégző-brigád létesült, amely november 4-én mintegy 130 kommunistát akart kivégezni.

Budapest XVII. kerületében a „nemzeti bizottság" néhány tagja kb. 150 kommunistát és haladó embert tett a kivégzendők listájára.

Az itt felsoroltak csupán egy töredékét képezik annak, ami az országban az ellenforradalom utolsó napjaiban szerveződött. Tucatjával születtek a nyilas-fasiszta időkből ismert „számonkérőszékek", s nem is tucatjával, de százával a halállisták. Budapesten az ellenforradalmár bandák fogságában levő kommunisták és más haladó emberek többségének kivégzését november 6-ra tervezték. A tervek szerint ekkor rendezték volna meg a Vérmezőn az elesettek látványos temetését, s Mindszenty József, a gyűlölet főpapja akarta itt a gyászbeszédet elmondani. Ez a látványos temetés és ez a gyászbeszéd lett volna a szörnyű jeladás egy általános tömegmészárlásra.

Kecskés Ferenc kereskedelmi osztályvezető — akit a Corvin közi ellenforradalmárok annak idején több társával együtt elfogtak és a Práter-utcában tartottak őrizetben — vallomásában elmondotta, hogy neki és vele együtt fogvatartott társainak őreik több esetben is kijelentették: hamarosan rájuk kerül a sor, mert november 5-én vagy 6-án megrendezik a Vérmezőn az elesett „szabadságharcosok" temetését, és utána ugyanott összeül a „forradalmi törvényszék", amely halálra ítéli az elfogott kommunistákat, haladó embereket.

Más dokumentumok tanúsága szerint az ellenforradalmárok arra is készültek, hogy az esti és az éjszakai órákban *sorra járják az azokban a napokban vörös vagy más színű festékkel megjelölt*

házakat és lakásokat, és megrendezzék „a hosszú kések éjszakáját", kivégezzék a bebörtönzött 3000 haladó, népi demokráciához hű embert, s lemészárolják a halállistákra addig felvett több mint 10 000 személyt.

Mindebből kitűnik, hogy az ellenforradalmi fehérterror, amely Budapesten és az ország számos más helyén november 4-éig tombolt, minden szörnyűsége és borzalma mellett is csupán bevezető aktus volt. Az ellenforradalom sokkal nagyobb arányú vérfürdőkre, meg sokkal nagyobb borzalmakra készult, és ha nem lepnek fel Magyarországon a szocialista erők, ha nem verik szet az ellenforradalmat, a fasiszta terror vérhullámmal borította volna el az egész országot.

Ezekben a sötét napokban, amikor fasiszta embervadászat folyt Budapest, Miskolc utcáin, Magyarország miniszterelnoke Nagy Imre volt. A „kommunista" Nagy Imre az ellenforradalom előtti években szeretie magát a törvényesség védelmezőjeként feltüntetni. Nem egy hívét ezzel nyerte meg. Összeesküvő csoportja és más támogatói is ilyen hírét költötték. Jellemző, hogy az ENSZ ötös bizottságának jelentése is „a törvényesség bajnokának" nevezi őt.

Nos, az ellenforradalmi véres terror napjaiban igazán a legnagyobb szükség volt arra, hogy az ország miniszterelnöke megvédje a törvényességet, becsületes és tiszta emberek ezreinek és tízezreinek életét. *Nagy Imre azonban egyetlen lépést sem tett, egyetlen szavát sem hallatta* a dühöngő fehérterrorral szemben. Ellenkezőleg: az ellenforradalmi bandákkal való szoros együttműködésével, paktálásával ő vált az 1956-os szörnyű fehérterror legfőbb hazai patrónusává. Jellemző rá magatartása bűnperének tárgyalásán is.

A bíróság előtt Nagy Imre a következő kijelentést tette:

„Arról, hogy október 30-án a Köztársaság téri pártházat megtámadták, sajnos, nem tudok."

Az elnök megkérdezte:

„Volt-e önnek tudomása arról, hogy Budapesten és vidéken terrorcselekményeket követnek el, kommunistákat és demokratikus beállítottságú embereket akasztanak?"

Nagy Imre így válaszolt:

„Én ilyen jelentést nem kaptam. Azt, hogy az országban mi van, nem jelezték... És nem az én feladatom volt az, hogy mint miniszterelnök én rendelkezzem ezzel a területtel is."

A bírósági tárgyalás június 13-i napján Balogh Józsefné, Nagy Imre volt titkárnője is tanúvallomást tett. Többek között ezeket mondta:

„Általában nagyon fáradt voltam, néhány elvtárssal összekülönböztem. Nagy Imrével is összeszólalkoztam. Többször rendreutasított, hogy ne csináljak pánikot. Szerdán láttam, hogy egyenruhásokat akasztottak fel, ekkor mondta Nagy Imre, hogy ne csináljak pánikot. A Köztársaság téri pártház megtámadása idején személyesen mondtam Nagy Imrének, hogy lövik a pártházat. Ekkor is azt mondta, hogy ne csináljak pánikot."

Az ügyész kérdésére a tanú elmondta:

„Az egyik napon a pártból információs jelentést küldtek át [a Parlamentbe — *A szerk.*]. A jelentésben szörnyűségeket közöltek a kegyetlenkedésekről. Az információt bevittem Nagy Imrének, és kértem, hogy olvassa el. Kétszeri kérésemre belenézett az anyagba, és félretolta azzal, hogy »ezek túloznak«. Azt mondta, hogy *ezzel hagyjam őt, ezeket ne is adjam be.* Attól kezdve ezeket a jelentéseket csak én olvastam el és eltettem a szekrénybe."

Baloghné vallomására Nagy Imre a következő észrevételt tette:

„A pártház megtámadásáról nincs tudomásom."

A bírósági tárgyalás június 13-i napján az ügyész bejelentette, hogy a Legfőbb Ügyészség beszerezte az 1956 október—novemberi magyarországi ellenforradalom ideién a nyugati sajtótudósítók és filmriporterek által készített filmfelvételeket, s az ellenforradalom alatt és után a nyugati sajtóban a terrorcselekményekről megjelent felvételeket A tárgyalás elnöke az ügyész indítványára elrendelte a film levetitését. A film levetítése után több vádlott észrevételt tett.

Tildy Zoltán:

„A levetített film mélyen megrendített. Sajnálom, hogy a nevem összekötődött ezekkel a dolgokkal."

Donáth Ferenc:

„A fehérterrorról a hírek bejutottak a Parlamentbe. Azt, hogy mégis kitartottunk a kormány álláspontja mellett, lehet magyarázni, de szépíteni nem... Lelkiismereti kötelességemnek tartom megkövetni azoknak a kommunistáknak, magyar és szovjet katonáknak emlékét, akik az ellenforradalom ideje alatt veszítették el életüket."

Kopácsi Sándor:

„Érzem bűnösségemet és szégyellem, hogy barátaim előtt nevem teljesen jogosan becstelen színben tűnik fel. Levetítették ezt a dokumentumfilmet arról, hogy hogyan gyilkoltak meg embereket. Én közvetve ezért is felelősségemet érzem. Láttam szovjet katonákat, akiket előttem emeltek ki a tankból kilőve, és a parancsnokuk sírva mondta, hogy ezek az emberek holnap szereltek volna le és most elpusztultak... Sajnálom, hogy elkövettem cselekményeimet és lelkiismeretfurdalásom van."

Nagy Imrének nem volt észrevétele.

Nagy Imre külföldre csempészett tanulmányait az imperialisták kinyomatták és megtévesztésül különböző borítólapokba kötve, Magyarországra küldték. A kép alján látható magyartalan fogalmazású szöveget a feladók mellékelték a könyvhöz

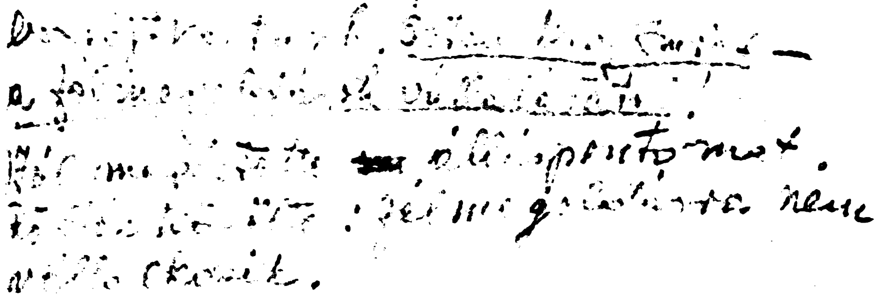

Részlet Erdei István jegyzeteiből, amelyeket Nagy Imrével folytatott beszélgetéséről készitett

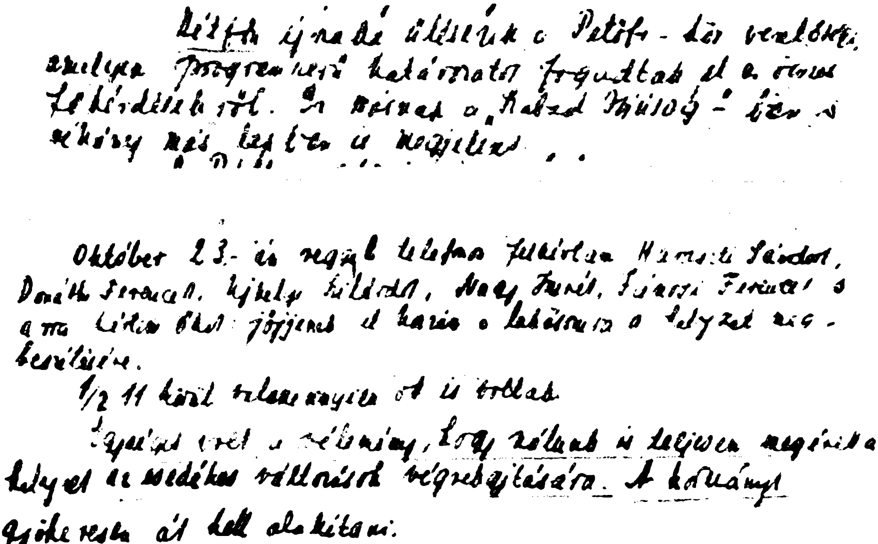

Október 23-án reggel telefonon felhívtam Haraszti Sándort, Donáth Ferencet, Ujhelyi Szilárdot, Nagy Imrét, Jánosi Ferencet s a mi ... jöjjenek el hozzá a lakásomra a helyzet megbeszélésére.

1/2 11 körül telefonon ... ott is voltak.

Egyetértettek a vélemény, hogy sürgősen és teljesen megcsinálja helyet az szükséges változások végrehajtására. A kormányt gyökeresen át kell alakítani.

Részletek Losonczy Géza naplójából

Rövid vita volt arról, hogy Nagy Imrének miniszterelnöknek kell-e lennie vagy a párt első titkárának. Magának a véleménye, hogy első titkárnak nem, hanem miniszterelnöknek. Így [illegible] rá a Nép Szabadsága, hogy ismét miniszterelnök legyen. Ezzel amúgy a többiek is egyetértettek.

Abban maradtunk, hogy ezt a megbízatást mindenképpen kötelezőnek tekintjük magunkra. Csak ennek megfelelően fogunk cselekedni. Tekintettel a helyzetre, [illegible] fogunk teljesíteni.

Kedden délelőtt érintkezés a forradalmi ifjúság és a Nagy-csoport között. A Nagy-csoport álláspontja is az volt, hogy legyen tüntetés.

Lövenstein a minisztertanácsokat akarta beszélni. Ez a nem tudta tagadni, így került hozzám.

Azzal kezdte, hogy hangsúlyozottan nem hivatalos formában érdeklődött: mi volna a magyar kormány álláspontja arról.

Részletek Losonczy Géza naplójából

FREE EUROPE COMMITTEE, INC.

Joseph C. Grew, *Vorsitzender des Aufsichtsrates*
Arthur W. Page, *Vorsitzender des Exekutiv-Ausschusses*
Whitney H. Shepardson, *Präsident*
W. J. Convery Egan | Samuel S. Walker, Jr. | Bernard Yarrow — *Vizepräsidenten*
John C. Traphagen, *Schatzmeister*
Theodore C. Augustine, *Sekretär und stellv. Schatzmeister*
Stetson S. Holmes, *stellvertretender Sekretär*

AUFSICHTSRAT

A. A. Berle, Jr.
David K. E. Bruce
Frederic R. Dolbeare
Julius Fleischmann
Joseph C. Grew
H. B. Miller
Irving S. Olds
Arthur W Page
Whitney H. Shepardson
George N. Shuster
Charles M. Spofford
H. Gregory Thomas

MITGLIEDER

Clarence L. Adcock
Raymond P. Alexander
Laird Bell
A. A. Berle, Jr.
Francis Biddle
Robert Woods Bliss
Robert F. Bradford
David K. E. Bruce
Harry A. Bullis
James B. Carey
Lucius D. Clay
William L. Clayton
Clark M. Clifford
Cecil B. DeMille
Frank R. Denton
Frederic R. Dolbeare
William J. Donovan
Mark F. Ethridge
James A. Farley
Julius Fleischmann
Henry Ford II
Joseph C. Grew
Charles R. Hook
Palmer Hoyt
John C. Hughes
C. D. Jackson
Paul Kesten
Henry R. Luce
Joseph V. McKee
Web Maddox
H. B. Miller
Samuel E. Morison
Irving S. Olds
Frederick Osborn
Arthur W Page
Whitney H. Shepardson
George N. Shuster
John W Sibley
Spyros Skouras
Charles M. Spofford
Charles P. Taft
H. Gregory Thomas
John C. Traphagen
Levering Tyson
DeWitt Wallace
W W Waymack
Walter H. Wheeler, Jr.
Charles E. Wilson
Mrs. Quincy Wright
Darryl Zanuck

„... Committee" wurde im Jahre 1949 von einer Gruppe amerikanischer Bürger als private Organisation mit ... die zur Befreiung der Völker hinter dem ... [illegible] ... und zu ummantern ... „Kreuzung für die [illegible]

A SZABAD EURÓPA RÁDIÓ
magyar osztályának fontosabb munkatársai 1955–1956-ban.

Osztályvezető: Gellért Andor polgári ujságíró, 1942-ben [illegible] Amerikába. [illegible] 1954-ig gróf Dessewffy Gyula, a [illegible] Ujság [illegible] főszerkesztője, Nagy Ferenc és Varga Béla barátja.

Titkárnő: gróf Hunyadi Henriette.

Főszerkesztők: Vités Béry László, álneve Balogh Zoltán, [illegible]-ben az [illegible] ujság szerkesztője, [illegible] Ferenc és Kolozsvári Aurora barátja. [illegible] Zoltán Sándor, álneve Gedeon [illegible], [illegible] kommunista vezető.

Szerkesztők: [illegible] Viktor a fasiszta "Hungária" szerkesztője.

Vághó Imre az emigráns "Látóhatár" főszerkesztője.

[illegible] Imre, álneve Gallicus, a magyar [illegible] volt munkatársa, régi szovjetellenes uszító.

Lobeda József, álneve Péter Mihály, [illegible] szociáldemokrata funkcionáriusa, [illegible] barátja.

Csupi [illegible], álneve Bálint gazda, volt [illegible] párti képviselő.

Hajdu Németh Lajos, a paraszt-szövetség volt titkára.

Kemény György szociáldemokrata, volt [illegible] államtitkár.

[illegible] Julián, horthysta alezredes, álneve [illegible] ezredes.

Csonka [illegible], álneve Vasvári Gergely, [illegible] vezető, Csálasi környezetéhez tartozott. A SZER-nél most is "Szálasi íródeákjá"-nak hívják.

Hunyadi Katalin, álneve Magyar Katalin, Hunyadi László főispán leánya.

Fábián József professzor, jezsuita [illegible] pap, a [illegible] plébánosa, akit az egyik [illegible] nővel történt botránya miatt eltávolítottak.

Báró [illegible] Hanna.

Bayer Ildikó, tanárnő, a volt [illegible] magyar [illegible] leánya.

Személyzeti osztályvezető: Sándor Károly, volt horthysta [illegible] százados, Dessewffy bizalmasa.

Bemondók: Székely Andor színész, akit a Hungária [illegible] szerint a brüsszeli rendőrség lopás miatt [illegible].

[illegible] József volt horthysta [illegible], a nagyváradi [illegible] tanára.

[illegible] földbirtokos.

[illegible], akit 1953-ban a [illegible] lánykereskedelem [illegible] miatt letartóztatott.

Bemondók: [illegible] Sándor. [illegible]

A „Szabad Európa Bizottságot" az amerikai tőkés tábornoki kar és kémszolgálat, sajtó- és rádiópropaganda szervezet vezető képviselői fémjelzik. A bizottság vezetőinek névsorát lapjukból vettük át. Ez a bizottság hozta létre és tartja üzemben a többi között a Szabad Európa Rádiót.
A másik névsor: a Szabad Európa Rádió magyar osztályának fontosabb munkatársai 1955—56-ban

Az ellenforradalom előkészítéséhez tartozott a Szabad Európa Rádió és más hírszerző és propaganda szervek hadjárata a magyar népi demokrácia ellen. Képünkön: fényképezőgéppel felszerelt ballonok

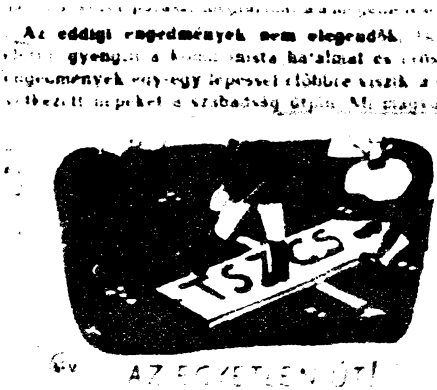

Részlet a ledobott röpcédulákból: „Az eddigi engedmények nem elegendők..." A másik röpcédula a Isz-ek megsemmisítését jelöli meg mint „egyetlen út"-at

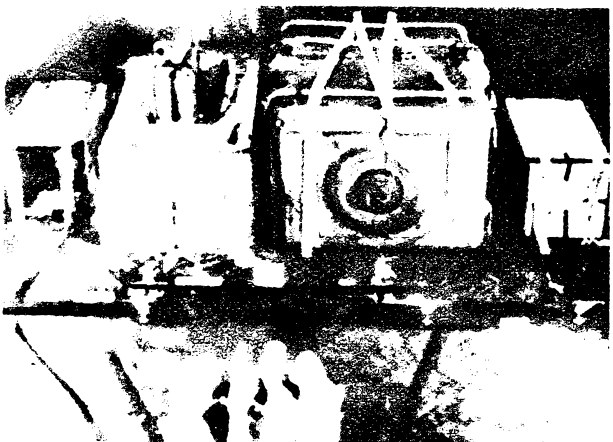

A Magyarországra irányított ballonok műszerei

1956. X. 28.

Kedves Feri Barátom!

Változatlanul a kórházban vagyok, immár gyógyultan.

[illegible] bejelentett [illegible], amit [illegible] a sorsdöntő [illegible] [illegible] Úgy akartunk [illegible] az elmaradt [illegible] beszéljük azt, amiről a [illegible] néhány szót váltottunk.

Most meghallgattam Nagy Imre programját [illegible] és [illegible]: úgy érzem, hogy a lelkesedés vesz rajtam erőt. Ez az, Feri barátom, amiben akkor is hittünk, amikor még egy helyen dolgoztunk és ez az, amiért teljes erőnket, lelkesedésünket, szakmai felkészültségünket egyaránt szívesen latba vetjük.

[illegible] előtt a keserűség [illegible] arra gondolok, hogy úgy most úgy [illegible] a szívemhez oly közelálló munkától kellene kimaradnom.

– rajta [illegible] alkalmazni, hogy [illegible] a munkába [illegible]. Én [illegible] [illegible] [illegible] lelkesedésemet, [illegible] Nagy Imrének és kormányának. [illegible], hogy [illegible] [illegible] politikai [illegible] [illegible] [illegible] feladat [illegible] [illegible] – [illegible] vagyok – [illegible] megoldására [illegible] jelentkezésemet [illegible] [illegible].

Azt gondolom, hogy a Hadt. [illegible] lenne a helyem.

[illegible] [illegible] hű barátod

Király Béla

Részletek Király Béla Jánosi Ferenchez küldött leveléből, amelyben kéri, hogy vonják be „a szívéhez oly közelálló munkába"

Előterjesztés

a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának.

A Határőrségnek a Belügyminisztérium hatáskörétől a Honvédelmi Miniszter hatáskörébe való utalásával kapcsolatban a következő határozatot javaslom elfogadni:

Határozati javaslat

" A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának .....számú határozata

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa a Magyar Népköztársaság Határőrségét 1956 november 3 -tól a Honvédelmi Miniszternek rendeli alá.

A Honvédelmi Miniszter a Határőrség szervezetét vizsgálja felül és a szükséges változtatásokat saját hatáskörén belül hajtsa végre."

Budapest, 1956 november " "

.....
Honvédelmi Miniszter

e: 1956. XI. 3.

Nagy Imre jóváhagyta azt a határozati javaslatot, amely a határőrséget Maléter alá rendeli, és felhatalmazza őt arra, hogy a határőrség szervezetét vizsgálja felül, a szükséges változtatásokat „saját hatáskörén belül" hajtsa végre

Budapest Népe!

Közlöm, hogy mindazok, akik a mai napi véröntés megszüntetése érdekében ma délig, 1 óráig beszüntetik a harcot és letesznek fegyvereiket, mentesülnek a statáriális eljárás alól.

Budapest, 1956. okt. 24.

Nagy Imre
a Magyar Népköztársaság
Minisztertanácsának
elnöke

Nagy Imre aláírásával ellátott felhívás, amelyben bejelenti: aki leteszi a fegyvert, mentesül a statáriális eljárás alól

Ne lőjék a háztömbből
Pol-lag nagyon nehéz helyzetet
teremt
Nagy Imre külön kérte,
hogy így ne hajtsuk végre ezt az
akciót

A Haditanács október 28-a hajnalára megszervezte a Corvin közi ellenforradalmárok felszámolását. Nagy Imre azonban megakadályozta a terv végrehajtását. Kovács István vezérőrnagy feljegyzése: „Ne lőjék a háztömböt. Pol-lag nagyon nehéz helyzetet teremt. Nagy Imre külön kérte, hogy így ne hajtsuk végre ezt az akciót"

A statárium kihirdetéséről 1956 október 24-én kelt hirdetmény, és hátlapján Nagy Imre feljegyzése

HIRDETMÉNY

Rögtönítélő bíráskodás

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa a rögtönítélő bíráskodást a Népköztársaság megdöntésére irányuló cselekmények, lázadás, lázadásra való felhívás és szövetkezés, gyilkosság, emberölés, gyujtogatás, robbanószerek tartása vagy ezek felhasználásával elkövetett bűncselekmény, a közveszélyű bűncselekmények, hatóság elleni erőszak, magánosok elleni erőszak és engedély nélküli fegyvertartás bűntette tekintetében az ország egész területére elrendeli.

Ezt azzal hozom a főváros lakosságának tudomására, hogy mindazok, akik a felsorolt bűncselekményeket elkövetik halálbüntetéssel sujtatnak.

E rendelet nyomban hatályba lép.

Kelt Budapest, 1956 október 24.

Tűzszünet

Élelmiszer [illegible]

[illegible]

felhívás

Felhívás a [illegible]

[illegible]

A felfegyverzett ellenforradalmár banditák jelentései létszámukról és fegyvereik számáról

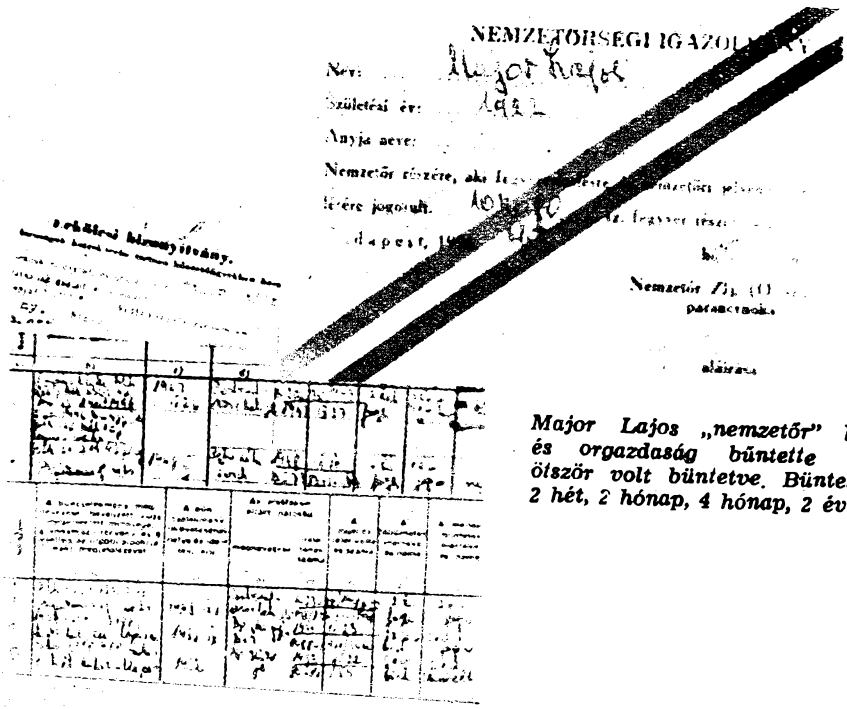

Major Lajos „nemzetőr" lopás és orgazdaság büntette miatt ötször volt büntetve. Büntetései: 2 hét, 2 hónap, 4 hónap, 2 év, 5 év

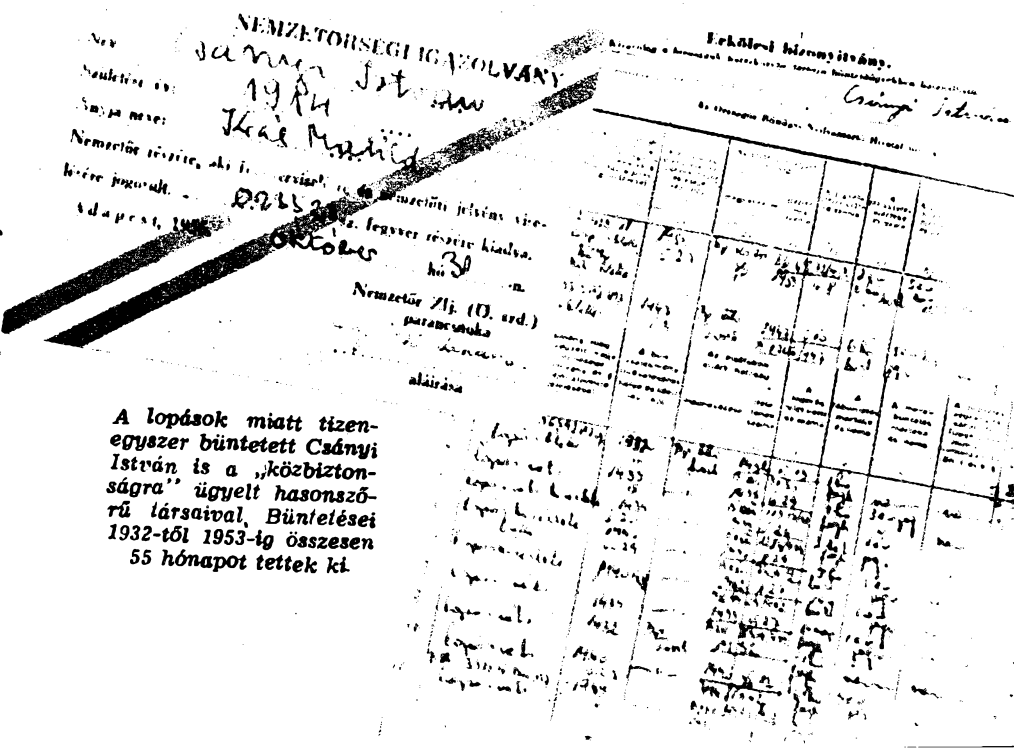

A lopások miatt tizenegyszer büntetett Csányi István is a „közbiztonságra" ügyelt hasonszőrű társaival. Büntetései 1932-től 1953-ig összesen 55 hónapot tettek ki.

Kiszabadított bűnözők

Kegyetlen módon végeztek áldozataikkal a miskolci ellenforradalmárok

Fegyveres ellenforradalmár huligánok

Mesz János lopás, csavargás, hatósági közeg elleni erőszak, rablás stb. miatt 16-szor elítélt bűnöző, a hírhedt „Falábú Jankó" bandájának tagjaival a Köztársaság téri vérfürdő után

A felfegyverzett alvilág.

A puskás nő melletti fa tövében — egy holttest

Amit Nagy Imre demokratikus népmozgalomnak nevezett

Az ellenforradalmárok által meggyilkolt kommunisták holttestei

A népi demokrácia egy hive, akit megkinoztak, majd lábánál fogva felakasztottak

Ez volt az ellenforradalom!

A vérengző ellenforradalmárok egyik szörnyű bűncselekménye a Leni körúton. Az áldozat Tóth Feren

A meggyilkolt Tóth Ferenc családja

Az ellenforradalmárok bestiális kegyetlenséggel ölték meg Papp József tüzérezredest

Bene Mihályné unokájával. Id. Bene Mihály szentmártonkátai veterán kommunistát, a helybeli tsz. tagját az ellenforradalmárok kútba fojtották

Gyilkosok és áldozataik. (A felvétel emeleti ablakból készült.)

Vitéz báró [illegible], Mindszenty József bizalmasa.

Október 23-án a Rádió előtti tüntetés szervezésében aktív tevékenységet fogytatott. A tüntetőket népi demokrácia ellenes jelszavakkal a rádió megtámadására uszította.

Vizi [illegible]

[illegible] gazdasági bün[illegible]

Bódi Irén Erzsébet, [illegible] büntetett előéletű, prostituált, Budapest területéről ki volt [illegible]va.

Jakab Mihály, rablás miatt többszörösen büntetett előéletű.

Arisztokraták, prostituáltak, bűnözők az ellenforradalmárok között

A meggyilkolt Gubics Ferenc gyászoló szülei

Az ellenforradalmárok által megölt Magyar László özvegye és kisgyermeke

Emléktáblát avattak a Pest megyei Tanács épületében az ellenforradalmárok által meggyilkoltak emlékére. A képen a hősök hozzátartozói láthatók

Kállai Évának, a Köztársaság téri pártház elleni támadás egyik áldozatának két árvája

Kriston Sándor mártírhalált halt bányász özvegye és kisgyermeke

Linczelés a Köztársaság téren
1956 október 30-án

Az elfogott ellenforradalmároknál lefoglalt fényképek az általuk elkövetett gyilkosságokról

Egy bizonyíték — a sok közül — arról, hogy a nyugati imperialista körök nemcsak izgattak és lázítottak, hanem konkrét támogatást is nyújtottak az ellenforradalom fegyveres erőinek

1

2

3

"A 2-es [illegible]
személy, azt 1956. október 27-én
a bécsi "magyar club"-ban beszéde
tartott az ott lévő magyar menekül
nek arra buzdítva őket, hogy csoport
ban jöjjenek haza Magyarországra
csoljanak a kommunisták és a szov
csapatok ellen. Tudomásom van arról,
hogy a fenti személy járt a magyar
városban, hogy elintézze a fenti
[illegible]
."

Mindezt egybevetve, indokolt az [illegible]

IGY GYILKOLNAK AZ OROSZOK

[illegible] látható fiatalok egyetlen nagy bűnük az volt, hogy állampolgárokhoz méltóan akartak élni egy szabad és független Magyarországon. Feltartott kezekkel [illegible] osztag előtt állanak.

A [illegible] eldördült.

...az első sorokban állók összeesnek. A megöltek állók kapják most a halálos sortüzet. A csoportban egy nő is látható fehér kendővel a fején.

Mindnyájan [illegible] halottak, [illegible] pró- hálja meg [illegible].

Ez történt Magyarországon [illegible] mindnyájában az államokban, amelyeken "népi demokratikusan" nevezett kormányok [illegible] fel [illegible] szabadulni a kommunista iga alól. [illegible] Rio de Janeiro legnagyobb lapja, a "Correio da Manhã" amely lap [illegible] képeket a [illegible] "A [illegible] Pierre Jean Pedrazzini, a "Paris Match" fotoriportere [illegible], aki maga is [illegible] kapott [illegible].

DÉLAMERIKAI
MAGYAR HIRLAP
GAZETA HUNGARA

Az egész világot bejárták az itt látható képek az ellenforradalmárok szörnyű gyilkosságairól. De a „Délamerikai Magyar Hírlap" — s amint a szövegből kiderül, más lapok is — az ellenforradalmárok kegyetlenkedéseit úgy tüntették fel, mintha azokat a szovjet katonák követték volna el

Galgóczi Zoltán, a Köztársaság téri gyilkosok egyike. Kezén a tetovált szöveg: „USA fia". Hasán az angol és az amerikai zászló

Meghívó

A Nyugaton „szabadságharcosoknak" kikiáltott Köztársaság téri gyilkosok

...lgóczi Zoltán köztörvényes ...cselekményekért négyszere... ...n elítélt. Apja volt hort... ...ysta zászlós. ...estére többek között az ame... ...rikai és angol zászló, vala... ...mint "UBA.fia" felirást teto... ...váltatott. A bor... az el... ...lenforradalmárok ...ki.

...agy József köztörvényes bün... ...cselekményekért nyolcszorosan ...litéltet a bortonból az el... ...enforradalmárok szabadították ...i.

Vass Lajos köztörvényes ... ...cselekményekért ... ...itélt. Jobb karjára ... ...és végzet" felirást ... ...tat...

...ikor a pártház előcsarnokában tartóz... ...odtunk, a pincéből több rendőr ruhába ...ltözött férfi jött ki, akiket két ol... ...dalról közre fogtunk és ütlegeltük őket. ...agy Józseffel az előcsarnokban minde... ...ett együtt voltam. Mind a ketten részt ...vettünk a foglyok ütlegelésében. A ...rendőr ruhás foglyok közül 5 vagy 6 sze... ...mélyt kivittünk a pártház elé, ahol sor... ...tuzet adtunk le rájuk. Kb. 15-20-an le... ...hettünk, akik félkörszerűen körül fogtuk ...a foglyokat és kb. 4-5 méter távolság... ...ról adtuk le rájuk a lövéseket. ...n ösz... ...szesen 3 célzott lövést adtam le rájuk.

KÉRDÉS: felmutatom Önnek a "Fehér Könyv" II. kötetének 75. és 76 oldalán látható 3 db. fényképet. Nyilatkozzék arról, hogy a fényképen látható rendőr ruhás személyek azonosak-e azokkal a személyekkel, akikre Ön és társai a sortüzet adták le?

FELELET: A kérdésben szereplő fényképeket megtekintettem, és határozottan ...ersem a fényképen látható szemé... ...ekat a személyeket, akikre a ...

Az előcsarnokból ütlegelések közepette kb. 8 személyt, valamennyi egyenruhát viselt, több fegyveres társammal kitusskoltunk a pártház épülete elé, kivégzésük céljából, ahol a falhoz lettek terelve, ahol kb. 15-en 20-an fegyveresek, félkörszerűen körülálltuk őket, majd sortüzet adtunk le rájuk. Mielőtt még a sortüz eldördült tobben közülünk elterelték a foglyok közelében a tömeget, hogy a kivégzés savartalanul folyjon. Én az elsők között löttem a foglyokra. Összesen két lövést adtam le rájuk. Az elsőt akkor, amikor még álló helyzetben voltak a foglyok... A második lövést már akkor adtam le, amikor a foglyok a földön feküdtek, olymódon, hogy kb. ...ros lépést tettem előre és közvetlen kö... ...ttem a földön fekvő személyekre.

FELELET: ...Már többen a földön voltak, amikor én is el kezdtem lőni, 5 lövést adtam le a karabélyból, a már az elsőt is a földön lévőkre. Mivel az én fegyveremnek volt a legkisebb tüzgyorsasága én adtam le az utólsó lövéseket, mivel minden egyes lövésnél a záródugattyut fel kellett huznom. A Fehér Könyv II. kötete 76. oldalán lévő képen látható a én karabélyom, amint a tüzelést legutóljára befejezem..

Nagy Imre „nem vállalkozott félmegoldásokra". — Az ellenforradalom alatt elhurcolt hazafiak egy csoportja a Maros utcában

Az ellenforradalom alatt letartóztatott haladó emberek csoportja

[illegible] Forradalmi Nemzeti Tanácsa. Szigorúan [illegible]

Jelentés.

Jelentem a [illegible] Nemzeti Forradalmi Tanácsnak az átkos bünös [illegible] [illegible] embereinek névsorát, akik a rendszer támogatói voltak. A névsorukat megküldöm azzal, hogy minden személyét [illegible] vegyék fel a - Fekete listára.

Az alábbiakat kérem felvenni a fekete listára:

a./ [illegible]
Id. Kurlter Lajos - Pecsári Ádám - Székely Lajos -
Ifj. [illegible] József - [illegible] László - Huber László -

b./ Pecsári [illegible] - Kurlter Gusztáv - Kovács Sándor -

c. [illegible] Pecsári Lajos - Pecsári János - Pecsári Péter -
[illegible] József - Varga Géza - Pecsári György - Klar
[illegible] - [illegible] István - Pecsári Miklós - Jakab Sándor -
[illegible] [illegible].

Jelentem a Forradalmi Tanácsnak, hogy a fenti gonosz patkány-fajzatok városi [illegible] kommunisták, akik azon mesterkednek, hogy [illegible] minél hamarabb csödöt mondjon, és visszaállitsák a régi rendszert.
[illegible] a [illegible] kigyók esténként rádió hallgatással töltik [illegible], és a lakosságot különbözö rémhirekkel uszitják a kormány ellen.

A fülpösdaróci „Forradalmi Nemzeti Tanács" feketelistája a népi demokratikus rendszer híveiről

A Magyar Nemzeti Bizottmány

HATÁROZATA

[illegible]

... nácskozó és cselekvő testületét ... ló eszközökkel.

Tárgyalások

a Nemzeti Forradalmi Bizottmány tagjai és a Minisztertanács elnöke között

1956. október 30-án délután hat órakor tárgyalások indultak Nagy Imre, a Minisztertanács elnöke és a felkelő fegyveres szabadságharcos erők képviselői, a Nemzeti Forradalmi Bizottmány tagjai, továbbá a forradalmi értelmiség és diákság képviselői között.

A fegyveres felkelő szabadságharcos erők nevében Dudás József, a Nemzeti Forradalmi Bizottmány elnöke előterjesztése alapján a tárgyalások kedvező légkörben folynak és a felkelők javaslatait Nagy Imre, a Minisztertanács elnöke a kormány elé terjeszti.

Dudás Józsefnek, a hírhedt kalandornak, a „fejvadászok" vezérének politikai szerve volt a „Magyar Nemzeti Bizottmány". Lapjában, a „Magyar Függetlenség"-ben beszámolt Nagy Imrével folytatott tárgyalásáról

NAGY IMRE, LOSONCZY ÉS DONÁTH VÉRES KÉZFOGÁSA DUDÁS JÓZSEFFEL

Október 30-a nemcsak a Köztársaság téri szörnyű vérengzés örökké emlékezetes napja. Ehhez a dátumhoz — jellemző módon — az ellenforradalom más eseménye is fűződik.

Ezen a napon ült le tárgyalni Nagy Imre, Losonczy Géza, Donáth Ferenc — az összeesküvés vezérkara — s a csoport néhány más tagja az ellenforradalom egyik legocsmányabb figurájával: Dudás Józseffel.

Dudás József — ahogy önmagát saját lapjában nevezte — „a felkelő fegyveres szabadságharcos erők" egyik vezére, a saját maga létesítette „Nemzeti Forradalmi Bizottmány" elnöke, ellenforradalmár vezér, gyilkosok bandafőnöke volt. A „Szabad Nép" székházban székelő ellenforradalmár vezér „fejvadászok" névvel úgynevezett „operatív csoportot" hozott létre. A terrorcsoport vezetője Pálházi Ferenc horthysta főhadnagy volt. Tagjai — többek között — Varga Rezső. Preisz Zoltán. Varga Rezső, az ellenforradalom előtt lopás, csalás és közveszélyes munkakerülés miatt előzetes letartóztatásban volt, az ellenforradalmi események következtében szabadult ki. Preisz Zoltán 8 éves börtönbüntetését töltötte, október 23-a után szabadították ki. A „fejvadászok" kommunista és más haladó gondolkodású személyeket gyilkoltak meg, fosztogattak, raboltak. Dudás fegyvereseit bűnözőkből, a börtönökből kiszabadított elítéltekből toborozta.

Losonczy és Donáth az „Értelmiségi Forradalmi Bizottság"-ban, Nagy Imre pedig a Parlamentben találkozott és tárgyalt Dudással. Márkus István vallomásában előadta:

„Emlékezetem szerint október 30-án valakinek a hívására bejött a bizottsághoz Dudás József tárgyalni. A tárgyaláson a bizottság részéről részt vett Ádám György, Nagy Tamás, Kádár Iván, Tánczos Gábor, Nagy Balázs, Kardos László és mások.

Jelen volt Losonczy Géza, Donáth Ferenc és én. A megbeszélés formális vezetője Ádám György volt, azonban Losonczy Géza szavai domináltak. A tárgyaláson Dudás ismertette követeléseit. Követeléseinek lényege a következő volt: *ENSZ-csapatok behívása, általános választások kiírása két héten belül többpártrendszer alapján, és alkotmányozó nemzetgyűlés azonnali összehívása a fegyveres harcolók küldötteiből.*

Dudás azt is mondta, hogy csak akkor hagyják abba a harcot, ha az alkotmányozó nemzetgyűlést összehívják a felkelők képviselőiből, és titkos választás lesz ENSZ-csapatok felügyelete mellett."

Tánczos Gábor így vallott:

„Ádám György vezette azt a megbeszélést, amely a bizottság egyes tagjai, továbbá Losonczy Géza és Donáth Ferenc, valamint Dudás József között folyt. *Donáth Ferenc ugyanis október 30-án Losonczy Gézával együtt bejött az Értelmiségi Forradalmi Bizottsághoz, és ott találkozott, tárgyalást folytatott Dudás Józseffel.* Nem tudom, hogy Donáth és Losonczy tudta-e előre, hogy az Értelmiségi Forradalmi Bizottság tárgyal Dudással és társaival, tény azonban, hogy mindketten részt vettek a tárgyaláson, a bizottság részéről pedig Ádám György, Kardos László és én. Ott volt Dudás József és két kísérője, továbbá Losonczy Géza, Donáth Ferenc és Márkus István író. A megbeszélésen Losonczy Géza beszélt a legtöbbet, a részvevők az ő szavára adtak legjobban. Dudás elmondta, hogy ő alapított egy nemzeti bizottmanyt, vannak fegyveresei is. Szándékában áll, hogy összehívja a »hős felkelők kongresszusát«. Követelni fogja új választások megtartását. Követelései közé tartozik a szovjet csapatok kivonása az országból és az AVH feloszlatása. Lényegében ezeket közölte velünk Dudás."

S Nagy Imre is — tudatosan vállalt szerepéhez híven — türelmetlenül várta, hogy a „fejvadászok" vezérével találkozzék.

Balogh Józsefné, Nagy Imre titkárnője erről ezeket mondotta:

„Dudás József, majd Dudás felesége többször sürgette a találkozót. A másnap délutáni órákra állapodtak meg végül. Nagy Imre mondta, hogy hívjam fel Dudást, és közöljem vele az időpontot.

A találkozó időpontjában Nagy Imre várta és többször sürgette Dudás érkezését. Kb. egy óra múlva Dudás telefonált, hogy más dolga akadt, és később jön. Nagy Imre ezt tudomásul vette, és megvárta Dudást. A tárgyalás részleteiről nem tudok, a tanácsteremben folyt le."

Nagy Imre az ellenforradalmi fegyveres csoportok más vezetőivel is tárgyalt.

A „Magyar Függetlenség" című lap, Dudás József lapja, legközelebbi számában nagy címbetűkkel adta hírül:

„Tárgyalások a Nemzeti Forradalmi Bizottmány tagjai és a Minisztertanács elnöke között."

A cikk szövege így hangzik:

„1956 október 30-án délután 6 órakor tárgyalások indultak Nagy Imre, a Minisztertanács elnöke és a felkelő fegyveres szabadságharcos erők képviselői, a Nemzeti Forradalmi Bizottmány tagjai, továbbá a forradalmi értelmiség és diákság képviselői között. A fegyveres felkelő szabadságharcos erők nevében Dudás József, a Nemzeti Forradalmi Bizottmány elnöke előterjesztése alapján *a tár-*

gyalások kedvező légkörben folynak és a felkelők javaslatait Nagy Imre, a Minisztertanács elnöke a kormány elé terjeszti."

S a Losonczy irányítása alatt álló „Szabad Kossuth Rádió" 1956 október 30-án 19,50 órakor így jelentkezett: „Kedves hallgatóink, *fontos közleményt olvasunk fel"*, majd *szó szerint* (Említett Rádió-könyv. 180. old.) *ugyanazt a kommünikét közölte, amely Dudás lapjában is megjelent.*

Ugyanezen a napon, 1956 október 30-án délelőtt támadták meg az ellenforradalmárok — közöttük Dudás fegyveresei — a Köztársaság téri pártházat, és alávaló kegyetlenséggel gyilkoltak. A rádió Nagy Imre és Dudás aznapi tárgyalását olyan fontosnak tartotta, hogy az előző közleményt 19,58 órakor — tehát 8 perccel az előző után — megismételte.

Mivel a több tanú által bizonyított tényt — azt, hogy Dudással tárgyalt — nem tagadhatta le Nagy Imre, legalább az alól akarta tisztára mosni magát, hogy az ő tudtával és hozzájárulásával jelent meg Dudás lapjában és hangzott el a rádióban a fentebb ismertetett szövegű kommüniké. De ezzel is hiába próbálkozott...

Részlet Molnár Ferencné tisztviselő tanúvallomásából:

„Az októberi események alatt Nagy Imre egyik titkárnője voltam. Dudás volt Nagy Imrénél és tárgyalt vele. Dudás egy szöveget diktált nekem, amit a rádióba is beolvastak. Nagy Imre megnézte a szöveget és azt mondta, hogy rendben van. Nem tudom, hogy aláírta-e."

Nagy Imre észrevétele a vallomásra:

„A Dudás-féle tárgyalásról az én jóváhagyásommal nem jelent meg kommüniké."

Az elnök kérdésére a tanú:

„Nagy Imre behívatott, hogy írjam le, amit Dudások diktálni fognak. Dudás az általa diktált szöveget megmutatta Nagy Imrének."

IV.

JELENTKEZNEK A BURZSOÁ, REAKCIÓS ÉS FASISZTA PÁRTOK. MINDSZENTY SZEREPE AZ ELLENFORRADALOMBAN

Az ellenforradalom időszakában gombamódra nőttek ki a legkülönbözőbb pártok. Mintegy 70-re tehető azoknak a — Kisgazda Párttól a nyíltan és bevallottan fasiszta irányzatokig terjedő — pártoknak és szervezeteknek száma, amelyek az ellenforradalom tobzódásának napjaiban alakultak.

Érdemes felsorolni néhányat e pártok és politikai csoportosulások közül: Független Kisgazdapárt, Szociáldemokrata Párt, Petőfi Párt (a volt Nemzeti Parasztpárt), Magyar Függetlenségi Párt (a fasiszta Pfeiffer-párt utóda), Magyar Élet Pártja (MÉP), Magyar Szabadság Párt, Magyar Forradalmárok Pártja, Keresztény Demokrata Párt (Adenauer CDU-ja és az olasz klerikális kormánypárt mintájára), Keresztény Magyar Párt, Polgári Demokrata Párt, Magyar Demokratikus Unió, Magyar Forradalmi Ifjúsági Párt, Nyilaskeresztes Párt (Győr), Magyar Néppárt, Nemzeti Tábor, Keresztény Front, Demokrata Néppárt (a hazaáruló Barankovics pártjának utóda), Katolikus Néppárt, Keresztény Néppárt, Volt Politikai Üldözöttek Országos Szövetsége, Magyar Nemzeti Bizottmány (Dudás pártja) — nem is beszélve a különböző, ha nevükben nem is, de ténykedésükben politikai pártként fellépő „forradalmi bizottságokról" és „munkástanácsokról". Már maga a felsorolás is sokat mond a Nagy Imre által szentesített „demokráciáról".

Nagy Imrét nem „az események alakulása" tolta ebbe az irányba, hanem már jó előre így tervezte meg. Ennek bizonyítéka az a tény is, hogy az ellenforradalom előkészítő időszakában csoportjának tagjai tárgyalásokat folytattak a magyar munkásosztályt és hazáját eláruló Kéthly Annával és Erdei Istvánnal a Szociáldemokrata Párt újbóli életrehívásáról, vagyis a munkásegység felszámolásáról.

Felkészülten várta az ellenforradalmat a Független Kisgazdapárt is. Erről tanúskodik Tildy Zoltán vallomása:

„Az ellenforradalom kitörése utáni napon, október 24-én, nagyszámú volt FKP-tag gyűlt össze a Zárda utcai kisgazdapárti helyi-

ségben. Itt nagy vita alakult ki egyes személyek tevékenysége miatt. A vitát dr. Csorba János vezette, mint korelnök... Ezen a gyűlésen arról volt szó, hogy azokat a személyeket, akik 1949 után a népi demokráciában funkcióban voltak, ki kell zárni a pártból. Így személy szerint Dobi Istvánt, Bognár Józsefet, Ortutay Gyulát, Pesta Lászlót."

Hogy milyen céllal alakították újra pártjukat a Független Kisgazdapárt volt jobboldali vezetői, azt B. Szabó István békési kulák, a párt alelnöke, a Nagy Imre-kormány volt államminisztere hirdette meg ország-világ előtt a rádióban. Ebből kiderült, hogy lényegében az 1930-as békési programot (Nagyatádi Szabó István programját!) vallják magukénak.

Ez azt jelentette — a többi között —, hogy elveszik a földhözjuttatott parasztoktól a földet, s visszaállítják a kizsákmányolókat, a parasztnyúzókat magukba foglaló régi, horthysta törvényhatósági bizottságokat és képviselőtestületeket.

Pártja akkori szélsőséges vezetésének céljairól is vallott Tildy Zoltán a bíróság előtt:

„A Kisgazdapárt már előzőleg megalakult. Nevesebb tagjai közül a következőket sorolom fel: Kővágó József, B. Szabó István, Kiss Sándor, aki a Parasztszövetség igazgatója is volt, Pártay Tivadar. Ezeket még az 1945 utáni Kisgazdapártból ismertem. Határozottan a jobbszárnyon, sőt a szélsőjobb szárnyon voltak.

Két esetben jelentkeztek nálam a Parlamentben. A koalícióval kapcsolatban kerültem velük rögtön összeköttetésbe. Követeléseik között szerepelt az Elnöki Tanács megszüntetése.

Legfontosabb követelésük az volt, hogy az összes miniszteri tárcákat az 1945-ös koalíció alapján, annak arányszámai alapján kell felosztani."

Ilyen programpontok megvalósítása érdekében utalt ki Nagy Imre a Kisgazdapárt számára két ízben 300 000 forintot, *összesen 600 000 forintot*, és tudomásul vette, hogy a párt birtokába vette a Magyar—Szovjet Társaság Semmelweis utcai székházát és az MSZT egész ottlevő ingóságát. Ugyancsak 300 000 forintot juttatott Nagy Imre a Petőfi Párt néven újjáalakult Nemzeti Parasztpártnak is.

A Magyar Független Párt programja leszögezte *a magántulajdon sérthetetlenségét*, továbbá a „tiszta, örök és magyar *polgári* demokrácia" megvalósítását.

Általában a magántulajdon visszaállításának követelése hol burkoltan, hol nyíltan, csaknem *valamennyi párt programjában szerepelt.* A Pártonkívüliek Blokkja ebben a kérdésben odáig ment, hogy *csak az 1000 holdnál nagyobb birtokokat kell*

„állami kezelésben" megtartani, ami pedig az ipart illeti, idézzük szó szerint a program 15. pontját:

„Az államosított vállalatoknak, illetve üzemeknek (a kulcsvállalatok, bányák stb. kivételével) *részvénytársaságokká történő átalakítása...*"

Ez a párt olyan követeléseket is felvett programjába, mint *a volt partizánok rendőrségi felügyelet alá helyezése, az ÁVH „felgöngyölítése", a vállalatokon belül a pártirodák, szakszervezeti irodák megszüntetése stb.* A Nemzeti Tábor a Szálasi-féle frazeológiával fogalmazta meg programját, amelynek 6. pontja így hangzik:

„A magyar szocializmus az ősi magyar közösségi eszmén: a »*Vérszerződésen*«, valamint korlátozott magántulajdonon alapszik."

És így vehetnénk sorra a pártok, blokkok, uniók, táborok, frontok, bizottmányok programjait, amelyekből Nagy Imre szeme láttára, tudtával és jóváhagyásával — még a burzsoá demokrácián is messze túlmenő, *nyílt fasiszta követelések* képe rajzolódik ki.

A pártokkal együtt tömegével jelentkeztek az ellenforradalom újságjai.

NAGY IMRE TÖRVÉNYTELENÜL REHABILITÁLJA MINDSZENTYT

Mindszenty Józsefet, a legelvakultabb reakciónak ezt a hírhedt képviselőjét Nagy Imre és társai hozták vissza a politikai életbe.

Bizarr dolognak hangzik — de aki az ellenforradalmi munkástanácsok létrejöttét és összetételét ismeri, annak nem meglepő —, hogy a rádió nyilvánossága előtt először éppen egy „munkástanács" lépett fel Mindszenty érdekében. A szombathelyi rádió október 30-án bemondta a „Vas Megyei Munkástanács" követeléseit, köztük ezt:

„...Ezenkívül a legrövidebb időn belül tegye lehetővé Mindszenty József bíboros hercegprímás és más hátrányt szenvedő egyházi személyek teljes rehabilitálását, és biztosítsa ezen személyek egyházi funkciójukba való minél előbbi visszatérését."

Hámori Zoltán, Tildy Zoltán titkára, feljegyzéseiben megírta, hogy október 31-én telefonon jelentkezett Tildynél vidékről Pálinkás Antal, az őrgróf Pallavicini-család tagja és közölte, hogy Mindszentyt kiszabadították. Tildy erre azt az utasítást adta, hogy hozzák fel Budapestre, és helyezzék el a Várban levő rezidenciájában. Hámori feljegyzéseiben ezután ezt olvashatjuk:

„... Tildy járt Mindszentynél a várban Maléter és Keresztes János kíséretében. Tildy látogatásának tisztelgő jellege volt..."

Nagy Imre — ezzel az eljárásával is durván megsértve a Magyar Népköztársaság Alkotmányát — önhatalmúlag rehabilitálta Mindszentyt.

A rehabilitáló irat szó szerint így hangzik:

„A Magyar Nemzeti Kormány megállapítja, hogy Mindszenty József bíboros hercegprímás ellen 1948-ban indított eljárás minden törvényes alapot nélkülözött, az akkori rendszer által ellene emelt vádak alaptalanok voltak. Mindezek alapján a Magyar Nemzeti Kormány kijelenti, hogy Mindszenty hercegprímás ellen elrendelt jogfosztó intézkedések érvénytelenek, ennek következtében a hercegprímás minden állampolgári és egyházi jogát korlátozás nélkül gyakorolhatja. Nagy Imre miniszterelnök."

Nem lehet szó nélkül elmenni amellett, sőt nyomatékosan ki kell emelni, hogy a Nagy Imre sajátkezű aláírásával ellátott szöveg egy része így hangzik: „...az akkori rendszer által ellene emelt vádak..." Melyik rendszer? Az 1948-as! Nagy Imre tehát ilyen *egyértelmű állásfoglalással elhatárolta magát a „régi rendszer"-től, a népi demokrácia rendszerétől, mert — más rendszert akart!*

S ebben politikai partnerének, fegyvertársának tekintette Mindszenty Józsefet, akinek kiszabadítása alkalmával, 1956 október 31-én a Magyar Távirati Iroda ezt jelentette:

„Rétság község lakossága elsőnek üdvözölhette a rabságból kiszabadult hercegprímást, aki az üdvözlésekre válaszolva mindjárt ezt mondotta: — *Fiaim, ott fogom folytatni, ahol 8 évvel ezelőtt abba kellett hagynom.*"

Ezek után lehetőséget kapott Mindszenty, hogy a közvetlenül Losonczy Géza által irányított rádióban kétszer is beszéljen.

November 1-i rövid, első rádióbeszédében még csak ezeket mondta:

„... most tájékozódom, két napon belül a kibontakozás útjáról személyes szózatot intézek a nemzethez."

És tájékozódott...

Köztudott dolog, hogy Mindszentynek régi kapcsolatai voltak a tőkés Nyugathoz, személyesen járt annak idején Spellman New York-i érseknél és Habsburg Ottónál. Az „Új Hungária" című emigráns lapnak az ellenforradalom alatt Magyarországon járt munkatársa, Széchenyi Beatrix grófnő így számolt be arról, mit mondott neki Mindszenty titkára:

„Bár a városban alig van telefonösszeköttetés és a vidékkel egyáltalán nincs, de *ma reggel már kétszer beszéltünk Washingtonnal,* és olyan jó volt az összeköttetés, mintha csak a szomszédból beszélnénk..."

Milyen ügyben telefonálhatott az éppen kiszabadult Mindszenty két ízben is Washingtonba? A nyugatnémet „Deutsche Woche" beszámol Mindszenty november 2-án megtartott sajtófogadásáról, amely alkalommal a kardinális, a sajtó képviselői előtt, nyilvános felhívással fordult a Nyugathoz politikai támogatást és segítséget kérve, majd így folytatta:

„Az interjú előtt egykori munkatársával, a San Franciscóban élő Jaszovszky páterrel beszélt telefonon. Mindszenty rajta keresztül az Egyesült Államok elnökéhez személyes üzenetet küldött, amelyben kérte, támogassa a magyar népet szabadságharcában, és *nyittassa meg az osztrák határt fegyver- és anyagszállítás céljából...*"

Mindszenty kiszabadulása pillanatában a Szabad Európa Rádió tájékoztatóként és tanácsadóként elküldte hozzá Vecsey pátert. A négy nap alatt, amely kiszabadításától az Egyesült Államok követségére szökéséig eltelt, további mélyreható kapcsolatot teremtett az imperialistákkal. Erről, valamint Mindszenty egész politikai koncepciójáról átfogó képet ad dr. Turcsányi Egon Albertnek, Mindszenty titkárának vallomása:

„1956 november 2-án egy háromtagú küldöttség volt Mindszentynél, a nyugatnémet és a svájci Vöröskereszt megbízottai. Ezek között volt Löwenstein herceg... Mindszenty elmondotta, hogy Löwenstein herceg Adenauernek meghitt barátja, és annak szűkebb társaságához tartozik. Löwensteinnel való megbeszélések alapján tájékozódott a világpolitikai helyzet állásáról. Mint ezzel kapcsolatban szájából elhangzott, a német kettéosztottság ügye igen nagy feszítőerővel jelentkezik a világpolitikában. Itt bármikor előállhat egy olyan helyzet, amikor a háború kirobbanhat, és Nyugat-Németország *a beavatkozás kezdeményezésével vállalni is fogja a kockázatot.* Mindszenty szó szerint azt mondta: *»A németeknek már van menetrendjük, és nem kell már soká várni.«* Mint Mindszenty leszögezte, *nekünk a nyugatnémetekre kell építenünk,* mert ez az egyetlen kezdeményező, aktív erő, mely vállal kockázatot. Mindszenty mint saját véleményét fejtette ki, hogy *reszünkről minden véráldozatot megér egy ilyen akcióba való bekapcsolódás.* Terminusnak 1957—58-at említette, amikor a németek már le tudják kötni a szovjet erőket, és azután az Egyesült Államok és Anglia csökkentett veszéllyel alkalmazhatja légierejét. Anglia *éppen a Szovjetunió túlereje miatt* is a németekre van utalva. Bár e kérdésben eddig az Egyesült Államokkal még nem jutottak közös ne-

vezőre, de *ilyen irányú tárgyalások már folynak.* Mindszenty egyébként Löwensteinre hivatkozva azt is elmondotta: az atomfegyverek eltiltása elleni nyugati álláspont oka az, hogy *az atomfegyverek használata nélkül a Szovjetuniót aligha tudnák legyőzni.*"

A svájci „Journal de Genève" december 13-i számában a következőket írta:

„Egyes magyarok, úgy látszik, szemére vetik a Vatikánnak, hogy nem segítette eléggé nemzeti felkelésüket. *Ez a vélemény teljességgel alaptalan* ... A Vatikán elküldte [Magyarországra. — *A szerk.*] bizalmi embereit. Így Monseigneur Rodhain, a Vatikán küldötte egészen a fővárosba jutott, és tanácskozásokat folytatott Mindszenty bíborossal, akit a Nagy-kormány éppen akkor szabadított ki a börtönből. Miután megismerkedett a helyzettel és átadta a bíborosnak azt a pénzösszeget, amit a pápa küldött a magyar katolikusoknak, nagy értékű titkos dokumentumokat hozva magával, visszatért a Vatikánba. Kevéssel utána ugyanezt az utazást tette meg Monseigneur Zágon, a pápai magyar intézet rektora."

Ilyen „tájékozódás" és tárgyalások után került sor Mindszenty november 3-i hírhedt, gyűlölködő hangú „szózatára", amely világosan megmutatta, hogy nem is valamiféle nyugati típusú kapitalista uralom az ellenforradalom célja, hanem az 1945 előtti fasiszta rendszer visszaállítása.

Teljes a kép: a polgári pártokkal folytatott illegális tárgyalások, a félfasiszta és fasiszta pártok megalakulásának engedélyezése és támogatása, a rádió rendelkezésükre bocsátása, tisztelgő látogatás az egyházi nagybirtokok visszaállításának szószólójánál, aki a Szovjetunió elleni atomháborúra alapítja jövő terveit — ez Nagy Imrének és bűntársainak egyenes és tudatosan végigjárt útja.

V.

AZ ELLENFORRADALOM FŐ SZERVEZŐJE: AZ IMPERIALIZMUS

A NYUGATI PROPAGANDA AZ ELLENFORRADALOM ELŐKÉSZÍTÉSÉNEK IDŐSZAKÁBAN

Az ellenforradalmat a bel- és külföldi reakció hosszú időn át igen gondosan készítette elő politikai és szervezési síkon egyaránt. Az előkészítés 1951 óta, a hírhedt amerikai 100 millió dolláros kémtörvény megszavazásától kezdve megszakítás nélkül folyt, s tovább erősödött, amikor 1956-ban a 100 milliót 125 millió dollárra emelték.

Amerikai pénzből állították fel és tartották fenn az 1956. évi magyarországi ellenforradalom előkészítésében, megszervezésében és irányításában oly nagy szerepet játszó Szabad Európa Rádiót, szervezték a hírhedt léggömb-akciókat, támogatták és eltartották a különböző ellenforradalmi emigráns szervezeteket.

Az 1956 októberét megelőző hónapokban az ellenforradalmi propagandaszervezetek ténykedése rendkívül megélénkült, s immár nem is tagadták, hogy felkészültek a népi demokratikus rendszer elleni közvetlen támadás megkezdésére.

1956 nyarán Kállay Miklós volt horthysta magyar miniszterelnök dél-amerikai körútra indult. A javarészt fasiszta csőcselékből álló hallgatóság előtt, akik háborús bűneik miatti felelősségrevonásuk elől menekültek oda, kijelentette:

„A magyar felszabadulás a közeljövőben bekövetkezhetik; lehetséges, hogy *annak küszöbén állunk.* Közel az idő, amikor ismét a magyarság veheti kezébe sorsának intézését, s hiszem, hogy *hamarosan mehetünk haza.*"

Még ennél is világosabban jelzi a tervezett akció időpontját a Szabad Európa Rádió kommentárja 1956 augusztus 19-én:

„A jövőt nem lehet 1939-től, sem 1945-től számítani, hanem mindig csak attól az évtől, amikor a jövőben valóság lesz az, amit a magyarság egy része akar... Lehet, hogy *ez a jövő már 1956-ban kezdődik.*"

Ám miféle változást várnak, ígérnek, készítenek elő ilyen összhangban és ilyen rövid határidőre az imperializmus propagandistái „a magyarság egy része" számára? A londoni rádió 1956 szeptember 26-i adásában név szerint is megnevezi, kire számítanak ez ügyben, s azt is, *mit várnak* tőle:

„Nem kétséges, hogy a magyar nép is előlegez némi bizalmat Nagy Imrének abban a reményben, hogy tanult az 1953—54-es *félmegoldások* kudarcából."

Nem feltűnő-e, hogy Erdei István, a volt szociáldemokrata államtitkár, Nagy Imrével folytatott beszélgetése során, szinte ugyanezekkel a szavakkal beszélt a „félmegoldásokról", s Nagy Imre azt válaszolta, hogy „félmegoldásra nem vállalkozik"?

Miért éppen Nagy Imre az alkalmas személy a „kibontakozás folyamatának megindítására"? A nyugatnémet „Tagesspiegel" 1956 szeptember 6-i számában világosan megmondja:

„Nagy Imre néhány hónappal Sztálin halála után került a magyar miniszterelnöki székbe, és e hivatalában igen sok politikai, gazdasági és ideológiai természetű reformot ígért meg és valósított meg... *Nagy Imre hamarosan győzni fog...*"

Persze, az ellenforradalomra spekuláló disszidensek és itthoni szövetségeseik azért sorakoztak fel Nagy Imre mögé, mert remélték, hogy a Nagy Imre segítségével megindított folyamat nem áll meg akárcsak valamilyen fél-kommunista rendszernél sem.

A római rádió augusztus 13-i adásában elárulja, milyen *szerepet* szántak Nagy Imrének és társainak:

„A legrosszabb esetben a titóizmus csak mint rövid átmeneti állapot fogadható el az ország felszabadítása és függetlenítése útján. Ha a magyar titóisták el tudják érni, hogy az orosz csapatok kitakarodjanak és az oroszosítással alább hagyjanak, *legyen titóizmus egy vagy két hónapig,* ami idő szükséges arra, hogy a magyar titóistákat, nemzeti kommunistákat elsöpörje a magyar nemzet józan érzéke és a felgyülemlett elégedetlenség. *A magyar titóistáknak ezzel eleve számolniuk kell.* Ha valóban nemzeti alapon állanak és az ország jólétét mindennél fontosabbnak tartják, akkor ezt az áldozatot is meghozzák. Ám legyenek titóisták, mi is sok sikert kívánunk nekik, hogy az országból az oroszokat és az orosz befolyást kiűzzék..."

A Szabad Európa Rádió augusztus 28-i adásában két követelést támaszt. Az egyik:

„Elvben a Szovjetunióban és a népi demokráciákban a termelőeszközök a dolgozók tulajdonába kerültek, tehát a politikai hatalom is a dolgozóké. Ez azonban csak elvben, illetve csak papíron van így. A gyárakat és az állami üzemeket *nem munkástanácsok* vezetik."

Vagyis: a „munkástanácsok" felállítását, a gyárak és üzemek vezetésének kezükbe adását elsőnek az amerikai pénzen fenntartott, hétpróbás fasiszták által igazgatott Szabad Európa Rádió követelte! Sőt, a Szabad Európa Rádió az, amely ebben a vonatkozásban először és jóval a hírhedt „Központi Munkástanács" megalakulása előtt, már a *politikai hatalmat* is a „munkástanácsok" számára igényli!

A másik, ugyanaznap sugárzott adásában a Szabad Európa Rádió ezt a „mozgósító" gondolatot veti fel:

„Mi történt július 13 óta? Milyen elhatározások és cselekedetek fűződnek a Gerő-rezsim kormányzásához? Lerombolták és beolvasztották-e a Dózsa György úton a várossal szemben felállított szobor-monstrumot?"

Aki az október 23-i eseményeket átélte, tudja, hogy az ellenforradalmárok egyik első dolga volt a müncheni utasítás végrehajtása.

Köztudomású, hogy az ellenforradalmat megelőző hetekben, hónapokban a „Szabad Európa Bizottság" a hírhedt léggömb-akció során igen sok lázító röpcédulát juttatott az ország területére, elsősorban a vidékre. E röpcédulák egyike, amely a „Nemzeti Ellenállási Mozgalom" 12 követelését sorolja fel (lényegében a fentiekben már ismertetett követeléseket), a következőket is felveti:

„A termelőszövetkezetek elleni küzdelem a nemzet szabadságharcának egyik formája."

Bálint gazda, teljes nevén Czupi Bálint volt kisgazdapárti képviselő, a Szabad Európa Rádió állandó „mezőgazdasági tanácsadója", 1956 szeptember 4-én, a gépállomásokról tartott előadásában bejelentette:

„...ezeket a gépállomásokat is feloszlatja majd a nép azon a napon, amikor a *vörös csillag lehull* a magyar égről."

A Szabad Európa Rádió, október 13-i adásában, tehát közvetlenül az ellenforradalom kirobbantása előtt, ennél sokkal részletesebben, szinte pontokba szedve adja meg az ellenforradalom jelszavait, követeléseit. Szó szerint így:

„Követeljétek a szovjet hadsereg kivonását, a szovjet—magyar megállapodások és elszámolások nyilvánosságra hozatalát, demokratizmus helyett demokráciát, idegen gyámkodás helyett függetlenséget."

A nyugati szócsövek azonban nemcsak az említett politikai és gazdasági követeléseket jelölték meg az ellenforradalmárok számára, hanem rendszeresen és módszeresen meghirdették a fehérterror garázdálkodásának programját is. Hosszú hónapokon át hetenként jelentkezett a Szabad Európa Rádió hullámhosszán a „Fekete Hang", ez a hamisítatlan amerikai rémregény stílusú műsorszám, amely név szerint jelölte meg azokat a néphez hű kommunistákat s nagy számban pártonkívülieket is, akiket az ellenforradalomnak, minden törvényes eljárás nélkül, lincsbíráskodás útján ki kell végeznie. S ha az ellenforradalmi bandáknak nem sikerült a „Fekete Hang" halálraítéltjeit mind kivégezniük, ez nem a Szabad Európán s nem is Nagy Imrén és bűntársain múlott.

KÉMEK, DIVERZÁNSOK AZ ELLENFORRADALOM ELŐKÉSZÍTÉSÉBEN

Természetesen az ellenforradalmat nem lehetett csak propagandaeszközökkel előkészíteni. Kiterjedt és sok irányú szervező tevékenysége, katonai előkészületekre, ezen belül minél alaposabb hírszerző munkára, sőt fegyveres alakulatok felállítására is szükség volt. Az emigrációból kiábrándult hazatértek, az ellenforradalom előtt és után elfogott kémek és diverzánsok vallomásaiból, a náluk talált dokumentumokból fény derült arra is, hogy az ilyen természetű előkészítő feladatokat miképpen látták el.

Az emigráns szervezetek szoros kapcsolatot tartottak fenn az imperialisták hírszerző szerveivel. Visnyei Sándor kém, akit 1956 december 9-én tartóztattak le a magyar biztonsági szervek, vallomásában a többi között ezeket mondotta:

„Az 1956 októberi magyar események előkészítésében az amerikai vezetés alatt álló nyugatnémet Gehlen-féle hírszerző szerv [Nyugat-Németországban az amerikai imperialisták szolgálatában működő hírszerző szervezet. — *A szerk.*] magyar osztálya is szerepet játszott..."

Még az eseményeket megelőző időben a magyar osztályon dolgozó összes személyek rendszeresen tárták a nyugat-németországi és az ausztriai magyar menekült táborokat és a jótékonysági in-

tézmények leple alatt működő szerveket. Ott a magyar menekültek körében propagandát folytattak, és a magyar népi demokratikus rendszer megdöntésére felhívást tettek. Ezzel egy időben *ügynököket szerveztek be, rövid kioktatás után pedig Magyarországra küldték őket, hogy a lakosságot a Magyar Népköztársaság ellen uszítsák.* Hasonló *aktív tevékenység volt észlelhető a többi magyar emigráns szerv részéről is...*"

A magyar emigráns szervezetek azonban önállóan is rendszeresen képeztek ki és vetettek be emigránsokból toborzott hírszerző és felforgató ügynököket. Különösen az ún. „Magyar Harcosok Bajtársi Közössége" végzett rendszeresen ilyen tevékenységet. Módszereikre és céljaikra vonatkozóan álljon itt két elfogott ügynökük tevékenységének rövid ismertetése:

Mező Sándor 1951-ben szökött nyugatra. Grácban kapcsolatba került Martsa Sándor és Sütő István volt horthysta tisztekkel, akik kémtevékenységre szervezték be. Megfelelően kiképezték fegyverhasználatra, kémadatok megszerzésére, fényképezésre, titkos írásra és a határátlépés módozataira. Kiképzése után évenként egyszer, kémfeladattal megbízva, Magyarországra küldték. Mező ezeket az alkalmakat arra használta fel, hogy *idehaza a számára megfelelő emberekből kémhálózatot és ellenforradalmi szervezkedést hozzon létre. A beszervezett emberekkel közölte, hogy szervezkedésük célja valamely külső támadás vagy belső ellenforradalmi megmozdulás fegyveres támogatása.*

Paty Lajost 1952-ben, első kémútja alkalmával, Mező Sándor szöktette nyugatra, majd egy idő után összekapcsolta Martsa Sándorral. Paty Lajos beszervezése és kiképzése Mezőéhez hasonló módon történt, majd 1954 után két alkalommal küldték Magyarországra. Meghatározott feladata katonai repülőterek, laktanyák és egyéb katonai objektumok, fontosabb középületek felderítése és fényképezése volt. Mező és Paty kémtevékenységükért havi 1500 schilling „fizetést" kaptak. A határt minden esetben fegyveresen, megfelelő kémfelszereléssel és hamis igazolványokkal ellátva lépték át.

Természetesen ezek az aprópénzen megvásárolt kis ügynökök nem látták át az egyes szervezetek működésének egészét, sem a magyar népi demokrácia megdöntésére irányuló hálózat összefüggéseit, annak szerepét az ellenforradalom előkészítésében.

Szabó Miklós, volt független kisgazdapárti képviselő, az emigráció egyik volt vezetője, aki 1957-ben tévedését felismerve, az

emigráció hazaárulásától megundorodva, otthagyta volt társait és hazatért, a nyilvánosság előtt elhangzott nyilatkozatában feltárta:

„Közvetlenül az október 23-át megelőző időben vagy közvetlenül akkor, egy volt horthysta tiszt, aki akkor a Gehlen-szervezet ausztriai megbízottja volt, mondotta el, hogy itt az ideje annak, hogy *bejöjjenek Magyarországra, és katonai irányítást adjanak. Ő meg is tette ezt, és rádió adóvevővel felszerelve, feltehetően több ember kíséretében, Magyarországra jött.* Csak 1956 decemberében érkezett vissza Bécsbe.

Ebben az időben kezdték előkészíteni az addig Salzburgban működő Magyar Menekültügyi Szolgalat elnevezésű hírszerző irodát. Akkor már eldőlt, hogy élére egy Taubinger nevű legitimistát állítanak, aki évek óta amerikai szolgálatban állott. *Ez a szervezet egyébként a Szabad Európa Rádió létesítménye, és alárendeltje a Magyar Nemzeti Bizottmánynak is.*"

A „Berliner Zeitung" 1956 november 21-i száma a nyugatnémetországi előkészületekről közölt igen jelentős adatokat. Íme, egy részlet a cikkből:

„Október 20-a után Münchenben és a München körüli repülőtereken Regensburgból, Stuttgartból és más nyugatnémet városokból jövő *fegyveres . magyar csoportok* jelentek meg. A müncheni lakossággal folytatott beszélgetésekben ezek a horthysták nyíltan megmondották, hogy *mint az »ország urai«* készülnek Magyarországra visszatérni."

A „New York Herald Tribune" 1956 október 25-i számában olvasható Christian Ravndalnak, az Egyesült Államok volt budapesti követének igen figyelemre méltó megállapítása:

„Az egész felkelésnek csupán az időzítése volt meglepő. Nyugati megfigyelők számítottak egy oroszellenes felkelésre, az azonban előbb robbant ki, mint gondoltuk. Valami ilyesmit az év vége körül vártunk."[2]

A felsorolt dokumentumok bizonyítják, hogy a nyugati imperialisták nem „várták" az ellenforradalmat, hanem *pénzelték, szervezték, szították.* Az egykori budapesti követ szavainak igazi értelme tehát az, hogy eredetileg 1956 végére tervezték az ellenforradalom kirobbantását, de a helyzet lehetővé tette, hogy már korábban kirobbantsák.

AZ IMPERIALIZMUS IRÁNYÍTJA AZ ELLENFORRADALMAT

A Szabad Európa Rádió — az ellenforradalom külföldi katonai és politikai vezérkara

Miközben az imperializmus vezető politikusai a parlamentekben, a rádiók hullámhosszain és a lapok hasábjain lelkesen üdvözölték az „új, szabad Magyarországot", Budapest és a többi magyar város utcáin folyt a vér. A különböző nyugati rádióleadóktól sorra érkeztek a buzdítások és a tanácsok az ellenforradalmárok számára.

A tényleges irányító szerepet a Szabad Európa Rádió vette át mind katonai, mind politikai szempontból. *Az ellenforradalom kitörésének előestéjén, október 22-én, majdnem megkétszerezte, napi 20 órára emelte fel magyar nyelvű adása idejét,* és ettől kezdve napról napra, óráról órára küldte az éteren át politikai és katonai jellegű utasításait. A felfegyverzett ellenforradalmi bandák e hadműveleti parancsokat haladéktalanul végrehajtották, az újabb és újabb, mindinkább jobbra tolódó politikai követeléseket pedig, az utasításokat követve, azonnal zászlajukra tűzték. Azokat *Nagy Imre, miniszterelnöki minőségében, habozás nélkül teljesítette is.*

A „spontánnak", „ösztönös népi megmozdulásnak" hirdetett ellenforradalmi akció már az első pillanattól kezdve tudatosan és nagy hozzáértéssel, stratégiailag pontosan kidolgozott katonai hadművelet volt. Ezt — a történteket átélt másfélmilliós budapesti lakosságon kívül — megállapítja a nyugat-berlini „Tagesspiegel" című lap is, amely október 27-i számában így ír:

„A felkelők — ezt egyöntetűen állítják a szemtanúk és a Budapestet ismerők — pontosan kidolgozott stratégiai terv szerint jártak el. Arra törekedtek, hogy rajtaütésszerűen kezükbe kerítsék a főváros hat ideggócát, éspedig:

1. a Parlamentet és annak közvetlen környékét, ahol több kormányzati épület fekszik,

2. a rádió-leadóállomást,

3. a kommunista pártlapnak, a »Szabad Nép«-nek szerkesztőségi és nyomdaépületét,

4. a Keleti-pályaudvart, ahonnan az összes Nyugat felé menő vonatok indulnak,

5. a Róbert Károly-kaszárnyát, Budapest legnagyobb garnizonját,

6. a Lánchidat, mint a stratégiailag legkedvezőbb fekvésű dunahidat."

Kétségkívül a katonai irányítás körébe tartozik az is, hogy a felfegyverzett ellenforradalmárokat továbbra is fegyverben lehessen tartani. Márpedig a statárium kihirdetése azzal fenyegetett, hogy ezeknek a bandáknak kevésbé elszánt elemei szétszóródnak. A Szabad Európa Rádió a statárium kihirdetésének pillanatától a legélesebben követelte a statárium megszüntetését. Íme, október 25-i egyik adása, amely szinte kvintesszenciáját adja az ellenforradalmi akciók első időszakában követett katonai taktikának:

„Vissza kell vonni a statáriumot, és vissza kell parancsolni a szovjet csapatokat a laktanyáikba. A további vérontásnak akkor lehet véget vetni, ha a statáriális rendeletet azonnal visszavonják..."

Vagyis: a vérontás *megakadályozására* hozott rendeletet kell visszavonni, a vérengző bandákat sakkban tartó szovjet csapatokat kell visszarendelni ahhoz, hogy „véget lehessen vetni a további vérontásnak"! Csak a politikában és a hadászatban teljesen járatlan ember ülhet fel az ilyenfajta érvelésnek, *csak aki az ellenforradalomnak szabad utat kíván nyitni*, tehet eleget e követelésnek. Nos, mindenki tudja, hogy *Nagy Imre egyre újabb és újabb határidőket adott a fegyverletételre, s megakadályozta a statárium alkalmazását.*

Az ellenforradalmárok fegyverben tartása, harckészségük fenntartása több ízben problémát okozott az ellenforradalom vezetőinek. A Szabad Európa Rádió számtalanszor adott erre vonatkozó utasítást. Október 28-án pl. ezt sugározta:

„A budapesti Honvédelmi Minisztérium az imént kommünikét adott ki, amely azt mondja, hogy a budapesti ellenállási központok megegyezéses alapon megkezdik fegyvereik átadását a szovjet egységeket felváltó magyar csapatoknak. A kommüniké ezen első része hazug és álnok. Teljesen lehetetlen, hogy a budapesti ellenállás, amely a legújabb jelentések szerint 15 000 (?) halottat követelt letenné fegyvereit a legyőzött, megfutamodott vöröskatonaság előtt, és azért is hihetetlen ez a hír, mert a szabadságharc csak katonailag győzött, *politikai céljait még távolról sem érte el*... Ha letenné fegyverét, ennek értelme egyértelmű lenne az önkényuralom folytatásával és a nemzeti balsors fenntartásával."

Nagy Imre október 28-i rádióbeszédében bejelentette, hogy a szovjet csapatokat visszavonják támaszpontjaikra. Az ellenforradalom müncheni vezérkara azonnal továbbment egy lépéssel. Még ugyanazon a napon, október 28-án a Szabad Európa Rádió újabb katonai jellegű követeléssel lépett fel:

„Az első feltétel, hogy *a szovjet csapatok fehér zászlóval azonnal kezdjek meg a kivonulást Magyarországról*... Ezért mondtuk a diadal minden láza ellenére, hogy *csak az első stációt* értük el."

S valóban, szinte órákon belül megtették a lépéseket a következő stációk felé. Október 31-én Borsányi Julián, volt horthysta alezredes, aki a Szabad Európa Rádióban Bell ezredes néven katonai tanácsadóként működik, a következő utasítást adta ki:

„A magyar fegyveres erők éléről el kell távozniuk azoknak a kommunista vezetőknek, akiknek ott eddig sem volt semmi keresnivalójuk!

Szabadságharcos bajtársak!

Követeljétek azonnal magatoknak a honvédelmi tárcát, a főparancsnoki és a vezérkari főnoki tisztséget."

November 1-én a Szabad Európa Rádió, türelmetlenül követelőzve, megismétli és újabb tárcára is kiterjeszti Bell ezredes követelését:

„Akié a fegyver, azé a hatalom! Még mindig övék a belügy, és még mindig övék a nadügy! Ne hagyjátok, szabadsagharcosok! *Szegre ne akasszátok puskátokat!*"

Nagy Imre másnap, november 2-án, a honvédelmi miniszteri tárcát a Kilián-laktanyai és Corvin közi ellenforradalmárok parancsnokának, Maléter Pálnak adta.

Nagy Imre népszerűsítése céljából a Szabad Európa Rádió ezeket mondotta a statáriummal kapcsolatban:

„Még mindig nem tudjuk, milyen körülmények között született meg ez a gyalázatos rendelet. Nem tudjuk, mennyi köze van hozzá Nagy Imrének, akinek *nevében* az intézkedés megtörtént. Egy bizonyos: a sztálinista erők kényszerítették ki."

A szerecsenmosdatás nyomán azonnal elterjedt a hír, amelyet azután maga Nagy Imre is megerősített az ebből a célból megszervezett és hozzávezetett angyalföldi „munkás"-küldöttség előtt, majd rádió útján a legszélesebb nyilvánosságnak jelentett be.

Az ellenforradalomnak ugyszólván valamennyi követelését — lényegében mindazt, amit a Szabad Európa Rádió az események menetének megfelelő adagolásban továbbított és tűzött napirendre — tulajdonképpen már az ellenforradalom kitörésének pillanatában meghirdette Varga Béla, a volt „Magyar Nemzeti Bizottmány" elnöke, s ezt már október 24-én közölte is az amerikai „Szabadság" című lap:

„Valamennyi szovjet fegyveres erő kivonása a magyar területről. A politikai rendőrség azonnali feloszlatása, és minden szovjet befolyás megszüntetése a hadseregben. A bábparlament azonnali feloszlatása. A Kommunista Párt uralmának és az állam végrehajtó és közigazgatási rendszerében vitt döntő szerepének megszüntetése. A tömegszervezetek feloszlatása... Az Egyesült Nemzetek Szervezetének kiküldése Magyarországra, abból a célból, hogy segítsen megfelelő feltételeket teremteni nemzetközi ellenőrzés alatt tartandó szabad választások számára. Az ENSZ gondoskodása arról, hogy a szabad választások eredménye által választott kormány vegye kezébe az ország ügyeinek intézését."

Aki figyelmesen végigolvassa ezeket a követeléseket, első pillantásra megállapítja: Nagy Imre a rendelkezésére álló, viszonylag rövid idő ellenére is, igyekezett közülük mindazokat megvalósítani, amire módja volt. Természetesen olyan követelések megvalósításához, mint a parlament feloszlatása vagy a „szabad" választások megrendezése, az idő kevésnek bizonyult. De Nagy Imre a nyilvánosság előtt, a rádióban ezekre is ígéretet tett, s megteremtette ennek előfeltételét is azzal, hogy szabad teret engedett a polgári, a reakciós, sőt a nyíltan fasiszta pártok és egyesületek megalakulásának.

Az ellenforradalmárok nem voltak megelégedve a második kormánnyal. Nagy Imre rövidesen félreállította azt, majd megalakította az ún. „kis kabinetet" — amelyben már többségben voltak a polgári politikusok. Az ellenforradalmároknak azonban ez sem volt elég. Újabb gyors lépéssel akartak továbbmenni. A Szabad Európa Rádió november 2-án már újabb követeléssel áll elő:

„Fel kell számolni a kis és nagy kabinetet. Az ún. nagykormányban 25 tag közül 21 kommunista. Ez a kormány megbukott, mielőtt megalakult volna. Még a Minisztertanács elnöke sem tekintette ezt a kormányt elfogadhatónak, és kénytelen volt a teendők elvégzésére szűkebb kabinetet létesíteni. A kiskormány azonban semmire sem garancia. Ez az állapot olyan ostobán képtelen, hogy átmenetileg sem lehet elfogadni! A legfontosabb teendő, miként azt a szabad rádiók követelik, hogy alakítsanak haladéktalanul ideiglenes nemzeti kormányt a teendők elvégzésére. Ebben csak a pártok igazi képviselőinek és a szabadságharc tényleges vezetőinek lehet helye."

Nagy Imre november 3-ra ezt is megvalósította.

Végezetül, ami a Szabad Európa Rádió és az egész nyugati propaganda-apparátus irányító szerepét illeti az ellenforradalom menetében, hadd jegyezzük meg, hogy ezt korántsem csak mi

látjuk így. Így látták, így tudták Nyugaton is, és nem is haboztak ezt nyilvánosan elismerni. Az amerikai „Newsweek", közvetlenül az ellenforradalom fegyveres szetzúzása után, november 12-i számában, így írt erről:

„Az Egyesült Államok rádióadói számára fontos volt és egyben nagyon lelkesítő, hogy a követelések, amelyeket az egyes adóállomások egymástól függetlenul hangoztattak, *rendkívüli módon hasonlítottak azokhoz a követelésekhez, amelyeket előzőleg a Szabad Európa Rádió mondott be..*,"

Az imperialisták „erkölcsi" támogatása az ellenforradalomnak

1956 október 25-én az Egyesült Államok elnöke, Dwight Eisenhower nyilatkozatot adott a sajtónak. Az AFP francia hírügynökség a többi közt ezeket idézte Eisenhower sajtónyilatkozatából:

„Amerika teljes szívével a magyar nép mellett áll. Az Egyesült Államok a Magyarországon jelenleg lezajlo eseményeket úgy tekinti, mint a magyar nép intenzív szabadságvágyának ismételt kifejezését."

A szörnyűséges Köztársasag téri vérengzés után ismét megszólalt Eisenhower, nem titkolva elégedettségét és örömet a magyarországi fejlemények felett. 1956 október 31-én elhangzott rádió- és televizió-beszédeben ezeket mondotta:

„Ma láthatólag új Magyarország születik ebből a küzdelemből, olyan Magyarorszag, amely — szívből reméljuk — megismeri a teljes és szabad nemzeti létet.

Örömünk telt e történelmi eseményekben."

Még egyszer érdemes hangsúlyozni, hogy ez a beszéd az október 30-i Koztarsaság téri tomeggyilkosság utan hangzott el. Ez is mutatja, mi huzodik meg az olyan hangzatos frazisok es szemfényvesztő szólamok mogott, mint „teljes es szabad nemzeti lét..." Íme, a „szabadság" imperialista ertelmezese..,

November 1-én hangzott el Nagy Imre semlegességi nyilatkozata, amelyet kül- és belföldön úgy ítéltek meg, mint olyan diplomáciai lépest, amely megnyitotta az utat ahhoz, hogy Magyarországot végleg kiszakítsak a szocialista táborból, és átvigyék az imperialisták táborába. Másnap, november 2-án, az Associated

Press amerikai hírügynökség a következő jelentést kürtölte világgá Washingtonból:

„Eisenhower elnök 20 millió dollár élelmiszer és más segélyszállítmányt ajánlott fel a forradalmi Magyarországnak... Eisenhower kijelentette, hogy felhatalmazást ad azonnali juttatás kiutalására a rendkívüli alapból, annak a törvénynek az alapján, amely szükségsegélyt tesz lehetővé a *baráti népek* számára."

Nagy Imre méltónak bizonyult arra, hogy Eisenhower elnök — az Egyesült Államokban „baráti népek" támogatására felállított rendkívüli alapból — kiutalja az e célra szánt dollárokat. S hogy a dollarmilliókat valóban az ellenforradalom és nem a magyar nép támogatására szánták, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy bár Washingtonban kiutalták, Budapestre soha nem érkezett meg az összeg: *a népi demokratikus rendszert és a magyar népet* Washingtonban nem tekintették „barátinak".

Nyugati fegyverek az ellenforradalmárok birtokában

Az imperialisták az előkészítés időszakában nem elégedtek meg azzal, hogy az ellenforradalom érdekében *csak* propagandát fejtsenek ki, hanem kémkedéssel, diverzióval, szervezéssel is segítették. Az ellenforradalmi tervek *gyakorlati megvalósulásakor* sem a rádión és sajtón át történő katonai és politikai irányításban merült ki ténykedésük.

Az imperialista hírszerző szervek és emigráns csoportok az ellenforradalom kitörésének pillanatától, annak egész ideje alatt, nagy mennyiségű lőszert és fegyvert csempésztek az országba. Jellemző az imperialisták cinizmusára, hogy — egyéb módszerek mellett — *igen gyakran használták fel a Vöröskereszt szállítmányait is fegyvercsempészésre.* Köteteket tesznek ki azok a tanúvallomások, amelyek a különböző utakon beküldött fegyverszállítmányok érkezéséről, átvételéről, szétosztásáról beszámolnak. Idézünk néhány jellemző tanúvallomást. Részlet Pataki Rezsőné, sz. Kelemen Erzsébet tisztviselőnő vallomásából:

„1956 október 26—27-én láttam, hogy osztrák területről magyar területre magyar tehergépkocsival vöröskeresztes szállítmány érkezett. A teherkocsi szállítmányának egy részét a kultúrházban lerakták, másik része a tehergépkocsin maradt. Ez alkalommal személyesen láttam, hogy a fenti kocsin fegyverek és egyéb lőszerek voltak elrejtve más vöröskeresztes holmik alatt. A tehergépkocsit kísérő személyzet beszélgetését igyekeztem meghallgatni,

s így az alábbiakról szereztem tudomást: a kocsit kísérő személyeknek a vezetője külön figyelmeztette az embereket arra, hogy a fegyvereket különös gonddal csomagolják el, mert a határon már egyszer a kocsit megállították és megnézték. Kioktatta őket arra, hogy útközben csak azzal az emberrel álljanak szóba, aki ugyanazt az igazolást tudja felmutatni, ami nekik is megvan..."

Nem sikerült azonban minden fegyverszállítmányt azok kezébe juttatni, akiknek küldőik szánták. Tóth Vilmos szombathelyi gépkocsivezető az alábbiakban számolt be egy ilyen elfogott fegyverszállítmányról:

„A rendőrkapitányságon egy vöröskereszttel ellátott tehergépkocsi volt, mely Nyugatról lőszert és német hadipuskákat szállított Magyarországra. A kocsin két láda puska és egy zsák hozzávaló lőszer volt."

Kecskés Ferenc budapesti lakos, a budapesti Práter utcai iskolában megszállt ellenforradalmár csoportnak juttatott külföldi fegyverszállítmányról tanúvallomásában a következőket mondta:

„1956 november 4-én délután a Práter utcai iskola pincéjében az ottlevő fegyveres ellenforradalmárok előttünk bontottak ki német feliratú, vöröskereszttel ellátott faládákat, melyeket, elmondásuk szerint, aznap vittek oda teherautóval. A felbontott vöröskeresztes ládák, melyek kb. 50 × 50 cm-esek voltak, belül lemezbéléssel voltak ellátva, és egy részükben citrom, narancs, csokoládé és egyéb élelmiszer volt, másik részükben pedig *kézigránátok*."

Fülöp Lajos, a győri kórház portása, ezeket adta elő tanúvallomásában:

„Az ellenforradalom ideje alatt a kórházban tartózkodtam. 1956 október 27—28-a körül megjelent a kórház kapujában egy nyugatnémet gépkocsi. A kocsiban három német személy ült, és egy magyar származású sebesültet hoztak magukkal... Több ízben láttam, hogy a sebesülteket szállító külföldi, kapitalista országok jelzéseit viselő kocsikban és személyeknél is voltak különböző típusú és gyártmányú fegyverek. A fent említett nyugatnémet kocsi igazoltatásakor láttam, hogy a gépkocsi első és hátsó részében, a lábak alatt, körülbelül 6 darab fegyver volt berakva."

Az ellenforradalmi bandák felszámolása után igen nagyszámú, legmodernebb típusú, nyugati gyártmányú fegyver került a magyar hatóságok kezébe. Így „MP 44-es" nyugatnémet villámkarabélyok, „US Carbine" jelzésű amerikai géppisztolyok, új típusú angol „Thompson" géppisztolyok és „MP 40-es" nyugatnémet géppisztolyok.

A nyugati kormánykörök számára azonban — amelyek szerették volna a magyarországi ellenforradalmat „spontán népi megmozdulásnak" kikiáltani — egyáltalán nem volt kívánatos, hogy a fegyverszállításokról a nyilvánosság értesüljön. A hamburgi „Welt am Sonntag" című lap 1956 november 4-i számában riportot közölt egy magyarországi felkelővel folytatott beszélgetésről, aki a következőket mondotta el:

„Csak szombaton kaptuk meg az első élelmiszereket. Egy külföldi, aki folyékonyan beszélt magyarul, négy kocsi rakomány pléhdobozt adott át nekünk, és figyelmeztetett, hogy nagyon óvatosan nyissuk ki azokat. Csak később értettük meg a szavak értelmét. *Kétszáz pléhdoboz kézigránátokkal volt tele.*"

A „Die Tat" közölte a hamburgi lap beszámolóját és ezt a kommentárt fűzte hozzá:

„Ez állt a »Welt am Sonntag« november 4-i eredeti kiadásában. Csak a kiadás egy részében. Miután észrevették a szerkesztőségi hibát, a terjesztést beszüntették, a nyomást leállították és új kiadást nyomattak, amelyben a fenti szöveg már nem volt olvasható."

Szabó Miklós, az emigráció hazatért vezető alakja, akinek nyilatkozatából már idéztünk, érdekes részletet mondott el a fegyverszállításokkal kapcsolatban:

„Az emigráció, kivétel nélkül, az ellenforradalom legintenzívebb támogatását tartotta szükségesnek. Vezetőik közül Zákó tábornok, Kisbarnaki Farkas tábornagy, Daróczy Tasziló, gróf Hadik Béla, Bell ezredes és a »Gehlen« mindent elkövettek katonai segítség vagy legalább fegyverek megszerzésére."

A nyugati fegyverek és egyéb harci eszközök mellett nagy számban érkeztek a nyugati táborokban kiképzett fegyveres bandák, amelyek — átlépve a magyar határt — beavatkoztak az ellenforradalmi harcokba. Az alakulatok különböző ausztriai és nyugat-németországi táborokban nyertek kiképzést: a Magyar Harcosok Bajtársi Közösségének müncheni, a Caritas által fenntartott Bécs melletti, linzi és innsbrucki táborokban, valamint a Salzburg és Regensburg melletti táborokban, ahol a *Hungarista Légió* szervezte a maga rohamcsapatait. Hogyan toborozták és miként dobták át a határon ezeket az egységeket? Katona József, — aki jóval az ellenforradalom előtt disszidált — így vallott erről:

„1956 októberének végén a zirndorfi lágerben Cukrász és Karácsonyi Szilárd nevű disszidensek behivattak, és megkérdezték,

nem akarok-e visszatérni Magyarországra. Körülbelül 30—35 fővel, egy autóbusszal indultunk Magyarország felé. Salzburgban újabb disszidensek csatlakoztak hozzánk. A salzburgi Caritas helyiségében Bartha János volt jobboldali országgyűlési képviselő tájékoztatott bennünket arról, hogy *egy ezredes is velünk utazik.*"

Érdemes megjegyezni, hogy a salzburgi Caritas már október 24-én egy 45 főnyi csoportot indított Burgenland felé „önkéntes munkacsoport" megjelöléssel. Nem volt valami olcsó „munkástoborzás" ez, hiszen a magyar hatóságok kezébe került nyugta tanúsága szerint a 45 főnyi csoport szállítási, ellátási és egyéb költségeire a Caritas nem kevesebb, mint 2587 schillinget és 20 groschent költött. Az átdobott fegyveres csoportok a magyar területen megkezdték fegyveres ellenforradalmi tényked ésüket. Brencsák Károly határőr a pornóapáti őrsről ezeket tanúsította:

„Október 29-én egy kb. 130 fős fegyveres csoport jött át a határon. Elmondták, hogy magyarok, korábban szöktek ki Nyugatra, most pedig Budapestre akarnak menni a szovjet csapatok ellen harcolni. A határon kint levő két határőrt felszólították, hogy az őrs fegyvereit adják át nekik, mert máskülönben az őrsöt megtámadják. A csoport pisztolyokkal és géppisztolyokkal volt ellátva."

A külföldi sajtó maga is bőven beszámolt a felfegyverzett emigránsok átdobásáról. Így a londoni „Reynolds News" 1956 november 4-i számában ezt írta:

„... *magyar fasiszták özönlenek külföldről Magyarországra... A »forradalmárok« magyar jobboldali szélsőségesek...* A következő lehetőségek állanak fenn:

1. A Nagy-rezsim, amelyben a »titóisták« továbbra is jelentős helyet foglalnak el...

2. Nyugati típusú parlamentáris rezsim...

3. Szélsőséges fasiszta rezsim, Horthy tengernagy és Szálasi híveinek vezetésével..."

A nyugati demokratikus lapok sorozatosan leplezték le ezekben a napokban az egykor Nyugatra menekült fasiszta csőcselék hazaözönlését. Az „Österreichische Volksstimme" 1956 október 30-i száma szerint:

„Egyes határállomásokon *szabályos vezérkarokat* állít fel az ellenforradalom. Az utóbbi napokban az ún. menekült magyarok közül az ellenforradalom nagyszámú ügynöke lépte át a határt, hogy ott, mint mondják, »csatlakozzanak a felkelőkhöz«."

A „Neues Deutschland" igen figyelemre méltó jelenségről számolt be ezzel kapcsolatban:

„A vogelweh-i amerikai munkatáborban szolgáló valamennyi magyar emigránst, többségükben nyilaskeresztes szervezet tagjait, *felmentették szolgálati kötelezettségük alól*, és azután, mintha csak eltűntek volna a föld színéről... Hasonló volt a helyzet több más nyugatnémet konszern igazgatóságainál is, ahol magyar állampolgárok dolgoztak."

S hogy ez valóban nem volt elszigetelt jelenség, azt igazolja a Berlinben megjelenő „Der Morgen" című lap is, amely ugyancsak a nyugatnémet nagytőkés rétegeknek a „magyar ügy" iránti „lelkesedéséről" ad számot:

„Az eschweileri bányatársaság igazgatósága október utolsó napjaiban mindazoknak a magyar emigránsoknak és Horthy-fasisztáknak, akik ebben a bányakonszernben dolgoztak, *szabadságot adott*, hogy lehetővé tegye számukra a magyar ellenforradalomban való részvételt."

Hadd jegyezzük meg, hogy ez az eschweileri bányakonszern nem valami kis helyi vállalkozás. Részvényei nyugatnémet, luxemburgi és belga részvényesek között oszlanak meg.

Megmozdul a történelmi lomtár

Közvetlenül az ellenforradalom előtt, igen nagymértékben megnövelték tevékenységüket a magyar emigráns-szervezetek. Vezetőik előadói körutakra mentek szinte a világ minden részébe. Érdemes legalább némelyikük utazását figyelemmel kísérni.

Nagy Ferenc volt miniszterelnök: 1955 november 25-én a négyhatalmi értekezletre Genfbe érkezett, majd Rómában, Bécsben, Münchenben, Bonnban, Párizsban és Londonban folytatott tárgyalásokat. 1956 június 26-án Bécsben, osztrák személyiségekkel és az emigráció vezetőivel tárgyalt. Bécsből néhány napra Münchenbe utazott, majd július 6-án ismét Bécsben találjuk. Innen Svájcba ment, majd visszatért az Egyesült Államokba, s az ellenforradalom kitörésének pillanatában ismét Bécsben termett. Az ellenforradalom alatt, november 3-án telefonbeszélgetést folytatott Tildy Zoltánnal. Megbeszélésük értelmében intézkedett a Szabad Európa Rádiónál, hogy — mivel az utóbbi napokban támadni kezdte Nagy Imrét — mérsékelje hangját.

Varga Béla, a Független Kisgazdapárt volt elnöke, az emig-

ránsokból alakított úgynevezett Magyar Nemzeti Bizottmány elnöke: 1956 augusztus 4-én indult Amerikából európai körútra, megfordult Angliában, Franciaországban, Nyugat-Németországban és a skandináv államokban.

Peyer Károly, jobboldalisága miatt a Szociáldemokrata Pártból is eltávolított hírhedt munkásáruló: 1956 júliusában két hétig Bécsben tartózkodott.

Kövi Horváth József római katolikus pap: 1955 júliusától az év végéig Franciaországban, Nyugat-Németországban, Ausztriában, Belgiumban, Olaszországban és Spanyolországban volt. 1956 nyarán hasonló körutat tett. 1956 augusztus közepén Bécsben tartózkodott.

Horthy Miklós október 29-én táviratban fordult a három nagy imperialista hatalom államfőihez, és beavatkozásukat követelte az ellenforradalom érdekében.

Habsburg Ottó: 1956 elején az Egyesült Államokban tett előadói körutat. Ezt követően Nyugat-Németországban járt. Az ellenforradalom alatt táviratozott Eisenhower elnökhöz, azzal a kéréssel, hogy:

„a magyar nemzet szabadon megválasztandó képviselői kapják vissza legfőbb nemzeti szimbólumukat, Szent István koronáját."

Habsburg Ottó elérkezettnek látta az időt a királyság intézményének visszaállítására!

Az ellenforradalmat külföldről irányító emigráns körök, megfelelő személyeket felhasználva, igyekeztek közvetlen kapcsolatot teremteni az ellenforradalmárokkal. A Szabad Európa Rádió 1956 október 30-án Győrbe küldte Somogyváry Lajos volt horthysta tisztet, hogy ott ellenforradalmi kormányt szervezzen, s mint a „harcoló ifjúság küldötte" lépjen fel.

Az ellenforradalom napjaiban átlépte az osztrák—magyar határt, és felvette a kapcsolatot a soproni ellenforradalmárokkal gróf Festetich Miklós és ifj. gróf Apponyi Albert is.

Hogyan jutottak Nyugatra Nagy Imre tanulmányai?

A Népbírósági Tanács a június 11-én tartott tárgyaláson tanúként kihallgatta Regéczy Nagy Lászlót, a budapesti angol követség volt gépkocsivezetőjét, aki vallomásában ismertette, hogyan kerültek Nyugatra Nagy Imre tanulmányai:

„1957 februárjának elején Göncz Árpád barátom azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy kérdezzem meg Cope követségi titkárt: hajlandó lenne-e kijuttatni külföldre Nagy Imre politikai hagyatékát.

Erre azért van szükség, mert a Nagy Imre hagyatékát őrző személy külföldre akar távozni, de nincs kapcsolata a kinti emigráns szervezetekkel.

Mindezt közöltem, Cope-pal, aki azt válaszolta, hogy közvetlenül az emigráns szervezetekhez ő nem juttathatja el, de hajlandó átadni az anyagot felsőbb hatóságainak.

A választ továbbítottam Göncz Árpádnak, ő hajlandó volt elfogadni Cope feltételeit.

A Statisztikai Hivatal háta mögött egy kis utcában találkoztam Göncz Árpáddal. Én a követség kocsiján mentem oda. Átadott egy papírcsomagot, a csomag tartalmáról akkor nem volt módomban meggyőződni. Én ezt az anyagot elvittem, amikor kibontottam, láttam, hogy negyedíves papíron kb. 300 gépelt oldalt tartalmaz a köteg. Az első lap aljára Nagy Imre neve volt gépelve.

Májusban közölte velem Göncz, hogy a kézirat őrzőjét, Kardos Lászlót letartóztatták."

Az angol és az amerikai követség tisztviselője a Kilián-laktanyában

Maléter Pál bírósági kihallgatása során részletesen beszámolt Cowley, angol katonai attasé nála tett látogatásáról:

„Németül folyt a beszélgetésünk. Látogatóm kijelentette, hogy sokat hallott a Kilián-laktanya körül történtekről, erről szeretne érdeklődni. Elmondtam neki az eseményeket, ahogyan történtek."

Cowley konkrét tanácsokat adott Maléternek, így például azt javasolta, hogy a különböző fegyveres csoportokat egységes vezetés alá kell vonni, „mert csak így lehet az elért eredményeket megtartani", s hangsúlyozta: erős központi vezetésre, *katonai diktatúrára van szükség*...

Több tanú kihallgatásából azonban kiderült, hogy Cowley ezredes angol katonai attasé az ellenforradalom alatt és után olyan magatartást tanúsított, amelynek folytán a Magyar Népköztársaság Külügyminisztériuma kénytelen volt jegyzékben felszólítani a budapesti angol követséget, hogy Cowley ezredes hagyja el az országot. A jegyzék a többi között ezeket tartalmazza:

„James N. Cowley ezredes úr, a budapesti angol követség katonai attaséja, az 1956. évben Magyarországon lezajlott események alatt aktív és közvetlen kapcsolatot tartott fenn fegyveres ellenforradalmi erők több vezetőjével, valamint az ellenforradalomban résztvevő több személlyel. E tevékenysége során többek között *katonai és katona-politikai tanácsaival támogatta* a Magyar Nép-

koztársaság államrendjének megdöntésére irányuló cselekmények vezetőit, a magyar nép érdekei ellen törő reakciós erőket (pl. a Kilián-laktanyában, a Corvin közben stb.). A fegyveres ellenforradalom erejének megtörése után Cowley ezredes úr szakszerű tanácsokat adott említett kapcsolatainak fegyvereik, felszereléseik elrejtésére..."

Az amerikai követség nemcsak közvetett úton szegte meg a be nem avatkozás elvét, hanem *közvetlenül* is felvette a kapcsolatot az ellenforradalmárokkal. Quade, az amerikai követség tisztviselője, 1956 október 30-án meglátogatta a Kilián-laktanyában levő ellenforradalmárokat, s közölte: *mint a követség attaséja jött* a politikai helyzetről érdeklődni. Quade meghallgatta a fegyveres ellenforradalmárok elbeszéléseit és biztosította őket, hogy számíthatnak amerikai kölcsönre. Ezután a Köztársaság térre ment, ahol röviddel azelőtt ért véget a pártház ostroma és a „katakombákba" zárt foglyokról szóló mesékkel igyekeztek tovább kolbácsolni a hangulatot. Quade maga is beállt az uszítók közé, kijelentve, hogy ő maga is hallja azt a dobogást, amit a „katakombákba" elzárt emberek okoznak.

Hubertus von Löwenstein herceg és Losonczy Géza tárgyalása

A magyar ellenforradalom vezetői *a Nyugat-Németországban újjáéledt imperialista nagytőkével is megtalálták a kapcsolatot.* Természetesen ezt a kapcsolatot a nagytőkés körök is keresték, amelyeknek a magyar ellenforradalomhoz fűződő reményeit, hátsó gondolatait világosan tükrözi a *„Bayrischer Staatsanzeiger"* című lapnak az ellenforradalom időszakában megjelent egyik cikke. A cikk szerint „bizonyos körökben" számotvetnek azzal, hogy a magyarországi események „hasonló nyugtalanságot kelthetnek" a Német Demokratikus Köztársaságban is, ami „megkönnyíthetné Németország egységének helyreállítását a szovjet zóna felszabadítása útján".

Nem tekinthető véletlennek, hogy sok külföldi lap — nyíltabban vagy burkoltabban de félreérthetetlenül — szinte kormányküldöttnek tekintette Hubertus von Löwenstein herceg máltai lovagot, a nyugatnémet parlament képviselőjét, aki az ellenforradalom legvéresebb tombolásának napjaiban *vöröskeresztes küldemény kísérőjeként* érkezett Budapestre.

Hubertus von Löwenstein herceg rokonságban áll a Habsburg-házzal *József főherceg* ágán. József főherceg 1956-ban Nyugat-

Németországban „Magyar Honvédelmi Tanács" szervezését javasolta, amelybe kizárólag egykori Horthy-tábornokok kerültek, és amelynek fontos szerepet szántak az ellenforradalom előkészítésében.

A herceg rokonságban áll Marten nyugatnémet „fémkirály" családjával is. Martenéknak főképpen alumínium-érdekeltségeik vannak. Az alumínium gyártásához szükséges bauxitot 1945 előtt elsősorban Magyarországról kapták. A kiaknázás a zürichi Bauxit Trust A. G.-n keresztül történt. Ez a konszern még létezik, de magyarországi hatalmát természetesen elvesztette. A konszern felügyelő tanácsában ott ül többek között Weiss Alfonz báró, a Csepel Művek volt tulajdonosa, Karl Schirner (Stinnes-érdekeltség) és Ludger Westrick bonni államtitkár. Nyugat-Németország különösen érdeklődik a magyarországi bauxit-lelőhelyek iránt.

Löwenstein herceget a Thyssen-csoport 1953-ban 200 000 márka befektetéssel bevitte a bonni parlamentbe. A Thyssen-konszern egyik tulajdonosa nem más, mint a magyar főnemesi családból származó Zichy grófnő.

Minden ok és jogcím megvolt tehát arra, hogy a „vöröskeresztes" küldeménnyel, valamint diplomata útlevéllel éppen *Löwenstein* herceget, *éppen akkor, éppen Magyarországra* küldték.

Löwenstein herceg november 2-án beszédet mondott a budapesti rádió mikrofonja előtt.

Néhány jellemző mondat a rádióbeszédből:

„...Nekünk Németországban, a Német Szövetségi Köztársaságban nem szabad elfelejtenünk, hogy *Magyarország mi értünk harcolt.*"

„Mit tehetünk még? Úgy gondolom, *nekünk politikailag és erkölcsileg is kell segíteni...*"

Az árulás által a kapitalista-földesúri restauráció felé sodort Magyarország akkori vezető személyei és a nyugati imperialista körök között szövődő kapcsolatok másik bizonyosága Lowenstein herceg és Mindszenty találkozása, amelyről könyvünk IV. fejezetében írtunk.

Hubertus von Löwenstein herceg budapesti megbeszélései, tájékoztatásai, megnyilatkozásai — diplomatikus fogalmazásban ugyan, de — félreérthetetlenül *a harc folytatására biztatták az ellenforradalmárokat és vezetőiket, kilátásba helyezve számukra a „szabad világ" „cselekvő rokonszenvét".* S hogy a máltai lovag budapesti tartózkodásának helyes értelmezése iránt semmi kétség ne maradjon, idézünk néhány mondatot abból a sajtónyilatkozatból, amit Magyarországról hazatérőben — *de már november 4-e után*

— Bécsben adott. E nyilatkozatában a magyarországi eseményekből leszűrt „tanulságokat" így foglalta össze:

„Budapesten az a mély meggyőződés érlelődött meg bennem, hogy *egy percet sem késlekedhetünk tovább az újrafelfegyverkezéssel.* Ha nincs elég kaszárnyánk, Strauss *[A nyugatnémet hadügyminiszter. — A szerk.]* kötelessége, hogy éjjel-nappal építtessen. *Németország egyesítése csak nyugati katonai erők fedezetével végrehajtott forradalom útján érhető el.*"

Washington legalább egy kevés bizalmatlanságot kér Nagy Imrétől

Edmond Tavlor, a „Reporter" című jól értesült amerikai folyóirat európai tudósítóia a lap 1956 december 27-i számában jellemző tényeket közölt arról, milyen „tanácsokat" juttatott el Nagy Imréhez a budapesti amerikai követség.

„... Különösen aggódott Washington amiatt — idézi a »New York Times« október 24-i számából Reston cikkét —, hogy a lengyel és a magyar kormány bentmaradhat a varsói paktumban és gyanakvó, ha nem ellenséges magatartást fog tanúsítani a Nyugattal szemben.

Néhány nappal később megbízható amerikai hivatalos forrásból azt az értesülést kaptam, hogy már csak az az aggodalom indokolt, hogy Magyarországon túl gyorsan haladnak az események. [Addigra ugyanis Nagy Imre felmondta a varsói szerződést. — *A szerk.*]

... *A budapesti amerikai ügyvivő utasítást kapott, hogy látogassa meg Nagy Imrét, és szólítsa fel, szíveskedjék legalább némi bizalmatlanságot mutatni a Nyugat iránt. Legalább addig, amíg a szovjet csapatok végleg el nem hagyják az országot.*

Informátorom nem mondta, hogy mi kifejezetten tanácsoltuk-e Nagy Imrének vagy sem, hogy *ne* mondja fel a varsói paktumot, de úgy látszik, hogy mondanivalójának implicite ez volt az értelme.

... Az a felszólításunk Nagy Imréhez, hogy ne számolja fel túl gyorsan a kommunizmust, az adott helyzetben teljesen helyes volt. A baj azonban az volt, hogy *ezt a tanácsot túl későn adtuk neki, és anélkül, hogy azt megfelelő felelős szerv alátámasztotta volna. Különben is érvénytelenítették azt más, hivatalos és nem hivatalos amerikai tényezések,* amelyek fokozták a népi nyomást, hogy Magyarország a kommunizmussal teljesen és azonnal szakítson.

Az amerikai akciók közül talán a legveszélyesebb ... Mindszentynek a kommunizmussal szembeni ellenállás szimbólumaként való felhasználása volt ..."

VI.

NAGY IMRE ÉS CSOPORTJA ELŐKÉSZÍTI AZ IMPERIALISTA TÁBORHOZ VALÓ CSATLAKOZÁST

Nagy Imréék, miután szétbomlasztották a népi demokrácia államszervezetét, a fegyveres erőket zömében ellenforradalmárokból szervezték, engedélyezték a burzsoá, reakciós, fasiszta pártok működését, az ellenforradalmat szabadságharccá minősítették, tűzszünetet rendeltek el, tűrték és támogatták a fasiszta terrorcselekményeket — elérkezettnek látták az időt, hogy megszakítsak Magyarország kapcsolatait a szocialista tábor országaival, ehhez a semlegességet deklarálják és a Varsói Szerződést felbontsák.

Hogyan és miért jött létre a Varsói Szerződés? Mi a jelentősége a magyar nép és a béke szempontjából?

A VARSÓI SZERZŐDÉS MAGYARORSZÁG FÜGGETLENSÉGÉNEK ÉS AZ EURÓPAI BÉKÉNEK BIZTOSÍTÉKA

A szocialista társadalom alapelveiből, belső társadalmi berendezkedéséből következik, hogy nem törekszik háborús konfliktusok kirobbantására, más népek leigázására, területek rablására. A szocialista országokban a dolgozó nép van hatalmon, amelynek nem érdeke háború kirobbantása.

Ugyanakkor, éppen a meglevő imperialista környezet miatt, a szocialista országok feladata, hogy *védekezzenek a kívülről jövő veszély ellen.* Meg kell védelmezniük saját országaik és az egész világ békéjét az új háborús kalandot előkészítő, fegyverkezési hajszát folytató imperialista agresszorok ellen. E célból kötötték meg 1955 májusában a Varsói Szerződést, az európai szocialista országok védelmi-katonai szövetségét.

A Varsói Szerződés *védelmi jellegét* bizonyítja:

1. *Hat évvel* az agresszív Északatlanti Szövetség (NATO) felállítása után jött létre. A NATO törekvése az, hogy új háborús kalandokat robbantson ki, azzal a céllal, hogy megerősítse —

illetve a már felszabadult országokban visszaállítsa — az imperializmus uralmát.

2. A Varsói Szerződés létrehozását az úgynevezett Nyugat-Európai Unió megalakítása tette közvetlenül szükségessé. A nyugati hatalmak ebben az unióban *legalizálták Nyugat-Németország újrafelfegyverzését.* Fokozta az új háború veszélyét és még jobban veszélyeztette a békeszerető államok nemzeti biztonságát az a körülmény, hogy Nyugat-Németországot bevonták az Északatlanti Szövetségbe. A felfegyverzett Nyugat-Németország olyan háborús góc Európában, amely beláthatatlanul súlyos következménnyel járhat az emberiségre.

3. A Varsói Szerződés békés, védelmi jellegét bizonyítja, hogy *a szerződés lehetővé teszi a belépést minden más, nem szocialista állam számára is,* amely hajlandó erőfeszítéseket tenni a béke megvédése érdekében. A szerződés mindemellett kimondja, hogy a szerződő felek olyan európai kollektív biztonsági rendszer megteremtésére törekszenek, amely *valamennyi európai állam részvételén alapulna.* Viszont az Északatlanti Szövetség háborús szándékait és vitathatatlan agresszivitását bizonyítja, hogy *visszautasították a Szovjetunió kérését a NATO-ba való felvételére.*

4. A Varsói Szerződés tagállamai — ellentétben az Északatlanti Szövetséggel — nem fenyegetik támaszpontokkal a NATO országait. A NATO viszont a támaszpontok rendszerét építette és építi ki a szocialista országok köré.

5. A Varsói Szerződés határozottan kimondja, hogy *amennyiben a békét fenyegető katonai blokkok megszűnnek, a Varsói Szerződés is hatályát veszti.*

6. A Varsói Szerződés tagállamainak békés szándékát bizonyítja az a körülmény is, hogy *a tagállamok külön-külön és együttvéve többször javasolták megnemtámadási szerződés kötését* a NATO tagállamaival, illetve ilyen szerződés megkötését az Északatlanti Szövetségben és a Varsói Szerződésben részt vevő országok között. E javaslatokat a NATO részéről mind ez ideig a leghatározottabban visszautasították.

Mindebből következik, hogy *nemcsak szocialistaellenes, de békeellenes is* az a törekvés, amely a Varsói Szerződésben tömörült országok egységének gyengítését célozza. Az ilyen törekvés megvalósítása *kiszolgáltatná Európa népeit az újjáéledő német militarizmusnak és a háborús kalandorok terveinek.*

A Nagy Imre-csoport döntése a Varsói Szerződésből való kilépésről a magyar nép elemi érdekei ellen elkövetett bűntett volt,

egyben veszélyeztette Európa békéjét és biztonságát is. *Magyarország tűzfészekké vált volna Európa szívében, ugródeszka lett volna egy új háborús konfliktushoz.*

A „KÖZVÉLEMÉNY" SZERVEZÉSE ÉS A „BEFEJEZETT HELYZET" POLITIKÁJA

Nagy Imréék a Magyar Népköztársaság kiszakítását a szocialista országok közösségéből a már több ízben gyakorolt és eddig is dokumentált *kettős taktikával* készítették elő.

Működésükre eddig is jellemző volt, hogy megszervezték a *„közvéleményt"* az általuk megfogalmazott és „bedobott" követelések, jelszavak hangoztatására, amit egyébként a semlegesség kérdésében még az ENSZ hírhedt ötös bizottsága is kénytelen volt megállapítani Nagy Imréről (ahogyan azt e könyv előző, III. fejezete idézte is). A közvélemény megszervezésében élen járt a rádió és az ellenforradalmi sajtó — amelyeknek legfelső főnöke Losonczy Géza volt.

Taktikájuk másik módszere a *befejezett helyzet teremtése* volt.

A Nagy Imre-csoport tagjai (Gimes Miklós és Lőcsei Pál) által szerkesztett „Magyar Szabadság" című ellenforradalmi napilap első számában, október 30-án megjelent vezércikk a közvélemény hangjaként követel:

„A Varsói Szerződésben Magyarország kötelezettséget vállalt, s ahhoz, hogy e helyzeten változtathassunk, a magyar kormánynak tárgyalásokat *kell* folytatnia a Szovjetunió kormányával. E tárgyalásoknak a lehető leghamarabb meg *kell* indulniuk és dűlőre *kell* jutniuk."

Ezt a vezércikket Gimes Miklós írta, a Nagy Imre-csoport egyik vezetője, aki annak idején — október 23 előtt — a csoport illegális szervezkedésére a javaslatot tette.

Október 31-én, 20.30 órakor a rádió felolvasta a néhány volt nyilas jogászból és a hivatása gyakorlásától eltiltott zugügyvédből megalakult úgynevezett Magyar Ügyvédek Forradalmi Bizottságának kiáltványát, amely jellemző frázisokkal a következőket tartalmazza:

„A Magyar Ügyvédek Nemzeti Forradalmi Bizottmánya ... leszögezi, hogy az isteni törvényekből és a haza szent eszméjéből fakadó jogban látja hazánk újjáépítésének biztosítását! Követeljük a

reánk kényszerített és a magyar nép érdekeivel ellentétes Varsói Szerződés azonnali felmondását! Nyilvánítsa ki a kormány, hogy Magyarország semleges állam kíván lenni..."

Mielőtt Nagy Imre más, illetékes vezető személyekkel és vezető testületekben megtárgyalta volna szándékait, október 31-én a Kossuth Lajos téren összegyűlt emberek előtt beszédet mondott, s kijelentette, hogy a Varsói Szerződés felmondásával is kéri a szovjet csapatok azonnali kivonását.

A befejezett tények politikájának alátámasztására megszervezték a helyeslő sajtóvisszhangot, sőt arról is gondoskodtak, hogy ezt a cikket a rádió útján még szélesebb nyilvánosság is megismerje. A „Magyar Szabadság" című lap *november 1-i* számában Kende Péter ujságíró, a Nagy Imre-csoport híve, Losonczy Géza közeli barátja vezércikket írt, amelyben a helyeslés mellett újabb követeléssel lépett fel:

„Helyeseljük, hogy a magyar kormány tárgyalásokat kezdett országunknak a Varsói Szerződésből való kilépéséről. A ránk erőszakolt és kezünket-lábunkat gúzsbakötő Varsói Szerződés felmondása jelenti ezen az úton *az első lépést. De csak az elsőt.* Tovább kell haladni a megkezdett úton, és félreérthetetlenül ki kell jelenteni, hogy Magyarország, úgy, ahogyan a szomszédos Ausztria is, a semlegesség politikáját kívánja folytatni. Magyarország a továbbiakban nem kíván csatlakozni a világpolitika egyik tömbjéhez sem..."

A „Szabad Kossuth Rádió" november 1-én a 10,08 órakor kezdődő hirek után, a lapszemlében ismertette a „Magyar Szabadság - ban megjelent „A független Magyarország legyen semleges!" című vezércikket. (Említett Rádió-könyv. 248. old.)

Ilyen előkészítés után hívta össze Nagy Imre a kabinetet. Az ülésről Tildy Zoltán a bíróság előtt tett vallomásában a következőket mondta:

„Ez az ülés teljesen elő volt készítve. Ezt mutatja az a tény, hogy Nagy Imre erre az ülésre már *kész határozattal* jött, amelyet *a kabinet tagjai előtt felolvasott, és utána rögtön eltávozott azzal, hogy azt a Rádióban is bejelenti.* Ugyancsak az előkészítést bizonyitja az a tény is, hogy ezután behoztak egy nagy plakátot, amelyen az új címer volt, a plakát piros-fehér-zöld csíkkal áthúzva, rajta a következő felírás: Éljen a független, semleges Magyarország!"

Tildy Zoltán vallomásából kiderül: Nagy Imre a semlegességre és a Varsói Szerződésből való kilépésre vonatkozó javaslatát *nem megvitatás céljából* ismertette a kabinet előtt, hanem csupán *egyoldalúan bejelentette, mint elhatározott tényt.*

Tildy Zoltán — az elnök kérdésére válaszolva — kijelentette:

„A Varsói Szerződés felmondását Nagy Imre kezdeményezte. Határozottan állítom."

Nagy Imre az észrevétel jogán ezeket fűzte Tildy Zoltán vallomásához:

„Tildy vallomásával kapcsolatban az a véleményem, hogy nem őszinte számos kérdésben. Konkretizálni akarom. Tildy határozottan állítja, hogy Nagy Imre kezdeményezte a Varsói Szerződés felbontását. Tildy Zoltánnak először tudnia kell azt, hogy nem én kezdeményeztem. Tudni kell az én álláspontomat, másrészt a saját maga álláspontját, amely azt megelőzően a kabinet valamennyi tagja közül éppen Tildy Zoltánnál volt a legvilágosabban felismerhető. Tildy Zoltán volt az, akinek a semlegességi nyilatkozat kinyilatkoztatásáról is, a Varsói Szerződés felmondásáról is határozott, félre nem érthető véleménye volt."

Nagy Imre megmaradt a tagadás mellett akkor is, amikor az elnök a semlegességi nyilatkozattal kapcsolatos egyik — fontos — részletet kívánta tisztázni.

„*Elnök:* A következő, amivel foglalkozni fogok, a semlegességi nyilatkozat. Az első kérdésem az, hogy október 31-én mondott-e ön beszédet a Parlament előtt összegyűlt embereknek, amelynek a lényege az volt, hogy tárgyalások vannak folyamatban a szovjet csapatok kivonásáról és a Varsói Szerződés ránk háruló kötelezettségeinek felmondásáról. Ha igen, volt-e felhatalmazása ennek bejelentésére, valóban folytak-e ilyen tárgyalások már akkor ezekben a tárgykörökben?

Nagy Imre: Október 31-én a Parlament előtt összegyűlt nem nagy tömeg előtt rögtönzött beszédet mondtam. Ebben én azokról a tárgyalásokról — tehát nem a Varsói Szerződést érintő tárgyalásokról — beszéltem, amelyeket akkor már folyamatba tettünk. A vádirat itt kétségbe vonja a tényeket, sajnálom, de azt kell mondanom, hogy itt ténybeli dolgokról van szó, és a tényeket én ismerem: a Magyarországon állomásozó szovjet csapatok kivonásáról volt szó."

Sajnálattal kétségbevonja a vádirat állítását, holott a vádnak ezt a pontját is tanúk és írásbeli dokumentumok bizonyították. Ezen kívül érdemes megemlíteni, hogy a Szabad Európa Bizottság is leleplezte: Nagy Imre *bizonyított tényeket próbált tagadni.*

A már említett Rádió-könyv („A magyar forradalom és szabadságharc a hazai rádióadások tükrében"... Free Europe Press, Division of Free Europe Committee, 2 Park Avenue, New York 16, N. Y. VIII. évfolyam 10—11. szám.) 217. oldalán a következő szöveg olvasható a „Szabad Kossuth Rádió" adásai között:

„Ma délután hatalmas tömeg gyűlt össze a Kossuth Lajos téren. [Akkor még »hatalmas tömeg«-ről szólt a rádió, Nagy Imre a tárgyaláson kijelentette: nem nagy tömeg előtt. — *A szerk.*] Nagy Imre miniszterelnök a Parlamentből lement a Kossuth-szoborhoz és beszédet mondott. Beszédében hangsúlyozta, hogy ő nem kérte a szovjet csapatok segítségét, ez az intézkedés az ő tudtán kívül történt. Kijelentette, *a Varsói Egyezmény felmondásával is* kérjük a szovjet csapatok azonnali kivonását."

Itt a szerkesztés emelte ki a Varsói Egyezmény felmondásáról szóló utalást. De hogy Nagy Imre védekezésének cáfolata teljes legyen, a „Szabad Kossuth Rádió"-ban aznap este (október 31-en! — *A szerk.*) 20,01 órakor — nyilván magnetofonszalagról — maga Nagy Imre szólalt meg:

„Nagy Imre, a Minisztertanács elnökének beszéde az Országház előtti téren 1956 október 31-én kora délután:

»Ismét hozzátok szólok, magyar testvéreim, meleg, forró szeretettel!...

Kedves barátaim! *A mai napon megkezdtük a tárgyalásokat a szovjet csapatok kivonására az országból, a Varsói Szerződésből rank háruló kötelezettségek felmondásáról.* Egy kis türelmet kérünk azonban tőletek, azt hiszem, az eredmények olyanok, hogy ezt a bizalmat megadhatjátok.«..." (Említett Rádió-könyv, 219—220. old.)

S a most kiemelt szavakat már nem e könyv szerkesztősége, hanem a Rádió-könyv New-York-i szerkesztősége emelte ki!

Mindez 1956 október 31-én kora délután hatalmas vagy nem hatalmas tömeg előtt hangzott el, s Nagy Imre csak másnap, 1956 november 1-én terjesztette elő a semlegesség kimondására és a Varsói Szerződésből való kilépésre irányuló javaslatát a kabinetben olyan módon, ahogyan arról Tildy Zoltán vallott a bíróság előtt.

S mindezek után — sajnálattal kétségbevonta a vádirat állítását...

Szántó Zoltánnak a június 13-i targyalási napon elhangzott tanúvallomasa Nagy Imre eljárásának még egy figyelemre méltó részletére derített fényt:

„Nagy Imre igen fontos kérdésekben nem kérdezte meg a pártelnökséget. Hogy példát említsek, a semlegesség és a Varsói Szerződés felmondása kérdésében sem... Ezt azért tartom sulyosnak, mert tudomasomra jutott, hogy *az egyes koalíciós pártok képviselői, akik akkor a kabinet tagjai voltak, számos kérdés tárgyalasánál bejelentették, hogy mielőtt állást foglalnak a napirenden levő kerdésben, előzetesen tárgyalni fognak pártjuk többi vezetőivel. Nagy Imre, mint az MDP képviselője, ezt nem tette meg.*"

Jóformán még be sem fejeződött a kabinet ülése, máris újból jelentkezett a jól szervezett „közvélemény hangja". A dél tájban utcára került lapok már közölték a közönséges bűnözőkből és fasiszta elemekből álló Corvin közi felkelők követeléseit:

„... A szuezi eseményekre való tekintettel égetően sürgőssé vált, hogy a magyar ENSZ-küldött azonnal jelentse be: Magyarország az október 23-án megkezdett és győzelemmel végződött forradalmával a semleges országok sorába lépett."

Nagy Imréék sürgősen eleget tettek a „szabadságharcosok" eme követelésének is, annál is inkább, mert hiszen csupán saját — már előre eldöntött — szándékaikat kellett megvalósítaniuk. A Külügyminisztérium volt tisztviselője, Félix Pál, tanúvallomásában a következőket mondotta:

„A Varsói Szerződés felmondására és a semlegesség bejelentésére vonatkozó jegyzék elkészítésére mi *Nagy Imrétől kaptunk megbízást.* Ezt a jegyzéket az ENSZ-en kívül az összes budapesti külképviseletek is megkapták."

Az ENSZ főtitkárának címzett, 1956 november 1-én elküldött Nagy Imre-féle jegyzék egy részlete így hangzik:

„... A Magyar Népköztársaság kormánya 1956 november 1-én semlegességi nyilatkozatot tett, kérem tehát Excellenciádat, hogy a magyar semlegesség kérdését, s a semlegességnek *a négy nagyhatalom által történő védelmét* soron kívül szíveskedjék az Egyesült Nemzetek Szervezete most megnyíló közgyűlési ülésszakának napirendjére felvenni."

Ilyen értelmű állásfoglalásra szóló utasítást küldtek Magyarország akkori ENSZ-beli képviselőjének is. Ezután már egyre újabb sürgető jegyzékek sorozata ment az ENSZ főtitkárához, az ENSZ-tagállamaihoz, és ilyen értelmű utasítások özönlöttek a magyar ENSZ-delegátushoz is. *Nagy Imréék számára ugyanis égetően fontos volt, hogy ne csak az országon belül, hanem nemzetközileg is dűlőre vigyék a befejezett tények kalandorpolitikáját.*

November 3-án Nagy Imre a következő utasítást küldte Magyarország akkori ENSZ-képviselőjének:

„Utasítom, hogy haladéktalanul jelentse be hivatalosan, közvetlenül az ENSZ főtitkárának, hogy az eddigiek folyamán és a jövőben küldendő táviratok, levelek, üzenetek, valamint az azokban foglalt információk az egész magyar kormány hivatalos álláspontját fejezik ki, beleértve a főtitkárnak közvetlenül megküldötteket is."

Ezzel az állítással kapcsolatban ismét utalnunk kell Tildy Zoltán előbb már idézett tanúvallomására. Nagy Imre félrevezette az országot, és nemcsak az Országgyűlést és a kormányt mellőzte ilyen sorsdöntő kérdések megvitatásában és elhatározásában, hanem *még a kormány helyébe létesített és már ismertetett összetételű, kommunistaktól „megtisztított", egészen szűkkörű kabinetet is befejezett tények elé állította. Sőt, ettől kezdve, még a kabinetet sem tájékoztatta diplomáciai lépéseiről, hanem mint külügyminiszter egymaga adott utasítást a különböző jegyzékek elkészítésére és elküldésére.*

A Nagy-csoport tagjai ez alkalommal is, ebben is becsapták, félrevezették azokat az embereket, akik hittek bennük és a semlegesség lehetőségében. Miféle semlegesség az, ha a „semleges" ország azonnal a Nyugattól kér segítséget? *Egy percig sem maradt volna semleges Magyarország,* az is hazugság volt, hogy semleges maradhatott volna. A semlegesség emlegetése Nagy Imre és bűntársai számára *csak eszköz volt arra, hogy kiszakítsák az országot a szocialista táborból, és átvigyék az imperializmus táborába,* átjátsszák az országot idehaza a fasiszták, nemzetközi kapcsolataiban pedig az imperialisták kezére. Aljas játékot üztek a semlegesség jelszavával.

Találóan jellemezte mindezt az annak idején szélsőségesen reakciós kisgazdapárti vezetők irányítása alá került „Magyar Nemzet" 1956 november 4-i száma is, amely „Mit jelent a semlegesség" című írásában idézte az amerikai imperialisták „reálpolitikus" ideológusának, Walter Lippmannak cikkét a „New York Herald Tribune" hasábjairól:

> „Kelet-Európát nem lehet háború útján felszabadítani. És nem lehet Kelet-Európát egy vad ellenforradalommal felszabadítani. A kelet-európai kommunista országok *csak a semlegesek közösségébe történő belépés útján szabadíthatók fel.*"

Világos volt tehát a cél: semlegességgel — méghozzá ezúttal vad ellenforradalommal egybekapcsolt semlegességgel — „felszabadítani" Magyarországot a szocializmus alól.

1956 november 2-án ismét ülést tartott Nagy Imre kabinetje. Az ülésen két fontos határozat született. Az egyik határozat szerint *Nagy Imre vezetésével kormányküldöttség utazik Londonba és New Yorkba.* Ezzel az utazással akarták betetőzni Magyarország elszakadását a szocialista tábortól.

A másik határozat szerint a kabinetülésen kijelölték a Losonczy vezetésével Varsóba utazó kormányküldöttséget. Ennek lett volna

a feladata, hogy hivatalosan felmondja a Varsói Szerződést. A határozat szerint a küldöttségben egy munkástanácstag is szerepelt volna. (Nyilvánvalóan „a munkásosztály" állásfoglalásának dokumentálására.)

Jellemző, hogy *a „munkástanácstag" személyére Tildy Zoltánnak (!) kellett volna javaslatot tennie.*

Amikor november 4-e hajnalán Nagy Imre tudomást szerzett a forradalmi ellentámadás megindulásáról magához hívatta a Parlamentben tartózkodó Tildy Zoltánt és Donáth Ferencet. Közölte velük a bekövetkezett eseményeket. Tildy ekkor azt javasolta, hogy a történteket valamilyen formában a rádióban be kellene jelenteni. Nagy Imre — Donáth Ferenc és Tildy közreműködésével — megszövegezte a rádiófelhívást, majd a parlamenti stúdióba sietett és bemondta a mikrofonba.

S Nagy Imre, miután a rádióban „ország-világ előtt" bejelentette, hogy a kormány a helyén van — *az ország lakosságát és kabinetjének néhány tagját félrevezetve és becsapva* —, a jugoszláv nagykövetségre távozott...

A június 9-i tárgyalási napon Nagy Imre váratlanul azzal állt elő, hogy a november 4-ének hajnalán elhangzott rádióbeszéde szövegét nem ő írta. Magát a tényt, hogy a szöveget ő olvasta fel a mikrofon előtt, nyilvánvalóan nem tagadhatta, emiatt azzal próbálkozott, hogy e vád tárgyává tett cselekményének felelősségét részben vagy egészben áthárítsa vádlott-társaira: Donáth Ferencre és Tildy Zoltánra.

A tárgyaláson többszöri szembesítésre került sor, ezek egyikének lefolyását ismertetjük az alábbiakban:

„*Donáth Ferenc:* November 4-én hajnalban azzal keltettek fel, hogy a szovjet csapatok bejöttek a városba, szóltak nekem, hogy hívjam össze az Intéző Bizottság tagjait. Felhívtam Szántó Zoltánt, s miközben telefonáltam, bejött Tildy Zoltán a feleségével. Ezután átmentünk a titkárságra.

Itt Tildy odafordult Nagy Imréhez, és azt mondta, hogy a kormány tegyen nyilatkozatot, amíg rádió-adásra lehetősége van, amelyben megállapítja a tényeket. A nyilatkozatot Nagy Imre diktálta. Én ceruzával kezdtem írni, s mikor a végére értem, emlékezetem szerint azt mondta, hogy nem fogják tudni elolvasni, ekkor kezdtem el gépen írni az egészet. Valamilyen stiláris vonatkozású megjegyzést tettem, de érdemlegesen nem szóltam bele a szövegbe. Végig ott volt a diktálásnál Nagy Imrén kívül Tildy Zoltán. Ilyen módon történt a szövegezés.

Nagy Imre: Nem én diktáltam a szöveget, Donáth ceruzával írta a nyilatkozatot, eközben én tizenöt-húsz telefonbeszélgetést bonyolítottam le."

Tildy Zoltán a bíróság előtt vallomásában azt is ismertette, hogyan bánt el vele — mint kabinetjének egyik államminiszter-tagjával — november 4-én Nagy Imre:

„A vád méltán felrója nekem azt, hogy az ENSZ főtitkárához továbbítottam Nagy Imrének november 4-én hajnalban a rádióban elhangzott nyilatkozatát. El akarom mondani, mi volt a helyzet november 4-én a Parlamentben. Én két ízben voltam Nagy Imre szobájában. Mikor másodszor jártam ott, a feleségem közben felöltözött, és mentünk vissza Nagy Imréhez. Nagy Imréék — az egész társaság kabátban, kalapban, táskákkal kezükben — indultak ki a szobából. Kérdeztem, hogy hova mennek. Nagy Imre azt mondta, hogy megyünk az alagsorba, mert hátha lövöldözés lesz, s itt fent baj érhet bennünket. Ekkor én megint visszamentem a szobámba kabátomért, és indultam lefelé. Eltévedtem, lementem egészen a pincerészig, és mikorra visszaérkeztem, Nagy Imre nem volt sehol. Kérdezősködni kezdtem utána, hogy merre van, s merre vannak, akik vele együtt voltak. A kapuőrségből bejött egy tiszt, s azt mondta, hogy Nagy Imre elment a szovjet nagykövetségre tárgyalni. Én tragikusnak éreztem azt az ottani zúrzavaros és megdöbbentő helyzetet, s ebben kis megnyugvást jelentett számomra, hogy Nagy Imre mégis elment a szovjet nagykövetségre. Be is üzentem a rádióhoz, hogy hagyják abba a Nagy Imre-féle nyilatkozat adását, mert addig ezt az adást állandóan ismételték. Kérem, nem aznap, másnap tudtam meg, hogy Nagy Imre a Parlamentből célegyenest nem a Szovjetunió nagykövetségére, hanem egy más állam nagykövetségére ment. Emberi megrendülésemnek egyik legnagyobbika volt ez, ami egész életemben történt velem. Egyedül maradtam egy szörnyen kiélezett helyzetben, amelyet Nagy Imre élezett ki ennyire. Ha Nagy Imrében van egy parányi emberség ezen a reggelen, legalább annyit közöl velem, hogy elmennek valahová menedékbe, s nem hamis üzenetet kapok, hogy a szovjet nagykövetségre ment."

Becsapta Nagy Imre ezen a hajnalon másik államminiszterét is. A június 11-i tárgyaláson B. Szabó István tanúvallomásában elmondta:

„November 4-én autó jött értem, hogy menjek a Parlamentbe. Nagy Imre éppen kijött a szobájából többedmagával, és azt mondta, hogy mindenki azonnal menjen az óvóhelyre. Tildy Zoltán irodájában csatlakozott hozzánk Mindszenty, s lementünk az óvóhelyre, ahová Nagy Imre nem érkezett meg..."

VII.

NAGY IMRE ÉS BŰNTÁRSAI AZ ELLENFORRADALMI UTÓVÉDHARCOK IRÁNYITÓI

November 4-e után a Nagy Imre-féle összeesküvők egyes csoportjai ott kerestek és találtak menedéket, ahonnan korábban is támogatást élveztek.

NAGY IMRE BŰNTÁRSAINAK EGY RÉSZE NYUGATON

Az összeesküvők egy része Nyugatra szökött, s az ellenség zsoldjába szegődve ott folytatja tovább tevékenységét. Ime, néhányan közülük.

Kéthly Anna a „Népszava" 1956 november 1-i számában megjelent cikkében ezeket írta:

„*Az ellenforradalom* ma azt suttogja, hogy semmit sem kezd újra abból, amit annak idején elkövetett. Vigyázzunk erre és a párt felépítésével védekezzünk az ellen, hogy ez a susogás diadalmas nevetéssé ne erősödjék."

November 2-án Bécsbe utazott, hogy részt vegyen a Szocialista Internacionálé Irodájának ülésén, és ott beszámolót is tartott. Erről a beszámolóról a „Volksstimme" 1956 november 27-i számában megjelent „Kéthly Anna az ellenforradalomról" című cikk ezeket írta:

„Herbert Wehner, Németország Szocialista Pártja [A Német Szövetségi Köztársaságban működő szociáldemokrata párt. — *A szerk.*] vezetőségének tagja a héten Hamburgban a párt funkcionáriusai előtt beszédet mondott. Beszédének rendelkezésre álló teljes szövegéből kitűnik, hogy Wehner részt vett a Szocialista Internacionálé Irodájának Bécsben, november 2-án tartott ülésén. Beszámolt Kéthly Annának, a magyar szocialisták vezetőjének ott elhangzott beszédéről. Közöljük az alábbi részletet Wehner beszédéből:

»Abban az időben, amikor Kéthly Anna Bécsben beszámolóját elmondta, már meg kellett állapítania, hogy a magyar népmozgalom más erők befolyása folytán veszélybe került. Kéthly azt mondta, hogy az ÁVH elleni gyűlölet egy mindenki ellen irányuló irtóhadjáratta

vált, akit csak megvádolhattak azzal, hogy kommunista párttag és funkcionárius. Nemcsak ezeket az embereket, hanem feleségüket és gyermekeiket is üldözték, megölték, és nemcsak hogy megölték, hanem olyan módon gyilkolták le őket, hogy azt le sem lehet írni.

Kéthly Anna elmondta: ezeket az eseményeket csak ahhoz a szörnyű időhöz lehet hasonlítani, amelyet a magyarok 1919-ben a Tanácsköztársaság leverése után Horthy alatt éltek át.

Kifejtette a továbbiakban, hogy Mindszenty kardinális, akit azokban a napokban kiszabadítottak, vált ezeknek a — ahogyan Kéthly kifejezte magát — fehér elemeknek a zászlajává . . .«"

A Wehner beszédét ismertető cikkéhez a lap a következőket fűzte:

„Az »Arbeiter-Zeitung«-ot [Az osztrák szociáldemokrata pártlap. — *A szerk.*] ismételten felszólítottuk, hogy hozza nyilvánosságra a magyar szociáldemokraták vezetőjének beszédét. Felszólításunk mind ez ideig hiábavalónak bizonyult, nyilvánvalóan amiatt, mert Kéthly beszéde ellentmond az »Arbeiter-Zeitung« egész propagandájának, amely azzal a tétellel áll és bukik, hogy Magyarországon egyáltalán nem volt meg az ellenforradalom győzelmének és a fehérterrornak a veszélye."

Kéthly Annának ezek a megnyilatkozásai félreérthetetlenek. November 1-i cikkében „ellenforradalomról" írt, a bécsi ülésen a Magyarországon akkor lejátszódott eseményeket az 1919-es fehérterrorhoz hasonlította, azután már csak „tiszta szabadságharcot" ismert, hogy újabb árulásával biztosítsa kenyerét, megszolgálja imperialista gazdáinak támogatását.

Ma Nyugaton úgy propagálja önmagát, mint Nagy Imre kormányának egyetlen — „szabad földön" élő — tagját. 1957-ben elnöke lett a Strasbourgban megalakult „forradalmi tanácsnak". Bekapcsolódott a Magyar Népköztársaság ellen irányuló nyugati rágalomhadjáratba. *Az ENSZ ún. ötös bizottsága részére* szervezett hamis tanúk toborzásában jelentős szerepet vállalt. 1957 őszén a „Magyarországi Szociáldemokrata Párt Emigrációban" elnevezésű csoportosulás elnökévé választották. Ezt a szervezetet a Szocialista Internacionálé legjobboldalibb pártjaként tartják nyilván. Kéthly Anna emellett főszerkesztője a Londonban megjelenő „Népszava" című ún. szabad szakszervezeti lapnak, amelyet a BBC (a brit rádió) magyar nyelvű alkalmazottaival közösen szerkeszt. Cikkeiben durván támadja a magyar népi demokratikus rendszert és a Szovjetuniót.

Politikai barátai Kéthly Annát tevékenységéért különböző anyagi támogatásokban részesítik. *Pénzelésére „Kéthly-alap" néven konzorciumot alapítottak.* Az angol Munkáspárt végrehajtó bizottsága is 1500 font támogatást utalt ki számára.

Király Bélát Nagy Imre 1956 október 31-én vezérőrnagyi rangban Budapest katonai parancsnokává nevezte ki. Az ellenforradalmi „nemzetőrség" parancsnokaként fegyveres csoporttal együtt szökött Ausztriába. Vezetése alatt szervezték meg a Nyugatra került fegyveres terroristákból az úgynevezett Magyar Szabadságharcos Szövetséget (MSZSZ). *Irányítása alatt kezdte meg a szervezet a Magyarország ellen irányuló kémhálózat kiépítését.* Király küldte haza kémfeladattal Renner Pétert és társait is. Ügynökei közül többeket Olaszországba és Spanyolországba küldött katonai diverziós kiképzésre, egyeseket pedig az ő javaslatára vettek fel az amerikai hadsereg nyugat-németországi kisegítő alakulataiba. Az MSZSZ részt vett a Magyar Népköztársaság ellen folyó szélsőséges uszítás szervezésében is. Király utasítására az MSZSZ vezetői Kéthly Annával karöltve toborozták az ENSZ ún. ötös bizottsága részére a pénzért megvásárolt hamis tanúkat.

Király *elsikkasztotta különböző alapoknak az MSZSZ és a magyar „menekültek" részére szánt adományait,* ennek ellenére igen szoros kapcsolatban áll az Egyesült Államok hadügyminisztériumával. Az amerikai katonai körök határozott támogatását élvezi. *Több volt magyar katonatisztet szegődtetett az Egyesült Államok hadügyminisztériumának* szolgálatába. Az ellenforradalom „katonai tanulságairól" írt cikksorozatot a „Szabad Európa Bizottság" kiadványába. A bizottság rendszeres juttatásban részesíti Király Bélát.

Király Béla 1957 május 1-én, mint az alakulóban levő „Szabadságharcos Szövetség" vezetője Montrealban 150 főnyi hallgatóság előtt előadást akart tartani a Magyar Menekült Otthon kantinjában. Az előadást az ugyancsak ellenforradalmi „Szabadság Légió" tagjai botránnyba fullasztották. A gyűlés elnöke, Fodor jezsuita páter sem tudta a rendet helyreállítani, csak a rendőri riadóautó legényei. A hallgatóság csekély töredéke két órával később átszállingózott a Lengyel Hadviseltek helyiségébe, és ott folytatta a marakodást. Király itt védelmébe vette Kéthly Annát s róla a következőket mondta:

„Kéthly Anna ma talán az egyetlen személy a magyarok közül az emigrációban, aki igen hatékony eredményeket tud elérni Magyarország érdekében a külföldi nagyhatalmaknál. Azt hiszem, *elegendő, ha azt mondom, hogy a leghatalmasabb erőt jelentő anti-*

bolsevista organizáció elnökéhez: Spaak-hoz [A NATO elnöke. — A szerk.] személyes barátság fűzi. Az Interparlamentáris Unió számos tagjához nemcsak politikai, de személyi barátság is fűzi Kéthly Annát, ezek mind döntő behatással rendelkeznek a világ külpolitikájának az irányításában..." (Közölte „Az Ember" című hetilap, New York, 1957 május 11.)

Király Béla egy más alkalommal világosan így összegezte álláspontját:

„A magyar forradalom megmutatta a megoldás módját is, mert hitet tett *a szabadság nyugati technikája és formája, valamint a közös politikai erkölcs mellett.*" (Közölte „Az Ember" című hetilap, New York, 1957 szeptember 28.)

A magyar nép 1956 októberében valóban elég leckét kapott abból, hogy miként érvényesült a magyarországi ellenforradalom módszereiben a „szabadság nyugati technikája" és „a közös politikai erkölcs".

Kővágó József az Egyesült Államokban él. Azon a címen, hogy Budapest polgármestere volt, s a fővárost kívánja újjáépíteni, gyűjtést indított a tőkés országokban. *A gyűjtött összeg nagy részét elsikkasztotta.* Ennek ellenére továbbra is élvezi a „Szabad Európa Bizottság" támogatását. Szoros kapcsolatot épített ki MacCarger-ral, az Egyesült Államok tábornokával. Élharcosa volt az ún. „Emigráns Magyar Parlament" létrehozásának.

Emigrációs tevékenységét Kéthly Annával karöltve végezte. Kéthly Anna megbízásából járt 1957. szeptemberében Van Vaithajakon thaiföldi hercegnél, akit a „magyar ügyek kivizsgálásának" vezetésével bíztak meg.

A közelmúltban a Magyar Népköztársaságról szélsőségesen ellenséges hangú könyvet írt. Beválasztották az amerikai vezető körök által pénzelt új „nemzeti reprezentációs szervbe", a „Magyar Bizottságba". A „Magyar Bizottság" az előző „Magyar Nemzeti Bizottmány" utódaként jött létre. Kővágó az új szerv alelnöke.

A NAGY IMRE-CSOPORT A JUGOSZLÁV NAGYKÖVETSÉGEN

Nagy Imre és csoportjának több tagja — mint már említettük — november 4-én a jugoszláv nagykövetségre ment.

Nagy Imre csoportjának egyes tagjai és a jugoszláv kormány hivatalos budapesti megbízottainak egy része között *már 1956 októbere előtt illegális kapcsolat alakult ki.*

Jánosi Ferenc, Gimes Miklós és Vásárhelyi Miklós az ellenforradalmat megelőző időszakban rendszeres és konspiratív kapcsolatot tartottak fenn Georgijevics Milánnal, a jugoszláv nagykövetség első titkárával.

Erről Vásárhelyi Miklós az alábbiakat vallotta:

„...Georgijevicscsel első alkalommal 1955 tavaszán hivatalos követségi rendezvényen találkoztam. 1955 júniusában, amikor már ismert volt, hogy leváltanak beosztásomból és eltávolítanak a sajtó területéről, Georgijevics felhívott telefonon, és a követségen levő hivatali helyiségébe hívott. Itt beszéltük meg, hogy leváltásomtól függetlenül továbbra is fenntartjuk egymással a kapcsolatot. További találkozásainkra vonatkozólag *megállapodtunk abban, hogy azok konspiratív jellegűek legyenek.* Ezt Georgijevics azzal indokolta, hogy ebből — amennyiben a magyar hatóságok tudomására jutna — nekem kellemetlenségem származhatna.

Az első találkozásra vonatkozólag abban állapodtunk meg, hogy ő fog telefonálni, és akkor beszéljük meg hol, mikor találkozunk. Erre 1955 szeptemberében került sor, amikor megbeszéltük, hogy a II. ker., Nyul utca sarkán levő eszpresszóban találkozunk.

1955 szeptemberétől 1956 augusztusáig általában havonként — összesen kb. kilenc ízben — találkoztam Georgijevicscsel.

Találkozásaink alkalmával *átadtam Georgijevicsnek Nagy Imre több irásos anyagát, amelyeket Nagy Imre azzal a megbízással adott nekem, hogy kapcsolatomon keresztul juttassam el azokat a jugoszláv vezetőkhöz.*

Átadtam Nagy Imre több, a Központi Vezetőséghez címzett beadványat, valamint a kb. 180—200 oldalt kitevő, Nagy Imre által készitett tanulmányokat. Ez utóbbiak közül »A nemzetközi kapcsolatok öt alapelve«, az »Erkölcs és etika«, valamint a »Néhány időszerű kérdés« című tanulmányokra pontosan emlékszem."

Gimes Miklós az alábbiakat vallotta:

„...A jugoszláv követségen rendezett sajtófogadáson megismerkedtem a sajtóattaséval, továbbá Djikics követségi tanácsossal és egy Georgijevics nevű követségi titkárral.

A sajtófogadáson Georgijevics mondotta nekem, hogy szeretne velem máskor is találkozni, beszélni. Megállapodtunk abban, hogy a fogadást követően két héttel később találkozunk.

Valamennyi találkozó úgy jött létre, hogy az előző találkozón megállapodtunk a következő találkozó helyében és idejében.

Emlékszem arra, hogy 1955 őszén Georgijevics közölte velem, hogy szeretne Jánosi Ferenccel beszélni. Kért, hogy tudjam meg,

Jánosi Ferenc hajlandó-e vele beszélni. Ezt követően beszéltem Jánosival, ő hajlandónak mutatkozott Georgijeviccsel találkozni. Közöltem Georgijeviccsel Jánosi Ferenc válaszát, majd Magos Gábor lakására találkozót beszéltünk meg."

Jánosi Ferenc beismerte:

„Nagy Imre 1956 márciusában eljuttatta anyagát általam a jugoszlávok részére, a jugoszláv követség egyik tagja, Georgijevics útján."

HOGYAN KERÜLTEK NAGY IMRÉÉK A JUGOSZLÁV NAGYKÖVETSÉGRE?

Szántó Zoltán a június 13-i tárgyalási napon tanúvallomásában az alábbiakat ismertette:

„1956 november 4-én kb. éjszaka egy órakor a miniszterelnökségről értesítést kaptam, hogy Szoldatics jugoszláv nagykövet sürgősen beszélni kíván velem, tehát hívjam fel azonnal telefonon. Telefonhívásomra Milovanov követségi beosztott közölte, hogy azonnal menjek be a követségre, mert Szoldatics nagykövet személyesen akar velem beszélni.

Szoldatics nagykövet elmondta: közölte Belgráddal a november 1-én a miniszterelnökségen Losonczyval és velem folytatott ama beszélgetés tartalmát, hogy vajon a városban uralkodó bizonytalan közbiztonsági helyzetre való tekintettel nem volna-e lehetséges néhány asszonyt és kisgyermeket a jugoszláv nagykövetségen ideiglenesen biztonságba helyeznünk. Erre a közlésre néhány órával azelőtt választ kapott. E válasz lényege, a nagykövet szerint, a következő volt: a helyzet rendkívül súlyos, az események igen gyorsan fejlődnek, a szovjet csapatok Budapest elleni újabb támadása bármely percben bekövetkezhet. Ezért a jugoszláv kormány úgy határozott, hogy menedékjogot biztosít Nagy Imrének, a vezetőség tagjainak és *mindazoknak, akiket a vezetőség erre méltónak tart*..."

Vásárhelyi Miklós — aki idő hiányában már nem juthatott el a jugoszláv nagykövetségre — a következőket vallotta:

„... Gyalog mentem el a kapott címre, Vukmirovics helyettes katonai attasé lakására. Már itt találtam Nádor Ferenc ezredest, a légierők parancsnokát családjával együtt és Erdős Pétert. Vukmirovics közölte velem, hogy a jugoszláv kormány menedékjogot ajánlott fel nekünk."

Hasonlóan hívták a jugoszláv nagykövetségre Tánczos Gábort is. Erről Tánczos így vallott:

„1956 november 4-én reggel kb. 8 óra körül telefonhívást kaptam. Milovanov közölte velem, hogy a jugoszláv nagykövetség nevében beszél, és hív, hogy menjek be a nagykövetségre, ahol már több magyar személy tartózkodik. Milovanov kifejtette, *nyomatékosan ajánlja és javasolja,* hogy saját érdekemben menjek be a nagykövetségre, vigyem be a feleségemet is. Ennek értelmében feleségemmel együtt 9 óra körül bementem a nagykövetségre."

A „MENEDÉKJOG" OLTALMA ALATT...

A jugoszláv nagykövetség épületében Nagy Imre, társaival együtt, folytatta népi demokrácia-ellenes tevékenységét. Mialatt a Magyar Népköztársaság erői a szovjet csapatok segítségével harcban álltak, hogy leverjék az ellenforradalom fegyveres bandáit, és hozzákezdtek a törvényes rend helyreállításához, Nagy Imre társaival arról tanácskozott, *milyen támogatást nyújthatnának az ellenforradalomnak, és hogyan lépjenek fel a Magyar Népköztársaság kormánya, a forradalmi munkás-paraszt kormány ellen.*

Az ellenforradalom erőivel harcolva, a fehérterrorral szembeszállva az országban újjászerveződött a párt, eközben Nagy Imréék a jugoszláv nagykövetségen *magukat a párt intéző bizottságának deklarálták.* Ez az ún. intéző bizottság már november 4-én megbeszélést tartott Szoldatics nagykövettel. Erről Újhelyi Szilárd tanúvallomásában ezeket mondta:

„A megbeszélés úgy jött létre, hogy Losonczy Géza Szoldaticstól kijőve egyenként felszólította az intéző bizottság jelenlevő tagjait, Szántó Zoltánt, Lukács Györgyöt, Donáth Ferencet és Haraszti Sándort — akinél Losonczy megjegyezte, hogy ő nem intéző bizottsági tag, de egy korábbi határozat alapján mint a párt lapjának főszerkesztője vesz részt az IB ülésein —, hogy jöjjenek megbeszélésre Szoldatics szobájába. Nagy Imre ekkor már a nagykövet szobájában volt.

Losonczytól tudom, hogy az üléseken jegyzőkönyvet nem vezettek, hanem utána Losonczy rögzítette az ülés anyagát. Ugyancsak Losonczy mondotta, hogy az intéző bizottság kidolgozott egy tervezetet a november 4-e utáni kibontakozás lehetőségeiről..."

Az ún. intéző bizottság tárgyalásairól készült feljegyzéseket Losonczy Gézánál és Donáth Ferencnél később lefoglaltak.

Ezekből a feljegyzésekből kiderül, hogy Nagy Imre és csoportja, az ún. intéző bizottság nevében *ellenforradalmi platformot* készített.

Ebben a szovjet csapatok kivonását, a többpártrendszert követelték, a Varsói Szerződés felbontása és a semlegességi nyilatkozat mellett foglaltak állást, továbbá azt követelték, hogy *„a Magyar Népköztársaság központi kormányhatalma elsősorban a munkástanácsokra támaszkodjék, valamint azokra a szervekre, amelyeket a parasztság, az értelmiség és más rétegek az elmúlt hetekben létrehoztak."*

Ezen a különböző ellenforradalmi bizottságok értendők, amelyekben — mint a dokumentumok bizonyították — fasiszta, reakciós elemek, horthysták, kulákok, tőkések és hasonlók voltak a hangadók.

Nagy Imre, akinek miniszterelnöksége alatt ezrével vették börtönbe a kommunistákat és más haladó embereket, százával gyilkolták le őket, s akinek *mindez ellen egyetlen szava nem volt*, sőt az ellenforradalom időszakában engedélyezett lapokban a pártmunkások, kommunista harcosok, a népi demokratikus rend védelmezőinek felelősségre vonását és bíróság elé állítását követelték — most, amikor megkezdődött az ellenforradalmárok és fehérterroristák ártalmatlanná tétele, programtervezetében követelte: *„Szabadlábra kell helyezni valamennyi politikai letartóztatottat."*

Nagy Imre és bűntársai a nagykövetségen kidolgozott programtervezetüknek és egész áruló magatartásuknak megfelelően érintkezésbe léptek ismert reakciós politikusokkal, és ezeket arra biztatták, hogy *Nyugatra menekülve folytassanak hazaáruló tevékenységet.*

Pártay Tivadar vallomásában a következőket mondotta:

„November 4-én délelőtt felhívtak telefonon. Bemondta a nevét, hogy Losonczy beszél. Érdeklődött, hogy mi van Kovács Bélával és B. Szabó Istvánnal, hol tartózkodnak. Azt válaszoltam, hogy nem tudom. Ekkor arra kért, hogy ne támogassuk a Kádár-kormányt, hanem pillanatnyilag meneküljünk valamelyik követségre és azután találkozzunk Bécsben."

B. Szabó István a bíróság előtt június 11-én ezeket mondotta:

„Pártay Tivadar közölte velem, hogy a jugoszláv követségről telefonált neki Losonczy, hogy menjünk ki Ausztriába. Ezután megpróbáltam bemenni az angol követségre, de ez nem sikerült."

Nagy Imre csoportja *jugoszláv újságírók segítségével érintkezésbe lépett a Szabad Európa Rádióval* és üzenet közvetítésére kérte fel. A Szabad Európa Rádió természetesen készséggel tett eleget ennek a kérésnek.

Fazekas György újságíró vallja:

„A kollektíva úgy döntött, hogy engem bíznak meg a hír nyilvánosságrahozatalának megszervezésével November 8-án Zelmanovics, Juliusz Djuka, Gavro Altman jugoszláv újságíróknak felvetettem, hogy mindenki tudja, hol vagyunk, ugyanakkor a nyilvánosság előtt senki sem beszél róla. Ezzel kapcsolatos kérésünk az, hogy valamilyen formában tegyenek lépéseket a tény nyilvánosságrahozatalára. Nemsokára az egyik nyugati adó bemondta, hogy Nagy Imre és kormányának néhány tagja a budapesti jugoszláv követségen tartózkodik..."

Szántó Zoltán tanúvallomásában a következőket mondta erről:

„Tudomásom van arról, hogy Nagy Imre üzenetet küldött a Szabad Európa Rádiónak. Ez kb november 15-e körül történt. Tánczos Gábor közölte hogy éppen most hallott egy érdekes dolgot a Szabad Európa adásában Elmondta Tánczos hogy a Szabad Európa Rádió szerint Nagy Imre üzenetet juttatott ki a jugoszláv követségről, amelyben cáfolja azokat a híreket, melyek szerint tárgyalásokat folytat Kádár Jánossal. Tánczos e közlését örömmel és derültséggel fogadták, közben ilyeneket mondtak: *»Ez nagyszerű, ezt nevezem gyorsaságnak.«* Nagy Imréhez fordulva megkérdeztem, miről van itt szó. Nagy Imre azt válaszolta, hogy a kora délutáni órákban küldték ki a fenti tartalmú üzenetet a Szabad Európa részére, amely ilyen gyorsan sugározta is azt. Kifejeztem csodálkozásomat, amire valamelyik — talán Donáth — megjegyezte, hogy ezen nincs mit csodálkozni. Budapesten annyi titkos adó működik, hogy nem nehéz egy ilyen üzenetet továbbítani."

Az elhangzott tanúvallomások ellenére Nagy Imre a tények egy részét tagadta:

„Történt közlés részünkről, hogy közülünk kik hol tartózkodnak, hogy egyáltalán hol létezünk. De nem a Szabad Európa felé ez egyáltalán nem felel meg a valóságnak Nem felel meg a tényeknek az sem, hogy pusztán a nevek felsorolásán túl ebben a közleményben bármiféle más közlést is tettünk. Mi annak idején a jugoszlávokat kértük, hogy hozzák nyilvánosságra, mert arról beszélnek, hogy bennünket legyilkoltak, hogy az amerikai követségen vagyunk, közöljék hát, hogy itt vagyunk, menedékjogot adtak és hívtak bennünket, nem szöktünk."

Nagy Imre és több bűntársa 1956 novemberében a jugoszláv követségről érintkezést keresett a csoport kintlevő tagjaival. *A követségi beosztottak útján iratokat csempésztek ki hozzájuk.* Szántó Zoltán tanúvallomásában a következőket mondta erről:

„Az a kérdés vetődött fel, hogy nem lenne-e helyesebb párt helyett csupán egy mozgalom szervezésére szorítkozni? Ez nagy

vitát váltott ki. Nagy Imre, aki ingadozott, támogatta azt a javaslatot, amit Donáth vagy Haraszti vetett fel, hogy meg kell kérdezni kinti elvtársak véleményét. Össze is állítottak három pontból álló kérdőívet, amit kiküldtek."

Tánczos Gábor, aki Nagy Imre megbízásából a követségről kicsempésztette az iratokat, a következőket vallotta:

„1956 november 10 körül (a pontos időre nem emlékszem) a jugoszláv nagykövetségen behívtak abba a szobába, ahol Nagy Imre, Losonczy Géza, Donáth Ferenc, Lukács György és Szántó Zoltán tartózkodott. Letettek elém egy kb. fél ív nagyságú lapra írt, kérdéseket tartalmazó fogalmazványt azzal, hogy a saját tájékozódásunk céljából szükséges lenne megtudni, mi azokról kint a vélemény. A kérdéseket tartalmazó papírlapot Djikics követségi tanácsos útján kiküldtem Nagy Balázsnak. *A válasz szintén Djikics tanácsos útján érkezett meg.* A válasz szerint az MSZMP-nek nincs semmi tekintélye, és nem pártra, hanem széles tömegmozgalomra van szükség. Ezt a választ azoknak adtam át, akiktől a kérdéseket kijuttatás végett kaptam."

A Nagy Imre-csoportnak a követségen kívül maradt tagjai összeültek, hogy megbeszéljék Nagy Imre üzenetét, és az arra adandó választ. Ez az üzenet kiindulási alapul szolgált Gimes Miklós, Ádám György és több társuk szervezkedéséhez, amelyet a forradalmi munkás-paraszt kormány és a néphatalom megdöntése céljából indítottak meg. Pozsár István, volt egyetemi tanársegéd a következőket vallotta erről:

„A szervezkedés céljait Adam György fejtette ki azon az első megbeszélésünkön, amelyre Bohó Róbert lakásán először összejöttünk: Gimes Miklós, Herpai Sándor, Bohó Róbert, Nagy Balázs és én. Kifejtette, szükség van arra, hogy értelmiségi körökben is szervezetten irányítsák ezt a mozgalmat, amely *tovább viszi* a november 4 előtt kibontakozott nemzeti forradalmat...

Ugyanezen a megbeszélésen Nagy Balázs felolvasott egy levelet, amelyet a jugoszláv követségen tartózkodó Nagy Imrétől és társaitól kapott. Válaszunk, amelyet Nagy Balázsnak kellett továbbítania, lényegében megfelelt a megbeszélésünkön kialakított értékelésünknek, állásfoglalásunknak. Szervezkedésünknek, az ún. Magyar Demokratikus Függetlenségi Mozgalomnak tagjai, valamennyien a Nagy Imre-féle politikai vonal hívei voltunk. *Nagy Imre és társai november 4-i és későbbi magatartása feltétlenül hatott ránk, ellenforradalmi tevékenységünkre.*"

Ádám György — aki az ellenforradalom idején az „Értelmiségi Forradalmi Bizottság" elnöke volt — hasonlóan vallott:

„A megbeszélést én vezettem, és annak egyik fő témája egy üzenet megtárgyalása volt, amelyet a Nagy Imre-csoport a jugoszláv követségről küldött Nagy Balázsnak. Ez fő vonalaiban megegyezett azzal, amit ezen megbeszélésünk után az itt elhatározott »Október Huszonharmadika« című illegális újságban is követelésekként nyilvánosságra hoztunk. Ezek a követelések jelentették egyben az általunk létrehozott mozgalom, az ún. Magyar Demokratikus Függetlenségi Mozgalom politikai platformját is. Ez a platform lényegében azonos volt a november 4-ig ismert Nagy Imre-féle állásponttal, és mint ilyen, szembenállást jelentett a forradalmi munkáspárti kormánnyal. Gimes Miklós vállalta az »Október Huszonharmadika« című illegális újság szerkesztését. Nagy Imre és csoportjának üzenete és magatartása természetesen komoly befolyást gyakorolt elhatározásainkra."

Bohó Róbert, volt egyetemi adjunktus is megerősítette a fentieket:

„1956 november 12. előtti napokban Nagy Balázs, a Petőfi Kör titkárságának volt tagja, közölte velem, hogy a jugoszláv nagykövetségen tartózkodó Nagy Imrétől és társaitól üzenetet kapott.

Megbeszélésre jött össze lakásomon november 13-án Ádám György, Gimes Miklós, Pozsár István, Nagy Balázs, Herpai Sándor. Ez alkalommal határoztuk el a Magyar Demokratikus Függetlenségi Mozgalom megalakítását, amelyet előzőleg Magyar Szocialisták Szövetségének akartunk elnevezni... A vitában Gimes elmondotta, hogy a szovjet csapatok november 4-i »megszállásával« nem ért egyet, az eseményeket forradalomnak jellemezte, kifejtette, hogy a kibontakozás csak a »demokratikus« pártokkal képzelhető el, s Nagy Imrének a politikai életben vezető szerepet kell kapnia. Ádám és Gimes együtt vállalták a kibontakozás platformjának kidolgozását, és hogy a vezetés megteremtése érdekében embereket vonnak be.

Hogyha Nagy Imre felhívása nem hangzik el, s Nagy Balázs útján nem kapunk tőle üzenetet, bizonyos vagyok abban, hogy semmiféle népi demokrácia-ellenes cselekményt nem követtel volna el."

Gimes Miklós, Ádám György és társai szervezkedésének igen jelentős szerepe volt a november 4 utáni sztrájkokban. Az „Október Huszonharmadika" című lap, amelyben a jugoszláv követségen kidolgozott platform tételei megtalálhatók, sztrájkra, fegyveres ellenállásra uszított. Gimesék lapja az ellenforradalom folytatására izgatott. Többi között a következőket írta:

„Azért választottuk lapunk címéül a forradalom dátumát, mert ez kifejezi a nemzeti ellenállás programját. Azért volt forradalom,

s azért van ma nemzeti ellenállás, hogy ez a program valósuljon meg, megszülessen a demokratikus, független, semleges Magyarország..."

Mint ismeretes, az ellenforradalom ezzel a jelszóval — demokratikus, semleges, független Magyarország — fejezte ki azt, hogy Magyarország ne szocialista, ne népi demokratikus legyen, ne legyen szövetségben a népi demokratikus országokkal, hanem a „szabad Nyugat", az imperialista tábor függvényévé váljék. Ezt a jelszót, amelyet az ellenforradalom nyílt fasiszta elemei is magukénak vallottak, hirdette meg újra Gimesék lapja.

A lap „programot" is adott, amelynek értelmében „Nagy Imrének kell újra átvennie az ország vezetését".

A „demokratikus hatalom", amelyért ez a csoport harcot hirdetett, elsősorban az ellenforradalom fegyvereseire támaszkodott volna, a nagyrészt fasisztákból és bűnöző elemekből toborzott fegyveres csoportokra.

Az „Október Huszonharmadika" ilyen instrukciókat adott az ellenforradalmi csoportoknak:

„Öntevékenyen kell megkeresni az ellenállás formáit. *Az egyik helyen a bérkövetelésekért vívott harc a legjobb forma, máshol egy gyűlölt igazgató, osztályvezető vagy MSZMP-funkcionárius eltávolítása.*"

Ez a lap adta ki a jelszót: *„Kedden 0 órától általános sztrájk az egész országban. Bénuljon meg az élet, álljon meg az ország szívverése!"*

Ez az államellenes csoport kapcsolatban volt az ún. Központi Munkástanáccsal, s ellenforradalmár vezetőit bátorította, hogy követeljék maguknak *„az ország vezetésének jogát"*.

A Gimes—Ádám György-féle ellenforradalmi csoport néhány reakciós beállítottságú értelmiségi szűkkörű szervezkedése volt, amelynek nem volt támasza, számottevő bázisa a tömegekben. Veszélyessége abban állt, hogy olyan időben működött, amikor ellenforradalmi terrorbandák garázdalkodtak, és sok üzemben még az ellenforradalom szennyes hulláma által felszínre vetett fasiszta és bűnöző elemek diktáltak. Ebben a helyzetben súlyos provokációk kirobbantására volt lehetőség. A népi demokratikus rendszer megszilárdulásával ez a szervezkedés teljesen elszigetelődött.

★

E fejezet lezárásaként a teljes tájékoztatás céljából helyes megemlíteni, hogy a magyar rendőri és igazságügyi szervek nem indí-

toltak eljárást több olyan magyar állampolgár ellen, aki november 4-én Nagy Imrével és bűntársaival együtt a budapesti jugoszláv nagykövetségre menekült. *Nem indult semmiféle eljárás* Lukács György, Rajk Lászlóné, Szántó Zoltán, Újhelyi Szilárd, Vas Zoltán és mások ellen, noha köztük vannak olyanok, akik tevékenységükkel károkat okoztak a magyar népnek. De az említett személyek vagy nem voltak a titkos összeesküvés részesei és nem előre megfontolt szándék vezette őket káros tevékenységükben, vagy pedig — miután rádöbbentek addigi magatartásuk súlyosan ártalmas voltára — idejében *szembe fordultak* Nagy Imrével és bűntársaival.

VIII.

A „HUMANIZMUS"-T EMLEGETŐ IMPERIALISTÁK EMBERTELENSÉGE

E könyvben több helyen történt utalás arra, hogy ami 1956-ban Magyarországon az ellenforradalom alatt végbement, csak az 1919-es szörnyű fehérterror eseményeivel hasonlítható össze.

1919-ben, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom után, a magyar nép volt az első, amely a szocializmus ügye mellé állt, megteremtette a Tanácsköztársaságot, s vére hullatásával védelmezte a Tanácsköztársaságot, a haza földjét a rátörő imperialista hatalmak és magyar kiszolgálóik ellen. Az imperialisták uralomra juttatták Horthy Miklóst, hogy vérbe fojtsák és kegyetlenül megtorolják a magyar nép függetlenségi és szabadságharcát, visszaállítsák a nagytőkések és a földesurak hatalmát. Horthy pribékjei valóban leírhatatlan bestialitással kínozták, gyilkolták a magyar nép legjobbjait. Az imperialistáknak ez ellen nem volt szavuk — akkor nem ébredt fel bennük a humanizmus...

AZ 1919-ES TERRORISTÁK UTÓDAI 1956-BAN

Ha összevetjük az 1919-es Tanácsköztársaságot leverő burzsoá-fasiszta ellenforradalom tetteit, terrorcselekményeit az 1956-os októberi ellenforradalom dühöngésével, intézkedéseivel, brutális terrorjával, már az első pillanatban kiviláglik a megdöbbentő hasonlóság.

Ékesen bizonyítják a fentebb mondottakat az 1919—20-as és az 1956-os iratanyagok. Érdemes felidézni és összevetni e két korszak néhány eseményét, dokumentumát.

1919 augusztus. Egy szemtanú leveléből:

„Tudatom az elvtársakkal az alábbi közleményt, ha még esetleg nem volna felőle tudomásuk, hogy Somogyban egyes helyeken mi történt. 1919 augusztus havában Balatonföldváron Bunczi csendőrparancsnok, három pribékjével, Erdélyi, Nagy és valami Csaknya nevű csendőrökkel, Fehér Imre ottani lakos elvtársunkat

feleségével és 24 éves fiával együtt felakasztották. Azután Köröshegyen Libics Imre elvtársunkat akasztották fel, pedig sem egyiknek, sem másiknak bűne nem volt, mindez csupán azért történt, *mert kommunistáknak vallották magukat.* A fentieken kívül Bunczi úr a körletében még vagy 80 embert meg is botoztatott. A lakosság annyira félt a pribékektől, hogy ha tudták, hogy Bunczi úr a faluban van, akkor kiszöktek a szőlőbe és ott aludtak félelmükben.. "

Eger, 1956 október 24—25—26. Holczer Ede volt horthysta őrnagy parancsnokságával „Forradalmi Felderítő és Megtorló Szolgálat" név alatt különítmény alakult. Feladatukról és tevékenységükről a legékesebben az általuk kiadott röplap számol be·

„Magyarok! Szabadságharcunk jelenlegi szakasza szükségessé tette a Forradalmi Felderítő Szolgálat, valamint az ezzel párhuzamosan működő Forradalmi Megtorló Szolgálat egységeinek felállítását. A Forradalmi Felderítő Szolgálat feladata: felkutatni azokat az egyéneket, akik a megszálló hatalom támaszai (beleértve falragaszaink letépőit is). Az illetők nevét, beosztásukat, lakhelyüket az utcák falain többször megismételve közöljék. A Forradalmi Megtorló Szolgálat feladata: *miután a felderítés helyességéről meggyőződtek, az illető személyeknek a rendelkezésre álló eszközökkel való megsemmisítése.*"

Hasonló fasiszta jellegű szervet létesítettek egyébként Gödöllőn is: Benkő Tibor, a Horthy-hadsereg volt őrnagya, Miklós Sándor horthysta főhadnagy, Kasza Dániel, a budapesti körlet horthysta katonai parancsnokságának volt katonai ügyésze és Odervald Tibor, a Horthy-hadsereg volt kémelhárító tisztje részvételével. Ők csukták le és kínozták meg Dallos József gépállomási dolgozót.

1919 szeptember 20. Schmidt Rezső hadnagy és Schmidt Nándor tiszthelyettes vezetésével egy tiszti járőr indul Orgovány községbe, hogy a kommunisták által elrejtett fegyver és lőszer után kutassanak. Fegyver és lőszer után kutattak — és a helybeli kulákok feljelentései alapján összefogdosták a kommunistákat. Így került kezükbe Úvegi Lajos, A. Szabó János, Hajnal András, Csákó Mihály és Hadi János.

Jelentésükben ezt olvasni:

„Nevezettek még elfogatásuk alkalmával is hangoztatták, hogy meggyőződéses kommunisták."

A hadnagy erre kiadta a parancsot, és a tiszti járőr a község határában mind az öt kommunistát azonnal agyonlőtte.

1956 november 4. Micsinai István és Láng Sándor volt horthysta rendőrök bementek Pesterzsébeten a Rákóczi út 2. szám alatti házba, hogy elhurcolják Turner Kálmán kommunista vasmunkást. Leordítottak a pincébe, ahol Turnerék tartózkodtak:

„Turner, gyere ki! Gyere ki, tömbbizalmi! Most gyere ki, Turner elvtárs, majd alakítunk kommunista pártot!"

Lementek a pincébe, és Turnert agyonlőtték. A lövés Turner Kálmán szívét érte, és azonnali halálát okozta...

1919 október 9. A Zala megyei kormánybiztos sürgető felterjesztést tesz Huszár kultuszminiszterhez a Tanácsköztársaságot támogató tanárok ellen indítandó eljárásról:

„A zalaegerszegi gimnázium és felsőkereskedelmi iskola tanári karának tagjai a proletárdiktatúra alatt kompromittálták magukat. Szükségem volna felhatalmazásra, hogy a zalaegerszegi főgimnázium és felsőkereskedelmi iskola tanárai ellen, *akik a kommunista rendszerrel rokonszenveztek vagy magukat másképp exponálták, saját hatósági közegeimmel a fegyelmi eljárást lefolytathassam.*"

1956 november 2. Veszprém megye, sümegi járás. A „forradalmi bizottságba" volt horthysta katonatisztek, kulákok, nyilasok es volt csendőrök kerültek be. Kohánszky Béla volt horthysta vezérkari százados szervezte a „nemzetőrséget". Dr. Mozsári József káptalanfai körzeti orvos, a község „forradalmi bizottságának" elnöke, az alábbi határozatot fogadtatta el a járási „forradalmi bizottsággal":

„A rendőrséget megbízhatatlansága miatt azonnal le kell fegyverezni, és a karhatalmat volt csendőrökből kell megalakítani. A kommunista vezetőket le kell tartóztatni, mivel azok teljesen megbízhatatlanok. A kommunistákat *ki kell nyírni.*"

Mozsári kijelentette, hogy a megyei „forradalmi bizottság"-ban nem lehet megbízni, mert abban van néhány kommunista is. Le kell igazoltatni a bizottság tagjait, s addig, amíg kommunista van benne, nem vehetik tudomásul intézkedéseit.

1919 augusztus 4—5. Jegyzőkönyv a Prónay-különítmény Marcali községben elkövetett vadállati vérengzéseiről:

„Még augusztus első napjaiban, 4—5- vagy 6-án, a járási főszolgabíró, akit akkor Léhner Vilmos volt, csendőreivel írásos, névre szóló paranccsal, összefogatta az összes kommunista vezetőket, de a nem kommunistákat is. Először az akkori zsidó iskolába zárattak le az embereket, köztük engem is, majd később megerősített

csendőri fedezettel a járásbírósági fogházba kísértetett bennünket, akiknek a száma a vidékről is összefogdostatott kommunistákkal együtt mintegy 200 főre emelkedett.

Kiszolgáltatván a foglyok a fogház udvarán a Prónay-különítménynek — a letartóztatásban volt kommunisták és egyéb foglyok legnagyobb része *embertelen megkínzásban, megcsonkításban* részesült. Volt, akinek *a fejbőrét elevenen megnyúzták, volt akit megégettek, és különben is olyan furkós- és tüskés botokkal verték őket, hogy akik a kínzás után életben maradtak, azoknak a felépüléséhez is igen hosszú idő kellett.* A kínzások első része a hozzátartozók jelenlétében történt.

A Marcaliból letartóztatottak közül csupán három vagy négy személynek sikerült megmenekülnie, a többit halálra kínozták. A két csoportban agyonvert elvtársakat a grófi téglagyárral szemben levő kukoricaföldbe földelték el úgy, hogy az egyik áldozatnak, Kovács Józsefnek a kutyája kikaparta őket, és itt találtak rá a hullákra napok múlva. Az áldozatok temetését megtalálásuk után napok múlva sem akarták megengedni a közigazgatás vezetői, csak nagy könyörgésre, de csak egy hozzátartozó jelenhetett meg a családból, és még fejfát sem engedtek nekik elhelyezni."

1956 október 30. Újpest, „forradalmi bizottság". Részletek Szobácsi József rendőrtiszt vallomásából:

„A kihallgatásra először engem vezettek be. A szobában, ahová felvezettek, az asztal mögött ült Kósa, balra tőle egy körülbelül 30 év körüli, magas termetű, kecskeszakállas férfi. Egy székre ültettek. Körülöttem 15 géppisztolyos volt. A jelenlevő géppisztolyosok néhányszor nyakon- és fejbevágtak. Azután valaki a jelenlevők közül azt parancsolta, hogy vessem le a csizmámat. Levetettem. Kényszerítettek, hogy meztelen lábam az asztalra helyezzem. Ezt is végrehajtottam. Ezek után az a férfi, aki a csizma levételére kényszerített, *puskavesszővel elkezdte ütni lábujjaimat, arra törekedve, hogy a körmeimre találjon, és azokat elszakítsa a lábujjaimtól.* A fájdalom rettenetes volt, elkezdtem sírni. A folytatódott kínzások következtében lábaim érzéketlenné váltak. Még most is sírok, ha visszaemlékszem ezekre a kegyetlenkedésekre. Ezután kényszerítettek a csizmám felvételére. Dagadt lábaim sehogy sem akartak beleférni a csizmába, de kényszerítettek, és én elviselve a fájdalmat, végrehajtottam parancsukat, és nagynehezen lábamra álltam. A hátam mögött álló géppisztolyos utasított, hogy forduljak arccal a fal felé, úgy, hogy orrom a falat érje. Ez a géppisztolyos hátulról úgy megütött, hogy orromból és számból folyni kezdett a vér. Nem törölhettem le, ehelyett a szoba közepén a padlóra egy tányért tettek, és azt mondták, hajoljak le, *mutatóujjammal támaszkodjam a tányérra,*

és ilyen helyzetben járjam körül. Vérem eközben csöpögött a padlóra és a tányérba. Megpróbáltam a balkezem kabátujjával letörölni a vért, de ezért erős ütést kaptam. Így járattak a tányér körül addig, amíg eszméletlenül össze nem estem. Ekkor a kecskeszakállas vizet locsolt az arcomba, és magamhoz tértem. Ismét arra kényszerítettek, hogy ujjammal a tányérra támaszkodjam és továbbra is járjak körülötte. Megint elvesztettem eszméletemet. Újból vizet öntöttek rám, és kényszerítettek, hogy járjak a tányér körül. Ezek a kínzások, kegyetlenkedések este 9 órától 11-ig tartottak. Ezután az épület pincéjébe vezettek, és kijelentették, hogy itt lelőnek. De aztán egy óra múlva újból felvittek, és *újból kezdődött a kínzás.* Egyszer egy ütést azért kaptam, hogy sok párttagsági díjat fizetek (50 forintot fizettem egy hónapra). Aztán megint levittek a pincébe. Lenn a pincében az őrség tagjai kegyetlenkedtek velem. Kényszerítettek, hogy a sarkamra álljak és föl-le emelkedjem. Beverték a fejem a falba, aztán *a falhoz kötözték a kezeimet.* Mikor elájultam, megint fellocsoltak. Amikor a cellából elmentek, észrevettem, hogy a padlón egy gumicső hányódik. Felvettem, hurkot csináltam belőle, a nyakamra dobtam, a cső végét pedig a vízvezetékhez kötöttem. De amikor fel akartam akasztani rá magam — nem bírván már a kínzásokat —, a gumicső elszakadt..."

Szobácsi Józsefet a szovjet csapatok mentették meg az ellenforradalmár pribékek golyója elől.

1919 november 15. Héjjas Iván főhadnagy kecskeméti városparancsnok rendeletet ad ki, hogy november 15-ről 16-ra virradó éjjel senki sem hagyhatja el a lakását, s *akit az Ébredő Magyarok Egyesülete jelvénye nélkül meglátnak, azt a járőrök bátran lelőhetik.* Héjjas leitatta embereit, aztán elindultak, hogy a feketelistán levő kommunistákat „eltegyék láb alól". A kecskeméti Szent Bertalan-éjszakán *bementek a városi börtönbe, kivezették a foglyokat, kocsira rakták őket, szájukat betömték, azután kivitték a város szélére valamennyit, ahol egy részüket megfojtották, másokat felakasztottak, egyeseket pedig különféle szerszámokkal addig vertek agyba-főbe, amíg el nem pusztultak.* Ezen az éjszakán több mint 50 kommunistát és a Tanácsköztársaság szimpatizánsát gyilkolták le barbár módon Héjjas Iván és Franczia Kiss Mihály emberei.

1956 október 26—27—28. Id. Bene Mihály szentmártonkátai tsz-parasztot, az 1945-ös földosztó bizottság tagját, egy ellenforradalmi banda lakásáról elhurcolta és kútbafojtotta. Kiskunmajsán Neményi Józsefet, a községi tanács kereskedelmi előadóját sú-

lyosan megverték az ellenforradalmi banditák, majd később halálra kínozták, és zászlórúddal keresztülszúrták. Kakucs községben Eagló József volt tanácselnököt, a termelőszövetkezet párttitkárát támadták meg az ellenforradalmárok, és késsel meggyilkolták. Bugyi községben Lengyel Lászlót, az „Új Élet" Termelőszövetkezet elnökét lőtték agyon. — S mindez *csak töredékes felsorolása azoknak a rémtetteknek, terrorcselekményeknek, amelyet a néhány napos fékevesztett ellenforradalom a magyar városokban, falvakban elkövetett.*

A kegyetlen, vérengző 1956-os fehérterror Horthyék fehérterrorján nevelkedett. Bűnözőkkel szövetkezett fasiszták, volt főszolgabírók, csendőrtisztek és Horthy-tisztek, nyilasok kíséreltek meg merényletet a magyar nép szabadsága, a magyar nép sok derék fia ellen. S bár 1956-ban még úgy érezték, hogy csak a kezdet kezdetén tartanak — a letűnt Horthy-rendszer hívei nem tudták tűrtőztetni magukat, s a legnyíltabb fehérterrorral próbálták 1919-et „utánozni". Sajnos, e 13 nap alatt ez sikerült is nekik...

VÉR, ERŐSZAK, BITÓFA, EMBERIRTÁS

Különböző imperialista körökben rendkívül hangoskodva, „a jog, az igazság és az emberiesség" nevében támadták a Magyar Népköztársaságot, mert megsemmisítette az ellenforradalmat és törvényes úton felelősségre vonta az ellenforradalmárokat.

Erről a magatartásukról írta az „As Sarha" című damaszkuszi lap:

„Az áruló Nagy Imrének és három cinkosának kivégzése ürügy az imperialisták számára, hogy mesterséges lármát csapjanak e kérdés körül...

Az Egyesült Államok az áruló Nagy Imrét és cinkosait »a mártírok« sorába állítja, ugyanakkor azok a tíz- és százezrek, akiket az imperialisták megölnek ma Algériában, Adenben, Libanonban, Indonéziában és a föld más helyein, az imperialisták véleménye szerint csak »útonállók és lázadók«. Az Egyesült Államok négereket lincsel a déli államokban, vadállati módon kizsákmányolja a dolgozók millióit a föld kerekségén, de ennek az amerikai imperialisták véleménye szerint nincs semmi jelentősége és nem érdemel figyelmet.

...Az Egyesült Államok imperialistáinak és védelmezőinek semmi joguk sincs állítólagos »humanizmusukról« szavalni az áruló Nagy Imre elítélésével kapcsolatban, annak a Nagy Imrének az

elítélésével kapcsolatban, aki az imperialisták által szervezett és a fasiszta rendszer visszaállítását célzó magyarországi lázadás idején sok száz ember halálát okozta."

Az alábbiakban ismertetünk néhány adatot, és Nyugaton megjelent könyvekből, újságokból idézett részleteket, amelyek megmutatják, milyen „jogszerűen", „igazságosan" és „emberségesen" járnak el azokon a helyeken, amelyeket „vadászterületüknek" tekintenek.

Ciprus

A ciprusi etnarchátus 1957 októberében kiadott „Az emberi jogok megsértése Cipruson" című dokumentum-gyűjteményének tanúsága szerint a brit biztonsági erők a ciprusi polgárokat tömegesen a legszörnyűbb kínzásoknak vetették alá.

Egy ilyen „humanista eljárás" áldozata, *Kosztaz Sztilianu*, az alábbi nyilatkozatot tette szenvedéseiről:

„1956 október 20-án délelőtt 10 órakor tartóztattak le az üzletben, ahol dolgoztam. Miután elvették személyi igazolványomat, a házamba vezettek, és ott alapos kutatást végeztek. Azután a nicosiai rendőrség különleges szekciójára vittek.

Ott egy kis cellában felkeresett egy angol férfi, és anélkül, hogy egy szót szólt volna, megragadta a hajamat, másik kezével nagyokat ütött a fejemre, mellkasomra, gyomromra és nemi szervemre. Ezután arra kényszerítettek, hogy ahhoz a házhoz vezessem őket, ahol valamikor laktam. Ott is kutatást tartottak, eredménytelenül.

Ezután a hírhedt Severim vett át, aki két testőrével együtt Platraeba szállított taxin.

A kihallgatás után másik cellába vittek, amelyben egy szék, és matracok nélküli ágy volt. Itt kilenc napig tartottak fogva, anélkül, hogy aludni hagytak volna. Minden két-három percben kopogtak az ajtómon, és nekem azt kellett felelnem: »Yes, Sir!« Lehetetlenség volt akárcsak egy percet is aludnom.

1956 november 4-én visszajött Severim egy Ttalat nevű törökkel és két másik emberrel, akit nem ismerek. Levették nadrágomat és alsóneműimet, és arra kényszerítettek, hogy az ágy szélére üljek. Severim azzal dicsekedett, hogy éppen elegen vannak ahhoz, hogy ne fáradjanak bele kínzásomba, és tüstént hozzá is kezdtek. Leggyakrabban nemi szervemet bántalmazták. Amikor a fájdalmak elviselhetetlenné váltak, sikítottam. Ekkor egész testemet összeverték

Eltávoztak. Két órával később visszatértek, és folytatták a kihallgatást. Ugyanazon éjszaka tizenegy órakor az erdő egy félreeső helyére vittek, csupán egy esőköpeny volt rajtam. Ismét kifeszítettek, és nemi szerveimet nyomták, azzal fenyegettek, hogy impotenssé tesznek.

Egyórai rettenetes fájdalmak után megkötötték kezem-lábam, és egy aknát tettek a lábaim közé, azzal fenyegettek, itt az idő, hogy megöljenek, ha csak nem mondok el mindent, amit az EOKA-ról tudok. Miután azt válaszoltam, hogy »nem tudok semmit«, meggyújtották az akna gyutacsát, és ismét felszólítottak, hogy mondjam meg, amit tudok. Végül, mikor az akna nem robbant fel, azt mondták, hogy szerencsés vagyok. Ezután visszavittek Platraeba.

Ott negyed óráig jeges zuhany alá állítottak, míg csak el nem ájultam. Akkor visszavezettek a cellámba. De még mindig nem hagytak békében, állandóan dörömböltek az ajtómon, hogy el ne alhassak.

Másnap éjfélkor búcsúzóul még húsz percig jeges zuhany alá állítottak. Ezzel ért véget megalázó kínzásom, s a következő napon a pilaszi koncentrációs táborba szállítottak."

A kyriniai Maria Lombrou megkínzatásáról ezeket mondotta:

„1956 október 14-én előadtam az omorphitai rendőrfőnöknek, hogy mi történt velem. A vizsgálóbíró este 8 óra körül újra bejött hozzám. Megvert ugyanannak a személynek jelenlétében, akinek panaszkodtam és azt mondta, hogy megöli bennem a gyereket, engem meg összevág.

Verés közben úgy éreztem, mintha valami hideg folyt volna végig a testemben. A vizsgálóbíró éjfélkor újra visszajött. Megpróbált megfélemlíteni, én betegen az ágyamon feküdtem. Éjfél után egy órakor bejött hozzám az 1413-as számú rendőr. Kértem, hogy hívjon orvost, mert úgy érzem, el fogom vetélni a magzatomat. De a doktor nem jött, s így hétfőn reggel 9 óra felé elvesztettem a gyermekemet."

Csupán 1957-ben *több mint 1000 ciprusi hazafi volt az angol koncentrációs táborokban; 27 fiatalkorút halálra ítéltek.*

Néhány jelentés a sok közül:

Nicosia, 1956 május 10:

A londoni rádió és az AFP jelentése szerint a nicosiai börtönben csütörtökön hajnalban felakasztották Karaolisz és Demetriu ciprusi görög fiatalokat.

London, 1956 június 13:

Mint a Reuter Iroda jelenti Nicosiából, június 12-én halálra ítélték Szteliosz Mavromatisz 23 éves ciprusi férfit.

Nicosia, 1956 június 19:

Nicosiában két fiatal ciprusi görögöt halálra ítéltek, mert májusban rálőttek egy angol repülőre. Egy harmadik ciprusi görögöt életfogytiglani börtönnel sújtottak.

Nicosia, 1956 június 17:

A nicosiai különleges törvényszék hétfőn halálra ítélte Krizosztomosz Panai 18 éves görög fiatalembert.

Nicosia, 1956 augusztus 8:

Az AP jelentése szerint Nicosiában szerdán felakasztották Andreasz Zakosz, Karilaosz Mihael és Jakovosz Patatosz ciprusi görög fiatalokat.

Nicosia, 1956 augusztus 24:

A ciprusi fellebbviteli bíróság csütörtökön helybenhagyta a 23 éves Nikosz Xenofontosz halálos ítéletét.

Nicosia, 1956 szeptember 21:

A Reuter jelenti, hogy helyi időszámítás szerint hajnali egy órakor a nicosiai börtönben kivégeztek három halálraítélt fiatal ciprusit.

Nicosia, 1956 október 8:

Az AP jelenti, hogy a nicosiai különbíróság hétfőn bűnösnek mondta ki és kötéláltali halálra ítélte Nikosz Tszartellisz 22 éves ciprusi görögöt.

Nicosia, 1957 február 25:

Nicosiában hétfőn reggel halálra ítélték Ebagorasz Palikaridesz 19 éves ciprusi görög fiatalembert — jelenti az AFP.

London, 1957 március 19:

A „Times" washingtoni tudósítója jelenti:

„...James Fulton, pennsylvaniai republikánus szenátor kijelentette: »A kommunista bíróságok Magyarországon sokkal igazságosabban és méltányosabban bánnak azokkal, akik ellenük fellázadtak, mint az angol bíróságok Ciprus szigetén.« A szenátor elmondta, hogy telefonált Sir John Harding tábornagynak, Ciprus angol kormányzójának, hogy megakadályozza egy ciprusi görög ifjú felakasztását, csak azért, mert töltetlen lőfegyvert találtak nála és a »hóhér-

kormányzó« azt felelte neki: részvétnek vagy érzelgősségnek nincs semmi helye "

Nicosia, 1957 április 6.

A nicosiai bíróság a statáriális törvény értelmében pénteken halálra ítélt öt ciprusi görög fiatalt, köztük két diákot. A legfiatalabb halálraítélt 17 éves, a legidősebb 21.

— *Nicosia, 1957 június 6:*

A Reuter Iroda jelentése szerint Nicosiában csütörtökön egy angol katona megölésében bűnösnek mondották ki és halálra ítélték Mihael Roszidesz 22 éves ciprusi görög fiatalt. Vele együtt Cipruson a rendkívüli állapot kihirdetése óta eddig 25 görögöt ítéltek halálra.

Nicosia, 1957 június 21:

Az AFP jelentése szerint Nikosz Szamszom fiatal ciprusi görög újságíró, akit ellen a ciprusi legfelsőbb bíróság halálos ítéletet hozott, a brit királyi titkos tanácshoz fellebbez.

Nicosia, 1957 augusztus 30:

Az AFP jelentése szerint pénteken halálra ítéltek egy 25 és egy 19 éves ciprusi görög fiatalembert.

Nicosia, 1957 szeptember 15:

(Reuter) Hivatalos közlemény szerint szombaton Ciprus szigetén letartóztatták Fotiosz Konsztantinidesz archimandritát, a nicosiai érsekség egyházi törvényszékének vezetőjét és Makszimosz Kurszumbasz archimandritát, aki a larnakai püspökséghez tartozik. A hivatalos közlemény szerint részt vettek az EOKA tevékenységében és ezzel „veszélyeztették a közbiztonságot".

Jemen

Az elmondottak *nem egyes emberek terrorját jelentik — mindez szükségszerű folyománya az imperialista politikának.* Világosan kiderül ez a jemeni angol követség alábbi nyilatkozatából, amelyet 1957 augusztus 30-án a „The Times" közölt:

„Augusztus 25-én (1957) délelőtt 10 órakor, a jemeni helyi idő szerint, a brit légierő kegyetlen támadást hajtott végre, a maga nemében az első, Sukair térségében, Jemenben. A repülőgépek olyanfajtájú bombákat dobtak le, amilyeneket eddig még nem használtak a brit támadások alkalmával. Ezeknek a bombáknak a hatása a nagy rombolóerőn kívül még abban is megnyivánult, hogy *a bennük levő folyadék felperzseli a helyet, ahová leesik,*

majd végzetes füst képződik belőle. Ennek belélegzésekor vérhányás, majd halál következik. Ezek a bombák lerombolták és kiégették az összes őrhelyeket ebben a térségben, és a védelmi csapatok közül sokan estek áldozatul. Az agresszió még mindig folytatódik, szörnyű módon."

Világos, hogy ezek a bombák a számos nemzetközi konvenció által megtiltott *vegyi hadviselés megindítását* jelentették a brit haderő részéről.

Oman

Saleh Ben Isza el Ariszi herceg, az omani imám testvére, Oman hivatalos kairói képviselője 1957 október 22-én így nyilatkozott:

„Az angol terror Omanban minden képzeletet felülmúl. Sok hazafi halt meg már a musztati börtönben. Sokan pedig haldokolnak a szörnyű kínzások miatt. Az angolok mérgezett injekciókat adnak be nekik. Ezer és ezer omani esett áldozatául az angolok baktérium-hadviselésének is. A legutóbbi hírek szerint több ezer a sebesültek száma. Ezek nagy része is halálra van ítélve, mert az angolok nem engedélyezték a Nemzetközi Vöröskeresztnek, hogy orvosokat és gyógyszert küldjön a helyszínre."

Kenya

London, 1956 május 25:

Eileen Fletcher írja a „Tribune"-ban:

„Nemrég tértem vissza Kenyából... Láttam angol börtönökben afrikai gyermekeket, akiket életfogytiglani fegyházra ítéltek, mert »fegyveres személyekkel szövetkeztek«, vagy »lőszereket törvénytelen módon birtokoltak«. Egy női börtönben 21 fiatalkorú foglyot, köztük 11—12 éves kislányokat láttam, akiket angol bírák ítéltek el a bennszülött Mau-Mau szövetségben való részvétel címén... Egy ízben 16 napi magánzárka büntetésre ítélték őket, mert hálóhelyiségükben éjszaka énekeltek."

Francia Egyenlítői Afrika

B. Boganda, Oubangui-Chari (Francia Egyenlítői Afrika) képviselője „Egy nép élete nincs biztonságban ősei földjén" című cikke a „l'Observateur" című polgári hetilapban jelent meg. Néhány részlet a cikkből:

„Oubangui-Chariban fennáll még az, amit hajdan úgy hívtak, hogy a »bennszülöttek munkáltatása«. Ez hajdan is, ma is rabszolga-

ságot jelent. Vannak, akik azt állítják, hogy egy törvény eltörölte ezt a rendszert. Ezek menjenek el Mobayebe, Kembe, Ouangóba, Bouarba, Gobouaba, Briaba, ott megláthatják, mi a valóság. Ezekre a helyekre, vagyis egész Oubangui-Chari falvaiba milicistákat küldenek, hogy kényszerítsék a lakosságot a gyapottermesztésre. Ennek során a milicisták számára alkalom nyílik a razziázásra, nők megerőszakolására, pénzbírságok kivetésére, emberek kínzására, lemészárlására. S mindezt a gyarmati hatóságok tudtával és pártfogásával teszik...

Íme, egy tipikus példa:

Mobayeben egy Dabavassi nevű asszony, óthónapos gyermek anyja, gyapotot termeszt 80 négyzetméteres területen. Ez a számára kiszabott terület. A gyapottársaság ügynöke kényszeríteni akarta őt, hogy más területére is menjen el dolgozni. Dabayassi ezt visszautasította és kijelentette, neki csecsemőjét kell táplálnia. Elválasztották gyermekétől, és Franciaország nevében börtönbe vetették. Nyolc nap múltával 500 frank pénzbüntetést róttak ki rá. Mivel nem volt 500 frankja, a kerület főnöke átadta őt egy milicistának, aki a szerencsétlen asszonyt a város piacán áruba bocsátotta...

Annak, hogy én ezt elmondottam, az lett a következménye, hogy feleségemmel, valamint hat és félhónapos kislányommal együtt letartóztattak. Bíróság elé állítottak és elítéltek. Hangomat elfojtották..."

Algéria

Egy francia katona levelét idézzük a neves katolikus író, Pierre Henri Simon „A kínzás ellen" című könyvéből:

„December 3-án délután a csendőrök meghívtak néhány katonát, hogy jelen legyenek az előző éjszakán letartóztatott két arab kínzásánál. Az első kínzás abból állt, hogy a két férfit teljesen meztelenül, lábuknál fogva felakasztották, kezüket hátrakötötték, és fejüket egy dézsa vízbe lógatták, hogy szóra bírják őket. A második kínzás abból állt, hogy felkötötték őket, kezüket hátul a lábukhoz kötözték, azután egy fűrészbakot helyeztek alájuk, és lengették őket úgy, hogy nemi szervük nekicsapódott a fűrészbak éles keresztrúdjának."

Nemcsak a muzulmán lakossággal bántak így. Leone Mezurat francia tanítónőt, az arab lakossággal való barátkozása miatt, a rendőrség letartóztatta. Megkínzásának történetét így írta le az „Express" című hetilap 1957 szeptember 27-i számában:

„Rám vetették magukat. Lefogtak, majd összekötötték kezemet. Bal hüvelykujjamra áramvezetőt kapcsoltak. Leültettek a földre, egy vasrudat dugtak át a combom alatt, és ehhez kötötték hozzá

mindkét karomat. Ebben a testtartásban moccanni sem bírtam. A vasrudat két végénél egy-egy katona tartotta, a harmadik pedig a hátamra térdelt. *Francia katonák voltak. A hadnagy, aki vallatott, párizsi volt.* Először csak rövid időközökben engedtek belém áramot. Az egyik áramvezetőt a bal hüvelykujjamra, a másikat pedig bal fülemre kapcsolták. Ez utóbbitól hallatlan ütéseket éreztem a fejemben. A sebhely még ma is megvan. Amikor látták, hogy nem vallok, folyamatosan engedték belém az áramot. Senkinek sem kívánom, hogy ilyesmin menjen keresztül. Egészen addig hagyták bekapcsolva az áramot, míg csak el nem fulladtam. Az ember arca óriásira felduzzad és idegesen rángatózik. Teste megbénul. Beszélni akartam, és úgy éreztem, mintha elharaptam volna a nyelvem. Olyan ez, mintha az ember feje elválna a nyakától. Mintha az ember feje egy lámpaoszlophoz kapcsolva, hihetetlen sebességgel forogna.

Az egész csaknem három órán át tartott. Teljesen összeomlottam. Hallottam, amikor így szóltak hozzám: »Mi van a bandáddal? Csak egy nevet mondj! Kinek adtad át az okmányokat? Csak egy párizsi nevet mondj!«

Beszélni már nem tudtam... Tovább engedték az áramot. Úgy gondolom, hogy háromszor vagy négyszer ájultam el. Ilyenkor felemeltek, talpra állítottak. A második időszakban különös valami szivárgott a számból. Nem volt folyékony, hanem szemcsés, mint a homok. Ezzel volt tele a szám, és amikor a ruhámra folyt, láttam, hogy vörös.

Arról nem is beszélek, milyen ocsmány szóáradatot kellett végighallgatnom... Egyszer csak abbahagyták a kínzást. Az utolsó órában valójában már semmit sem hallottam. Csaknem eszméletlen voltam.

Azután egy öreg embert kínoztak a szemem láttára. Meztelenre vetkőztették, és vesszővel verték lábszárát. Arabul vallatták. Egy öreg muzulmán volt."

Idézünk néhány sort az Algériai Nemzeti Felszabadítási Front 1957 június 21-én Kairóban közzétett kommünikéjéből, amelyben az algériai Meluzában végrehajtott tömegmészárlást ismerteti:

„Ami a tényeket illeti, a május 28-ról 29-re virradó éjjel *könyörtelenül meggyilkoltak 500 algériait.* Az áldozatokat gondosan kiválogatták: az összes férfit, aki fegyvert tudott fogni a faluban. A nőket elvitték, hogy senkivel se tudjanak érintkezni, és senkinek se tudják elmondani, minek voltak a tanúi. Ezek a véres események Szatif, Borg, Bureireg falvakban zajlottak le."

Az alábbiakban részleteket közlünk Henri Alleg francia újságíró feljegyzéseiből.

Henri Alleg 1955-ig az „Alger Républicain" igazgatója volt. 1957 június 12-én a 10. ejtőernyős hadosztály katonái letartóztatták, s egy teljes hónapig vallatták az Algír közelében fekvő El-Biarban. Alleg ennek az egy hónapnak a történetét mondja el.

„Láttam foglyokat, akiket bunkóütésekkel taszítottak le a lépcsőkön, s akiket annyira eltompított a kínzás és az ütlegelés, hogy már csak egy ősi arab ima első szavait tudták maguk elé motyogni.

Lodiban találkoztam de Milly barátommal, a blidai idegkórház volt alkalmazottjával. Őt is az ejtőernyősök kínozták, de újszerű technikával: meztelenül odakötözték egy fémből készült székhez, amelyen áramot vezettek keresztül; lábán ma is láthatók a mély égési sebek. A börtönfolyosón felismertem az egyik »érkezőben« Mohamed Szeftát, az algíri mahakma (mohamedán bíróság) tagját. »Negyvenhárom nap az ejtőernyősöknél! Bocsáss meg, még nehezemre esik a beszéd: megégették a nyelvemet« — és megmutatta sebhelyekkel borított nyelvét. Láttam másokat is: együtt utaztam Bualem Bahmeddel, a kaszba egyik fiatal kereskedőjével azon a rabszállító autón, amely a katonai bírósághoz vitt bennünket. Megmutatta a lábikráján végighúzódó sebhelyeket: »Ezt az ejtőernyősök csinálták. Késsel. Az FLN egyik tagját rejtegettem.«

A fal túlsó oldalán, a nők számára fenntartott épületszárnyban raboskodnak azok a fiatal lányok, akikről senki sem beszélt: Dzsamila Buhired, Elyette Loup, Nasszima Hablal, Melika Khene, Lucie Coscas, Colette Grégoire és sokan mások. A szadista kínzók levetkőztetik, ütlegelik, inzultálják őket, s ugyancsak megismerkednek a vízpróbával és a villanyárammal. Itt mindenki ismeri Annick Castel mártíromságát, aki — miután egy ejtőernyős erőszakot követett el rajta — öngyilkos lett, mert úgy érezte, hogy teherbe esett."

Megkínzatásáról Henri Alleg ezeket jegyezte fel:

»Vetkőzzön le« — szólt rám L., és mivel nem engedelmeskedtem, hozzáfűzte: »Ha nem hajlandó, majd levetkőztetjük erőszakkal.«

L. fekete deszkát fektetett a padlóra; a deszka nedves, piszkos volt, a hányások ragadós nyomaival, amiket bizonyára a korábbi »ügyfelek« hagytak emlékben.

»Gyerünk, feküdjön rá!« Elterültem a deszkán. L., egy másik társa segítségével, a deszkához erősített bőrszíjakkal lekötözte a csuklómat és a bokámat.

»Rajta« — mondta Ch.

Egy ejtőernyős ráült a mellemre. Egy másik ejtőernyős (kiejtéséről felismertem, hogy orani származású) a bal oldalamon, a harmadik a lábamnál ült, körülöttem a tisztek, és a szobában sokan tolongtak még, akiknek nem volt ugyan meghatározott feladatuk, de kétségkívül kíváncsiak voltak a látványosságra.

L. továbbra is mosolygott, s először is meglengette a szemem előtt az elektródák végére szerelt csíptetőket. Csillogtak a hosszúkás, rovátkolt kis acélcsíptetők. A telefonszerelő-munkások »krokodil«-csíptetőnek nevezik ezeket. Az egyiket jobb fülem cimpájára, a másikat jobb kezem egyik ujjára csíptette.

Hirtelen hatalmasat rántottam a szíjakon, és torkomszakadtából felüvöltöttem: Ch. testembe engedte az elektromos töltés első adagját. Fülem mellett nagy szikra pattant, s éreztem, amint görcsösen összerándul a szívem. Ordítozva hánykolódtam, és pattanásig megfeszítettem a testemet, miközben Ch. a dinamót kezében tartva, megállás nélkül vezette belém az áramot. Közben az áramütések ritmusára, szótagolva ismételgette az egyetlen kérdést: »Hol rejtetted el?«

... Egyszerre csak úgy éreztem, mintha egy dühödt fenevad szaggatná le rólam a húst... J., aki továbbra is vigyorogva ült rajtam, a nemi szervemre csíptette a fogót. Az áramütések úgy megráztak, hogy feloldódott a bokámra hurkolt egyik szíj. Kis szünetet tartottak, ameddig a szíjat megerősítették, s azután folytatták a kínzást.

A hadnagy nemsokára felváltotta J-t. Csíptetőjéből kiszerelt egy fémszálat, és azt mellemen keresztül húzogatta. Egész testemet megreszkettették az egyre hevesebb ütések; a kínzás tovább folyt. Vizet locsoltak rám, hogy fokozzák az ütés erejét, két »adag« között még a hidegtől is reszkettem. Ch. és barátai, akik a körém helyezett,. megtömött hátizsákokon üldögéltek, egymás után ürítgették a sörösüvegeket. A gombócot harapdáltam, hogy leküzdjem az egész testemen végigrángó görcsöt. Hiába.

I. hirtelen a magasba rántott. Magánkívül volt. A vallatás eredménytelensége teljesen kihozta a sodrából. »Ide hallgass, te szemét! Neked már befellegzett! Beszélni fogsz! Értetted, beszélni fogsz!« Arcát egészen közel tolta az enyémhez, szinte érintette, és úgy üvöltözött. »Beszélni fogsz! Mindenkinek ki kell nyitnia itt a pofáját! Végigcsináltuk az indokínai háborút, volt alkalmunk megismerni benneteket. Ez itt a Gestapo! Ismered a Gestapót?« Majd gúnyoros hangon: »Ugye, cikkeket írtál a kínzásokról, te szemét? Nos, jól van. Most a 10. ejtőernyős hadosztály rajtad mutatja be ezeket!« Hátam mögött hallottam a kínzók nevetését. I. tovább dögönyözte az arcomat, és hasamba vágta a térdét. »Amit itt csinálunk, azt csináljuk majd Franciaországban is. A te Duclos-dat és a te Mitterand-odat éppúgy kezelésbe vesszük, mint téged, és kinyírjuk a te rongy köztársaságodat is. Beszélni fogsz, én mondom neked.« Vastag kartonlemez hevert az asztalon. I. felvette, és azzal ütötte az arcomat. Mindegyik ütés jobban elkábított, de ugyanakkor erősítette elhatározásomat: nem adom be a derekamat ezeknek a gazembereknek, akik büszkék rá, hogy a Gestapo tanítványai.

A konyhába tuszkoltak, végigfektettek a tűzhelyen és a mosogatón. L. nedves rongyba burkolta a bokámat, majd erősen körültekerte egy kötéllel. Azután közös erővel felemeltek, hogy fejjel lefelé ráakasszanak a mosogató fölé, az edénytartó vasrúdjára. Csak az ujjam hegye érintette a földet. Egy ideig azzal szórakoztak, hogy ide-oda lengettek, akár egy homokzsákot. Azután L. a szemem előtt lassan meggyújtott egy papírból csavart ..lyát. Felemelkedett és egy pillanat múlva éreztem a lángot a nemi szervemen és a lábamon, a szőrszálak sercegve gyulladtak meg. Egy csípőmozdulattal nagyot rántottam magamon, és meglöktem L-t. Újra és újra megperzselt, majd az egyik mellbimbómat kezdte égetni.

Már nem reagáltam kellőképpen a kínzásra, és a tisztek lassanként elszállingóztak. Csak L. és egyik társa maradt mellettem. Időről időre ütlegeltek vagy csizmájukkal az ujjamra tapostak, mintha figyelmeztetni akartak volna jelenlétükre.

Először I. lépett a szobába, belém rúgott, és így szólt: »Ülj fel!« Meg sem moccantam. Felrántott, és odatámasztott az egyik sarokba. Egy pillanattal később már ismét megvonaglottam az áramütésre. »Belenyomjuk a pofájába« — mondta I. — Rámparancsolt: »Nyisd ki a szád!« Azzal kényszerített az engedelmességre, hogy összeszorította az orromat, és amikor kinyitottam a számat, hogy levegőt kapjak, beleerőszakolta a csupasz drótot, egészen a garatomig, miközben Ch. nagyot tekert a dinamón. Éreztem az áram erősödését, és torkom, állkapcsom, minden arcizmom, még a szemöldököm is egyre fájdalmasabb görcsben vonaglott.

Most Ch. tartotta a drótot. »Elengedheted — szólt I. — magától is tart.« Valóban, az áram valósággal odaforrasztotta az állkapcsomat az elektródához, s bármit is tettem, nem tudtam széjjelebb nyitni a szájamat. Vonagló szemöldökeim alatt lángoló tüzet, vakító mértani idomokat láttam, úgy éreztem, mintha a szemem az egyes áramlökésekre kipattanna az üregéből. Úgy éreztem, hogy ennél jobban már nem tudnak megkínozni. Ekkor hallottam, hogy I. ezt mondja a dinamó kezelőjének: »Csak ügyesen, először csökkented, aztán ismét rákapcsolsz...« Úgy akartam menekülni ezektől a fájdalomhegyektől és völgyektől, hogy teljes erőmből a padlóhoz vertem a fejemet, és mindegyik ütés enyhítette valahogy a kínt. I. egészen a fülemhez hajolva ordította: »Meg ne próbáld kinyírni magad, úgy sem fog sikerülni.«

Végül abbahagyták a kínzást. Azután láttam, hogy mind a hárman ott állnak előttem. »Na, mi lesz?« — kérdezte Ch. Egy szót sem szóltam.

»Az istenfáját!« — kiáltott I., és teljes erőből pofonvágott.

»Idesüss — mondta Ch. nyugodtabb hangon —, hát mire jó

neked az egész? Ha nem akarsz semmit sem mondani, majd kezelésbe vesszük a feleségedet. Azt hiszed, a kölykeid biztonságban vannak, mert Franciaországban élnek? Akkor hozzuk őket ide, amikor akarjuk.«"

„Mivel az inkriminált eset időpontját nem közölték . . ."

Minden kommentárt feleslegessé tesz az alábbi kivonat a francia hivatalos lapból:

„Ballanger képviselő: Megfelel-e a valóságnak, hogy megtorlás címén Tibanban 8 személyt letartóztattak és Szidi Ais gipszbányáiban kivégeztek? Megfelel-e a valóságnak, hogy a kivégzettek holttestei 5 napon át az Algír-Bougie út mentén hevertek?

Lacoste miniszter: Mivel az inkriminált eset időpontját nem közölték, annak valódiságáról meggyőződni nem lehetett.

Ballanger képviselő: Megfelel-e a valóságnak, hogy Ikedzsanban megtorlás címén 28 fellahot elhurcoltak otthonából és kivégeztek?

Lacoste miniszter: Mivel az inkriminált eset időpontját nem közölték, annak valódiságáról meggyőződni nem lehetett.

Ballanger képviselő: Megfelel-e a valóságnak, hogy Szedoukban 14, Ek-Ilseurban 20, Tudzsában 24 személyt megtorlás címén elhurcoltak és kivégeztek?

Lacoste miniszter: Mivel az inkriminált esetek időpontját nem közölték, azok valódiságáról meggyőződni nem lehetett.

Ballanger képviselő: Megfelel-e a valóságnak, hogy megtorlás címén nemrégiben Adekarban 46 személyt agyonlőttek és holttestüket több napon át közszemlére tették?

Lacoste miniszter: Mivel az inkriminált eset időpontját nem közölték, annak valódiságáról meggyőződni nem lehetett.

Cermolacce képviselő: Egy szemtanú 1957 szeptember 9-én keltezett levele szerint 42, különböző korú gyanúsítottat tartottak fogva Bu Szaadában, szögesdróttal körülvett sátrakban. Megfelel-e a valóságnak, hogy éheztették őket, majd szándékosan túlsózott táplálékot adtak nekik, de vizet nem? Megfelel-e a valóságnak, hogy a községben állomásozó egységek körében mindennap önkénteseket toboroztak, azzal a feladattal, hogy a foglyokat verjék és elektromos árammal kínozzák?

Lacoste miniszter: Mivel az inkriminált eset pontos időpontját nem közölték, annak valódiságáról meggyőződni nem lehetett.

Ricu képviselő: Az algériai miniszter úrnak van-e tudomása, hogy nemrégiben 1 európai eredetű és 1 zsidó eredetű algériait

villanyárammal megkínoztak, 1 muzulmán vádlott körmeit leszaggatták, hogy 2 másik gyanúsított kínjában öngyilkosságot kísérelt meg?

Lacoste miniszter: Mivel az inkriminált esetek helyét nem közölték, azok valódiságáról meggyőződni nem lehetett."

Az algériai terror hosszú bűnlistájának még néhány részlete:

Párizs, 1957 február 13:

Benallah Hadzsot, az Algériai Felszabadítási Front Oran megyei vezetőjét az orani katonai bíróság halálra ítélte.

Algír, 1957 június 21:

Mint a Reuter jelenti, Algírban kivégeztek négy algériait.

Algír, 1957 július 11:

(AFP) Az elmúlt negyvennyolc órában végrehajtott algériai „tisztogató" műveletek során a francia csapatok 49 algériai felkelőt gyilkoltak meg... Az algériai hadbíróság szerdán este bűnszövetkezés és gyilkossági kísérlet vádjával hat muzulmánt ítélt halálra.

Párizs, 1957 augusztus 19:

A guelmai katonai bíróság halálra ítélt három algériait.

Algír, 1957 október 1:

Az algériai állandó haditörvényszék muzulmán vádlottak ügyében nyolc halálos ítéletet hozott.

Párizs, 1957 október 10:

Algír Barbarossa börtönének udvarán szerdán reggel újra működött a nyaktiló. Három algériai halálraítéltet végeztek ki. Az algíri katonai bíróság kedden négy halálos ítéletet hozott arabok ellen.

Párizs, 1957 október 22:

Az algíri hadbíróság szombaton halálra ítélte Taleb Abderrahmane arab diákot.

Párizs, 1957 november 13:

Algír polgári börtönének udvarán kedden hajnalban kivégeztek gyilkosságok és gyújtogatás vádjával elítélt három arabot.

Párizs, 1957 november 14:

Algírban szerdán két arabot végeztek ki.

Párizs, 1958 április 23:

Algériában ismét több halálos ítéletet hoztak a haditörvényszékek és működésbe lépett a nyaktiló is. Az algériai haditörvény-

szék szerdán El Hocine 23 éves algériait halálra ítélte... A Constantine-i hadbíróság életfogytiglani kényszermunkára ítélte Souitah Alit... Algír polgári börtönének udvarán szerdán hajnalban két halálos ítéletet hajtottak végre... Constantine-ban Chaib el Hadi 26 éves lövészen, egy francia gyalogos zászlóalj katonáján hajtották végre a halálos ítéletet...

Constantine, 1958 május 11:

Constantine hadbírósága pénteken hat halálos ítéletet hirdetett ki.

★

Íme, az imperialisták „humanizmusa": a világ minden — uralmuk alatt álló — részén kínozzák, gyilkolják a hazafiakat, és azután ők fordulnak „a világ lelkiismeretéhez".

IX.

A MAGYAR NÉP MEGVÉDTE A SZOCIALIZMUST

A külső és belső ellenforradalmi erők mindenképpen el akarták hitetni, hogy a magyar dolgozó nép őket támogatja, s szemben áll a népi demokratikus rendszerrel. A vad fehérterror napjaiban a főváros és más városok utcáin elfojtották a népi demokrácia híveinek hangját, a felszínen a reakciós, az ellenforradalmi elemek voltak.

Amint azonban november 4-én megkezdődött a szocialista erők ellentámadása, kitűnt, milyen gyenge az ellenforradalom bázisa a dolgozók soraiban. Az ellenforradalom fegyveres csoportjai elszigetelődtek, s egyhamar széthullottak.

Az ellenforradalom külső és belső irányítói megkísérelték, hogy a terror és a megtévesztés eszközeivel vigyenek tömegeket új akciókba a népi demokratikus rendszer ellen: sztrájkok hullámával akarták csődbe, éhínségbe sodorni az országot. Noha jelentékeny károkat okoztak, mégis megbuktak terveikkel, nem tudták megakadályozni, hogy az ország vérkeringése meginduljon. Semmi sem vált be azokból a jóslásokból, hogy Magyarországon a súlyos munkanélküliség, infláció és ínség időszaka következik be. Ellenkezőleg: néhány hónappal az ellenforradalom után nyugati kapitalista lapokban is „magyar csodáról" írtak, beismerték, hogy számukra váratlanul és hihetetlenül rövid idő alatt normalizálódtak a viszonyok, s egészséges fejlődésnek indult az ország élete.

A gyors talpraállásban nagy része volt annak a segítségnek, amelyet a magyar nép a Szovjetuniótól s a népi demokratikus országoktól kapott. De a segítség egymagában nem

konszolidálhatta, nem szilárdíthatta volna meg az országot. *A népi demokratikus rend megszilárdulásának fő tényezője a lakosság óriási többségének, a dolgozó népnek a támogatása volt.*

Az ellenforradalmi fegyveres támadás napjaiban a szocialista érzelmű magyar néptömegek sorai rendezetlenek, dezorganizáltak voltak. Megnehezítette tájékozódásukat az a kétszínű és hitszegő politika, amelyet Nagy Imre és csoportja folytatott. Sokan várták, hogy a „kommunista" miniszterelnök fellép az ellenforradalmárokkal szemben. Zavarta a tisztánlátást a féktelen nacionalista uszítás is. Ennek ellenére szinte minden üzemből és városrészből sürgették az MDP vezetőségét és a kormányt, hogy szervezzen fegyveres munkásosztagokat az ellenforradalom elleni harcra. Az MDP sorainak bomlása, a belső árulás azonban megakadályozta a népi demokrácia erőinek mozgósítását, jóllehet ezek az erők sokszorosan hatalmasabbak voltak az ellenforradalom erőinél.

November 4-én Kádár Jánosnak, a forradalmi munkás-paraszt kormány elnökének rádióbeszédében hangzott el az a hívó szó, amelyre a magyar munkások, a magyar dolgozók tömegei október 23-a óta vártak. A magyar munkásság törzsgárdájából, a régi szervezett munkásokból alakultak meg a forradalmi munkás-paraszt kormány első új karhatalmi egységei, s a Magyar Szocialista Munkáspárt első szervezetei. A magyar munkásosztály öntudata, a dolgozó parasztság helytállása, a magyar értelmiség javának támogatása volt az a szilárd alap, amelyre a konszolidáció nagy feladatánál a népköztársaság kormánya támaszkodhatott.

A magyar nép így adott méltó választ a bel- és külföldi reakciónak arra a kérdésre, hogy mekkora a kormány tömegbefolyása, bizalommal követett vezetője-e a kormány az országnak.

A gyors talpraállás másik fontos tényezője volt, hogy *az ellenforradalom célkitűzései, barbárságai, a külföldi reakcióhoz fűződő kapcsolatai sorra lelepleződtek,* s a tények alapján foly-

tatott felvilágosítás révén azok is ráébredtek a valóságra: mily nagy veszély leselkedett a magyar népre 1956 őszén, akiket akkor átmenetileg megtántorított a hazug, ellenséges eszmei hadjárat. Az ellenforradalomnak ez a lelepleződése és a kormány helyesnek bizonyult politikája olyanokat is közelebb hozott a szocializmus eszméjéhez, akik a múltban közömbösek, passzívak voltak. Ezen az alapon erősödött meg *a magyar nép egysége*, aminek eredményeként a Magyar Népköztársaság, a magyar néphatalom *szilárdabb, mint valaha.*

A nép jólétéről történő fokozott gondoskodás a dolgozók politikailag kevésbé képzett rétegeivel is jól megértette, hogy a népi demokratikus rendszer a dolgozó nép rendszere, a forradalmi munkás-paraszt kormány a nép kormánya.

Az ellenforradalom leverése után néhány hónappal a kormány az 1953-ban 6 370 519 választó szavazatával megválasztott országgyűlés elé állt, beszámolt tevékenységéről és elgondolásairól. *Az országgyűlés egyhangúlag bizalmat szavazott, jóváhagyta a kormány intézkedéseit és tetteit.* Új életre keltek a népi államban fontos szerepet betöltő tömegszervezetek, mindenekelőtt az államhatalom helyi letéteményesei, a tanácsok, valamint a hazafias, demokratikus erőket átfogó tömegmozgalom, a Hazafias Népfront.

Nemzetközileg sem sikerült az ellenség ama törekvése, hogy a Magyar Népköztársaság törvényes kormányát, s ezzel hazánkat bojkottálja. *A Magyar Népköztársaságnak 40 országgal van diplomáciai kapcsolata. 1957-ben négy világrészből fordultak meg hazánkban vezető politikusok, közéleti személyiségek, köztük államfők, miniszterelnökök, parlamenti küldöttek Japántól Brazíliáig.* Magyarországnak 58 országgal van kereskedelmi, illetve fizetési megállapodása, s ezeken kívül még több más országgal is kereskedik. Összesen több mint 100 országgal van kereskedelmi kapcsolatunk. Hazánkban sok kulturális delegációt fogadtunk, a Magyar Népköztársaság képviselői megjelentek külföldön úgyszólván valamennyi fontosabb kulturális, tudományos és sportrendezvényen.

A Magyar Szocialista Munkáspárt és a forradalmi munkás-paraszt kormány politikája iránti növekvő érdeklődést, e politika támogatását jelzik azok a nagyszabású politikai tömegdemonstrációk is, amelyeken a párt és a kormány vezetői, illetve a baráti országok hazánkban vendégeskedő vezető államférfiai szóltak a magyar néphez. Már 1957 április 4-én nagy néptömegek tüntettek az országban a néphatalom, a szocializmus mellett. Május elseje, a budapesti dolgozók negyedmilliós felvonulása megmutatta, milyen botorok voltak azok az ellenforradalmi remények, hogy a magyar dolgozó népet el lehet tántorítani a népi demokratikus rendszertől. Augusztus 20-án országszerte igen népes tömeggyűlések zajlottak le, ünnepelve a Népköztársaság Alkotmányát. Azonban mindennél impozánsabb volt az 1958 április 4-én Budapesten rendezett nagygyűlés, amelyen félmillió ember üdvözölte a felszabadulás évfordulóját és az ez alkalommal Magyarországra látogatott *N. Sz. Hruscsovot*, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnökét. A szovjet párt- és kormányküldöttséget szerte az országban — városokban és kicsiny falvakban egyaránt — nagy szeretettel, *a legjobb barátnak kijáró fogadtatásban részesítette a magyar nép.*

A politikai fejlődés útját nemcsak a nagygyűlések részvevőinek száma és hangulata jelzi. Az országgyűlési képviselők és a tanácstagok beszámolóit igen nagy figyelemmel kísérik, s a lakosság sok javaslatot tesz országos és helyi ügyekben. Igen nagy aktivitás jegyében zajlottak le a stockholmi béke-világkongresszust előkészítő gyűlések és találkozók, a fővárostól a legkisebb tanyáig, a tudományos intézetektől a lakóházakig.

A magyar nép minden vágya, hogy békességben dolgozhasson független és szabad hazájában, önmaga és az egész Magyar Népköztársaság boldogulásáért. Népünk bízik barátaiban, a világ békeszerető népeiben, bízik kormányában és önerejében, a szocialista jövőben.

TARTALOM

ELŐSZÓ 3

I. ÁLLAMELLENES SZERVEZKEDÉS, HAZAÁRULÁS, ZENDÜLÉS 7

Részlet a vádiratból 8

Az ítélet Nagy Imre és bűntársai ügyében
Az Igazságügyminisztérium közleménye 10

II. ÖSSZEESKÜVÉS A HATALOM ERŐSZAKOS MEGRAGADÁSÁRA 17

Nagy Imre írásba foglalja államellenes terveit és illegális csoportot szervez 17

Aknamunka a népi demokratikus rendszer ellen legális fedezékek mögül 20

A Nagy Imre-csoport irányítja a Petőfi Kört, az ellenséges izgatás nyilvános fórumát 22

Kísérletek a munkásosztály izgatására 27

Az ellenforradalmi propaganda szócsövei 28

A csoport vidékre is kiterjeszti az államellenes izgatást és szervezkedést 30

Titkos összejövetelek és megbeszélések 32

Az október 23-i tüntetés megszervezése 36

III. A NÉPI DEMOKRATIKUS REND ALAPJÁNAK FELSZÁMOLÁSA 39

Kiszorítják a vezetésből a szocialista erőket 40

Szétzüllesztik a fegyveres erőket, felfegyverzik az ellenforradalmárokat 42

A Nagy Imre-csoport tagjai intézkednek a budapesti rendőrfőkapitányságon 42

Nagy Imre horthysta tábornoki karkari tisztet állít a belső karhatalom élére 46

A bűnözők kiszabadítása és felfegyverzése 49

Fasiszta terrorlegényeket, nyilasokat, háborús bűnösöket, rablókat, gyilkosokat szabadítottak az országra 51

Az esküszegő Maléter Nagy Imre kabinetjében 57

Az államhatalom törvényes helyi szerveinek felbomlasztása és ellenforradalmi szervek alakítása 62
Az ellenforradalom tervei a munkástanácsokkal 64
Nagy Imre szervezi „az alulról jövő nyomást" 67
Gimes Miklós, Lőcsei Pál, Aczél Tamás — mint angyalföldi munkások 70
Nagy Imre nem engedi terveit keresztülhúzni — meghiúsítja az ellenforradalom felszámolására hozott intézkedéseket 74
Nagy Imre elrendeli a tűzszünetet, fellángol a fehérterror . . 76
Nagy Imre, Losonczy és Donáth véres kézfogása Dudás Józseffel 81

IV. JELENTKEZNEK A BURZSOÁ, REAKCIÓS ÉS FASISZTA PÁRTOK. MINDSZENTY SZEREPE AZ ELLENFORRADALOMBAN 84
Nagy Imre törvénytelenül rehabilitálja Mindszentyt 86

V. AZ ELLENFORRADALOM FŐ SZERVEZŐJE: AZ IMPERIALIZMUS 90
A nyugati propaganda az ellenforradalom előkészítésének időszakában 90
Kémek, diverzánsok az ellenforradalom előkészítésében . . . 93
Az imperializmus irányítja az ellenforradalmat 96
A Szabad Európa Rádió — az ellenforradalom külföldi katonai és politikai vezérkara 96
Az imperialisták „erkölcsi" támogatása az ellenforradalomnak 100
Nyugati fegyverek az ellenforradalmárok birtokában . . . 101
Megmozdul a történelmi lomtár 105
Hogyan jutottak Nyugatra Nagy Imre tanulmányai? . . . 106
Az angol és az amerikai követség tisztviselője a Kiliánlaktanyában 107
Hubertus von Löwenstein herceg és Losonczy Géza tárgyalása 108
Washington legalább egy kevés bizalmatlanságot kér Nagy Imrétől 110

VI. NAGY IMRE ÉS CSOPORTJA ELŐKÉSZÍTI AZ IMPERIALISTA TÁBORHOZ VALÓ CSATLAKOZÁST . . . 111
A Varsói Szerződés Magyarország függetlenségének és az európai békének biztosítéka 111
A „közvélemény" szervezése és a „befejezett" helyzet politikája 113
Nagy Imre „jegyzékei" az ENSZ-hez 117

VII. NAGY IMRE ÉS BŰNTÁRSAI AZ ELLENFORRADALMI UTÓVÉDHARCOK IRÁNYÍTÓI 121
Nagy Imre bűntársainak egy része Nyugaton 121
A Nagy Imre-csoport a jugoszláv nagykövetségen 124

Hogyan kerültek Nagy Imréék a jugoszláv nagykövetségre? . . 126
A „menedékjog" oltalma alatt 127

VIII. A „HUMANIZMUS"-T EMLEGETŐ IMPERIALISTÁK EMBERTELENSÉGE 134

Az 1919-es terroristák utódai 1956-ban 134
Vér, erőszak, bitófa, emberirtás 139
Ciprus 140
Jemen 143
Oman 144
Kenya 144
Francia Egyenlítői Afrika 144
Algéria 145
„Mivel az inkriminált eset időpontját nem közölték" . . . 150

IX. A MAGYAR NÉP MEGVÉDTE A SZOCIALIZMUST 153

Felelős kiadó: A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa
Tájékoztatási Hivatala

2260 Szikra Lapnyomda, Fv.: Kulcsár Mihály

A Magyar Nemzeti Kormány megállapítja, hogy Mindszenthy József bíboros hercegprimás ellen 1948-ban indított eljárás minden törvényes alapot nélkülözött, az akkori rendszer által ellene emelt vádak alaptalanok voltak. Mindezek alapján a Magyar Nemzeti Kormány kijelenti, hogy Mindszenthy hercegprimás ellen elrendelt jogfosztó intézkedések érvénytelenek, ennek következtében a hercegprimás minden állampolgári és egyházi jogát korlátozás nélkül gyakorolhatja.

Nagy Imre
miniszterelnök.

Nagy Imre törvényelenül „rehabilitálta" Mindszenty.

Mindszenty kiszabadítása után

Budapest 195 7.VII.1e.

Tel. /m 1857

Ügyszám:

Előadó: Juricsek

MAGYAR NEMZETI BANK

Általános Sík

K 95

MNB Titkárság,

Ásványi Mihály kezeihez

Bp.

Hivatalból

Díjátalányozva

Tárgy:

Kisgazda párt és Petőfi párt készpénz forgalma.

760.000.—

83.800.—

576.200

Ügyintézőjük

Hiv. számuk:

Készpénz felvét: 1956.nov.3.

Kisgazda párt részére Ft. 600.000.—

Petőfi párt részére Ft. 300.000.—

[illegible] bank

[illegible] Partay Tivadarnak [illegible] 600.000.— [illegible] forintot fizessenek ki. Független Kisgazdapárt részére./

Budapest, 1956. október 31.

[illegible]

Megbízunk [illegible] párt [illegible] mezőrendőrt, hogy [illegible] részére, megnyitott [illegible] részére 3 0.000.— [illegible] forintot felvegyen.

Budapest, 1956. nov. 3.

Az ellenforradalmárok vezetői százezer forintok felvételére kaptak engedélyt

...Miniszterelnökség!
Somogyi Géza államtitkár

A KIE / Keresztyén Ifj...
1949-ben betiltása miatt ...
ismét megalakult.
Az egyesület lapot kíván ...
...ség" címmel. Kérjük ...
A kiadásért felelős: ...
a Budapesti ... Egy...
...ságtája / Budai ...

Tildy Zoltán
Államminiszter úrnak

Alulírottak, ... hosszú idő ... a további ... saját ... a régi Athenaeumban meg ... akarjuk indítani a ... lap - mint régen - ...

A Keresztény Demokrata Párt politikai napilapot kíván indítani, melynek címe:

"Kereszténydemokrata"
/ideiglenes cím/

Felelős szerkesztője és kiadója egyelőre a Keresztény ... Párt központi Intézőbizottsága.

Kérjük ennek engedélyezését.

Budapest. 1956. nov. 1

a Keresztény Demokrata Párt
Intézőbizottsága

[signatures]

...POLITIKAI FOGLYOK
...SZÖVETSÉGE
BUDAPEST
1956

A Nemzeti Forradalmi Bizottmánynak.

Budapest.

A Magyar politikai foglyok bajtársi szövetsége kéri a Bizottmányt, hogy 1949 ápr _ máj hóban " Ébresztő " címmel illegálisan megjelent és a Magyar Nemzeti Arcvonal által kiadott jogutódként általa és által ... kiadandó központi napilap megjelenéséhez az engedélyt megadni szíveskedjék, az egész ország területére. A lap demokratikus szellemben íródik és a kormány célkitűzéseit támogatja. A lap szerkesztőbizottsága a nagyválasztmányunk 5 tagjából áll.

Felelős szerkesztő: Sipos Lajos
Felelős kiadó: Várai László
Szerkesztőbizottság tagjai: Sipos Lajos
Várai László
Bíró Erzsébet
Cimbalmos László
Szigeti Iván

Bajtársaink, akik 4 ill. illetve 5 é börtönbüntetést szenvedtek, a fenti címmel megjelent lap kiadásáért.

Budapest, 1956. nov. 2.

Bajtársi Szövetség ...
Cimbalmos László
szervező titkár

...k a Miniszterelnökséget
...merje el a törvényellenesen megszüntetett Magyar Cserkészfiúk Szövetsége munkájának folytonosságát és biztosítsa ... újjászervezés és a munka megindításának lehetőségeit.

Az ... által elkobzott cserkész-objektumokat és vagyontárgyakat kapja vissza a cserkészet. Kapja ... meg mint ... legilletékesebb szerv a serdülőmunka szempontjából oly fontos új létesítményeket / táborok, üdülők stb/ az újjászervezett Cserkészszövetség.

Biztosítsák a munkához szükséges anyagi feltételeket.

... cserkészet kiterjedt nemzetközi ... lesse.

(Jánosi Sándor)
volt országos vezetőtiszt,
A Cserkészfiúk Szövetsége ideiglenes bizottságának elnöke.

... 10.

Budapest.

22

A Magyar Forradalmi Ifjúsági Párt, amely 1956 október hó 30-án bejelentett a ... miniszter tanácsnak a Párt megalakulását és kérte a kormányt, hogy tudomásulvételét hivatalosan jelentse be a kérelmére ... a mai napig nem kapott választ.

A ... terjesztett kérelmet most megsürgetjük és bejelentjük, hogy ... anyagi támogatásra /nyomda, gépkocsik, stb./ igényt tartunk, amelyet más pártok élveznek.

Kérjük, hogy propaganda lehetőségeink növelésére a szabad K... rádiót is igénybe vehessük.

Budapest, 1956. november 2.

Magyar Forradalmi Ifjúsági Párt.

[signature]

Az ellenforradalom időszakában reakciós, fasiszta pártok és szervezetek kértek működési és lapengedélyt

Nota verbal
Szóbeli jegyzék.

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke, mint megbizott külügyminiszter az alábbiakat hozza Excellenciád tudomására:

A Magyar Népköztársaság kormányához hiteles értesülések érkeztek ujabb szovjet katonai alakulatoknak Magyarországra való bevonulásáról. A Minisztertanács elnöke, mint megbizott külügyminiszter magához kérette Andropov urat, a Szovjetunió magyarországi rendkivüli és meghatalmazott nagykövetét és a legerélyesebben tiltakozott az ellen, hogy ujabb szovjet katonai alakulatok vonulnak be Magyarországra. Követelte ezeknek a szovjet alakulatoknak haladéktalan, azonnali visszavonását. Közölte a szovjet nagykövettel, hogy a magyar kormány a varsói szerződést azonnal felmondja, egyidejüleg kinyilatkoztatja Magyarország semlegességét, az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez fordul és az ország semlegességének védelmére a négy nagyhatalom segitségét kéri.

A szovjet nagykövet tudomásul vette a Minisztertanács elnökének és megbizott külügyminiszterének tiltakozását és közlését s megigérte, hogy haladéktalan választ kér kormányától.

Fogadja Excellenciád ezuttal is őszinte nagyrabecsülésem kifekezését.

Budapest, 1956. november 1.

L. N.

Nagy Imre szóbeli jegyzékének szövege, rajta Nagy Imre kézjegye. A jegyzéket valamennyi budapesti diplomáciai képviseletnek megküldte

Kedves Bajtársi

Ezuttal csak nyugtázni tudom leveledet és egyszersmindenkorra ki akarom fejezni örömömet, hogy a forradalomban felmutatott buzgalmad és önzetlenséged csorbitatlanul megvan még ma is. Az, amire törekszel, hogy tovább tanulj, rendkivül üdvös és ez az, amiben mi is segiteni szeretnénk a fiatal magyarokat, hogy tovább képezzék magukat és lényegesen képzettebb emberekként kerüljenek majd vissza hazánkba. E téren mindent megteszünk, ami tőlünk telik, ugy látom azonban, hogy hónapok fognak eltelni, mig törekvéseink reális eredményei mutatkozni kezdenek majd. Ha ez megtörténik, feltétlenül igyekszem Rajtad is segiteni. Tekintettel azonban arra, hogy ez nem gyors dolog, azt tudom javasolni, amit magam is csinálok, hogy kenyérkereseti forrás után nézek, hogy igy biztositva megélhetésemet, szabad időmben foglalkozhassak hazánk felszabaditásának kérdésével. Egyelőre tehát mindenkinek önmagának kell fenntartania magát, hogy azután fokozatosan biztosithassuk a tanulás lehetőségét azoknak, akik tovább kivánnak tanulni.

Kérlek, tartsd fenn velem továbbra is a kapcsolatot és légy szives, ird meg nekem azoknak a személyeknek címeit, akikről tudod, hogy a forradalmi harcokban tényleg részt vettek, elsősorban olyanokét, akik harci csoportok vezetői voltak és külföldön elérhetők. Nagyon érdekelnének olyan személyek, akik szovjet gaztettek, brutalitások, rablások, erőszakoskodások, tiltott fegyverek használata, deportálások, vagy bármi olyan tettekre vonatkozóan tudnának tanuvallomást tenni, amelyek a U.N. előtt az orosz agresszió törvénytelenségét igazolni képessé lennének.

Szeretettel köszöntelek:

Király Béla

Király Béla levele egyik ügynökéhez, Steiner Lajoshoz. Azoknak az ellenforradalmároknak nevét és címét kéri, akik az ötös bizottság előtt „...az orosz agresszió törvénytelenségét igazolni képessé lennének..."

Horthy Miklós, Magyarország fasiszta kormányzója is azt hitte, hogy újra ütött az urak paradicsomának és a nép nyomorának órája, mint ahogy a spanyol Arriba 1956 november 3-i száma jelenti

NEW YORK, N. Y. 1956 DECEMBER NO. 12 SZÁM

KRÓNIKA

AMERICAN HUNGARIAN MONTHLY — A COPY — AMERIKAI MAGYAR HAVI-SZEMLE

Az örökös-király a nemzethez

Elmenvén, imádák Őt ...

Vissza a Szentkoronához!

IV. Károly emléke

Európa bölcse

A KIRÁLY OKTÓBER 11-IKI JÓSLATA:

Spontán felkelések alapjukban rázhatják meg a bábkormányokat!

1956 novemberében Habsburg Ottó is jelentkezett. Lapja Magyarország „örökös királyának'' és „Európa bölcsének'' nevezi

Az ellenforradalmárok a népi demokráciát a rabság 12 évének nevezték. Milyen volt az ő „szabadságuk"?

VIII. kerületi kilakoltatott proletárcsalád a harmincas években

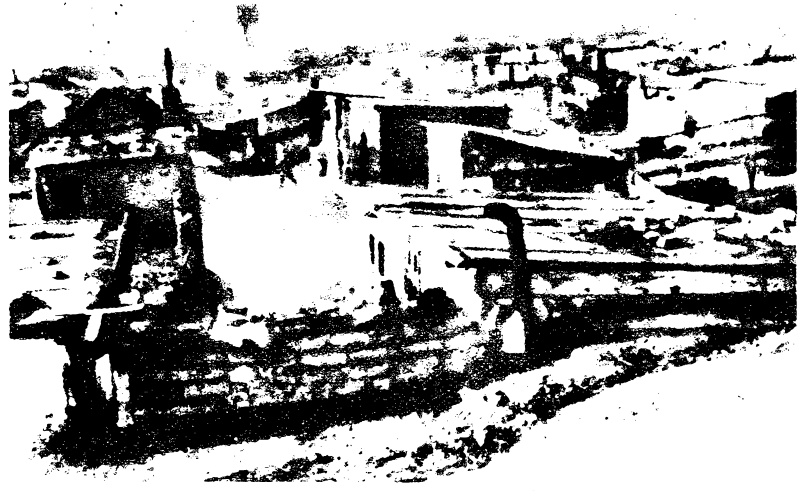

A IX. kerületi „kiserdő", ahol a szegények ezrei éltek a második világháború előtt

A munkanélküli kubikosok „szállása" — szabad ég alatt — a Teleki téren a Horthy-fasizmus éveiben

Kép a harmincas évekből: állásnélküli tisztviselő szeretett volna munkához jutni

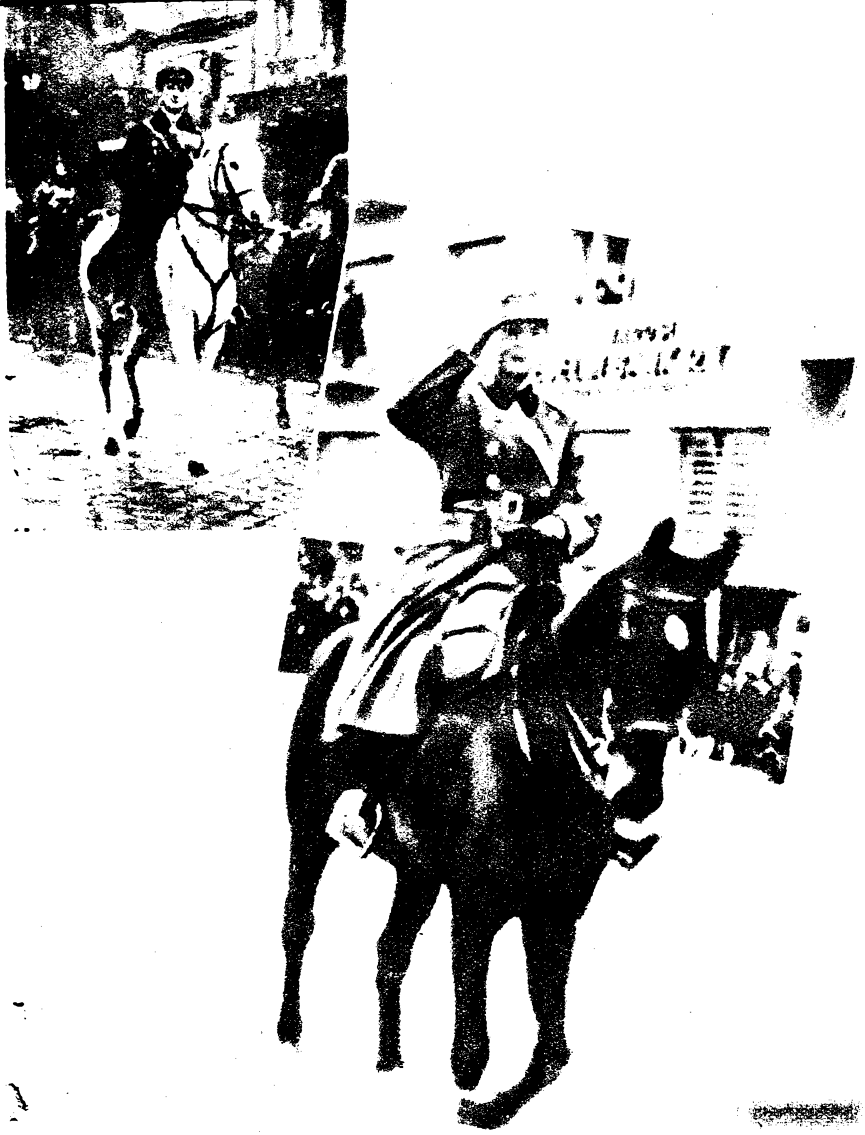

1919-ben a fehér lovon bevonult nagybányai Horthy Miklós nyomában vér, könny és nyomor fakadt. A második képen vattai és szentmártonkátai Battha Andor „m. kir. alezredes". 1956 októberében ő kezdte meg Egerben a „tiszti különítmény" szervezését. Mint a harmadik képen látható, a nácik sem álltak messze tőle...

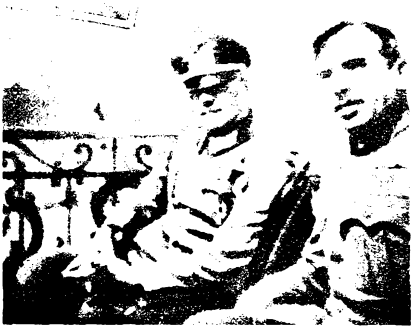

1919-ben...

Somogyi Ferencet, a Tabi járás egyik vezetőjét, az 1919-es Tanácsköztársaság leverése után a község főutcáján felakasztották

Köröshegyen a fehérterrorista tisztek parasztembert végeztek ki a község határában

...és 1956-ban

A betegen fekvő Stefkó József határőr főhadnagyot az ellenforradalmárok a kórházból kihurcolták, az utcán agyonverték, majd lábánál fogva felakasztották

1919 és 1956

A szekszárdi kommunisták kivégzésük előtt.

Szekszárdi kommunisták 1919-ben. Hátrakötött kézzel várják Horthy fehérterroristáinak halálthozó golyóit

1956 októberében a Köztársaság téren az ellenforradalmi banditák a feltartott kezű katonákat hátulról lelőtték

A haladó gondolkodású Rosenberg tudós házaspárt az Egyesült Államokban „atomtitok elárulásáért" villamosszékben kivégezték. A búcsú . . .

Az angol imperializmus terroruralma Ciprus szigetén

Algéria. A fasiszta francia ejtőernyősök tömegesen vegeztek ki az embereket: férfit, asszonyt, gyermekeket

Mintha 1956 októberében Budapesten készült volna a felvétel. A „tanítómesterek" azonosak: az imperialisták. (A jobb felső sarokban az Algériai Nemzeti Felszabaditási Front kiadványa, amelyből a képet átvettük.)

Fejvadászok Malayaban

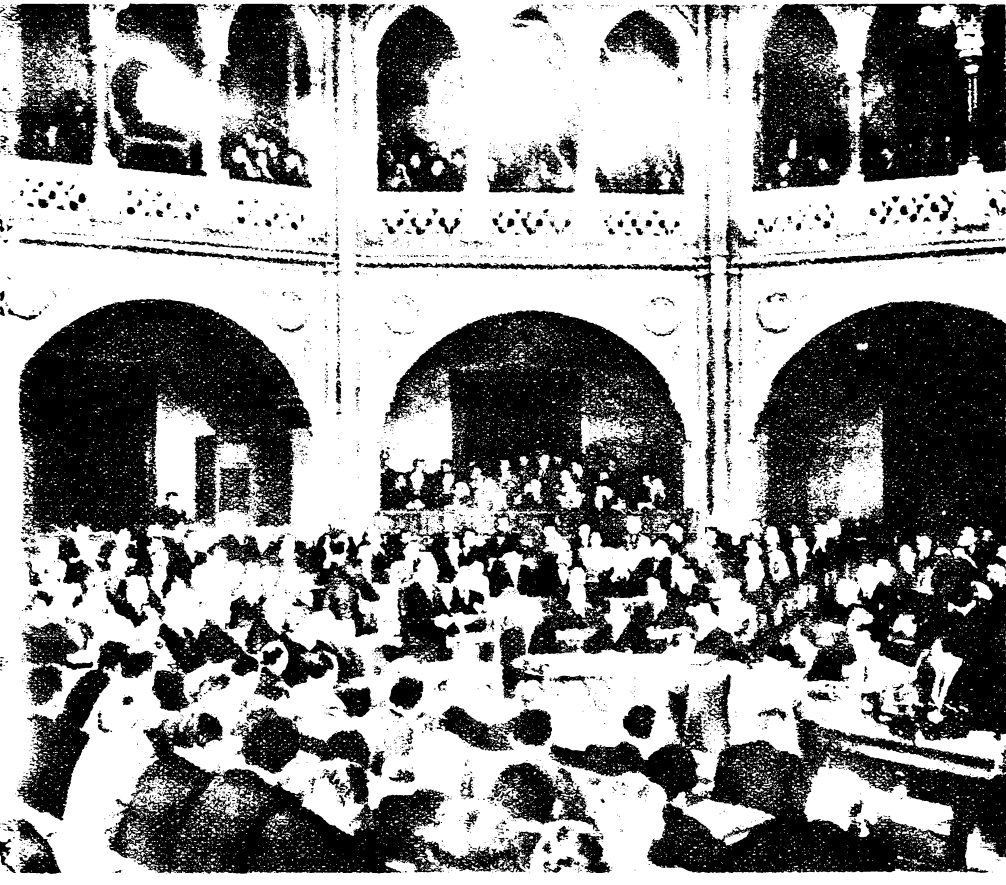

Budapest. Az ellenforradalom után tartott első országgyűlési ülésszak 1957 májusában. A nép képviselői egyetértőleg tudomásul vették a forradalmi munkás-paraszt kormánynak az ellenforradalom leverésére és a normális rend helyreállítására tett valamennyi intézkedését

„Magyarországon nem lesz többé fasiszta lincselés":
Több mint 50 000 ember vett részt 1957 március 29-én a Köztársaság téri pártház előtt tartott gyűlésen

Több százezer budapesti dolgozó vett részt az 1957 május elsejei felvonuláson, bizalmáról biztosította a forradalmi munkás-paraszt kormányt, és hitet tett a szocializmus ügye mellett

Negyedmillió ember a Köztársaság téren az 1956 októberi vérengzés évfordulóján rendezett gyűlésen

1957 augusztus 20-án, a Népköztársaság Alkotmányának napján Kisújszálláson százezres tömeg részvételével folyt le az ünnepi gyűlés. A képen: Kádár János a gyűlés után a tömeg körében

Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke nyírségi parasztok között

Munnich Ferenc, a Minisztertanács elnöke a seregélyesi állami gazdaságban

Marosán György államminiszter 1958 május elsején a Népligetben szórakozó dolgozók között

Az ellenforradalom után megalakult munkás-őrség

7,— Ft